

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

ΤΗΣ ΚΥΡΙΑΚΗΣ

ΛΕΥΚΩΣΙΑ, Κυριακή 18 Απριλίου 2021 • Έτος 13^ο • Αρ. φύλλου 657

Κυριακή Πολιτική και Οικονομική Εφημερίδα

www.kathimerini.com.cy | €2,90

ΝΙΚΟΣ ΔΕΝΔΙΑΣ

Δεν κρύβονται τα ζητήματα κάτω από το χαλί

Ο υπουργός Εξωτερικών της Ελλάδας Νίκος Δένδιας στην συνέντευξή του στην «Κ» αμέσως μετά την επεισοδιακή συνέντευξη Τύπου με τον ομόλογο του Μεβλούτ Τσαβούσογλου λέει ότι η σταδιακή βελτίωση των σχέσεων με την Τουρκία δεν θα είναι εύκολη υπόθεση. Υπογραμμίζει δε ότι «δεν είναι δυνατόν να κρύψουμε κάτω από το χαλί τα ζητήματα στα οποία έχουμε διαφορετική αντίληψη και προσέγγιση». **Σελ. 9**

Χειρισμοί με υποκείμενα νοσήματα

Στη δίνη πειραματισμών και ατολμίας βρίσκεται η κυβέρνηση, την ώρα που τα νοσοκομεία γεμίζουν επικίνδυνα

Τα 690 επιβεβαιωμένα κρούσματα και οι εννέα θάνατοι της περασμένης Πέμπτης προκάλεσαν ισχυρό σοκ στην κυβέρνηση και την επιδημιολογική ομάδα, την ώρα που κάποιιοι εξ αυτών σκέφτονταν κάποιες χαλαρώσεις ενόψει

Πάσχα. Την ίδια ώρα που καταγράφεται αρνητικό ρεκόρ στο σύστημα υγείας, έχει αρχίσει η μεταφορά ασθενών στα ιδιωτικά νοσηλευτήρια, με παρέμβαση και του Υπουργείου Υγείας, προκειμένου τα νοσοκομεία του ΟΚΥΠΥ να κερδί-

Στόχος, ο εμβολιασμός τουλάχιστον του 45% του πληθυσμού.

σουν κλίνες και χρόνο. Όλο αυτό έβγαλε στο προσκήνιο διγλωσσία εντός της επιδημιολογικής ομάδας και της κυβέρνησης με προεκτάσεις. Σε αυτό το πλέγμα, η κυβέρνηση δίδει ιδιαίτερη βαρύτητα στον εμβολιασμό, καθώς ο

στόχος που έχει τεθεί είναι ο εμβολιασμός του 45% του πληθυσμού. Κάτι τέτοιο θα επιτρέψει, όπως εκτιμάται, την εκτόνωση της πίεσης στο σύστημα υγείας με τη μείωση του υψηλού σήμερα μέσου όρου νοσηλείας. **Σελ. 4**

Προς αναζήτηση του επουράνιου δώρου

Η πρώτη επανδρωμένη διαστημική πτήση από τον Γιούρι Γκαγκάριν το 1961 εγκαινίασε την κούρσα του Διαστήματος και απέδειξε ότι η ΕΣΣΔ είχε κατακτήσει την τεχνολογία αιχμής. Η πολιτική αποκλιμάκωσης της ψυχροπολεμικής έντασης, την οποία εγκαινίασε ο πρόεδρος Ρίτσαρντ Νίξον, οδήγησε στην κοινή ρωσοαμερικανική αποστολή Απόλλων - Σογιούζ. Εκτοτε, πολλά άλλαξαν στην παγκόσμια τάξη. Ιδιωτικές εταιρείες, όπως η SpaceX του Ελον Μασκ, η Blue Origin του Τζεφ Μπέζος και η Virgin Galactic του σερ Ρίτσαρντ Μπράνσον, μεταξύ άλλων, διεκδικούν με- ρίδιο της νέας «επουράνιας» αγοράς, με μεταφορά φορτίων, πληρωμάτων και την ανάπτυξη του λεγόμενου διαστημικού τουρισμού. **Σελ. 23**

PENTAMERH

Στον αέρα ο ρολος της Ε.Ε.

Απίθανο θεωρείται η Ε.Ε. να λάβει πρόσκληση για την άτυπη συνάντηση λόγω της διαφωνίας της Τουρκίας και των Τ/κ, ωστόσο, υπάρχουν εκείνοι που θεωρούν πως υπάρχει και παρασκήνιο και χρόνος για αλλαγές. Την ίδια στιγμή, άρχισε να διαμορφώνεται το διακύβευμα των εμπλεκόμενων δρώντων από την ανακίνηση των συνομιλιών. **Σελ. 6-7**

- ✓ **Ο Ουαζιάν** Χασιόπουλος μιλάει στην «Κ» για τη διάσκεψη, τα οδοφράγματα, τα εμβόλια και το χαλλούμι. **Σελ. 16**
- ✓ **Σε ένα διάλογο** λιγότερο του ενάμιση λεπτού, η Άγκυρα κλείνει συνοπτικά την πόρτα σε «υποδείξεις» της Ε.Ε. για εφαρμογή της υφιστάμενης Τελωνειακής Ένωσης. **Σελ. 8**

ΚΥΡΙΟ ΑΡΘΡΟ

Λαϊκισμός Vs κράτος δικαίου

Από τα πρώτα μαθήματα που διδάσκεται ένας πρωτοετής φοιτητής Νομικής είναι ότι στα δημοκρατικά πολιτεύματα η δικαιοσύνη πρέπει να είναι πλήρης, έγκαιρη και αποτελεσματική. Αυτό το τρίπτυχο στην Κύπρο δεν τηρείται, και μια υπόθεση για τελεσιδικία χρειάζεται δεκατέσσερα χρόνια. Γίνεται αντιληπτό λοιπόν ότι δεν μπορούμε να μιλάμε για δικαιοσύνη, γιατί αφαιρείται αυτομάτως το συστατικό της έγκαιρης απονομής, οπότε εκμηδενίζεται και η αποτελεσματικότητά της. Όταν επίσης η Βουλή των Αντιπροσώπων αρνείται να εκσυγχρονίσει τη δικαιοσύνη μας και αφήνεται η Κυπριακή Δημοκρατία, με όλες τις παθογένειες του συστήματος, να παραπαίει, δημιουργώντας ανυπεράσπιστους πολίτες για λίγες ψήφους, τότε το μέλλον του τόπου προδιαγράφεται αβέβαιο.

REMEDOL FC
Παρακεταμόλη

Άμεση Αναλγητική & Αντιπυρετική Δράση
Ανακουφίζει από τον Πόνο & τον Πυρετό!

• Συμβουλευτείτε τον γιατρό ή τον φαρμακοποιό σας.
• Δεν είναι απαραίτητη η συνταγή γιατρού.
• Για περισσότερες πληροφορίες, παρακαλώ ανατρέξτε στο φύλλο οδηγιών χρήσης του προϊόντος.

www.remedica.eu

Remedica Ltd.
Τοχολογική Διεύθυνση, Τ.Κ. 51705, 3508 Λεμεσός, Κύπρος
Τηλ: +357 25553000, Φαξ: +357 26301092,
Email: drugsafety@remedica.com.cy LF/0149/02.02.21

ΔΗΜΟΣΚΟΠΗΣΗ

Σε μετέωρο βήμα ΔΗΣΥ και ΑΚΕΛ

Βάσει της δεύτερης δημοσκόπησης της «Κ», λίγο πριν από τις εκλογές, το άθροισμα των ψήφων του ΔΗΣΥ και του ΑΚΕΛ μόλις και υπερβαίνει το 50% σε σύγκριση με 56% το 2016 και 67% το 2011. **Σελ. 8**

ΑΒΕΡΩΦ-ΝΙΚΟΛΑΣ

Το δίδυμο χώρισε τους δρόμους του

Ρήξη έχει επέλθει στις σχέσεις του δίδυμου Αβέρωφ Νεοφύτου και Νικόλα Παπαδόπουλου. Οι σχέσεις επιδεινώνονται λόγω προεκλογικού και προσπάθειας διατήρησης των εκλογικών ποσοστών τους. **Σελ. 10**

Το προφίλ δύο διεκδικητών

Ποιος θα διαδεχθεί τη Μέρκελ

Σε αδιέξοδο η συντηρητική παράταξη της Γερμανίας με τον χριστιανοκοινωνιστή Μάρκουσ Ζέντερ και τον χριστιανοδημοκράτη Αρμιν Λάσετ να διεκδικούν την καγκελαρία. Κάποιοι δεν αποκλείουν ο επόμενος/η καγκελάριος να προέρχεται από το κόμμα των Πρασίνων. **Σελ. 22**

Το χαλλούμι φέρνει επενδύσεις

Κώστας Καδής: Ενισχύσεις 30 εκατ. για αύξηση της παραγωγής

Η κατοχύρωση του χαλλουμιού θα αυξήσει τις εξαγωγές του προϊόντος και τις επενδύσεις στον τομέα της αγοροπολιτιστικής, τονίζει ο υπουργός Γεωργίας Κώστας Καδής. Σε συνέντευξη στην «Κ» αναφέρει ότι από πλευράς υπουργείου θα δοθούν ενισχύσεις 30 εκατομμυρίων στους παραγωγούς για αναβάθμιση των κτηνοτροφικών εγκα-

ταστάσεων και αύξηση στην παραγωγή του γάλακτος. Ωστόσο, το κόστος της παραγωγής βαρύνει και τους παραγωγούς. Αυτό θα καλύψει τα έτη 2020-2022». Ο κ. Καδής επισημαίνει τις προθέσεις του Υπουργείου να απορροφήσει το κόστος των χρεώσεων των ελέγχων από την Bureau Veritas. **Οικονομική, σελ. 4**

ΒΟΥΛΕΥΤΙΚΕΣ ΕΚΛΟΓΕΣ «ΣΕ ΤΡΕΙΣ ΓΡΑΜΜΕΣ» Σελ. 18-19

ΝΙΚΟΣ ΤΟΠΑΝΑΡΙΤΗΣ

Η επιλογή είναι σοβαρότητα ή λαϊκισμός

ΑΡΙΣΤΟΣ ΔΑΜΙΑΝΟΥ

Η κάλπη εφελτήριο για την αλλαγή

ΑΓΓΕΛΟΣ ΒΟΤΗΣ

Η σχέση με την ΔΗΠΙΑ δεν τελειώνει τον Μάη

ΔΙΑΒΑΣΤΕ ΣΗΜΕΡΑ ΣΤΟ ΕΝΘΕΤΟ «ΖΩΗ»

«ATHENIAN»

Η μουσική Αθήνα του Momus

Ο Σκωτσέζος μουσικός Nicholas Currie (Momus) μιλάει στην «Κ» για το νέο άλμπουμ του «Athenian», εμπνευσμένο από την Αθήνα. Ο μουσικός συνεχίζει να γράφει τους πολιτικούς, εμμηρστικούς και προκλητικούς στίχους του. **Ζωή, σελ. 1**

ΕΚΘΕΣΗ

Πλούσια Τέχνη σε δύσκολους καιρούς

Για 13η συνεχόμενη χρονιά η isnotgallery παρουσιάζει την έκθεση «Πλούσια Τέχνη σε Δύσκολους Καιρούς», μία έκθεση που έχει γίνει θεσμός. Στην «Κ» μιλάει ο Άντρος Ευσταθίου για την έκθεση και πώς εξελίχθηκε από το 2008 έως σήμερα. **Ζωή, σελ. 4**

ανταμοιβή

250+ επιχειρήσεις 800+ σημεία

Κέρδισε βαθμούς για να πληρώσεις λιγότερα ή καθόλου

antamivi.com.cy Τράπεζα Κύπρου

PANERAI
LABORATORIO DI IDEE

SUBMERSIBLE
BMG-TECH
A PIONEERING INNOVATION MADE FOR MODERN HEROES

Vassos Eliades Accessories Ltd Nicosia - Limassol, Tel: 22 897361

ΤΑ ΙΟΥΛΙΑΝΑ / Γράφει ο ΣΤΑΥΡΟΣ ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΟΥ

It's raining men

Η Ιουλία το λέει «bonding». Η ΕΛ-λουί πάλι, φύσει και θέσει πιο πρακτική, το λέει «βοήθη με να διπλώσωμε τα σεντόνια». Μία φορά τη βδομάδα, στο δωμάτιο υπηρεσίας του διαμερίσματος της οδού Κωστή Παλαμά, δύο κόσμοι συναντιούνται πάνω από τη σιδερώστρα...

«**Ανεβασμένη** σε βρισκω», είπε η χήρα, ενώ υπάκουε στις οδηγίες της Ελλού για το τέντωμα του κατσωσέντου. «Δεν ξέρω τι σας λένε στο μνημόσυνο των Καβάζογλου - Μισιαούλη, αλλά από εκείνη την ημέρα πήρες τα πάνω σου». «Ο άνθρωπος είναι οι σχέσεις του», απάντησε αινιγματικά η Ελλού, με ένα από τα πιο ήπια ταίτια του Μαρξ, και ευθύς ένιωσε ν' ανθίζου μέσα της οι αναμνήσεις. Τότε που νέα ακόμα, έβρισκε αφορμές για να τρυπώνει στην «καμαρούα» της Ακρόπολης και ν' ακούει τους κομματικούς καθοδηγητές ν' αγορεύουν. «Παλαιά;» ενδιαφέρθηκε να μάθει η Ιουλία.

«**Επί Μπρέζνιεφ**». Όταν το πηδάλο του κόμματος κρατούσε ο Πάπης, το σημερινό πάρκο της Ακρόπολης λεγόταν «λούκκος» και στην κοντινή «καμαρούα» ανέλυαν το πενταετές πλάνο οικονομικής ανάπτυξης της Λαοκρατικής Δημοκρατίας της Γερμανίας. «Τρελό πάρτι!» σχολίασε η χήρα, αλλά η ειρωνεία στη φωνή της δεν κατάφερε να σβήσει το χαμόγελο από το πρόσωπο της Ελλούς. Κάτι σαν... «Την ώρα που σιδέρωνε της ήρθε πως ημέρωσε στα γόνατα λιοντάρι». Κι έτσι συγκινημένη όπως ήταν, τραγούδησε σιγανά μία από τις αθάνατες επιτυχίες της Καλλιόπης Σπύρου.

«**Στο Φεστιβάλ** της ΠΟΓΟ, επί Ευγενούλας Κατσουρίδου, ακούσαμε την Καλλιόπη πρώτη φορά live» είπε η αριστερή (με την καλή έννοια) Κουλλίτσα Κυριακού. Είχαν συνδεθεί μέσω Zoom, σε διευρυμένη

Καθώς μπήκαμε στην τελική ευθεία προς τις βουλευτικές εκλογές, η σουρεαλιστική σύλληψη του Ρενέ Μαγκρίτ παραμένει ανησυχητικά επίκαιρη.

σύνθεση του καρτέ, λόγω και της συμμετοχής της εξαδέλφης Ευφροσύνης Παλαιολόγου Τσαμπά από την Αθήνα. «Κι εγώ που νόμιζα ότι ήταν στο Φεστιβάλ της Carlsberg» σχολίασε η Ευγενία, αναπαλώντας τον αλήστου μνήμης διαγωνισμό ομορφιάς. «Θυμάστε όταν στέφθηκε η Άννα Θεολόγου Miss Carlsberg το 2005;», συνέχισε ακάθεκτη. Η πληροφορία αποσυντόνισε εντελώς την Ξαδέλφη Έφη, αφού αδυνατούσε να αντιληφθεί την αλκοολούχα διάσταση των κυπριακών καλλιτεχνιών. «Όπως θα λέγαμε δηλαδή... Μις Ούζο 12;». «Σωστά το πας». «Και η εν λόγω εστεμμένη είναι σήμερα πολιτικός;». «Αν πιστέψουμε τις δημοσκοπήσεις, με εξαιρετικά φωτογενή βουλευτική καριέρα» την εν-

μέρωσε πρόθυμα η Καλαμαρού.

«**Με εκείνο** το “η πολιτική δεν είναι καλλιτεία” του Πρόδρομου γελούν και τα πλακάκια στην Πινδάρου» έριξε το φαρμάκι της η Κουλίτσα Κυριακού. «Ο Πρόδρομος έχει άλλα, πολύ σοβαρότερα, προβλήματα να διαχειρισθεί», προσπάθησε να αμυνθεί η Ευγενία. «Δηλαδή;». «Σύμφωνα με δική του ομολογία, τον κάνουν τη δουλειά τους: του εαυτούς». Η Ιουλία Παλαιολόγου Ουίλσον, έπειτα από μια φορτισμένη παύση, άφησε τις ευθύβολες λέξεις να κάνουν τη δουλειά τους: «Όπως σοφά είπε προ μνημονεύτων χρόνων ο Τσαρούχης, “Στην Ελλάδα είσαι ό,τι δηλώσεις”». Πόσο μάλλον στα μέρη μας κοπέλες...

Οπότε αντί να παλεύει ο Φουκουγιάμα της Βραχονησίδας με τον διανοούμενο του εαυτού, ας κάνει απλώς τη δουλειά του. Το μπάχαλο στην εκπαίδευση είναι ήδη αρκετά μεγάλο ώστε να αναλωνόμαστε με τον ναρκισσισμό του κάθε υπουργού Παιδείας;...».

«**Εγώ λέω** να κατεβάσουμε λίγο το επίπεδο, καθότι καλή η διανοόηση, αλλά έχουμε εκλογές σε ενάμιση μήνα, μάνα μου» είπε η Ευγενία, σε μια προσπάθεια να αλλάξει την ατζέντα. «Τουτέστιν;» ξίνισε η αριστερή (με την καλή έννοια) Κουλίτσα Κυριακού, καθώς μια χαρά βολεύτηκε με τους επικονωνιακούς ακροβατισμούς του Προ Προ. «Για να στο πα σε μια γλώσσα που θα σε

συνεγείρει, it's raining men» συμπλήρωσε η Καλαμαρού και χαμογέλασε, απολαμβάνοντας τον θρίαμβό της: μια λάμπη φώτισε τα μάτια της αειθαλούς Κουλίτσας!

«**Τι περιλαμβάνει**, λοιπόν, το παλμαρέ των υποψηφίων;» ρώτησε η Ιουλία Παλαιολόγου Ουίλσον, χωρίς να κρύβει τον ενθουσιασμό της. Δεκαετίες ολόκληρες ονειρευόταν ότι θα έφτανε η στιγμή που θα χρησιμοποιούσε επιτέλους το υπερχειλίζον τεστοστερόνη «παλμαρέ». Την αποδελτίωση των προεκλογικών δρώμενων, ανέλαβε η Ευγενία η Καλαμαρού με το άσβεστο μπριό της συνταξιοχού φιλολόγου...

«**Κατ' αρχάς**, να σας ενημερώσω

ότι στις εκλογές κατέρχεται με την Αλληλεγγύη ο υποψήφιος, με το πολλά υποσχόμενο όνομα Πρόδρομος Ττοπούζης! Με το ΔΗΚΟ, πάλι, κατέρχεται ο Τσοουλούπας Πρόδρομος, άλλως Μάκης, με το πολλά υποσχόμενο ολόγκαν “Γνήσιος, Έμπειρος, Κερυνειώτης”. Αν σας ενδιαφέρει η ΕΔΕΚ -που καθόλου δεν σας ενδιαφέρει, πλην όμως εμένα ακαίρια μου-σας ενημερώνω ότι ο υποψήφιος Πάνος Πλατρίτης εμφανίζεται σε φωτογραφία με τη μπτέρα του και το εύγλωττο ολόγκαν “Ακόμα υπάρχει ελπίδα... Το χρυσάτι με τους γονείς μας”. Και μια ακόμα νινελιά, με στιχουργική έμπνευση: Ο υποψήφιος με την Πνοή Λαού Γρηγόρης Γεωργίου, λανσάρει τον εαυτό του στην προεκλογική αγορά δηλώνοντας: “Μ' αρέσει να μη λέω πολλά”. Οι κυρίες την άκουγαν εμφανώς εντυπωσιασμένες. Η Καλαμαρού, όμως, αποδείχτηκε αδίστακτη...

«**Θα ήταν** μεγάλη παράλειψη, εάν δεν αναφερόμουν στον συναγερμικό υποψήφιο Ανδρέα Κυπριανού, ο οποίος εμφανίστηκε στα social media με φουλ εξαρτήσεις τύπου ανιατόρ, αλλά και με εργατική φόρμα, κράνος και αντίστοιχο σέξινες για να το θέσω όσο πιο ελληνοπρεπώς γίνεται». «Έχουμε νικητή;» τόλμησε να τη διακόψει η Ιουλία. «Έχουμε!» απάντησε με αυτοπεποίθηση η Καλαμαρού.

Το βραβείο «Τι Λες Τώρα;» απονεμήθηκε στον Ανδρέα Ιωσήφ, υποψήφιο του ΔΗΣΥ για το ρηξίκελευτο ολόγκαν «Εμπρός Ανδρέα». Από την εποχή του Παπανδρέου («Εμπρός Ανδρέα, για μια Ελλάδα νέα») ουδείς άλλος τόλμησε αυτού του μεγέθους την πολιτική αυτοαναφορικότητα. «Chapeau, Ανδρέα Ιωσήφ!», αναφώνησε εν χορώ το καρτέ.

stavros.christodoulou@gmail.com

Ο ΦΙΛΙΣΤΩΡ

Επιλογή και επιμέλεια:

ΒΑΣΙΛΗΣ ΜΗΝΑΚΑΚΗΣ, ΜΥΡΤΩ ΚΑΤΣΙΓΕΡΑ

80 χρόνια πριν στην «Κ»

18.4.1941

ΔΥΣΜΕΝΗΣ ΞΕΛΙΣΗ: Εξ αρμοδίας πηγής ανακοινούται ότι η εξέλιξη των επιχειρήσεων είναι μάλλον δυσμενής διά τα στρατεύματά μας κατόπιν της ολοέν αυξανούσης πίεσως των γερμανικών δυνάμεων. Παρά την κρατεράν άμμαν του στρατού μας και την ηρωικήν ορμήν των αγγλικών δυνάμεων ο εκθρός συνεχίζει την σκληράν πίεσιν του. Είνε στυγερώς εύλογος η ανησυχία και η θλίψις του ελληνικού λαού διά τη δυσμενή τροπήν των πολεμικών μας πραγμάτων τοσοούτω μάλλον καθόσον οι εξάμνηνοι περιλαμπροί νίκαι του ελληνικού στρατού εις το αλβανικόν μέτωπον

είχον πληρώσει υπερηφάνεια και χαράν τον ελληνικόν λαόν. Αλλά ο αγών εναντίον δύο Αυτοκρατοριών επιβληθείς αυθαιρέτως και υπό της Γερμανίας εις την μικράν Ελλάδα δεν ήτο δυνατόν να παραμείνη μέχρι τέλους και παρά τα θρυλικά κατορθώματα του στρατού μας άνευ κάμψεως. Ούτω ο στρατός μας συμπύσσεται. Το καθήκον των μετόπισθεν είναι να μην υποστούν σύγχυσιν, διότι η σύγχυσις δυσχεραίνει τας κινήσεις του στρατού.

ΕΠΙΣΚΕΥΕΣ: Τα αγγλικά πολεμικά, τα οποία φθάνουν εις τας Ηνωμένες Πολιτείας δι' επισκευάς, θα έχουν την προτεραιότητα εις τα αμερικανικά ναυπηγεία. Τούτο εβεβαίωσε ο Αμερικανός υπουργός των Ναυτικών κ. Νοξ, ομιλών προς τους αντιπροσώπους του Τύπου. Το μέτρον αυτό αναποφεύκτως θα επηρεάσει το ναυπηγικόν πρόγραμμα των Ηνωμένων Πολιτειών, αλλ' ο κ. Νοξ ελπίζει ότι δεν θα επιβραδυνθή η συμπλήρωσις των δύο στόλων οι οποίοι προορίζονται διά τους δύο ωκεανούς.

ΓΚΕΣΤΑΠΟ: Τηλεγραφήματα εκ Σαγκάης αναφέρουν ότι πολλοί νέοι Γερμανοί, οι πλείστοι των οποίων είναι μέλη της Γκεσταπώ, έφθασαν τελευταίως εκεί όπως ενεργήσουν εθνικοσοσιαλιστικόν προπαγάνδαν. Οι νεοαφικθέντες παρηνόλησαν τα τελευταία γυμνάσια Ιαπωνίων αλεξιπτωτιστών.

Σουσάμι άνοιξε

Μια ανοίγει, μια κλείνει, μια πέφτει, μια σπώνεται η πύλη εμβολιασμού. Δεν αντέχει τις πολλές επισκέψεις... λένε οι ειδικοί και καλούν τους πολίτες να μην την επισκέπονται ομαδικά, ιδίως για το ίδιο άτομο... αναρωτιέμαι πόσα άτομα της ίδιας οικογένειας είναι εφ' όπλου λόγχη για να κλείσουν ένα εμβόλιο; Μήπως η πύλη είναι λίγο αφιλόξενη; Αλλά στάσου, αυτή δεν είναι παλιά είδηση; Όχι, ξαναέπεσε η πύλη, την Πέμπτη, βέβαια, διότι την Παρασκευή λειπούργησε κανονικά... κάτι είναι κι αυτό. Και το άγχος των ανθρώπων εκεί, το ίδιο, γιατί έκλεισε, γιατί έπεσε, θα βρω το εμβόλιο που θέλω, θα προλάβω; Και από τα χαράματα επιστρατεύονται φίλοι και συγγενείς για να είναι έτοιμοι για το κλικ, στο εμβολιαστικό κέντρο που προσφέρει το εμβόλιο το καλό, το τίμιο. Είναι σημαντικό να εμπειδωθεί στους πολίτες το αίσθημα ότι το κράτος σε αυτές τις δύσκολες συνθήκες μπορεί να αντέξει τις προκλήσεις του μέλλοντος.

Τύποις... συνέντευξη

Δώδεκα άτομα θα διωχθούν ποινικά ανακοίνωσε ο γενικός εισαγγελέας την Παρασκευή για την περίπτωση αυτοχειρίας του Στυλιανού τον Σεπτέμβριο του 2019. Για να είναι ειλικρινής αυτό δεν ήταν παρά μία αχρείαστη ενημέρωση διαδικαστικού τύπου, για να μας πουν ότι άργησαν επειδή έχει εννέα box files και θέλουν να είναι σίγουροι πως ό,τι κάνουν θα το κάνουν σωστά... Και τελικά επειδή τα έκαναν σωστά, αυτό μας έλειπε, μας είπαν ότι προχωράνε σε ποινική δίωξη δώδεκα

ΑΥΘΟΡΜΗΤΩΣ / Γράφει ο ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ ΚΟΥΡΟΥΠΑΚΗΣ

«Όσοι θυσιάζουν στοιχειώδεις ελευθερίες για λίγη ασφάλεια, δεν αξίζουν ούτε ελευθερία ούτε ασφάλεια» Βενιαμίν Φραγκλίνος.

ατόμων. Οι υποθέσεις που πάνε στη Νομική Υπηρεσία θα πρέπει σαφώς να ελέγχονται διεξοδικά, ουδείς λέει το αντίθετο, αλλά θα πρέπει να γίνονται και σε ένα λογικό χρονικό πλαίσιο, ώστε οι πολίτες να μη νιώθουν ότι η δικαιοσύνη κείται μακριά. Ασχολίαστο αφήνω το νομικό κλεισίμα: Όλοι είναι αθώοι μέχρι αποδείξεως του αντιθέτου... Το ζέρουμ, προς τι η υπενθύμιση;

Ασφάλεια...

Οι προεκλογικές εκστρατείες έχουν τη δική τους χάρη και δεν παύουν να εκπλησσουν τους πολίτες με την ευρηματικότητά τους. Οι υποψήφιοι βουλευτές επιλέγουν θεματικές μέσα από ένα καλάθι, και μετά το σερβίρουν στο κοινό στο οποίο στοχεύουν. Άλλοι πάνε στα περιβαλλοντικά, άλλοι στα οικονομικά, άλλοι στα ευρωπαϊκά και άλ-

λοι στα εσωτερικά. Και επειδή η γλώσσα και οι λέξεις παίζουν σπουδαίο ρόλο αναλόγως της απόχρωσης χρησιμοποιείται και το κατάλληλο λεκτικό. Πάντως, αυτό το θέλω να νιώσω ασφαλής στη χώρα μου είναι, όπως και να το κάνουμε, κάπως τρομαχτικό. Αντιλαμβάνονται οι υποψήφιοι βουλευτές του ΔΗΣΥ τη σημαίνει αισθάνομαι ανασφαλής στη χώρα μου; Προσέξτε, ανασφαλείς, όχι ασφαλείς... Αισθάνονται ότι κινδυνεύουν; Από ποιον; Η αντιμετώπιση του μεταναστευτικού δεν μπορεί να είναι προεκλογικό παιχνίδι, διότι πολύ απλά είναι πολύ σοβαρό θέμα για να πέφτει στα χέρια μη ειδικών για λαϊκίστικη κατανάλωση.

Σύγκρουση θεσμών

Πρέπει οπωσδήποτε τώρα να βρεθεί λύση για να μην τσακώνονται σαν τα μαθητούδια δύο ανεξάρτητοι θεσμοί,

ο γενικός εισαγγελέας και ο γενικός ελεγκτής. Η κόπια τους θυμίζει ποδοσφαιρικό αγώνα δεκαχρονων σε αλάνα. Έτσι όμως οδηγούν την κοινωνία να απαξιώνει τους θεσμούς ολοένα και περισσότερο. Και σαν να μην έφτανε ο καβγάς τους, τον μεταφέρουν στη Βουλή των Αντιπροσώπων, την οποία τραυματίζουν, πέφτει θύμα, ως παράπλευρη απώλεια ο ναός της δημοκρατίας. Γιατί δεν πάνε να αγωνιστούν στον ναό της δικαιοσύνης, στο Ανώτατο Δικαστήριο; Ο κ. Σαββίδης λέει ότι ο κ. Μιχαηλίδης αμφισβητεί τις γνωματεύσεις του, ο κ. Μιχαηλίδης λέει ότι ο κ. Σαββίδης δεν μπορεί να του λέει πώς να γράφει τις εκθέσεις του και τι να ελέγχει. Και στη μέση ο προεκλογικός αγώνας με τον κ. Παπαδόπουλο του ΔΗΚΟ να ελέγχει το σκορ!

kouroupakisa@kathimerini.com.cy

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

Ιδιοκτησία
«Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ, ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ
ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ ΕΚΔΟΣΗ ΚΥΠΡΟΥ ΛΤΔ»

Εκδίδεται σε συνεργασία και μετά από άδεια της εταιρείας
ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΕΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ Α.Ε.

Διευθύνων Σύμβουλος: ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΛΟΤΤΙΑΝΗΣ • Διευθύντρια: ΜΑΡΙΝΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΔΟΥ • Σύμβουλος Εκδόσης: ΑΛΚΗΣ ΑΝΔΡΕΟΥ

Υπεύθυνος Υλης: ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ ΚΟΥΡΟΥΠΑΚΗΣ • Υπεύθυνος Ατελιέ: ΠΑΝΤΕΛΗΣ ΔΑΜΙΑΝΟΥ

Νίκου Κρανιδιώτη 7Ε, 3ος όροφος, 2411 Έγκωμη, Λευκωσία, Κύπρος
e-mail: info@kathimerini.com.cy Τηλ.: 22472500 Fax: Σύνταξη +357 22472540
Fax: Διαφημιστικό Τμήμα - Μικρές Αγγελίες +357 22472550

ΑΠΑΓΟΡΕΥΕΤΑΙ η αναδημοσίευση, αναπαραγωγή, διασκευή ή απόδοση του περιεχομένου της εφημερίδας με οποιονδήποτε τρόπο, χωρίς προηγούμενη γραπτή άδεια του εκδότη.

Διευθυντής: ΑΛΕΞΗΣ ΠΑΠΑΧΕΛΑΣ • Διεύθυνση συντάξεως: ΚΩΣΤΗΣ ΦΑΦΟΥΤΗΣ - ΝΟΤΗΣ ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ

**Κρατικές εγγυήσεις για στήριξη
επιχειρήσεων και εργαζομένων,
Μεταρρύθμιση Δικαιοσύνης,
Μεταρρύθμιση Τοπικής
Αυτοδιοίκησης.**

Η **αντιπολίτευση αρνείται** τα πάντα.
Σαμποτάρουν την ανάκαμψη,
κρατούν τις μεταρρυθμίσεις πίσω.

Η επιλογή είναι ξεκάθαρη:
ΑΝΕΥΘΥΝΟΣ ΛΑΪΚΙΣΜΟΣ ή
ΣΟΒΑΡΟΤΗΤΑ;

ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΚΟΣ
ΣΥΝΑΓΕΡΜΟΣ

**ΣΤΑ ΔΥΣΚΟΛΑ
ΜΕΤΡΟΥΝ
ΟΙ ΠΡΑΞΕΙΣ**

Πασχαλινή ατολμία κυβέρνησης και ειδικών

Δυστοκία στη λήψη τολμηρών μέτρων κατά της πανδημίας και ελπίζουν στην επιτάχυνση του εμβολιασμού μέχρι αρχές Μαΐου

Του ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ ΤΟΜΑΡΑ

Μειωμένα αντανακλαστικά εμφανίζει και πάλι το σύστημα διαχείρισης της πανδημίας σε μια ιδιαίτερα κρίσιμη φάση, όπου το σύνολο των επιδημιολογικών δεικτών της ημερήσιας παρακολούθησης παρουσιάζει έξαρση. Τα 690 νέα επιβεβαιωμένα κρούσματα, αλλά και οι εννέα θάνατοι της περασμένης Πέμπτης, υπό άλλες περιστάσεις θα είχαν προκαλέσει την άμεση και αποφασιστική αντίδραση κυβέρνησης και επιδημιολόγων. Στην προκειμένη περίπτωση καταγράφεται μια ανεξήγητη διστακτικότητα για λήψη μέτρων, ακόμα και με χαμηλό κοινωνικό και οικονομικό κόστος, που ενδεχομένως να δημιουργούσαν ευνοϊκότερες επιδημιολογικές συνθήκες, με ό,τι αυτό συνεπάγεται, μέσα στην περίοδο του Πάσχα. Σε πολιτικό και επιδημιολογικό επίπεδο φαίνεται να προκρίνεται η λογική να δοθεί περισσότερος χρόνος στην επιδημιολογική αξιολόγηση, υπό το πρίσμα της εξαγωγής ασφαλέστερων συμπερασμάτων. Τακτική που ενέχει, όμως, σοβαρούς κινδύνους επιδείνωσης της σημερινής κατάστασης λόγω απώλειας του ελέγχου της πανδημίας, όπως συνέβη και σε άλλες ευρωπαϊκές χώρες. Ένα χαρακτηριστικό δείγμα του σκεπτικισμού που υπάρχει, είναι η περίπτωση των δημοτικών σχολείων και το πρόωρο κλείσιμό τους για το Πάσχα. Ενώ το Υπουργείο Υγείας, με βάση τα στοιχεία ικνυλάτησης, προέκρινε τις πρόωρες πασχαλινές διακοπές ως ένα μέτρο περιορισμού της εξάπλωσης του ιού, η κυβέρνηση επέλεξε τελικά να μη συγκρουσθεί με όσους υποστήριζαν την επιστροφή των μαθητών στα θρανία, παρά το γεγονός ότι τα επιδημιολογικά δεδομένα έδειχναν αποτελέσματα που κλεισίματος, όπου εφαρμόστηκε. Στο μπλοκ όσων δεν έβλεπαν με καλό μάτι τη λήψη μέτρων στην εκπαίδευση, εμφανίζεται να συγκαταλέγεται και ο υπουργός Παιδείας Πρόδρομος Προδρόμου, τον οποίο οι πληροφορίες της «Κ» θέλουν να είχε πει, ότι,

Μέχρι τις 10 Μαΐου η Κύπρος αναμένεται να παραλάβει 155.000 εμβόλια Pfizer και 45.000 AstraZeneca. Οι παραλαβές εμβολίων αναμένεται να ανέλθουν στις 450.000 δόσεις μέχρι τέλος του ερχόμενου Ιουνίου.

Σε μια προσπάθεια επιτάχυνσης του εμβολιαστικού προγράμματος, το υπουργείο Υγείας από την ερχόμενη εβδομάδα ξεκινά μεγάλη επικοινωνιακή καμπάνια με κεντρικό σύνθημα «Παίρνουμε τη ζωή μας πίσω».

με το σκεπτικό «δεν θα νικήσουμε την πανδημία με πέντε ημέρες κλείσιμο». Την ίδια ώρα αυτό που προκαλεί εύλογες απορίες για τους χειρισμούς που γίνονται, είναι το ότι οι διαφωνούντες δεν φαίνεται να προβάλλουν ιδιαίτερες ενστάσεις στην παράταση των πασχαλινών διακοπών υπό το πρίσμα επιδείνωσης των επιδημιολογικών δεικτών.

Μπρα ντε φερ

Οι διαφορετικές γραμμές πλεύσης εντός της κυβέρνησης είναι η μία όψη του νομίσματος. Η άλλη είναι

αυτή που αφορά το επιδημιολόγους και τη συμβουλευτική ομάδα που συνδράμει το έργο της κυβέρνησης. Εδώ η κατάσταση παρουσιάζεται ακόμα πιο σοβαρή, έως και προβληματική, σύμφωνα με κάποιες απόψεις. Πρόσωπα που είναι σε θέση να γνωρίζουν από πρώτο χέρι το πλαίσιο χάραξης στρατηγικής απέναντι στην πανδημία, περιγράφουν μια κατάσταση συγκρουσιακή και με κύριο χαρακτηριστικό τις προσωπικές ατζέντες. Τα ίδια πρόσωπα επιμένουν πως το όλο σύστημα ήταν προβληματικό εξ αρχής, πλην όμως οι καλές επιδημιολογικές επιδόσεις κατά το πρώτο κύμα της πανδημίας δεν επέτρεψαν αυτό να έρθει στην επιφάνεια. Η κατάσταση εμφανίζεται να επιδεινώθηκε από το φθινόπωρο και μετά, όπου σε κάποιες περιπτώσεις προκάλεσε την εξωτερική στήριξη της διακυβέρνησης. Ένα πρόσφατο περιστατικό αποτύπωσης της αλληγορικής κατάστασης που φαίνεται να επικρατεί στο παρασκήνιο, είναι αυτό με την πρόσφατη άρση των μέτρων σε Δημοτικά και Γυμνάσια της επαρχίας Λεμεσού. Αρχικά οι επιδημιο-

λόγοι παρουσιάζονταν να έχουν συμφωνήσει στην ημερομηνία επιστροφής των μαθητών στα θρανία, ωστόσο τρεις μέρες αργότερα όχι μόνο εξέφρασαν δημόσια τη διαφωνία τους, αλλά μαζί με οργανωμένους γονείς και άλλες οργανώσεις, ζήτησαν το πρόωρο άνοιγμα των σχολείων της Λεμεσού. Και δεν είναι το μοναδικό περιστατικό λένε οι ίδιες πηγές, οι οποίες επιμένουν

πως στο υπουργείο Υγείας δεν ήταν λίγες οι φορές που πήλιν σε δύσκολη θέση από τις δημόσιες τοποθετήσεις μελών της συμβουλευτικής ομάδας σε σχέση με τα όσα υποστήριζαν στις κλειστές συσκέψεις. Στους επιδημιολόγους επιρρίπτονται ευθύνες και για τις προσδοκίες που καλλιεργούσαν κατά καιρούς για χαλαρώσεις, κάτι που τους είχε επιστημονήσει σε ανώτατο πολιτικό επίπεδο.

Εβδομάδα παθών η επόμενη για την κυβέρνηση

Όπως φαίνεται από τις κινήσεις που γίνονται, η κυβέρνηση ουσιαστικά ροκανίζει τον χρόνο σε μια προσπάθεια να μην επαναληφθεί και φέτος το περσινό Πάσχα. Η επόμενη εβδομάδα κρίνεται καθοριστικής σημασίας και τα επιδημιολογικά δεδομένα θα διαμορφώσουν το πασχαλινό πρόγραμμα. Προς αυτή την κατεύθυνση το Υπουργείο Υγείας, που παρουσιάζεται θυρωβημένο από την παρούσα κατάσταση, έχει ζητήσει νέα επιδημιολογική αξιολόγηση. Όπως

αναφέρουν πηγές με γνώση των σκέψεων που επικρατούν στο Υπουργείο Υγείας, υπό τις περιστάσεις το καλύτερο σενάριο είναι πως απλώς δεν θα επιδεινωθεί η υφιστάμενη κατάσταση. Σε μια τέτοια περίπτωση αφήνεται ανοικτό το ενδεχόμενο να γίνουν μόνο κάποιες στοχευμένες κινήσεις τη βραδιά της Ανάστασης και την Κυριακή του Πάσχα, που θα αφορούν κυρίως το εορταστικό κλίμα. Την προοπτική αυτή την επιθυμεί διακαώς η κυβέρνηση και για λόγους

Εμβολιαστική κούρσα μέχρι τον Μάιο

Με την προϋπόθεση ότι δεν θα υπάρξει περαιτέρω επιδείνωση της ημερήσιας επιδημιολογικής καταγραφής, το δυνατό όπλο της κυβέρνησης είναι η επιτάχυνση του εμβολιαστικού προγράμματος μέχρι αρχές Μαΐου. Ο στόχος που έχει τεθεί, είναι ο εμβολιασμός τουλάχιστον του 45% του πληθυσμού, που θα επιτρέπει, όπως πιστεύεται, την εκτόνωση των πιέσεων στο σύστημα υγείας με τη μείωση του υψηλού σήμερα μέσου όρου νοσηλείας. Στο πνεύμα αυτό η κυβέρνηση ρίχνει όλο το βάρος στον εμβολιασμό του πληθυσμού. Σύμφωνα με ασφαλείς πληροφορίες της «Κ», μέχρι τις 10 Μαΐου η Κύπρος θα παραλάβει 155.000 εμβόλια Pfizer και 45.000 AstraZeneca. Μέχρι τέλος Ιουνίου οι παραδόσεις αναμένεται να ανέλθουν στις 470.000 δόσεις εμβολίων. Επίσης, από την ερχόμενη εβδομάδα το υπουργείο Υγείας ξεκινά επικοινωνιακή καμπάνια με σύνθημα «Παίρνουμε τη ζωή μας πίσω».

που έχουν να κάνουν με το πολιτικό κλίμα των επικείμενων βουλευτικών εκλογών. Στον αντίποδα το σενάριο που στοιχειώνει την κυβέρνηση είναι αυτό της επιδημιολογικής επιδείνωσης και σπασίματος του φράγματος των 700 νέων κρουσμάτων. Σε μια τέτοια περίπτωση εκ των πραγμάτων η κυβέρνηση θα αναγκασθεί να αντιδράσει και ήδη άρχισαν να ακούγονται απόψεις για χειρουργικές παρεμβάσεις σε τομείς της οικονομίας, όπως το λιανεμπόριο.

Σε επικίνδυνα νερά πλέει το σύστημα υγείας

Η μεγάλη πίεση στα νοσοκομεία και τα εμπόδια στο πλάνο εμβολιασμού έχουν σημάνει συναγερμό για αλλαγή πορείας

Του ΓΙΑΝΝΟΥ ΛΥΤΡΑ

Η επιδημιολογική εικόνα της Κύπρου συνεχώς επιδεινώνεται και αυτό φαίνεται μέσα από τις καθημερινές ανακοινώσεις του Υπουργείου Υγείας. Μόνο την Πέμπτη, στο σύστημα υγείας καταρρίφθηκαν δύο αρνητικά ρεκόρ, ενώ για δεύτερη φορά καταγράφηκε ο μεγαλύτερος αριθμός νοσηλευομένων στις Μονάδες Εντατικής Θεραπείας. Την ίδια ώρα, έχει αρχίσει η μεταφορά ασθενών στα ιδιωτικά νοσηλευτήρια, με παρέμβαση και του Υπουργείου Υγείας, προκειμένου τα νοσοκομεία του ΟΚΥπΥ να κερδίσουν κλίνες και χρόνο. Σύμφωνα με την εθνική αναφορά, η επιβάρυνση είναι πολύ μεγάλη παγκύπρια, με αθροιστική επίπτωση 749,5/100.000, πολύ κοντά στην ιστορικά υψηλότερη τιμή στην πανδημία. Σημαντική πρόκληση για το Υπουργείο Υγείας παραμένει η υλοποίηση του εμβολιαστικού πλάνου, το οποίο συνεχώς συναντά εμπόδια που το επιβραδύνουν. Όσον αφορά το εμβόλιο της AstraZeneca, πολύ πιθανόν, το επόμενο διάστημα να υπάρξουν διαφοροποιήσεις, οι οποίες θα προσελκύσουν περισσότερους πολίτες σε αυτό.

Διώχνουν ασθενείς

Το τελευταίο διάστημα, τα νοσηλευτήρια του ΟΚΥπΥ βιώνουν ξανά μεγάλη πίεση, εξαιτίας τόσο του υψηλού αριθμού ασθενών με Covid, όσο και του μεγάλου αριθμού ασθενών με άλλες παθήσεις. Η πληρότητα παγκύπρια κυμαίνεται γύρω στο 80%, αφού οι νοσηλείες εξαιτίας της πανδημίας ανέρχονται

σταθερά, καθημερινώς, σε πάνω από 200 και στις ΜΕΘ κυμαίνονται μεταξύ 30 και 40. Σε αυτά τα νούμερα προστίθενται οι περίπου 800 ασθενείς με άλλες παθήσεις, με τον Οργανισμό Κρατικών Υπηρεσιών Υγείας να βρίσκεται σε επαφή με τα ιδιωτικά νοσηλευτήρια και το Υπουργείο Υγείας, προκειμένου να παραπέμπονται ασθενείς, μετά από συμφωνία που έχει επιτευχθεί την Πέμπτη. Πληροφορίες της «Κ» αναφέρουν ότι τις προηγούμενες μέρες πραγματοποιήθηκαν συσκέψεις μεταξύ ΟΚΥπΥ, ΠΑΣΙΝ και Υπουργείου Υγείας, ενώ με παρέμβαση του τελευταίου, έχει αρχίσει η μεταφορά ασθενών από τα δημόσια στα ιδιωτικά νοσηλευτήρια, ώστε να διατεθούν περισσότερες κλίνες για τη διαχείριση της πανδημίας. Η ανησυχία που εκφράζεται από τον ΟΚΥπΥ είναι να μη βρεθεί η Κύπρος περί τα τέλη του μήνα στην κατάσταση που έχουν βρεθεί πολλάκις άλλες ευρωπαϊκές χώρες, όπου επιλέγεται ποιος θα τύχει φροντίδας και ποιος θα αφεθεί αβοήθητος. Όπως τονίζεται στην «Κ», τις επόμενες εβδομάδες η κυβέρνηση θα πρέπει να λάβει μέτρα, αν η κατάσταση ξεφύγει εντελώς από τον έλεγχο.

Κι ενώ ο ΟΚΥπΥ καλείται να διαχειριστεί τα πιο πάνω, διαρκώς προκύπτουν προβλήματα με το προσωπικό που εργάζεται στα νοσοκομεία. Γιατροί και νοσηλευτές εργάζονται για άλλη μια φορά σε φρενήρεις ρυθμούς, με τους ίδιους να δηλώνουν ότι αισθάνονται έντονα την κόπωση. Σε αυτήν προσιθεται και το πρόβλημα που προκύπτει από το γεγονός ότι αριθμός

Ο αριθμός των νοσηλευομένων που συνεπάγεται πίεση στο σύστημα υγείας, είναι ο επιδημιολογικός δείκτης που προκαλεί την μεγαλύτερη ανησυχία. Οι αρμόδιοι προβλέπουν ότι, με αυτό τον ρυθμό, μέχρι τα τέλη Απριλίου, η κατάσταση θα φτάσει στο όριο.

Η επόμενη μεγάλη πρόκληση είναι η καθυστέρηση των εμβολιασμών σε σχέση με την ταχύτητα εξάπλωσης του ιού στην κοινότητα.

νοσηλευτών τίθεται σε αυτοπεριορισμό, είτε ως επιβεβαιωμένα περιστατικά, είτε ως επαφές, με το ρίσκο για τους ίδιους να αυξάνεται από την στιγμή που η εμβολιαστική τους κάλυψη κατά της Covid παραμένει στο χαμηλό πο-

σοστό του 43%. Σημειώνεται ότι, όσον αφορά στους ιατρούς, η αντίστοιχη εμβολιαστική κάλυψη κυμαίνεται γύρω στο 76%.

Πρόκληση ο εμβολιασμός

Η υλοποίηση του πλάνου εμβολιασμού πανευρωπαϊκά και στην Κύπρο, συναντά συνεχώς εμπόδια τα οποία σχετίζονται με την αμφισβήτηση κατά του σκευάσματος της AstraZeneca. Κι ενώ οι αρμόδιοι, εμπλεκόμενοι στη διαδικασία του εμβολιασμού, εκφράζουν την αισιοδοξία τους ότι μέχρι το τέλος Ιουνίου, θα επιτευχθεί ο στόχος για εμβολιαστική κάλυψη του 70% του πληθυσμού, ανοίγοντας ανά

δύο μέρες την πύλη για δύο ηλικιακές ομάδες κάθε φορά, αλλά και με τη δεύτερη ευκαιρία που θα δοθεί σε άτομα μεγαλύτερων ηλικιών, φαίνεται ότι η εξάπλωση του νέου κορωνοϊού στην κοινότητα γίνεται με πολύ πιο γρήγορους ρυθμούς.

Το σημαντικότερο ίσως εμπόδιο είναι ο σκεπτικισμός με τον οποίο αντιμετωπίζεται από τους Κύπριους πολίτες το εμβόλιο της AstraZeneca. Μεγάλος αριθμός πολιτών δεν επιλέγει να διευθετηθεί ραντεβού για το συγκεκριμένο σκευάσμα, με συνέπεια αυτό να έχει αντίκτυπο στον αριθμό των εμβολιασμών που διευθετούνται ανά ημέρα. Προέκταση του πιο πάνω αποτελούν τα προβλήματα τα οποία παρατηρούνται στην πύλη εμβολιασμού, καθώς πολίτες ζητούν από περισσότερους από έναν οικειούς τους να τους διευθετήσουν τα ραντεβού τους, με αποτέλεσμα το λογισμικό να καταρρέει εξαιτίας της μεγάλης επισκεψιμότητας. Το γεγονός αυτό προκαλεί καχυποψία κατά των αρμοδίων, οι οποίοι επικρίνονται ότι ευνοούν οικειούς τους για να διευθετήσουν ραντεβού με συγκεκριμένα εμβόλια. Όπως ανέφερε ο υφυπουργός Καινοτομίας στην «Κ», την Πέμπτη είχαν συνδεθεί στην πύλη εμβολιασμού περίπου 100.000 χρήστες για να διευθετήσουν ραντεβού για περίπου 15.000 δικαιούχους, με αποτέλεσμα το σύστημα να καταρρεύσει. Μέχρι την επόμενη εβδομάδα, αναμένεται να δοθεί λύση στο πρόβλημα με το να επιτρέπει μόνο σε έναν εκπρόσωπο του κάθε δικαιούχου να διευθετεί ραντεβού, πέραν του ίδιου.

Ενστάσεις από το κοινό απέναντι στο εμβόλιο της AstraZeneca υπάρχουν να περάσει μεγάλη απόσταση των τριών μηνών μεταξύ των δύο δόσεων. Πολίτες εκφράζουν την ανησυχία τους, καθώς για να θεωρούνται πλήρως εμβολιασμένοι και προστατευμένοι από το συγκεκριμένο σκευάσμα, πρέπει να περάσει μεγάλο χρονικό διάστημα, με αποτέλεσμα να μην το επιλέγουν. Πλέον, οι επιστήμονες στην Κύπρο αξιολογούν τα τρέχοντα επιστημονικά δεδομένα, με στόχο να μειώσουν το διάστημα που μεσολαβεί ανάμεσα στις δύο δόσεις.

Χρειάζεται αλλαγή τακτικής

Στον αγώνα ταχύτητας πανδημίας-εμβολιασμού, σαφώς η πανδημία υπερτερεί, στην παρούσα χρονική συγκυρία και πιέζει αφόρητα το σύστημα υγείας. Υπουργείο Υγείας και κυβέρνηση βρίσκονται σε μεγαλύτερη εγρήγορση, με ενδεικτικό στοιχείο την έκτακτη ενημέρωση του Κωνσταντίνου Ιωάννου προς τον Νίκο Αναστασιάδη το βράδυ της Πέμπτης. Τα μέλη της Συμβουλευτικής Επισημοτικής Επιτροπής, προ ημερών προειδοποιήθηκαν να μη δημιουργούν προσδοκίες για αποκλιμάκωση, ενώ κλήθηκαν να καταθέσουν τις απόψεις τους στις αρχές της νέας εβδομάδας. Πλέον, γίνεται ξεκάθαρο ότι δεν υπάρχουν άλλες χαλαρώσεις, με το Προεδρικό να καλείται να λάβει σημαντικές και καλοζυγισμένες αποφάσεις, παρά τις πιέσεις που ασκούνται στην κυβέρνηση από οικονομικούς φορείς.

ΑΥΤΗ ΤΗΝ ΠΑΤΡΙΔΑ ΘΕΛΟΥΜΕ;

Αυτή είναι η πατρίδα μας αυτή τη στιγμή. Πρέπει να δούμε τι έχουμε σήμερα, για να καταλάβουμε τι έχουμε να χάσουμε αύριο. Η επανένωση της πατρίδας μας δεν μπορεί να περιμένει άλλο! Μπες και εσύ στο **1cyprus.eu** και υπόγραψε την έκκληση για την επανένωση της Κύπρου.

ΥΠΟΓΡΑΦΟΥΜΕ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΠΑΝΕΝΩΣΗ ΤΗΣ ΧΩΡΑΣ ΜΑΣ.
ΥΠΟΓΡΑΦΟΥΜΕ ΓΙΑ ΜΙΑ ΚΥΠΡΟ!

1cyprus.eu

Τεχνική Στήριξη / Help Desk:

 700 74 777

 1ΚΥΠΡΟΣ

Το διακύβευμα της άτυπης πενταμερούς

Τι σηματοδοτεί για την κάθε πλευρά η Γενεύη, με την Ανατολική Μεσόγειο να αναβαθμίζεται ως ένα ξεχωριστό υποσύστημα

Του ΓΙΑΝΝΗ ΙΩΑΝΝΟΥ

Αν ρωτήσει κανείς κάποιον διεθνή, με στοιχειώδεις γνώσεις για την περιοχή, «ποια προβλήματα θα επέλυε μια πιθανή συμφωνία στο Μεσανατολικό;» μία εκ των πολλών πιθανών απαντήσεων θα ήταν πως ολόκληρη η περιοχή της Μέσης Ανατολής θα είχε λιγότερα προβλήματα βίαιων συγκρούσεων. Και πράγματι, από το 1967 και μετά το ζήτημα της αραβοϊσραηλινής σύγκρουσης δημιουργεί κύματα βίαιου

Με το Η.Β. εκτός Ε.Ε. το Λονδίνο αναζητεί ένα ισχυρότερο γεωπολιτικό αποτύπωμα σε διεθνές και περιφερειακό επίπεδο—που συχνά σκόνταφτε στην πολιτικοδιπλωματική προσέγγιση του γαλλογερμανικού άξονα.

ριζοσπαστισμού και ισλαμικής τρομοκρατίας—από τους σίτες Φρουρούς της Ιρανικής Επανάστασης και τους Παλαιστινίους αεροπειρατές στα '80 μέχρι την Αλ Κάιντα της 11ης Σεπτεμβρίου, το Ισλαμικό Κράτος ή τους... Αφγανούς Ταλιμπάν όλοι κάνουν λόγο για την «απελευθέρωση της Παλαιστίνης».

Στο ίδιο ερώτημα, για το Κυπριακό, η απάντηση δεν είναι τόσο

προφανής για τον διεθνή παράγοντα. Αυτές οι δύο ερωτήσεις θέτουν, ως προς τα δύο χρονίζοντα άλυτα προβλήματα της περιοχής μας, τα πράγματα στις πραγματικές τους διαστάσεις:

α. Το (άλυτο) Κυπριακό δεν έχει διεθνείς προεκτάσεις με τεράστιο παγκόσμιο αντίκτυπο και

β. Ως προς το (άλυτο) Κυπριακό η ανάλυση σε σχέση με το ποιος, γιατί και ποιο, ακριβώς, είναι το διακύβευμα από την επίλυσή του ή μη πάσχει από το συγχείμενο επιμέρους υπερβολών, ιδεοληψίας και μη στάθμισης των διεθνών και περιφερειακών του προεκτάσεων.

Συχνά, σε φάσεις κορύφωσης ή εξελίξεων στις συνομιλίες για το Κυπριακό οι αναλύσεις με γεωπολιτικό πρόσημο συχνά επιβάλλουν κλισιό τύπου «οι Αμερικανοί το τάδε», «οι Βρετανοί το δείνα», «η Ευρωπαϊκή Ένωση αυτό» και «η Τουρκία το άλλο» χωρίς—στον συγκεκριμένο χώρο, χρόνο και διεθνές περιβάλλον—να αξιολογείται αποτελεσματικά πώς πραγματικά προσλαμβάνουν οι διεθνείς και περιφερειακοί δρώντες—μικροί και μεγάλοι—το ίδιο το πρόβλημα. Στη Γενεύη, σε δύο εβδομάδες, το Κυπριακό θα μπει σε ακόμη μία φάση αναμόχλευσης που όπως όλα δείχνουν θα είναι και η τελευταία. Τι σηματοδοτεί αυτό για όλους τους εμπλεκόμενους δρώντες διεθνώς; Σε μια συγκυρία, μάλιστα, που η περιοχή της Ανατολικής Μεσογείου δείχνει να αναβαθμίζεται γεωπολιτικά ως ένα ξεχωριστό υποσύστημα.

Για πολλούς παρατηρητές το ναυάγιο στο Κραν Μοντάνα αποτέλεσε την αφετηρία για αλλαγή παραδείγματος στο Κυπριακό—όπως ιστορικά το γνωρίσαμε.

Η Ε.Ε. έχει προτεραιότητες

Αυτό που καθίσταται σαφές είναι πως για την Ευρωπαϊκή Ένωση η ενταξιακή πορεία της Τουρκίας του Ερντογάν δεν αποτελεί τον στρατηγικό στόχο των τελών της δεκαετίας του '90—στο πλαίσιο του οποίου η Κυπριακή Δημοκρατία θα εντασσόταν στην Ευρωπαϊκή Ένωση και το Κυπριακό θα επιλύονταν στο πλαίσιο μιας συνολικής διευθέτησης των ευρωτουρκικών σχέσεων. Η σχέση Τουρκίας-Ε.Ε. αποτελεί σήμερα ένα νέο υπό εξέταση σοβαρό, και πολύπλοκο, ζήτημα μέσω μιας πιο συναλλακτικής και, πρακτικά κυνικής, πολιτικοοικονομικής προσέγγισης.

Για τις Βρυξέλλες η λογική μετά το 2004 και την απόρριψη του σχεδίου Ανάν κινείται προς την κατεύθυνση της ελληνοκυπριακής κοινότητας και των πολιτικών της ελίτ περίεχτου «γιατί δεν λύνετε το Κυπριακό;». Ο πλέον δημοφιλής μεταξύ των Ευρωπαίων ηγετών Μάριο Ντράγκι χαρακτήρισε τον Ερντογάν «δικτάτορα» αμέσως μετά το «Sofa Gate», αλλά δεν προέβη σε μια τόσο ισχυρή δήλωση, όταν τα τουρκικά γεωτρήματα, παράνομα, διενεργούσαν γεωτρήσεις εντός αδειοδοτημένων (σε ευρωπαϊκή κοινοπραξία μάλιστα) θαλασσοτεμαχίων της κυπριακής Αποκλειστικής Οικονομικής Ζώνης.

Για τις Βρυξέλλες ένα δεύτερο κυπριακό κράτος (Τουρκοκυπρίων) αποτελεί non-go, ενώ όπως διαφάνηκε και από τις Συνόδους Κορυφής των τελευταίων μηνών προτεραιότητα για την αναδυόμενη ανατολική Μεσόγειο αποτελεί η αποφυγή των εντάσεων που μέσω του διαλόγου στο Κυπριακό (και στα ελληνοτουρκικά) αποφεύγονται. Την ίδια στιγμή, βασική προτεραιότητα της Ε.Ε. στην περιοχή αποτελεί η μείωση της ρωσικής («έξωθεν κακόβουλης») όπως συννιθίζεται να χαρακτηρίζεται) επιρροής, ενώ τα ζητήματα του προσφυγικού, η βελτίωση της τουρκικής οικονομίας και ο βαθμός έκθεσης των ευρωπαϊκών τραπεζών σε αυτή και το μέλλον των ευρωτουρκικών σχέσεων αποτελούν βασικές προτεραιότητες.

Εγγυήτριες δυνάμεις και λοιποί δρώντες

Στην Κύπρο πολλά γράφονται ή μεταδίδονται για τον ιδιότυπο ρόλο του Ηνωμένου Βασιλείου στη μετά Brexit εποχή στο Κυπριακό. Η αλήθεια είναι πως με το Η.Β. εκτός Ε.Ε. το Λονδίνο αναζητεί ένα ισχυρότερο γεωπολιτικό αποτύπωμα σε διεθνές και περιφερειακό επίπεδο—που συχνά σκόνταφτε στην πολιτικοδιπλωματική προσέγγιση του γαλλογερμανικού άξονα.

Ωστόσο, η ανάμιξη του Λονδίνου στο Κυπριακό—όπως διαφάνηκε και το 2017 στο Κραν Μοντάνα—δεν ήταν game changing και επιπλέον, οι επιλογές της Λευκωσίας για το μέλλον της εντός της Κοινοπολιτείας παραμένουν στο τραπέζι. Ως προς τις σχέσεις Τουρκίας-τουρκοκυπριακής κοινότητας καθίσταται σαφές πως παρά την αυξανόμενη οικονομική, πολιτική και θρησκευτική πίεση, οι Τουρκοκύπριοι δείχνουν να έχουν ακόμη, σοβαρά αποθέματα αντιστάσεων ως προς τις στρατηγικές επιδιώξεις της Τουρκίας στον

γεωγραφικό χώρο των Κατεχομένων.

Τέλος, η Ελλάδα δείχνει να προσβλέπει, τελευταία, τις εξελίξεις στο Κυπριακό με μια δόση αμηχανίας, πράγμα που δείχνει να καταγράφεται τόσο στην ίδια την προτεραιοποίηση των στρατηγικών επιδιώξεών της (Λιβύη, ελληνοτουρκικός διάλογος, εμπάθυνση των ελληνοαμερικανικών σχέσεων, διαφοροποιήσεις στα ενεργειακά) κυβέρνησης Μητσοτάκη—σε σχέση με την κυβέρνηση Τσίπρα που το Κυπριακό αποτέλεσε, μαζί με το Μακεδονικό, κορυφαία ζητήματα της περιόδου 2016-2019. Στο πλάνο αναπόφευκτα μπαίνουν και οι περιφερειακοί δρώντες με το Ισραήλ και την Αίγυπτο—ως βασικά κράτη της περιοχής αλλά και ως προς τη συμμετοχή τους στα διπλωματικά σχήματα των Τριμερών. Για την Αίγυπτο—που βρίσκεται σε μια περίοδο σχετικής, μετά το 2015, σταθεροποίησης του Κυπριακού αποτελεί, παραδοσιακά, ένα ζήτημα που προ-

εγγίζεται στη λογική της στάσης αρχών. Το Κάιρο δεν δείχνει να επηρεάζεται άμεσα από τις επιπτώσεις μιας λύσης ή ενός οριστικού ναυαγίου στο Κυπριακό και την ίδια στιγμή απλώς βρίσκεται σε μια ιδιότυπη κατάσταση ως προς τις διμερείς του σχέσεις με την Αγκυρα.

Για το Ισραήλ, που βρίσκεται εδώ και σχεδόν μια δεκαετία σε παρατεταμένη πολιτική κρίση στο εσωτερικό, το Κυπριακό αποκτά ενδιαφέρουσες προεκτάσεις—ως προς το ιστορικό του κλείσιμο σε σχέση και με την αραβοϊσραηλινή σύγκρουση. Παράλληλα και παρά την εμπάθυνση των σχέσεων σε διμερές επίπεδο, το Τελ Αβίβ δείχνει να προτεραιοποιεί συγκεκριμένα ζητήματα και προκλήσεις ασφάλειας στην περιοχή με το Ιράν, για ευνόητους λόγους, να αποτελεί βασική προτεραιότητα σε αντίθεση με τις προβληματικές, αλλά όχι σε σημείο μη επιστροφής, μετά το 2010, σχέσεις με την Τουρκία.

«Στο Κυπριακό η ανάλυση σε σχέση με το ποιος, γιατί και ποιο, ακριβώς, είναι το διακύβευμα από την επίλυσή του ή μη πάσχει από το συγχείμενο επιμέρους υπερβολών, ιδεοληψίας και μη στάθμισης των διεθνών και περιφερειακών του προεκτάσεων».

Το αμερικανικό come back

Η στάση των ΗΠΑ στο Μεσανατολικό μπορεί να υποδείξει χρήσιμα ποιοτικά στοιχεία για το μέλλον του Κυπριακού—ως άλυτου υπό την αιγίδα του ΟΗΕ διεθνούς προβλήματος. Οι ΗΠΑ τα τελευταία χρόνια προτεραιοποίησαν την εξομάλυνση των σχέσεων του Ισραήλ με σειρά χωρών του αραβο-μουσουλμανικού κόσμου, προκειμένου να εντάξουν στο κάδρο το Ιράν, και παράλληλα ενεπλάκησαν σε πολλές πρωτοβουλίες για τον διάλογο Ισραήλ-Παλαιστινίων με αποκορύφωμα την διαμεσολάβηση Κέρι κατά τη δεύτερη διακυβέρνηση Ομπάμα την περίοδο 2013-2014.

Η διακυβέρνηση Μπάιντεν εντάσσει το Κυπριακό σε παραδοσιακές γραμμές ενδιαφέροντος—ως προς την επίλυσή του στο πλαίσιο των αντικειμενικών συνθηκών που δημιουργήσαν, μετά το 2011, οι συγκρούσεις στην περιοχή. Πράγμα που οδήγησε στην αλλαγή παραδείγματος στο Συριακό με τη ρωσική, μόνιμη, γεωπολιτική εγκατάσταση στα ανατολικά παράλια της χώρας (βλέπε Ταρτούς). Την ίδια στιγμή, η ρωσική επιρροή στην περιοχή αποτελεί μόνιμο πονοκέφαλο για την αμερικανική εξωτερική πολιτική που συχνά προσλαμβάνει, με έντονο ενδιαφέρον, το αποτύπωμά της στην Κύπρο. Στην παρούσα συγκυρία, φυσικά, οι σχέσεις Άγκυρας-Ουάσινγκτον αποτελούν για το αμερικανικό Στέιτ Ντιπάρτμεντ κορυφαία προτεραιότητα και όπως διαφάνηκε έντονα το Κυπριακό δεν αποτελεί βασικό συστατικό για την περαιτέρω εκτόνυσή τους ή για τη θεαματική τους βελτίωση. Ως εκ τούτου η αμερικανικών συμφερόντων Εκκον—με παρουσία στην κυπριακή ΑΟΖ—δεν αποτέλεσε σημείο παρενόχλησης της τουρκικής αναθεωρητικής ατζέντας, για τις θαλάσσιες ζώνες στην Ανατολική Μεσόγειο. Αυτό, πάντως, που πρέπει να αναμένει κανείς είναι πως η Ουάσινγκτον επί Μπάιντεν, σε αντίθεση με τη διακυβέρνηση Τραμπ, θα είναι περισσότερο ουσιαστική παρά επικοινωνιακή στο ζήτημα του Κυπριακού.

45

ΧΡΟΝΙΑ

Φροντίδα για τον Άνθρωπο και την Υγεία

ΠΙC MEDOCHEMIE

Παροχή ποιοτικής και οικονομικά προσιτής φαρμακευτικής αγωγής σε όλους τους ανθρώπους του πλανήτη, με γνώμονα την αειφόρο ανάπτυξη

Δύσκολο το έξτρα συν ένας στη Γενεύη

Προς το παρόν η Ευρωπαϊκή Ένωση δεν έχει λάβει πρόσκληση για να συμμετάσχει στην άτυπη πενταμερή συνάντηση της Γενεύης

Του ανταποκριτή μας στις Βρυξέλλες
ΓΙΩΡΓΟΥ ΚΑΚΟΥΡΗ

Η Ευρωπαϊκή Ένωση συνεχίζει να δηλώνει έτοιμη να συμμετάσχει σε ένα ενδεχόμενο νέο γύρο διαπραγματεύσεων για το Κυπριακό, όμως επίσημα παραπέμπει στα Ηνωμένα Έθνη όσον αφορά το ερώτημα του κατά πόσο θα βρίσκεται στην άτυπη πενταμερή στη Γενεύη, στις 27 με 29 Απριλίου. Όπως μάλιστα πληροφορείται η «Κ», δεν έχει αποσταλεί πρόσκληση από τη Νέα Υόρκη στις Βρυξέλλες για τη συνάντηση των 5+1 (Ε/κ, Τ/κ, τρεις εγγυήτριες συν Ηνωμένα Έθνη), αν και θεωρείται από όλους δεδομένο πως εάν και εφόσον ξεκινήσουν διαπραγματεύσεις η Ε.Ε. θα έχει τον ρόλο που είχε κατά τις συνομιλίες που κατέρρευσαν στο Κραν Μοντάνα. Σύμφωνα με συγκλίνουσες διπλωματικές πηγές, θεωρείται απίθανο η Ε.Ε. να λάβει πρόσκληση για την άτυπη συνάντηση λόγω της διαφωνίας της Τουρκίας και των Τ/κ, οι οποίοι επιμένουν πως η Ευρώπη δεν πρόκειται για εμπλεκόμενο μέρος στη συζήτηση για τον χαρακτήρα και το αντικείμενο μελλοντικών διαπραγματεύσεων.

Πάντως, ορισμένοι συνομιλητές της «Κ», ακόμα και εκτός Λευκωσίας, επιμένουν πως υπάρχει παρασκήνιο και αρκετός χρόνος για να υπάρξουν αλλαγές. Ωστόσο, το πιο πιθανό σενάριο αυτή τη στιγμή είναι πως η άτυπη σύνοδος των 5+1 δεν θα εξελιχθεί σε 5+1+1, τουλάχιστον στο ίδιο επίπεδο με αυτό των άλλων συμμετεχόντων. Σύμφωνα με τα μέχρι στιγμής δεδομένα, οι τρεις εγγυήτριες δυνάμεις θα εκπροσωπηθούν από τους ΥΠΕΕ Νίκο Δένδια, Μεβλούτ Τσαβούσογλου και Ντόμινικ Ράαμτ. Ανοιχτό παραμένει και το ερώ-

τημα ποιος θα εκπροσωπήσει την Ε.Ε. σε ενδεχόμενες εντατικότερες διαβουλεύσεις τύπου Κραν Μοντάνα, καθώς το Κυπριακό περνά μέσα από το γραφείο της προέδρου της Κομισιόν Ούρσουλα φον ντερ Λάιεν, τη Γενική Διεύθυνση Στήριξης Διαρθρωτικών Μεταρρυθμίσεων, αλλά και τις αρμοδιότητες του ύπατου εκπροσώπου Ζόζεπ Μπορέλ.

Για πρόσκληση... στα Η.Ε.

Απαντώντας γραπτώς σε ερωτήσεις της «Κ», ο εκπρόσωπος της Κομισιόν για θέματα εξωτερικής πολιτικής Πίτερ Στάνο επανέλαβε την ετοιμότητα της Ε.Ε. να διορίσει

Το πιο πιθανό σενάριο αυτή τη στιγμή είναι πως η άτυπη σύνοδος των 5+1 δεν θα εξελιχθεί σε 5+1+1, τουλάχιστον στο ίδιο επίπεδο με αυτό των άλλων συμμετεχόντων.

νέο εκπρόσωπο της στις διαπραγματεύσεις. Σημειώνοντας πως η Ε.Ε. παραμένει έτοιμη να παράσχει την όποια βοήθεια κρίνουν χρήσιμοι οι δύο ηγέτες και τα Η.Ε., πρόσθεσε πως «οι προσκλήσεις για τη συνάντηση στη Γενεύη εκδίδονται από τον γενικό γραμματέα του ΟΗΕ». Ο κ. Στάνο καλωσόρισε τις «επιχειρημένες συνομιλίες» στο Κυπριακό και επανέλαβε πως η Ε.Ε. παραμένει «πλήρως δεσμευμένη σε μια συνολική διευθέτηση» με βάση τα σχετικά ψηφίσματα του Συμβουλίου Ασφαλείας, κάνοντας ειδική αναφορά στα ψηφίσματα 550 (όπου η Κ.Δ. ορίζεται ως μόνιμη κυβέρνηση), 789 (όπου ζητείται η

Οι προσδοκίες παραμένουν χαμηλές καθώς, όπως σημείωσε διπλωματική πηγή, οι πλευρές δεν κατέστη δυνατό να καταλήξουν ούτε καν στους «όρους αναφοράς» για μια νέα διαδικασία, όπως είχε ζητήσει ο Αντόνιο Γκουτιέρρες.

απόδοση των Βαρωσίων στα Η.Ε.) και 1251. «Προσβλέπουμε στην επανέναρξη των διαπραγματεύσεων υπό την αιγίδα των Ηνωμένων Εθνών, κατά την οποία η Ευρωπαϊκή Ένωση είναι έτοιμη να παίξει ενεργό ρόλο στήριξης των διαπραγματεύσεων, μεταξύ άλλων, με τον διορισμό εκπροσώπου στο γραφείο Καλών Υπηρεσιών του ΟΗΕ», ανέφερε ο κ. Στάνο. Υπενθύμισε ακόμα πως ο Υπάτος Εκπρόσωπος Ζόζεπ Μπορέλ επισκέφθηκε τη Λευκωσία τον Μάρτιο στο πλαίσιο των συζητήσεων για την επανέναρξη των συνομιλιών. «Μία συνολική διευθέτηση θα ήταν ωφέλιμη για την Κύπρο και την Ε.Ε., και για την ευ-

ρύτηρη ασφάλεια και σταθερότητα στην περιοχή», σημείωσε.

Μεγάλη εικόνα

Η συμμετοχή ή μη της Ε.Ε. στις συνομιλίες για το Κυπριακό ήταν ένα θέμα που απασχόλησε τη δημόσια συζήτηση κυρίως λόγω της προώθησης από την ε/κ πλευρά της θέσης για ανάγκη αυξημένης συμμετοχής, και της επιμονής της Τ/κ και τουρκικής πλευράς πως η Ε.Ε. μπορεί να είναι μόνο παρατηρητής. Αυτό που ήθελε η ε/κ πλευρά ήταν την Ε.Ε. να βρίσκεται στη Γενεύη στις 27-29 Απριλίου για τη συζήτηση της μεγάλης εικόνας και το αντικείμενο της διαπραγματεύ-

Ως πάρατζει

Αυτό που αναμένεται πλέον είναι το Κυπριακό να παραπεμφθεί για παρακάτω στον χρόνο, κάτι που βολεύει τον πρόεδρο Αναστασιάδη ώστε να μην κρυχθεί αδιέξοδο, βολεύει την Ευρωπαϊκή Ένωση, η οποία δεν θέλει αποκλιμάκωση, ελπίζοντας σε ευκαιρία σταδιακής οικοδόμησης θετικής ατζέντας με την Τουρκία, βολεύει και την Άγκυρα, η οποία δεν έχει λόγο να χρεωθεί ένα πιθανό αδιέξοδο. Τα Ηνωμένα Έθνη, από την άλλη, προχωρούν με την προσπάθεια επανέναρξης, καθώς στη Νέα Υόρκη θεωρείται πως η «περίοδος περιουλοχίας» έχει παρέλθει και πως έχει έρθει η ώρα να ξεκαθαριστεί το μέλλον της εμπλοκής τους στην Κύπρο.

πρόεδρος της Κομισιόν Μαργαρίτας Σχοινιάς. Κατά τον κ. Σχοινιά, «όσοι μιλάνε για λύση δύο κρατών δεν έχουν ρωτήσει την Ευρώπη», θέση που επαναλήφθηκε αρκετές φορές με διαφορετικούς τρόπους από εκπροσώπους της Ε.Ε. και κοινοτικούς αξιωματούχους.

Ούτε όρους αναφοράς

Οι προσδοκίες παραμένουν χαμηλές καθώς, όπως σημείωσε στην «Κ» ενημερωμένη διπλωματική πηγή, οι πλευρές δεν κατέστη δυνατό να καταλήξουν ούτε καν στους περιβόητους «όρους αναφοράς» για μια νέα διαδικασία, όπως είχε ζητήσει ο Αντόνιο Γκουτιέρρες, όταν ξεκίνησε την αποστολή της η προσωρινή ειδική απεσταλμένη του γ.γ. του ΟΗΕ Τζέιν Χολ Λουτ. Από εκεί και πέρα τα Η.Ε. έχουν ξεκαθαρίσει στην Τ/κ και τουρκική πλευρά –και ιδιαίτερα στον Ερσίν Τατάρ– πως δεν τίθεται θέμα νέας διαδικασίας στο Κυπριακό σε άλλη βάση, αν δεν υπάρξει έγκριση και από τις δύο πλευρές και συμφωνία του Συμβουλίου Ασφαλείας. Ανεξάρτητα από τις δηλώσεις, και η Τουρκία γνωρίζει πως μπορεί να φέρει νέες ιδέες στο τραπέζι, όμως στο τραπέζι παραμένει και η ΔΔΟ την οποία στηρίζουν τα Η.Ε., η Ε.Ε. αλλά και το Ηνωμένο Βασίλειο.

σας (δηλαδή τη μορφή της λύσης).

Η άτυπη συνάντηση της Γενεύης δεν θα αποτελεί διαπραγματεύωση, και ως εκ τούτου δεν υπάρχει προς το παρόν ρόλος για έναν εκπρόσωπο της Ε.Ε. με αρμοδιότητες όπως αυτές που είχε ο τεχνokrάτης Πίτερ βαν Νούφελ στον προηγούμενο γύρο (δηλαδή τον έλεγχο των προτάσεων που κατατίθενται με το κοινοτικό κεκτημένο). Αυτός, όμως, είναι ο ρόλος τον οποίο μπορούν να αποδεχθούν όλα τα εμπλεκόμενα μέρη. Η θέση της Ε.Ε. υπέρ της ΔΔΟ με πολιτική ισότητα είναι πάντως δεδομένη, όπως υπογράμμισε και σε συνέντευξή του στην «Κ» στα τέλη Ιανουαρίου ο αντι-

Το ζήτημα, όπως φαίνεται, είναι κατά πόσο η αποκεντρωμένη ΔΔΟ στην οποία στράφηκε η ε/κ πλευρά μετά τις παρασκηνιακές συζητήσεις για τα δύο κράτη, η πολιτική ισότητα που αποτυπώνεται στο Πλαίσιο Γκουτιέρρες και οι αναφορές της Τουρκίας σε «κυριαρχική ισότητα» (με απόδοση περισσότερης κυριαρχίας στις πολιτείες σε συνομοσπονδιακό πλαίσιο) μπορούν να παντρευτούν στο πλαίσιο της ΔΔΟ που ορίζεται στα σχετικά ψηφίσματα.

NUROFEN®

EXPRESS

ΠΙΟ ΓΡΗΓΟΡΟ
ΚΑΙ ΠΙΟ ΔΥΝΑΤΟ
ΑΠΟ ΤΟΝ ΠΟΝΟ

Αντιμετωπίζει:

Πονοκέφαλο
Ημικρανία
Οσφυαλγία
Οδοντικό πόνο
Μυϊκό πόνο

Συμβουλευτείτε τον γιατρό ή τον φαρμακοποιό σας
ΤΗΛ: 22 056 300. ΔΙΑΤΙΘΕΤΑΙ ΣΕ ΟΛΑ ΤΑ ΦΑΡΜΑΚΕΙΑ

life pharma

Τα ζητήματα δεν κρύβονται κάτω από χαλί

Ο υπουργός Εξωτερικών της Ελλάδας, Νίκος Δένδιας, μιλάει στην «Κ» για πρώτη φορά μετά την επίσκεψή του στην Αγκυρα

Συνέντευξη στο ΒΑΣΙΛΗ ΝΕΔΟΣ

Η σταδιακή βελτίωση των σχέσεων με την Τουρκία δεν θα είναι εύκολη υπόθεση επισημαίνει στην «Κ» ο υπουργός Εξωτερικών Νίκος Δένδιας, στην πρώτη συνέντευξη που παραχωρεί αμέσως μετά την επεισοδιακή συνέντευξη Τύπου με τον ομόλογό του Μεβλούτ Τσαβούσογλου στην Αγκυρα. Ο κ. Δένδιας υπογραμμίζει ότι «δεν είναι δυνατόν να κρύψουμε κάτω από το χαλί τα ζητήματα στα οποία έχουμε διαφορετική αντίληψη και προσέγγιση». Ωστόσο, επισημαίνει ότι η συνάντηση, παρά τη δημόσια αντιπαράθεση, μπορεί να αποτελέσει μια πρώτη πράξη σταδιακής βελτίωσης των σχέσεων με την Τουρκία. Μάλιστα, αναφέρει ότι ο ίδιος και ο κ. Τσαβούσογλου θα επισκεφθούν να συναντηθούν ξανά στην Αθήνα, προκειμένου να επιχειρήσουν να δημιουργήσουν τις συνθήκες και για μια συνάντηση ανάμεσα στον πρωθυπουργό Κυριάκο Μητσοτάκη και τον Τούρκο πρόεδρο Ρετζέπ Ταγίπ Ερντογάν.

Ο κ. Δένδιας κάνει αναφορά και στη θετική ατζέντα, τα σημαντικά οικονομικά σημεία της οποίας έχει αναλάβει ο υφυπουργός Εξωτερικών Κώστας Φραγκογιάννης. Δεν θεωρεί ότι υπάρχει σκλήρυνση της τουρκικής θέσης στα ζητήματα του Αιγαίου και της Ανατολικής Μεσογείου, ωστόσο παρατηρεί ότι υφίσταται «παγίωση θέσεων που εκφεύγουν της διεθνούς νομιμότητας», γεγονός το οποίο κάνει την προοπτική επίλυσης των διαφορών ιδιαίτερα δύσκολη, αλλά όχι αδύνατη.

Ως προς τη Συμφωνία Αμοιβαίας Αμυντικής Συνεργασίας (MDCA) που συζητείται μεταξύ Αθηνών και Ουάσιγκτον, ο κ. Δένδιας εκτιμά ότι η υπογραφή της θα μπορούσε να συνδυναστεί με μια επίσκεψη του Αμερικανού υπουργού Εξωτερικών Άντονι Μπλίνκεν στην Αθήνα. Επισημαίνει ότι, πέρα από τις τεχνικές λεπτομέρειες, έχει σημασία η στρατηγική διάσταση της σχέσης με τις ΗΠΑ.

— Η δημόσια σύγκρουση με τον Μεβλούτ Τσαβούσογλου αντανακλούσε και το περιεχόμενο των κατ' ιδίαν συζητήσεων;

— Υπήρξε οντως διαφοροποίηση με τον υπουργό Εξωτερικών της Τουρκίας, τον φίλο μου Μεβλούτ Τσαβούσογλου, παρά το πολύ καλό κλίμα που είχε δημιουργηθεί κατά τις συνομιλίες μου. Κάθε πλευρά εξέφρασε τις θέσεις της, τόσο κατά τις συζητήσεις όσο και δημοσίως. Στο πλαίσιο αυτό ανέπτυξα τις πάγιες θέσεις της Ελλάδας, οι οποίες είναι εξάλλου γνωστές. Ήταν εμφανές ότι δεν υπάρχει σύγκλιση σε αρκετά ζητήματα. Όμως, και θέλω να το υπογραμμίσω αυτό, σκοπός της επίσκεψης στην Αγκυρα, η πρώτη

“

Προσκάλεσα τον φίλο μου Μεβλούτ να επισκεφθεί την Αθήνα — η επίσκεψη μπορεί να συνεισφέρει στην προετοιμασία μιας συνάντησης Μητσοτάκη - Ερντογάν.

επίσκεψη υπουργού Εξωτερικών από το 2015, ήταν να αναζητηθούν προοπτικές για μια θετική ατζέντα με την Τουρκία, προκειμένου να υπάρξει, σε πρώτη φάση, ένα κλίμα αποκλιμάκωσης, όχι συμφωνία. Ευελπιστούμε ότι με την προσέγγιση αυτή, σταδιακά θα υπάρξει μια σημαντική βελτίωση των διμερών σχέσεων. Προς το συμφέρον των δύο γειτονικών χωρών. Και των δύο λαών, που εξάλλου τους συνδέουν πολλά.

Πάγια επιδίωξη της κυβέρνησης Μητσοτάκη είναι η βελτίωση τόσο των διμερών σχέσεων όσο και των σχέσεων Ε.Ε.-Τουρκίας. Ετσι υποβάλαμε συγκεκριμένες προτάσεις σε μια σειρά από σημαντικούς τομείς. Όπως της οικονομίας, του εμπορίου, των μεταφορών, της ηλεκτρικής ενέργειας, στο πλαίσιο της συνεργασίας και με τη Βουλγαρία, στις τηλεπικοινωνίες και ούτω καθεξής. Παράλληλα, προτείνουμε τη σύγκλιση των σχετικών ομάδων εργασίας, ορισμένες από τις οποίες έχουν να συνέλθουν εδώ και χρόνια. Και θα ήθελα να επισημάνω ότι η πρωτοβουλία αυτή βρήκε άμεση ανταπόκριση από την τουρκική πλευρά, η οποία υπέβαλε και αυτή τις δικές της προτάσεις, δημιουργώντας ένα σαφές πλαίσιο στο οποίο μπορούμε να συζητήσουμε εποικοδομητικά.

Και θα μου επιτρέψετε να επαναλάβω ότι το κλίμα στη συνάντηση με τον Τούρκο πρόεδρο κ. Ερντογάν ήταν θετικό. Θα συγκρατήσω επίσης τη συμβολική σημασία που αποδίδουμε στο γεγονός ότι ο Τούρκος πρόεδρος έκανε δεκτό τον Έλληνα υπουργό Εξωτερικών. Από πλευράς μας, όπως ήταν αναμενόμενο, επανέλαβα την προσέλωσή μας στο Διεθνές Δίκαιο και στις ευρωπαϊκές αξίες. Στο πνεύμα αυτό, και παρά τη δημόσια προβολή που δόθηκε στη συνάντηση, θέλω να πιστεύω ότι, όπως είπα, η επίσκεψη αυτή μπορεί να αποτελέσει την πρώτη πράξη σταδιακής βελτίωσης των σχέσεων με την Τουρκία. Δεν θα είναι εύκολη υπόθεση. Για την επίτευξη του στό-

«Σκοπός της επίσκεψης στην Αγκυρα ήταν να αναζητηθούν προοπτικές για μια θετική ατζέντα με την Τουρκία, προκειμένου να υπάρξει, σε πρώτη φάση, ένα κλίμα αποκλιμάκωσης, όχι συμφωνία. Ευελπιστούμε ότι με την προσέγγιση αυτή, σταδιακά θα υπάρξει μια σημαντική βελτίωση των διμερών σχέσεων».

χου αυτού πρέπει να δουλέψουμε από κοινού. Και δεν είναι δυνατόν να κρύψουμε κάτω από το χαλί τα ζητήματα στα οποία έχουμε διαφορετική αντίληψη και προσέγγιση. Αλλά πρέπει να καταβάλουμε τις απαραίτητες προσπάθειες. Για τον λόγο αυτό θα συνεχιστούν οι επαφές μας σε πολιτικό επίπεδο. Προσκάλεσα τον Τούρκο ομόλογό μου, τον φίλο μου Μεβλούτ, να επισκεφθεί την Αθήνα σε μια μερομηνία που θα καθορίσουμε από κοινού. Και η συνάντηση αυτή μπορεί να συνεισφέρει στην προετοιμασία μιας συνάντησης μεταξύ του πρωθυπουργού κ. Μητσοτάκη και του Τούρκου προέδρου κ. Ερντογάν.

— Υπάρχει περίπτωση επίτευξης συμφωνίας για το Αιγαίο και την Ανατολική Μεσόγειο μέσα σε αυτό το κλίμα; Ειδικά όταν η Τουρκία δημοσιώς θέτει ως θέματα προς συζήτηση τις ελληνικές κόκκινες γραμμές; Βλέπετε σκλήρυνση από την τουρκική πλευρά;

— Δεν βλέπω σκλήρυνση της τουρκικής θέσης στα ζητήματα που αφορούν το Αιγαίο και την Ανατολική Μεσόγειο. Αλλά διαπιστώνω μια παγίωση θέσεων που εκφεύγουν της διεθνούς νομιμότητας. Κάτι που κάνει την προοπτική επίλυσης τους δύσκολη. Αλλά όχι αδύνατη.

“

Βλέπω μια παγίωση θέσεων που εκφεύγουν της διεθνούς νομιμότητας. Κάτι που κάνει την προοπτική επίλυσης τους δύσκολη. Αλλά όχι αδύνατη.

θα ευθυγραμμιστεί με τις υπόλοιπες χώρες του κόσμου.

Να σημειώσω ότι χώρες όπως οι ΗΠΑ, οι οποίες αν και δεν έχουν επικυρώσει την UNCLOS, τη θεωρούν θεμελιώδη κανόνα όσον αφορά τα ζητήματα του Δικαίου της Θάλασσας, όπως εξάλλου τονίστηκε κατά την πρόσφατη Σύνοδο Κορυφής ΗΠΑ, Ινδίας, Ιαπωνίας και Αυστραλίας.

— Αποτελεί η Ανατολική Μεσόγειος τμήμα πιθανής διαπραγματεύσεως με την Τουρκία; Συζητείται στις διμερειακές επαφές; Στο σκέλος της Λιβύης, ποιο είναι το καλύτερο σενάριο; Η αδρανοποίηση του τουρκολιβυκού μνημονίου;

— Όσον αφορά το πρώτο σκέλος της ερώτησής σας, θα μου επιτρέψετε να είμαι πολύ σύντομος. Η θέση μας είναι ότι πρέπει να οριοθετήσουμε την αποκλειστική οικονομική ζώνη και κατ' επέκταση την υφαλοκρηπίδα με την Τουρκία τόσο στο Αιγαίο όσο και στην Ανατολική Μεσόγειο, πάντα στη βάση του Διεθνούς Δικαίου. Αυτό είναι και το μοναδικό ζήτημα το οποίο συζητούμε στις διμερειακές επαφές. Και προσβλέπουμε στην 63η συνάντηση, η οποία θα διεξαχθεί στην Τουρκία.

Όσον αφορά το τουρκολιβυκό «μνημόνιο», τόνισα, τόσο κατά τις επαφές μου με τους Λίβυους αξιωματούχους την περασμένη εβδομάδα όσο και στην Αγκυρα, την ξεκάθαρη θέση που έχει υιοθετήσει η Ευρωπαϊκή Ένωση, ήδη από τον Δεκέμβριο του 2019. Να το τονίσω: η θέση αυτή δεν είναι απλώς ελληνική — είναι η συμφωνημένη θέση που στηρίζει το σύνολο των «27». Το «μνημόνιο» είναι άκυρο, παράνομο και δεν μπορεί να δημιουργήσει έννομα αποτελέσματα.

Κατά την πρόσφατη συνάντησή μου με τον πρόεδρο της Βουλής των Αντιπροσώπων της Λιβύης τον κ. Σάλεχ, πέρα από τις ιδιαίτερα θετικές αναφορές που έκανε για την Ελλάδα, ο τελευταίος είπε, χωρίς περιστροφές, ότι το εν λόγω «μνημόνιο» δεν πρόκειται να κυρωθεί από

τη λιβυκή Βουλή. Και αναφέρθηκε επίσης στην πρόσφατη απόφαση λιβυκού δικαστηρίου προς την κατεύθυνση αυτή. Απόφαση που σπληνικήθηκε σε προσφυγή την οποία υπέβαλε η λιβυκή Βουλή.

— Στις εξελισσόμενες συζητήσεις για την ανανέωση της Συμφωνίας Αμοιβαίας Αμυντικής Συνεργασίας (MDCA), η Ελλάδα ζητεί εγγυήσεις που περιλαμβάνουν βοήθεια σε χρήμα ή μεγαλύτερη πρόσβαση σε πλεονάζοντες εξοπλισμούς των ΗΠΑ; Συζητάμε για βάσεις ή μετασταθμεύσεις δυνάμεων σε ευαίσθητες περιοχές;

— Η διαπραγμάτευση της ανανέωσης της Συμφωνίας Αμοιβαίας Αμυντικής Συνεργασίας μεταξύ της Ελλάδας και των ΗΠΑ είναι μια διαδικασία στην οποία καθοριστικό ρόλο έχει επίσης το υπουργείο Εθνικής Αμυνας. Στο πλαίσιο αυτό θα μου επιτρέψετε να μην υπεισέλθω σε λεπτομέρειες όσον αφορά τις διαπραγματεύσεις, οι οποίες συνεχίζονται.

Αλλά θα ήθελα να υπογραμμίσω τη σημασία την οποία αποδίδουμε στην ολοκλήρωσή τους το συντομότερο δυνατόν, ιδανικά μέχρι το τέλος του καλοκαιριού. Εφόσον οι επιδημιολογικές συνθήκες το επιτρέψουν, η υπογραφή της νέας συμφωνίας θα μπορούσε να συνδυαστεί με μια επίσκεψη του Αμερικανού ομολόγου μου κ. Μπλίνκεν στην Αθήνα. Το ζήτημα αυτό το συζητήσαμε ήδη κατά τη διάρκεια της τηλεφωνικής επικοινωνίας μαζί του, αλλά και κατά τη συνάντησή που είχαμε στο περιθώριο της υπουργικής συνάντησης του ΝΑΤΟ πριν από λίγες εβδομάδες.

Επίσης να τονίσω ότι πέρα από τις τεχνικές λεπτομέρειες της ανανέωσης της συμφωνίας, η σημασία έγκειται στον στρατηγικό ρόλο που αποδίδουμε πλέον οι ΗΠΑ στη χώρα μας. Και αυτός ξεπερνά κατά πολύ τα διάφορα ζητήματα, τα οποία θα περιέχονται στην ανανεωμένη συμφωνία.

Βεβαίως, όπως έχουμε ήδη τονίσει στην αμερικανική πλευρά, η ανανεωμένη συμφωνία θα πρέπει να αντικατοπτρίζει επίσης την ιδιαίτερα στενή σχέση που έχει αναπτυχθεί μεταξύ των δύο χωρών, ήδη από την εποχή της προηγούμενης αμερικανικής κυβέρνησης. Ο τρόπος που θα αποτυπωθεί η σχέση αυτή μένει να προσδιοριστεί.

Και να καταλήξω επί του ζητήματος αυτού υπογραμμίζοντας ότι έχουν ήδη αναπτυχθεί διαυλοί άμεσες επικοινωνίες μεταξύ των δύο χωρών, αρχής γενομένης μεταξύ του Αμερικανού προέδρου κ. Μπλίνκεν και του πρωθυπουργού κ. Μητσοτάκη. Στο πλαίσιο αυτό, η συμφωνία θα πρέπει να ιδωθεί ως ένας ακόμη κρίκος που συνδέει τις δύο χώρες σε πλείστους τομείς.

Ναυμαχία υπερδυνάμεων για τη φρεγάτα του Πολεμικού Ναυτικού

Η κυβερνητική απόφαση για την ανανέωση του οπλοστασίου, τον εκσυγχρονισμό υφιστάμενων συστημάτων και την απόκτηση νέων προχωρημένων τελενταίε εβδομάδες με ιδιαίτερα ταχείς ρυθμούς. Η προμήθεια της νέας φρεγάτας του Πολεμικού Ναυτικού (Π.Ν.) παραμένει το πλέον περίπλοκο ζήτημα και τις τελευταίες εβδομάδες κυβερνήσεις και εταιρείες που επιθυμούν να επιλεγεί το πλοίο που προτείνουν προχωρούν σε επίσημες παρουσιάσεις, στην προσπάθεια να ανταγωνιστούν αποτελεσματικότερα.

Υψηλόβαθμες πηγές του υπουργείου Εθνικής Αμυνας αναφέρουν ότι το επίπεδο των προτάσεων είναι τις περισσότερες φορές πολύ υψηλό, με αποτέλεσμα η επιλογή φρεγάτας να γίνεται έργο εξαιρετικά δύσκολο. Μόνο μέσα στο προηγούμενο δεκαήμερο, από το γραφείο του υπουργού Νίκου Παναγιωτόπουλου πέρασαν οι πρόσβεις Ολλανδίας, Ισπανίας, Γερμανίας και Βρετανίας. Μάλιστα, μαζί με την πρόσβεια της Βρετανίας, τον κ. Παναγιωτόπουλο επισκέφθηκε ο υπουργός Αμυντικών Εξοπλισμών του Ηνωμένου Βασιλείου Τζέρεμι Κούνιν. Επίσης, η Naval Group παρουσίασε πριν από

λίγες ημέρες στη γαλλική προσβεία την πρότασή της για το Π.Ν., ενώ φαίνεται ότι το επόμενο διάστημα ακολουθούν και άλλοι. Ενδεικτικό του ανταγωνισμού που υπάρχει είναι ότι πλέον έχουν μειωθεί δραματικά και οι χρόνοι παράδοσης του πρώτου πλοίου το οποίο κάθε πλευρά

Το (νέο) δίμηνο που έχει παραχωρηθεί από την κυβέρνηση για τη λήψη τελικής απόφασης τελειώνει τον Ιούνιο και η πίεση είναι ασφυκτική.

προτείνει στο Π.Ν. Οι Γάλλοι υποσχονται παράδοση σε λιγότερο από 40 μήνες, οι Ισπανοί σε 35 μήνες και οι Ολλανδοί σε μόλις 30.

Από την πλευρά της Ολλανδίας υπάρχει πλέον διαμορφωμένη πρόταση για τη ναυπήγηση τεσσάρων φρεγατών τύπου Sigma 11515 της Damen. Η ενδιάμεση λύση δύναται να επεκταθεί από τις δύο φρεγάτες τύπου «Μ» σε τέσσερις, δηλαδή

Η αναβάθμιση των φρεγατών τύπου ΜΕΚΟ θεωρείται εξίσου σημαντική για το Πολεμικό Ναυτικό (στη φωτ. η φρεγάτα «Σαλαμίς»).

τις δύο του βασιλικού ολλανδικού ναυτικού και ακόμη δύο του βελγικού. Οι Γάλλοι προωθούν τέσσερις FDI και ως ενδιάμεση λύση το αντιτορπιλικό Latouche-Treville και τη φρεγάτα Jean Bart. Οι Βρετανοί της Babcock προτείνουν την Arrowhead 140 με ενδιάμεση λύση Type 23, ενώ οι Ισπανοί προωθούν ένα πλοίο 6.000 τόνων την F-110 και ως ενδιάμεση λύση δύο νέες A-3000.

Δεν περνάει αδιάφορη η ιδιαίτερη δυναμικότητα ιταλική πρόταση για FREMM, η οποία περιλαμβάνει τη Maestrale ως ενδιάμεση λύση. Πριν από λίγες ημέρες στο γραφείο του κ. Παναγιωτόπουλου βρέθηκε ο πρόσβεις της Γερμανίας Ερνστ Ράικελ, ενώ την επόμενη μέρα εκπρόσωποι της ThyssenKrupp επισκέφθηκαν τη Γενική Διεύθυνση Εξοπλισμών (ΓΔΑΕΕ). Αν και

το πρωταρχικό θέμα συζήτησης ήταν το υφιστάμενο πρόγραμμα προμήθειας τορπιλών, αλλά και η επέκτασή του, οι Γερμανοί θα κατέβηκαν και αυτοί με αναμενόμενη πρόταση. Απομένει να προτείνουν κάποια ενδιάμεση λύση.

Στην πραγματικότητα αυτή είναι και η αμερικανική εκκρεμότητα. Μετά την αποστολή της απαραίτητης LOR που περιλαμβάνει, μεταξύ άλλων, και τις απαιτήσεις του Π.Ν. για την τελική διαμόρφωση της φρεγάτας MMSC, η Αθήνα περιμένει αν το αμερικανικό ναυτικό μπορεί να προτείνει κάποια ενδιάμεση λύση που να ικανοποιεί τις επιχειρησιακές ανάγκες στο Αιγαίο και την Ανατολική Μεσόγειο. Σε μια νέα τροπή των πραγμάτων της προηγούμενης ημέρας, ένα αρχικό σκαρίφημα για τη ναυπήγηση μιας φρεγάτας που θα έχει χαρακτηριστικά παρόμοια με τα αντιτορπιλικά Arleigh Burke και σημαντικά μικρότερο εκτόπισμα παρουσιάστηκε στο Π.Ν. από τον τοπικό εκπρόσωπο μιας παλιάς και σεβαστής αμερικανικής εταιρείας, της Gibbs & Cox. Η συζήτηση είναι καθαρά θεωρητική σε αυτή τη φάση. Πέρα από αυτή την πρότα-

ση υπάρχουν και άλλες που έχουν κατατεθεί, περισσότερο σε μορφή πιθανού ενδιαφέροντος, παρά ουσιαστικές σημασίας. Για αυτό και στην πραγματικότητα δεν μπορεί να αξιολογηθούν, καθώς δεν αποτελούν ολοκληρωμένες προτάσεις, αλλά μάλλον εκδήλωση προθέσεων.

Σε κάθε περίπτωση, το (νέο) δίμηνο που έχει παραχωρηθεί από την κυβέρνηση για τη λήψη τελικής απόφασης τελειώνει τον Ιούνιο και η πίεση είναι ασφυκτική όχι μόνο λόγω της ανάγκης να επιλυθεί μια μακρόχρονη εκκρεμότητα, αλλά και διότι κάθε εβδομάδα προσθέτει και άλλη καταπόνηση στις ήδη πολυκαίριστες φρεγάτες του Π.Ν. «Αγκάθι» στη διαδικασία αποτελεί και η εγχώρια παραγωγή. Εως τώρα δεν έχει καταστεί δυνατόν να βρεθεί ένας τρόπος αναβάθμισης υφιστάμενων ναυπηγείων (Σκαρμαγκάς και Ελευσίνα), ενώ πλέον γίνονται σοβαρές συζητήσεις για συνεργασία με τρίτο ναυπηγείο, προκειμένου να εξασφαλιστεί ότι πράγματι, η Ελλάδα είναι δυνατόν να ναυπηγήσει και να αναπτύξει εγχώρια τα πλοία που θα προμηθευτεί από το εξωτερικό.

ΒΑΣΙΛΗΣ ΝΕΔΟΣ

Όταν το δίδυμο χώρισε τους δρόμους του

Οι διαρροές ποσοστών, ο ρόλος του ελεγκτή και οι προεδρικές εκλογές του 2023 έπληξαν τη συμμαχία Αβέρωφ - Νικόλα

Της ΜΑΡΙΝΑΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΔΟΥ

Όταν την βδομάδα που πέρασε, ο Αβέρωφ Νεοφύτου καλούσε σε άπταιστα κυπριακά τον Νικόλα Παπαδόπουλο να μην «τα τουμπάει όλα για μια κούφια ψήφους», κατηγορώντας μάλιστα πως επιχειρεί να κλείσει τις επιχειρήσεις του τόπου, κάποιοι αναφώνησαν σκωπτικά «ο tempoρα ο potes». Και αυτό καθόλου τυχαία. Μία γρήγορη ανασκόπηση των πολιτικών δρώμενων, όταν προς το τέλος της διακυβέρνησης Δημήτρη Χριστόφια, ο Κωνσταντίνος Γιωρκάτζης καλείτο να απαντήσει με ποια πολιτική συμπαράταξη στην οικονομία και απαντούσε συνοπτικά «Αβέρωφ Παπαδόπουλος το γένος Ορφανίδη» καταδεικνύει λοιπόν τη διαλεκτική της ζωής. Ήταν μία τοποθέτηση, που έκανε αίσθηση τότε, αλλά κυρίως καταδείκνυε τις ταυτόσημες θέσεις Νικόλα Παπαδόπουλου και Αβέρωφ Νεοφύτου. Το «Αβέρωφ Παπαδόπουλος το γένος Ορφανίδη» αξιοποιήθηκε, μάλιστα, πλήρως επί μνημονίου και στις βουλευτικές εκλογές του 2016, από το ΑΚΕΛ με κύριο στόχο να αποτυπωθεί στους πολίτες, όχι μόνο η ταύτιση των δύο πολιτικών αρχηγών σε ζητήματα οικονομίας, αλλά και το «αντιλαϊκό» των θέσεων τους.

Από την περίοδο, όμως, που μεσουρανούσε το περιβόητο δίδυμο στην οικονομία έχει μπει πολύ νερό στο αυλάκι. Και λέμε νερό στο αυλάκι, γιατί ενώ ακόμη και κατά τον προεκλογικό των προεδρικών εκλογών ο Νικόλας Παπαδόπουλος εξαπέλυε δριμυμία επίθεση εναντίον της κυβέρνησης του ΔΗΣΥ, απέφυγε επιμελώς τις οποιοδήποτε αναφορές στον Αβέρωφ Νεοφύτου, σεβόμενος τη χροιά της συνεργασίας. Το ίδιο ισχύει βεβαίως και για τον συναγερμικό πρόεδρο, ο οποίος πριν από αυτό, δεν δίστασε να δείξει την προτίμησή του στον Νικόλα Παπαδόπουλο, έναντι του Μάριου Καρογιάν κατά τις εσωκομματικές εκλογές. Σήμερα το δίδυμο Αβέρωφ - Νικόλα, δεν έχει πάρει μόνο ξεχωριστούς δρόμους, αλλά βρίσκονται σε ευθεία αντιπαράθεση, με τον ένα να επιρρίπτει ευθύνες στον άλλο. Σε τέτοιους τόνους πραγματοποιείται η αντιπαράθεση που πολλοί είναι

Το «Αβέρωφ Παπαδόπουλος το γένος Ορφανίδη» έχει παρέλθει εδώ και καιρό, καθώς οι δύο πλέον παίζουν πρώτο βιολί, ακόμη και για τις προεδρικές εκλογές του 2023.

Στην Πινδάρου έχουν δει με ανησυχία τις διαρροές προς το ΔΗΚΟ και θα επιχειρήσουν να πλύνουν την όποια εικόνα σοβαρότητας και αξιοπιστίας έχει το κόμμα.

εκείνοι που διερωτώνται τι μεσολάβησε και τι τελικώς κρύβεται πίσω από όλο αυτό.

Η αρχή του τέλους

Η αλήθεια είναι πως όταν άρχισαν να γίνονται τα δημοσιεύματα περί συνεργασίας ΑΚΕΛ-ΔΗΚΟ με ορίζοντα το 2023, ο Αβέρωφ Νεοφύτου άρχισε να προβληματίζεται για το πού θα καταλήξει όλο αυτό και με ποιον να καταλήγει ο πτωχός της υπόθεσης. Είχε μέχρι τότε κτίσει το αφήγημα πως στην οικονομία συνεργάζεται με το ΔΗΚΟ, ενώ στο Κυπριακό με το ΑΚΕΛ και όλο αυτό κινδύνευε να καταρρεύσει. Δεν ήταν μόνο ότι αναπολούσε τους καιρούς που οι δύο έκοβαν και έραβαν εντός της Βουλής

χωρίς να επικρατεί θρίλερ μέχρι την υστάτη για το αν θα περάσει κάτι ή όχι. Ήθελε με κάθε τρόπο να ανακόψει αφενός το νέο φλερτ του με το ΑΚΕΛ και αφετέρου να στείλει το μήνυμα, τόσο στον Λόφο όσο και σε όσους τον αμφισβητούσαν εκτός κόμματος, πως ο ΔΗΣΥ όχι μόνο δεν είναι απομονωμένος στη Βουλή, αλλά έχει τον τρόπο να χειρίζεται μόνο εκείνος τον ΔΗΚΟϊκό πρόεδρο. Το ποτήρι στις όποιες προστάθεις εξεζύρεσης κοινής συνισταμένης ξεχείλιζε για τον Αβέρωφ Νεοφύτου τον περασμένο χρόνο. Όταν δηλαδή ο πρόεδρος του ΔΗΚΟ πατούσε πόδι στις κρατικές εγγυήσεις και αποκτούσε νέο σύμμαχο στο αφήγημά του για πάταξη της διαφθοράς, τον γενικό ελεγκτή Οδυσσέα Μιχαηλίδη. Δεν ήταν λοιπόν καθόλου τυχαία η αναφορά του σε συνέντευξη στον «Φιλελεύθερο» πως ο Νικόλας Παπαδόπουλος δεν έχασε όσες φορές συνεργάστηκαν. Αναφορά που έστειλε το μήνυμα πως σε όλο αυτό υπήρχε το στοιχείο των ωφελημάτων για το ΔΗΚΟ.

Ο Δούρειος Ίππος

Όμως μέχρι να φτάσουν στη ρήξη του περασμένου χρόνου, τέ-

θηκε πολλές φορές το ερώτημα τι οδήγησε τον Νικόλα στο να πάρει άλλο δρόμο. Όπως αναφέρουν κομματικές πηγές, βάσει δημοσκοπήσεων, φάνηκε πως η εικόνα του Νικόλα Παπαδόπουλου είχε δεχτεί ισχυρό πλήγμα από την ταύτιση πολιτικών με τον συναγερμικό πρόεδρο. Είχε περάσει το μήνυμα στον πέμπτο όροφο πως αν ο Νικόλας Παπαδόπουλος θέλει να διορθώσει το προφίλ του, θα πρέπει να διαχωρίσει το συντομότερο τις όποιες σχέσεις θεωρείτο πως είχε με τον πρόεδρο του ΔΗΣΥ. Και αυτό ιδιαίτερα μετά την περιρρέουσα που καλλιέργησε από κύκλους του ΔΗΣΥ, πως ο Νικόλας Παπαδόπουλος έχει κάνει ήδη συμφωνία συνεργασίας με τον Αβέρωφ Νεοφύτου για την προεδρία της Βουλής και στη συνέχεια για την προεδρία της Δημοκρατίας. Υπήρχε στη συνέχεια η σοβαρή ενόχληση εντός του ΔΗΚΟ και ιδιαίτερα στα ανώτατα δόματα για το παρασκήνιο της πικρής αποχώρησης των τριών βουλευτών. Όπως υποστηριζόταν εντός του ΔΗΚΟ, οι εν λόγω βουλευτές βρίσκονταν σε πλήρη συνεννόηση με την κυβερνώσα παράταξη. Μάλιστα, για τους πιο κα-

Συμφωνία κυρίων

Η μετωπική ρήξη του Νικόλα Παπαδόπουλου με τον Αβέρωφ Νεοφύτου, φαίνεται να προκαλεί χαμόγελα στην Εξεκία Παπαϊωάννου. Όχι μόνο γιατί σπάει μετά από καιρό το κοινοβουλευτικό δίπολο, αλλά γιατί δημιουργούνται όπως λέγεται στους ΑΚΕΛικούς κύκλους η προοπτική συνεργασίας. Τα ποσοστά και των δύο θα δείξουν ποια θα είναι η μελλοντική των δύο κομμάτων, αν και για πολλούς έχουν ήδη δώσει τα χέρια Άντρος Κυπριανού και Νικόλας Παπαδόπουλος για συνεργασία το 2023. Τώρα, αν αυτή γίνει με κοινό υποψήφιο εξαρχής, ή αν θα συμπλεύσουν την δεύτερη Κυριακή απέναντι στον συναγερμικό υποψήφιο είναι ακόμη ένα ζήτημα ανοικτό και θα απαντηθεί σίγουρα σε μεταγενέστερο στάδιο.

ρήματος που χρησιμοποιούσε η κυβερνώσα παράταξη περί νομικών κωλυμάτων. Η κίνηση του Νικόλα Παπαδόπουλου, ωστόσο, να θέσει την παράδοση των φακέλων στον γενικό ελεγκτή ως προϋπόθεση για την ψήφιση του κρατικού προϋπολογισμού θεωρήθηκε πως ήταν ένα μεγάλο πολιτικό ρίσκο. Αφενός γιατί θα έστειλε σε κάποιους το μήνυμα ότι ο ΔΗΚΟϊκός πρόεδρος ρέπει σε μονοπάτια λαϊκισμού, ριχνοντας την οικονομία στα βράχια. Θα έστειλε αφετέρου το μήνυμα αν περνούσε πως ο ΔΗΚΟϊκός πρόεδρος έχει χάσει τον ρόλο του ρυθμιστή. Και τα δύο αυτά ζητήματα επιχειρεί με κάθε τρόπο να τα αξιοποιήσει το κυβερνώσα κόμμα.

Το ψυχολογικό όριο

Και λέμε να τα αξιοποιήσει με κάθε τρόπο, καθώς βάσει δημοσκοπήσεων, ο ΔΗΣΥ βρίσκεται στην επικίνδυνη ζώνη. Στην Πινδάρου είδαν άλλωστε με ιδιαίτερη ανησυχία τις δημοσκοπήσεις που παρουσιάζουν το κόμμα να πέφτει και να αδυνατεί να συσπειρωθεί έναν μήνα περίπου πριν από τις εκλογές. Στόχος του συναγερμικού προέδρου είναι να είναι πρώτο κόμμα έστω και με μία ψήφο αλλά και να μην εξασφαλίσει ποσοστό χαμηλότερο από εκείνο του 1976, όταν έλαβε 27,6%. Οτιδήποτε άλλο θεωρείται βάσει συναγερμικών στελεχών αποτυχία που θα την αφομοιώσει ο ίδιος ο συναγερμικός πρόεδρος. Ανησυχία προκάλεσαν και τα στοιχεία που δείχνουν το ΔΗΚΟ να διατηρεί τα ποσοστά του παρά τη διάσπαση με εισροές μάλιστα από τον ΔΗΣΥ. Καθόλου τυχαίο το γεγονός ότι το επόμενο διάστημα θα επιχειρήσουν να στείλουν το μήνυμα πως ο ΔΗΚΟϊκός πρόεδρος ρέπει στον λαϊκισμό και είναι έτοιμος να αποσταθεροποιήσει την οικονομία για κομματικά οφέλη. Ήδη άρχισε να καλλιεργείται το δίλημμα «λαϊκισμός ή σοβαρότητα;» από τα συναγερμικά στελέχη, στοχεύοντας στο ΔΗΚΟ. Το κατά πόσο όλο αυτό θα έχει αποτέλεσμα ή αν είναι αργά, θα φανεί το επόμενο διάστημα. Όπως ανοικτό είναι και το κατά πόσο ο Νικόλας Παπαδόπουλος θα πείσει μέχρι τέλους πως το ΔΗΚΟ είναι άμωμο και αμόλυπτο σε ό, τι αφορά τη διαπλοκή και τη διαφθορά.

ΑΡΘΡΟ / Του ΓΙΑΝΝΗ ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΥ

Η βολική(;) κανονικοποίηση του ΕΛΑΜ

Κατά τα τελευταία χρόνια η ηγεσία και τα στελέχη του ΕΛΑΜ έχουν πρωταγωνιστήσει σε πολλά περιστατικά εξτρεμιστικής βίας και προβοκατόρικων ενεργειών, με στόχο την προώθηση της μισαλλοδοξίας και την αποσταθεροποίηση της πολιτικής κατάστασης. Παρόλο που είναι γνωστό και σαφές ότι το ΕΛΑΜ ιδρύθηκε και λειτούργησε ως το κυπριακό παράρτημα της ελληνικής Χρυσής Αυγής (ΧΑ), η κυπριακή δικαιοσύνη επέλεξε παράδοξως να κωφεύσει στις αποφάσεις της ελληνικής δικαιοσύνης που καταδίκασαν την Χρυσή Αυγή ως εγκληματική οργάνωση, παρέχοντας στο ΕΛΑΜ προστασία και ασυλία από τη θεσμική διερεύνηση, η οποία θα καταδείκνυε το προφανές. Η κανονικοποίηση του ΕΛΑΜ είναι μια λανθασμένη και προβληματική πολιτική πρακτική που το ισχυροποιεί

και το σταθεροποιεί, ενώ οι ακραίες πολιτικές και οι ακραίες πρακτικές καθίστανται πλέον αποδεκτές ως κανονικές. Επιπρόσθετα, η πολιτική συμπόρευση με το ΕΛΑΜ είναι επικίνδυνη και τοξική, αφού επί της ουσίας αυτό κερδίζει περισσότερα από όσα δίνει, σε βάρος εκείνων που αφελώς θεωρούν ότι μπορούν ανέξοδα να τρίβονται στη μαγκούρα του βοσκού.

Ωστόσο, επειδή ειθιστεί η ιστορία ενίοτε να επαναλαμβάνεται, είτε ως τραγωδία, είτε ως φάρσα, είναι χρήσιμη η υπενθύμιση μιας σειράς περιστατικών που έλαβαν χώρα πριν από μερικά χρόνια: Στην Ελλάδα το 2013, προκλήθηκε ένα ενδιαφέρον πολιτικό σκάνδαλο που οδήγησε στην παραίτηση του τότε γενικού γραμματέα της ελληνικής κυβέρνησης, Τάκη Μπαλτάκου, όταν διαπιστώθηκε ότι αυτός λειτουργούσε ως άτυπος κοινο-

βουλευτικός καθοδηγητής της ΧΑ και ως συνδυετικός κρικός συνεργασίας με το τότε κυβερνώσα κόμμα της Νέας Δημοκρατίας. Ο Τάκης Μπαλτάκος παρουσίασε σε μεταγενέστερη συνέντευξή του ως συνειδητή πολιτική επιλογή τη συστράτευση με τη ΧΑ και ανέφερε επί τούτου ότι «πρέπει να επανενωθεί η δεξιά, η ΝΔ, η ΧΑ και οι ΑΝΕΛ φτάνουν το 46%, αν ενωθούν με τη κυβερνώσα για 50 χρόνια». Ειδικότερα, διαπιστώθηκε μέσα από τη δημοσιοποίηση της εσωτερικής επικοινωνίας των στελεχών της ΧΑ ότι ο τότε γενικός γραμματέας της κυβέρνησης, έδινε γραμμή στους βουλευτές της ΧΑ για τις νομοθετικές διατάξεις που έπρεπε ή δεν έπρεπε να ψηφίσουν ή να καταψηφίσουν, με αποτέλεσμα αυτοί να λειτουργούν ως παράρτημα της ΝΔ, ενώ επικρούσαν τους κοινοβουλευτικούς τραμπουκισμούς

στους οποίους οι ακροδεξιοί βουλευτές προέβαιναν κατά κόρον: Π.χ. είναι χαρακτηριστικό το εξής μήνυμα με αποδέκτη τον τότε βουλευτή Ηλία Κασιδιάρη και αποστολέα τον στενό του συνεργάτη Θεόδωρο Ζούμμο: «Με είπε Μπαλτάκος ότι αύριο 12:00 στην Επιτροπή για τα ναρκωτικά με τα άρθρα 62 και 83 του Ρουπακιάτη πρέπει να είμαστε παρόντες. Η ψηφοφορία θα γίνει με ανάταση χεριών. Επίσης, «Περί για Πέμπτη την τροπολογία των 85 για γένος στις Στρατιωτικές Σχολές. Του 'πα είμαστε ενήμεροι!». Επίσης, ιδιαίτερα χαρακτηριστικό είναι το εξής μήνυμα με τον ίδιο αποστολέα και τον ίδιο αποδέκτη: «Πέρασε Μπαλτάκος και είπε να δώσουμε συγκαρτηρία σε Ηλιόπουλο», μετά που ο συγκεκριμένος βουλευτής της ΧΑ αποκάλυψε από το βήμα της ελληνικής Βουλής «γιόδια», «ξεφτίλες» και «ξεφτίλισμέ-

vous» του βουλευτές άλλο κόμμα, καταλήγοντας ότι «τον εθνικισμό δεν τον νικήσετε ποτέ». Σημειώνεται ότι σήμερα αμφότεροι οι τότε βουλευτές Ηλιόπουλος και Κασιδιάρης βρίσκονται στη φυλακή, καταδικασμένοι σε πολυετή φυλάκιση ως ένοχοι για τη συμμετοχή σε εγκληματική οργάνωση. Όλα αυτά έβλαψαν την ελληνική πολιτική ζωή και έβλαψαν την παράταξη της ΝΔ, η οποία ενεργοποίησε ετεροχρονισμένα τα δημοκρατικά αντανάκλαστα που όφειλε να διαθέτει.

Πριν από μερικά χρόνια στην Ελλάδα, με αφετηρία την αδιαφορία που οδήγησε στην ανοχή και τον εξευμενισμό, για να καταλήξει στη συμπλευση και τη συνεργασία με τη ΧΑ, ανδρώθηκε και ενδυναμώθηκε ένα πανίσχυρο ακροδεξιό πολιτικό μόρφωμα που απέσπασε την υποστήριξη μερικών εκατον-

τάδων χιλιάδων ψηφοφόρων, και υπό τον μανδύα του πολιτικού κόμματος λειτουργούσε ως εγκληματική οργάνωση. Σήμερα στην Κύπρο, έξι εβδομάδες πριν από τις επερχόμενες βουλευτικές εκλογές, σύμφωνα με τα αποτελέσματα δημοσκοπήσεων της εταιρίας ερευνών CYMAR που δημοσιοποιήθηκε στον τηλεοπτικό σταθμό ANT1 στις 15 Απριλίου 2021, εκτιμάται ότι το ΕΛΑΜ μπορεί να καταλάβει από πέντε μέχρι επτά βουλευτικές έδρες. Η συμπόρευση με την ακροδεξιά δοκιμάστηκε και απέτυχε, βλέποντας και επιβαρύνοντας τόσο το πολιτικό σύστημα όσο και τις πολιτικές δυνάμεις που παρασύρθηκαν προς αυτή την κατεύθυνση. Η ακροδεξιά δεν μπορεί να αποτελεί τη χρυσή εφεδρεία και τη χρησιμη ρεζέρβα κανενός, αφού όποιος παίζει με τη φωτιά στο τέλος κινδυνεύει να καεί.

GOOD YEAR
MADE TO FEEL GOOD.

NEO Eagle F1 Asymmetric 3

Ελαστικό υπέρ υψηλών επιδόσεων
Με τη μικρότερη απόσταση φρεναρίσματος
σύμφωνα με δοκιμές του TÜV

ΧΡ. ΚΑΠΟΔΙΣΤΡΙΑΣ & ΥΙΟΙ ΛΤΔ
Καντάρας 54, Καϊμακλί,
1037 Λευκωσία - Κύπρος

Κωστή, έκαναν όλοι AstraZeneca;

Υπάρχει κάποιος;

Κάποιοι στην κυβέρνηση το έχουν σκυλομετανιώσει που δεν προχώρησαν το περασμένο Δεκέμβριο με παραπομπή του γενικού ελεγκτή στο Ανώτατο Δικαστικό Συμβούλιο, για ανάρμωση συμπεριφορά. Τώρα είναι αργά έλεγε χαρακτηριστικά κυβερνητική πηγή στην «Κ». Η μόνη περίπτωση επαναφοράς του γενικού ελεγκτή στην τάξη, είναι να κάνει κίνηση ο γενικός εισαγγελέας της Δημοκρατίας. Από τότε που έφυγε από τη Νομική Υπηρεσία ο κολλητός του - πρώτανης της νομικής επιστήμης Κώστας Κληρίδης, ο επονομαζόμενος και Πινόκιο, Οδυσσέας Μιχαηλίδης, ξεκάθαρα αμφισβητεί και τις Θεσμικές αρμοδιότητες του γενικού εισαγγελέα. Και μάλιστα εντός της Βουλής. Τι και αν ο Γιώργος Σαββίδης του υποδεικνυει ότι υπερβαίνει τα συνταγματικά όρια, αυτός ακάθεκτος συνέχισε τον χαβά του. Κ. Σαββίδη, καλή η απορία σας. Αυτή η συνταγματική εκτροπή πότε θα τερματιστεί; Δύρο έκπληξη σε όποιον μαντέψει ποιος πολιτικός στήριξε τον Πινόκιο.

Στο κόκκινο

Η δεύτερη κατάρρευση της πύλης εμβολιασμού έχει φέρει σε δεινή θέση τον υφυπουργό Έρευνας και Καινοτομίας Κυριάκο Κόκκινο. Το Προεδρικό και η Πινδάρου είναι έντονα ενοχλημένοι με τον προϊστάμενο - διαχειριστή της πύλης, περισσότερο για τις διαβεβαιώσεις που έδινε όταν πρωτοεμφανίσθηκαν τα προβλήματα. Εντός της κυβέρνησης λένε πως διαβεβαιώνει ενώπιον τρίτων τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας ότι το υφυπουργείο του, μπορεί να επιλύσει άμεσα τα τεχνικά προβλήματα. Μετά, λέγεται, έβαζε την ιδιαιτερότητα του να ενημερώνει το υπουργείο Υγείας ότι θέλει χρόνο, προκαλώντας την ενόχληση και του υπουργού Υγείας. Από το περιβάλλον του υφυπουργού λένε πως η εταιρία που έχει αναλάβει την τεχνική υποστήριξη της πλατφόρμας άφησε ξεκρέμαστο τον κ. Κόκκινο. Με το συμπάθειο, ακόμα και να ισχύουν τα όσα λέγονται ο υφυπουργός είναι ο προϊστάμενος με ό,τι αυτό συνεπάγεται.

Η φιάστα

Ο ομαδικός εμβολιασμός των μελών της κυβέρνησης την περασμένη Πέμπτη είχε και την αθέατη πλευρά του. Οι υπουργοί, 9 η ώρα το πρωί ήταν στο ραντεβού στην Κρατική Έκθεση, αναμένοντας τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας ο οποίος καθυστέρησε 10 λεπτά. Έξω από το εμβολιαστικό κέντρο ανέμεναν να πάρουν σειρά για εμβολιασμό, μετά τους υπουργούς, περίπου 50 άτομα. Σε κάποια στιγμή άρχισαν οι γκρίνιες και τα μπουρμουντάρια. Και η απορία. Καλή η κίνηση της κυβέρνησης να εμβολιαστούν οι υπουργοί μετά βιβίων και κλάδων με το AstraZeneca. Χάθηκε κάποιος άλλος χώρος να μην ταλαιπωρηθούν και όσοι είχαν κλείσει ραντεβού στις 9 η ώρα; Στο εμβολιαστικό κέντρο στα Λατσία έλεγαν κάποιοι πως χτυπούσαν μύγες. Αυτά βλέπουν στην Πινδάρου και βγάζουν αφρούς. Πήγε και ο Αβέρωφ να εμβολιασθεί αλλά δεν έκλεισε το εμβολιαστικό κέντρο για σχεδόν μια ώρα.

Τα μέλη του Υπουργικού Συμβουλίου έπραξαν το καθήκον τους ασχέτως προτιμήσεων σε εμβόλιο, εάν υπήρχαν. Μετά τον εμβολιασμό κάποιοι εξ αυτών έδειχναν με καμάρι στους φωτογραφικούς φακούς την κάρτα εμβολιασμού, με το σκεύασμα που τους χορηγήθηκε. Πώς το λένε; Ο διάβολος κρύβεται στις λεπτομέρειες.

ρψε 10 λεπτά. Έξω από το εμβολιαστικό κέντρο ανέμεναν να πάρουν σειρά για εμβολιασμό, μετά τους υπουργούς, περίπου 50 άτομα. Σε κάποια στιγμή άρχισαν οι γκρίνιες και τα μπουρμουντάρια. Και η απορία. Καλή η κίνηση της κυβέρνησης να εμβολιαστούν οι υπουργοί μετά βιβίων και κλάδων με το AstraZeneca. Χάθηκε κάποιος άλλος χώρος να μην ταλαιπωρηθούν και όσοι είχαν κλείσει ραντεβού στις 9 η ώρα; Στο εμβολιαστικό κέντρο στα Λατσία έλεγαν κάποιοι πως χτυπούσαν μύγες. Αυτά βλέπουν στην Πινδάρου και βγάζουν αφρούς. Πήγε και ο Αβέρωφ να εμβολιασθεί αλλά δεν έκλεισε το εμβολιαστικό κέντρο για σχεδόν μια ώρα.

Η σύναξη της Πάφου

Ο υπουργός Εξωτερικών Νίκος Χριστοδουλίδης απέφυγε την κατασάδα όσων ανέμεναν να εμβολιαστούν την Πέμπτη το πρωί στην κρατική έκθεση. Ο λόγος ότι

βρισκόταν στην Αθήνα για την τριμερή με Ελλάδα και Λίβανο. Με το που επέστρεψε πήγε ολόσιμα στη γενετήριά του Πάφο, για την πρώτη αραβο-ισραηλινή σύναξη σε επίπεδο τετραμερών σχημάτων. Ως καλός οικοδεσπότης θεάθηκε την Πέμπτη το βράδυ στο λιμανάκι της Κάτω Πάφου με τον υπουργό Εξωτερικών του Ισραήλ, να απολαμβάνουν κυπριακά εδέσματα. Επί της ουσίας η φιλοξενία της πρώτης τετραμερούς με Ελλάδα, Ισραήλ και Ηνωμένα Αραβικά Εμιράτα θεωρείται σημαντική για την ασφάλεια της περιοχής και εδραιώνει την Κύπρο ως ένα σημαντικό κομμάτι των περιφερειακών συνεργασιών. Όσον αφορά το Νίκο Χριστοδουλίδη, θα λάβει το εμβόλιο της AstraZeneca την Δευτέρα που θα επιστρέψει στη Λευκωσία.

Φάουλ του Παύλου

Την περασμένη Παρασκευή η Ερευνητική Επιτροπή για τις πολιτογραφήσεις έστω

και με καθυστέρηση, παρέδωσε στον γενικό εισαγγελέα την ενδιάμεση αναφορά της. Τώρα το λόγο έχει ο Γιώργος Σαββίδης για τα περαιτέρω. Ωστόσο δεν μπορεί να περάσει απαρατήρητη η δημόσια παρέμβαση του Παύλου Ιωάννου, ενός εκ των μελών της Επιτροπής στη μεσημβρινή εκπομπή του ANT1. Τα όσα είπε ο κ. Ιωάννου το μόνο που πέτυχαν ήταν να εντείνουν το κλίμα καχυποψίας και να πλήξουν την αξιοπιστία της Επιτροπής προτού δώσει δείγματα γραφής. Όσο καλύτερη και αν ήταν η κριτική που άσκησε, έχουν αφεθεί σκιάς που θα επηρεάσουν το έργο που έχει ενώπιον της η Επιτροπή. Αυτά τα θέματα δεν επιλύονται με τον τρόπο που επέλεξε ο Χρηματοοικονομικός Επίτροπος. Και αν είναι τόσο σοβαρά, το καλύτερο ήταν να υποβάλει την παραιτήσή του και να αποχωρήσει. Όπως έκανε ο πρώην δικαστής του Ανώτατου Δικαστηρίου Κώστας Παμπιλάκης.

Ο ΗΡΩΣ ΤΗΣ ΕΒΔΟΜΑΔΟΣ

ΝΙΚΟΣ ΔΕΝΔΙΑΣ

Ο υπουργός Εξωτερικών της Ελλάδας δεν μάσπε τα λόγια του μέσα στην Άγκυρα, όταν ο Μεβλούτ προσπαθούσε να κάνει το άσπρο μαύρο, παρουσιάζοντας τη χώρα του ότι απειλείται από την Ελλάδα. Και ως επιδόρπιο ο Νίκος Δένδιας τρόλαρε τον ομολόγο του με το τραπέζωμα που θα ακολουθούσε. Οι Τούρκοι το φουσάνε και δεν κρυώνει.

Για το Στυλιανό

Η ανακοίνωση από τον γενικό και βοηθό γενικό εισαγγελέα ότι 12 άτομα θα οδηγηθούν ενώπιον της Δικαιοσύνης για τον τραγικό χαμό του Στυλιανού, μόνο ικανοποίηση προκαλεί. Ο γενικός εισαγγελέας Γιώργος Σαββίδης ανακοινώνοντας την απόφαση για άσκηση ποινικών διώξεων και προκειμένου να προλάβει ανεπιθύμητες για την ποινική διαδικασία εξελίξεις, υπενθύμιζε με νόημα το αυτονόητο: Όλοι είναι αθώοι μέχρι αποδείξεως του αντιθέτου από το αρμόδιο Δικαστήριο. Την ύπαρξη ευθυνών είχε εντοπίσει και η Επίτροπος Διοικήσεων και Προστασίας Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων στην έκθεσή της, από τον Νοέμβριο του 2019. Δεν θα σταθούμε σε δευτερευουσής ζητήματα, όπως αυτά των καθυστερήσεων, αυτό που έχει σημασία είναι το αποτέλεσμα, ότι κάποιοι θα κληθούν να δώσουν εξηγήσεις.

Γράφει ο ΙΑΝΟΣ

ΟΜΗΡΟΥ & ΣΕΒΕΡΗ / Γράφει ο ΟΝΑΣΑΓΟΡΑΣ

Τι πέτυχε τελικά ο Δένδιας και το νέο κατόρθωμα του Οδυσσέα

Ποιος κρατάει το μαστίγιο;

Η κόντρα Ταβούσογλου-Δένδια την Πέμπτη στην Άγκυρα μας έδωσε μια πολύ καλή εικόνα του τι μπορούμε να περιμένουμε στην Πενταμερή. Βεβαίως και τα όσα ακολούθησαν με τον νεοσοβιτανό να αποφασίζει και να διατάζει και τον απεσταλμένο του στα Κατεχόμενα να σερβίρει σε όλες τις αποχώσεις τη λύση δύο κρατών. Ο Δένδιας χειροκροτήθηκε από όλους επειδή δεν μάσπε τα λόγια του και δεν κατάπιε τις προσβολές. Και μπράβο του. Ακόμα και από το ΑΚΕΛ, και τον Άντρο δέχθηκε συγχαρητήρια. Ακόμα και από τον Τσίπρα και τον ΣΥΡΙΖΑ. Αυτό κι αν είναι κατόρθωμα!

Εγώ κρατώ ένα πολύ σημαντικό σημείο από τις δηλώσεις Ερντογάν. Όπως ανέφερε η αυτού εχχοτής, η συνάντηση που είχε με τον Δένδια πήγε μια χαρά. Μετά με τον Τσαβούσογλου ήταν που τα τσούγκρισαν. Εμένα αυτό μαστίγιο και καρτό μου θυμίζει. Ασχέτως εάν ο Δένδιας δεν έφαγε ούτε το καρτό και κατάφερε να αποκρούσει και το μαστίγιο προς έκπληξη και θυμό του Μεβλούτ...

Σεμνά και ταπεινά

Γιγαντοαφίσες και ολόκληρες τοιοχογραφίες επιστρατεύουν κάποιοι υποψήφιοι βουλευτές προκαλώντας ρύπανση, οπτική και πραγματική. Είναι κάποιοι, νεοφώτιστοι, οι οποίοι έχουν καλύψει με το χαμογελαστό τους πρόσωπο ολόκληρες προσόψεις κτηρίων. Και έχουν προσθέσει και δεύτερη και τρίτη τοιοχογραφία με ολόσωμη φωτογραφία τους, προκαλώντας μάλλον αντίθε-

-**Άλλη φορά** να βάζεις το δείπνο πριν από τις δηλώσεις.

τα αποτελέσματα από αυτά που ανέμεναν. Το ξέρουμε ότι η επιθυμία τους να εκλεγούν είναι πολύ, πολύ μεγάλη γιατί αυτό και ξοδεύουν πολύ, πολύ χρήμα. Δεν τους είπα κανένας ότι οι παλαιές κοπής φανφάρες και ο βομβαρδισμός των ψηφοφόρων με την εικόνα τους ξεδιάντροπα και ακαλαίσθητα μόνο αποστροφή και οίκτο προκαλούν; Ιδιαίτερα σε μια

χρονική στιγμή με ανοικτά χίλια σεμνά μέτωπα; Εκείνο το «σεμνά και ταπεινά» τους το είπε ποτέ κανείς; Και τα κόμματα; Πώς ανέχονται όλη αυτή την κακογουσιά και τον αρχοντοκωριατισμό;

Τους έδιωξε κι αυτούς

Κανονικό... ζήσει ζήσου έπαϊξαν οι παραγωγοί της ομώνυμης ταινίας

κατά του Οδυσσέα-Τσακ Νόρις οι οποίοι φεύγουν και φαίνεται πως ρίχνουν μαύρη πέτρα πίσω τους. Με ανακοίνωσή τους κατηγορούν τον γενικό ελεγκτή για ανακρίβη, ανυπόστατα και ψευδή στοιχεία για τα όσα αναφέρει στην έκθεσή του για το Σχέδιο Προώθησης της Οπτικοακουστικής Βιομηχανίας στην Κύπρο. Όπως υποστηρίζουν, στην έκ-

θεση του Οδυσσέα-Τσακ Νόρις θίγονται και λοιδορούνται άνθρωποι οι οποίοι επιχειρήσαν να προσφέρουν στον τόπο τους αλλά στο τέλος αντιμετωπίζονται ως προδότες, χωρίς να τους δίνεται καν η ευκαιρία να μιλήσουν. Διατυπώνουν μάλιστα ξεκάθαρα τη θέση ότι λόγω της Έκθεσης του Γενικού Ελεγκτή πλέον διακυβεύεται η καταβαρ-

θρωση και η ισοπέδωση της Οπτικοακουστικής Βιομηχανίας στην Κύπρο, πριν ακόμη ξεκινήσει. Εκτοξεύουν και μια άκρωτος πολιτική κατηγορία, ότι «με τα όσα ανυπόστατα και προσβλητικά αναφέρονται στην έκθεση, ο Γενικός Ελεγκτής θισιάζει αυτήν τη βιομηχανία, ως παράπλευρη απώλεια για χάρη των πολιτικών παιχνιδιών».

Και για να μη θεωρηθούν, φαντάζομαι, ότι είναι και αυτοί υποκινούμενοι από πολιτικά κίνητρα προτείνουν τον διορισμό ανεξάρτητου ελεγκτή, ο οποίος χρησιμοποιώντας την περίπτωση της ταινίας τους, θα κρίνει κατά πόσον το Σχέδιο είναι ωφέλιμο για την Κυπριακή Δημοκρατία ή όχι.

Τελικά ούτε το κριτικός κινηματογράφου του... βγήκε του Τσακ Νόρις. Θα θυμάστε φαντάζομαι πως στην έκθεση της Ελεγκτικής Υπηρεσίας γινόταν και αναφορά στην ποιότητα της ταινίας. Χωρίς βεβαίως να αναφέρει ότι βρέθηκε στην 4η θέση στο NETFLIX... Όχι ότι τρέφω κανένα ενδιαφέρον για τις ταινίες του είδους αλλά θα προτιμούσα τις κριτικές κινηματογράφου να τις διαβάζω από ειδικούς και όχι από τον γενικό ελεγκτή.

ΚΟΙΝΟ: Ποιος αρχηγός κόμματος φέρεται να έχει πια πειστεί ότι υποψήφιος βουλευτής του κόμματός του, εάν εκλεγεί θα «τινάξει το κόμμα στον αέρα», όπως τον είχαν προειδοποιήσει άλλα κομματικά στελέχη; Αληθεύει πως έφτασε τώρα στο σημείο να προσεύχεται να μην μπορέσει ο υποψήφιος να διαβεί τα σκαλιά της Βουλής;

Το θέμα δεν θεωρείται λήξαν

Της ΕΛΕΝΗΣ ΞΕΝΟΥ

Οι βουλευτικές εκλογές θα διεξαχθούν κανονικά. Και σ' αυτό συμφώνησαν όλοι. Δεν τίθεται θέμα αναβολής είπαν οι κοινοβουλευτές. Ο πρόεδρος της Βουλής εξέφρασε μια ανησυχία—να υπενθυμίσουμε ότι είναι και γιατρός—σχετικά με τη διεξαγωγή των εκλογών, δεδομένου ότι θα πρέπει να εμβολιαστεί αρκετός κόσμος μέχρι να φτάσουμε στο κρίσιμο ποσοστό του 60-70% του πληθυσμού. Όλοι όμως συμφώνησαν πως δεν υπάρχει κανένας λόγος ανησυχίας. Ασχέτως αν αυτή τη στιγμή τα κρούσματα ανεβαίνουν στα ύψη, το σύστημα υγείας βρίσκεται και πάλι στα όρια του και ο υπουργός Υγείας προειδοποιεί ότι η κατάσταση είναι τόσο κρίσιμη ώστε ανά πάσα στιγμή μπορεί να ξεφύγει. Οι κοινοβουλευτές μας αγρόν ηγόρασαν. Τυρβάζουν ανέμελοι με θέα τις κάλπες. Και αν διερωτάτε από πού αντλούν τη βεβαιότητα ότι οι εκλογές δεν θα επιδεινώσουν την ήδη επιδεινωμένη εικόνα να είστε σίγουροι ότι δεν είναι από επιστημονικά δεδομένα. Ούτε και γιατί έχουν εμπιστοσύνη στους χειρισμούς της κυβέρνησης.

Πού οφείλεται αυτή η τόσο εντυπωσιακή τους συμπεριφορά που συνηγορεί στη μη αναβολή των εκλογών; Δεδομένης μάλιστα τις μόνιμες αντιπαράθεσης που υπάρχει τον τελευταίο χρόνο και χωρίς να γνωριστούν ούτε στο ελάχιστο για το γεγονός πως οι συνθήκες πανδημίας εκείνου που επέβαλαν ήταν την ενότιη και όχι τη δημιουργία ενός τόσο τοξικού κλίματος. Άρα; Άρα είναι ηλίως φαινότατο ότι εκείνο που πρωτίστως τους νοιάζει είναι το δικό τους κοινοβουλευτικό συμφέρον. Και αυτό υπογραμμίζει πανηγυρικά ο τρόπος με τον οποίο αντιμετώπισαν την ανησυχία του κ. Αδάμου περί εκλογών. Εδώ και έναν χρόνο αντι να αρθούν όλοι τους στο ύψος των περιστάσεων και να σεβαστούν τους ανθρώπους που πάλευαν με τη ζωή τους το μόνο που έκαναν ήταν να μολύνουν ακόμη περισσότερο την ατμόσφαιρα με τοξικότητα.

Ο δικός τους αγώνας δρόμου αυτός ήταν. Το ποιος θα κερδίσει κεφάλι στις επικείμενες εκλογές. Την ίδια ώρα που ο πραγματικός αγώνας δρόμου ήταν να σωθούν ζωές. Και ξαφνικά αυτοί οι ίδιοι ενώθηκαν μόνο για χάρη της κάλπης. Είναι εξοργιστικό με πόση ευκολία αποφάσισαν σύσσωμοι πως να θέσει θέμα αναβολής και πως πρόκειται για ένα «ανύπαρκτο ζήτημα». Τόσο ανύπαρκτο όσο και η πρόθεσή τους να παραμερίσουν για λόγους πανδημίας τις μικροκομματικές τους σκοπιμότητες και να σκεφτούν συλλογικά—έστω και μία φορά—το καλό του τόπου.

Και δεν εννοώ μόνο τα δεδομένα της επιδημιολογικής εικόνας, αλλά και το γεγονός πως εδώ και καιρό οι θέσεις και οι αντιθέσεις τους σχηματίζονται με μικροπολιτικά κίνητρα, φτάνοντας μέχρι και στο σημείο να χρησιμοποιούν ακόμα και την πανδημία ως προεκλογικό εργαλείο. Αν είναι δυνατόν! Ο κ. Αβέρωφ το είπε μάλιστα ξεκάθαρα: Πως όσο πιο γρήγορα γίνουν οι εκλογές τόσο συντομότερα θα γλυτώσει η κοινωνία από το τοξικό κλίμα. Και δεν τρέπουν καν να το ομολογήσουν. Την ίδια ώρα που ξεχειλίζουν τα νοσοκομεία και ο κόσμος εξακολουθεί να πεθαίνει και οι γιατροί προειδοποιούν πως κινδυνεύουμε να κάνουμε καθημερινά συνανθρώπους μας. Το πιο τραγικό όμως είναι η δική μας θέση, αφού φαίνεται πως εξακολουθούμε να μην αντιλαμβανόμαστε την πραγματικότητα. Και η πραγματικότητα είναι ότι η πανδημία εξακολουθεί να μας απειλεί.

Και γι' αυτό ακριβώς οφείλουν οι κοινοβουλευτές να σκεφτούν πως αν αυτή η κρίσιμη κατάσταση υπαγορεύει την αναβολή των εκλογών τότε αυτό οφείλουν να πράξουν και εμείς αυτό οφείλουμε να απαιτούμε. Και για ένα ακόμα λόγο. Ότι υπό τις δεδομένες συνθήκες δεν έχουν πλέον κανένα δικαίωμα να λαμβάνουν αποφάσεις εκπορευόμενες από αλλότρια κίνητρα. Όχι, λοιπόν, το θέμα δεν θεωρείται λήξαν. Διότι είναι αδιανόητο να ζούμε αυτή την πανδημία κι αυτοί τον προεκλογικό χαβούζο τους. Μολύνονται ως καθημερινά με την τοξικότητά τους. Χωρίς να γνωρίζονται πραγματικά για το καλό του τόπου. Διότι να ενδιαφέρονταν τότε θα διέθεταν έστω και μερικά λεπτά προβληματισμού για το θέμα της αναβολής των εκλογών.

Αλλά... φιλά γράμματα!

elenixenou1@gmail.com

Υπάλληλος της έκθεσης Electronica China Expo στη Σανγκάι της Κίνας στο περίπτερο της εταιρίας Binder Connector.

Ποιος μας σώζει από τον λαϊκισμό;

Της ΜΑΡΙΝΑΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΔΟΥ

Λυπάμαι πολύ, αλλά οι ολοφυρμοί της κυβέρνησης και του ΔΗΣΥ περί μετατροπής της Βουλής σε ακυβέρνητη Βαβέλ, οι προειδοποιήσεις περί ενίσχυσης του λαϊκισμού και τα περί μπλόκου των μεγάλων μεταρρυθμίσεων, στο σενάριο που το κυβερνών κόμμα δεν διατηρήσει τις έδρες του, δεν μπορούν να μας πείσουν και κυρίως δεν μπορούν να ανακόψουν τον λαϊκισμό. Δεν είναι μόνο ότι η υποκρισία τους υποτιμά τη νοημοσύνη μας, αλλά και το ότι έβαλαν και εκείνοι εδώ και καιρό το λιθαράκι τους σε όλο αυτό που εκτυλίσσεται σήμερα.

Μεταξύ καταργημένων, λοιπόν, ειλικρίνεια. Κανείς δεν ξέφυγε μέχρι τώρα από το μικρόβιο του λαϊκισμού, συμπεριλαμβανομένου και του ΔΗΣΥ. Του ΔΗΣΥ, που κόπτεται σήμερα για το επίπεδο της Βουλής, το οποίο θα καταβραβωθεί τον Μάιο, αν πέσουν τα ποσοστά του. Μία μόνο γρήγορη ανασκόπηση, του τελευταίου έτους εντός του κοινοβουλίου, είναι αρκετή για να μας θυμίσει πως το κυβερνών κόμμα συναινεσε στις πιο ακραίες μορφές του λαϊκισμού.

Είμαστε εδώ και θυμόμαστε την κακοδιαχείριση της λίστας Γιωρκάτζη, που οδήγησε στο «όλα στο φως», φοβούμενοι τη λαϊκή κατακραυγή. Είμαστε εδώ και θυμόμαστε τη δημοσιοποίηση της λίστας του Οδυσσέα Μιχαηλίδη. Δύο λίστες που εκτός από το να ικανοποιήσουν για λίγο τη λαϊκή περιέργεια, δεν φώτισαν καθόλου την αλήθεια γύρω από το τραπέζιο φαγοπότι. Ούτε βεβαίως η επιφοίτηση για αυτοδιάλυση της Βουλής και πρόωπες εκλογές θεωρείται σοβαρή πρόταση. Γιατί όσο λάθος και αν πάνε τα πράγματα, μία τέτοια κίνηση αποτελεί το καλύτερο δώρο στους λαϊκιστές από τους οποίους κόπτονται πως θέλουν να ξεφύγουν. Πονηριά είναι και ότι ως διά μαγείας κατατίθενται λίγο πριν από τη διάλυση της Βουλής νομοσχέδια μεταρρυθμίσεων, αλλά και το νομοσχέδιο των κρατικών εγγυήσεων που εδώ και έναν χρόνο μια καρά «κουρνιαζε» ανενόχλητο στα συρτάρια του υπουργείου Οικονομικών.

Επί της ουσίας λοιπόν: Τι διαχωρίζει τον λαϊκισμό από τη νέα ελπίδοφόρα προοπτική στο κοινοβουλευτικό σκηνικό; Ένα σαφές ιδεολογικοπολιτικό πρόγραμμα, μα μακρόπνοο στρατηγική αλλαγών. Η αλλαγή, συνεπώς, δεν έχει καμία σχέση με τον τυχοδιωκτισμό. Και επειδή η Άννα Θεολόγου οικειοποιείται το νέο στην πολιτική, θα πρέπει να αποδείξει με πράξεις ότι δεν αποτελεί το κατεστημένο σε νέα μορφή. Είμαστε εδώ και θυ-

μόμαστε πως ήταν το πρόσωπο που ενώ ήταν πρώτο βιολί της Ελένης Θεοχάρους μετακινήθηκε ατάκτως στη Συμμαχία Πολιτών, όταν η κα Θεοχάρους σύμπλευσε με το ΕΥΡΩΚΟ και έβαλε κατ' επέκταση σφήνα στο ψηφοδέλτιο της επαρχίας Αμμοχώστου τον Μιχάλη Γιωργάλλα. Και εξ όσων γνωρίζουμε δεν αποτελεί πολιτική πηγή ο τρόπος που αποχώρησε από τη Συμμαχία Πολιτών, όταν το καράβι βούλιαζε.

Το ηθικό στην πολιτική βεβαίως είναι ένα. Οι πράξεις είναι άλλο. Πέραν των συναισθηματικών εξάρσεων για την κατάρρευση της οικονομίας στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης είδαμε αλήθεια να καταθέτει σοβαρές θέσεις στην οικονομία; Ακουσαμε ποτέ σαφή θέση για το Κυπριακό ή για τα μεγάλα κοινωνικά ζητήματα του τόπου; Τα ψηφοδέλτια που θυμίζουν μωσαϊκά, διά πάσα νόσο και τέρψιν δεν έχουν καλό τέλος. Είναι βεβαίως πολιτική πράξη η επιλογή της να συμμεταρραχθεί με το κόμμα των Κυνηγών για να κερδίσει μερικές ψήφους. Και η σύμπραξη αυτή ανατρέπει όλο της το αφήγημα.

Ποιος θα μας σώσει, λοιπόν, από τον λαϊκισμό; Και κυρίως ποιος θα μας σώσει από τον αριθμισμό. Ένα φρούτο που ευδοκίμει τελευταίως και προϋποθέτει απουσία θέσεων για ικανοποίηση όλο και περισσότερων. Αυτό είναι καλό να το θυμάται και ο Χαράλαμπος Θεοπέμπτου που φλερτάρει με την τέταρτη θέση. Αν θέλει να είναι πολιτικός αρχηγός θα πρέπει ενίοτε να γίνεται και δυσάρεστος.

Γιατί καλό το να πγαίνουμε ποδηλατώντας στη Βουλή, καλοί και οι Pink Floyd, αλλά τα νέα καθήκοντά του προϋποθέτουν ειλικρίνεια στο τι προσβύει και με τους ψηφοφόρους του, αλλά και με τους συνεργάτες του. Το να τάζει στους μισούς υποψηφίους αλλαγή πλεύσης στο Κυπριακό την επομένη των εκλογών και στους άλλους μισούς συνέχιση της πολιτικής Περίδικη, αυτό δεν είναι σοβαρό. Και σίγουρα όχι ελπίδοφόρο για το μέλλον.

Στο διά ταύτα: Πώς θα σωθούμε από τον λαϊκισμό; Με το να απαιτήσουμε ξεκάθαρες θέσεις από όλους. Ο θυμός είναι καλός, συχνά όμως αποτελεί το καλύτερο δώρο των λαϊκιστών. Ας κρατούμε, λοιπόν, μικρό καλάθι, όταν ακούμε τις βαρύγδουπες δηλώσεις των διαφόρων. Γιατί η ιστορία είναι εκεί και μας θυμίζει πως αυτοί είναι οι πρώτοι που προσαρμόζονται με το κατεστημένο για να διατηρηθούν στη θέση τους.

economidou@kathimerini.com.cy

Η αντεπίθεση των ψεκασμένων

Του ΣΤΑΥΡΟΥ ΧΡΗΣΤΟΔΟΥΛΟΥ

Το βολικό είναι να μιλήσουμε για τον μητροπολίτη Μόρφου. Μπορούμε ακόμα να προχωρήσουμε κι ένα βήμα πέρα για να τον κανιβαλίσουμε. Αυτό είναι το εύκολο. Κάνοντας πλάκα φυσικά. Επειδή η διαταραχή του είναι εμφανής διά γυμνού οφθαλμού και γιατί τα όσα αδιανόητα ισχυρίζεται ξεπερνούν κάθε νοσηρή φαντασία. Εγώ όμως δεν θέλω να μιλάω για τις μπουρδες του Μόρφου, ούτε να γελάσω με κανένα ψεκασμένο. Τα πράγματα είναι πλέον πολύ σοβαρά για να τα παίρουμε τόσο απήφιστα. Κάθε βράδυ, όταν έρχεται το μήνυμα στο κινητό—τόσο θάνατοι, τόσα κρούσματα, τόσοι διασωληνωμένοι—το πρώτο που σκέφτομαι είναι αν συνθίεται εν τέλει ο φόβος. Γιατί δεν θέλει πολύ μυαλό για να καταλάβουμε πως κανείς δεν εξαιρείται από την πανδημία. Το πρώτο δεκαήμερο του Απριλίου κτυπήθηκαν οι ηλικιακά νεότεροι. Έξι στα 10 κρούσματα ήταν 19 έως 50 ετών και μόνο 4% αφορούσαν τους άνω των 70. Η αλλαγή στα ποσοτικά χαρακτηριστικά οφείλεται σε ένα και μόνο γεγονός: στους εμβολιασμούς. Το να αρνείται λοιπόν κάποιος να εμβολιασθεί δεν είναι απλώς ανεύθυνο, είναι εγκληματικό.

Αν το πρόβλημα περιορίζεται στους γραφικούς ή σε όσους φαντασιώνονται διεισθείς συνωμοσίες, τα πράγματα θα ήταν απλά. Η κατάσταση όμως γίνεται πραγματικά κρίσιμη, όταν διαπιστώνουμε πως 55% των νοσηλευτών και 25% των γιατρών είναι αρνητές. Όταν ανοίγουν οι πύλες εγγραφής και χιλιάδες εμβόλια AstraZeneca δεν διατίθενται, αυτό συμβαίνει επειδή κάποιος ενσπείρει τον φόβο. Τι κι αν ο κίνδυνος θρομβώσεων από το αντιπηκτικό κάρπ ή το κάρνισμα είναι πολλαπλάσιος; Ο κάθε ανεύθυνος, ανάμεσα τους και κάποιος συνάδελφός μου δημοσιογράφος δυστυχώς, υποδύεται τον ειδικό, βγάζει φημάρια και θέτει ανθρώπινες ζωές σε κίνδυνο.

Δεν έχει νόημα, λοιπόν, να μιλήσουμε για επιθεωρησιακές περιόδους όπως ο Μόρφου, αλλά για τους υπεράνω πάσης υποψίας. Ανθρώπους μορφώσεως, οι οποίοι δεν έχουν καμία δικαιολογία, όταν αναμασούν τις καταγέλαστες θεωρίες συνωμοσίας, βάζοντάς τους επιστημονικό αμπαλάζ. Μια χαρακτηριστική τέτοια περίπτωση είναι ο γνωστός και μη εξαιρετέος Άθως Κοιρανίδης, υποψήφιος στις βουλευτικές εκλογές με την Πνοή Λαού. Το κόμμα θυμίζω που υποσχέθηκε κατά την ιδρυση του εάν δεν σώσει τον τόπο σε επτά χρόνια να διαλυθεί. Έως τότε, ο ευφάνταστος Κοιρανίδης γράφει βαθυστόχαστες αναλύσεις. Ιδού ένα γλαφυρό απόσπασμα: «Με την πάροδο του χρόνου και την αποκάλυψη νέων στοιχείων φροντίζουν όλο και περισσότερο η άποψη ότι ο COVID 19 εργαλειοποιήθηκε από την παγκόσμια ελίτ για εξυπηρέτηση των στόχων της για έλεγχο του πλανήτη. Εκ του αποτελέσματος κρίνεται ως πολύ πιθανόν ο COVID 19 να είναι ένα πείραμα για παρατήρηση της αποτελεσματικότητας των μηχανισμών ψυχολογικού πολέμου της παγκόσμιας ελίτ και των αντιδράσεων της ανθρωπότητας σε αυτούς».

Αντί άλλης απάντησης σε αυτές τις γραφικότητες, αντιγράφω ένα απόσπασμα από τη συγκλονιστική μαρτυρία του γιατρού Αλέξη Παπαδόπουλου, όταν εφημέρευε στον θάλαμο COVID του Γενικού Νοσοκομείου Λευκωσίας: «...Αποφασίζουμε μετά τη συγκατάθεση των εντατικολόγων να προχωρήσουμε σε διασωλήνωση. Μια από τις γιατρούς τον ενημερώνει και του λέει να μιλήσει με την οικογένειά του, για να πάρει κουράγιο ο ίδιος αλλά και οι δικοί του άνθρωποι. Τον καθνουσάξει εξηγώντας του ότι όλα θα πάνε καλά, θα αντιμετωπιστεί η φλεγμονή των πνευμόνων και μόλις ανακάμψει, θα τον ξυπνήσουν από το “τεχνητό κόμα” οι εντατικολόγοι. [...] Εμείς συνεχίζουμε τη δουλειά μας, και κατά τις 2 το βράδυ πάμε για ύπνο. Δεν περίμενα ποτέ ότι το πρωί, η ώρα 7 που κατέβηκα και πάλι κάτω στο θάλαμο COVID, θα μου έλεγαν ότι ο άνθρωπος αυτός πέθανε μετά από λίγες ώρες στη μονάδα εντατικής θεραπείας. Πρώτα σαν άνθρωπος και μετά σαν ιατρός, έχω σοκαριστεί με το περιστατικό αυτό. Ποτέ δεν έχω ζήσει, να έρχεται υγιής ασθενής 59 χρόνων στο νοσοκομείο, με σοβαρή πνευμονία και να καταλήγει μετά από λίγες ώρες».

Αν πρέπει να μάθουμε κάτι από αυτή την περιπέτεια είναι να ακούμε τους επιστήμονες. Κλείστε τα αφτιά σας, λοιπόν, στους κάθε λογής ψεκασμένους και εμβολιασθείτε με τα διαθέσιμα εμβόλια. Αυτός είναι ο μοναδικός τρόπος αποτελεσματικής προστασίας.

stavros.christodoulou@gmail.com

Ευνοουσιμένα γατάκια και σκυλάκια

Του ΠΑΝΑΓΙΩΤΗ ΚΑΠΑΡΗ

Οι παπουδάδες μας είχαν γατάκια στις αυλές των σπιτιών τους, όχι για να παίζουν για τα εγγονάκια τους, αλλά για να κυνηγούν τους ποντικούς, τις σαύρες και τα φιδιά. Διότι ήταν φύλακες των σπιτιών. Ακόμη οι πρόγονοί μας είχαν τους σκύλους, για βοηθούς στη βόσκηση των αιγών και των προβάτων, ενώ τους χρησιμοποιούσαν και για το κυνήγι. Σε όλες τις περιπτώσεις οι σκύλοι και οι γάτες ποτέ δεν διέμεναν εντός των σπιτιών και ποτέ δεν θεωρούνταν «παιδιά» των οικογενειών. Τα «ζωντανά» ήταν πάντα ελεύθερα, ήταν πάντα «κυνήγιοι» και πάντα ακολουθούσαν το ένστικτο και τους κανόνες της φύσης τους. Η Αγία Ελένη τον 4ο αιώνα, όταν έφθασε στην Κύπρο, βρήκε ένα έρημο τόπο, λόγω της ανομβρίας και της ξηρασίας, γεμάτο επικίνδυνα ερπετά. Σύμφωνα με την παράδοση, στάλθηκαν από την Κωνσταντινού-

πολη 100 γάτες, της Αγίας Ελένης, όπως λέχθηκαν, οι οποίες καθάρισαν στο νησί από τα ερπετά. Με προσευχές και δεήσεις ξανάρχισαν οι βροχές. Μάλιστα ο τότε διοικητής της Κύπρου, ο Καλόκαρος, διέταξε τους μοναχούς του νησιού να ταΐζουν τους γάτους με κρέας, ώστε να μην τρέφονται διαρκώς με το δηλητήριο των φιδιών.

Σήμερα οι σκύλοι και οι γάτες μετατράπηκαν σε κατοικίδια ζώα, κατάντησαν πολλές φορές μπιμπέλο και παιχνίδια για παιδιά, ενώ κατά κανόνα ευνοουσιούνται από τους κτηνίατρους, ώστε να μην «ενοχλούν» τα αφεντικά τους. Απλώνουν ανενόχλητο στα γρασιδιά και στα πεζοδρόμια, λες και είναι οι κυρίαρχοι της περιοχής. Τα κατοικίδια απολαμβάνουν ακριβώς φαγητά σε κονσέρβες, ενώ δεν καταδέχονται τα «ποφάγια» των ανθρώπων. Φυσικά ούτε λόγος για να κυνηγήσουν ποντικά και ερπετά. Καθημερινά βλέπουμε χιλιάδες ανθρώπους να κρατούν από το λουρί τα

σκυλάκια τους ή τους «φοβερούς» σκύλους τους και να βολτάρουν στους δρόμους και τα πάρκα. Το τραγικό είναι ότι οι περισσότεροι φιλόζωοι ξεχνούν τους κανόνες καθαριότητας και την συλλογή των περιττωμάτων τους. Αποτέλεσμα πάρκα, δρόμοι και πεζοδρόμια, αντί να αναδίνουν ευωδίες των λουλουδιών, κυρίως τώρα την άνοιξη, αναδίνουν βρώμα και δυσωδία. Άσε τον φόβο για ασθένειες, όπως ο εχινοκόκκος, ο οποίος δεν είναι καθόλου θεωρητικός, ούτε και στις μέρες μας. Μεγάλα θύματα και πολλοί αμέριμοι παπουδάδες, οι οποίοι πατούν σε «νάρκες» περιττωμάτων την ώρα κατά την οποία κάνουν τη βόλτα τους.

Η συντροφιά των ζώων και ειδικότερα των σκύλων αποτελεί για πολλούς μονοξυασμένους ανθρώπους, τη μόνη ίσως παρηγορία στα βάσανα του βίου. Αποτελεί και για πολλούς άλλους, ισχυρό φάρμακο για τα ψυχολογικά ή άλλα αδιέξοδα της

ζωής. Κανείς δεν μπορεί να παραγνωρίσει το γεγονός ότι τα ζώα προσφέρουν πολλά στους ανθρώπους. Ωστόσο, και τα ζώα έχουν δικαιώματα. Η μόδα των κατοικίδιων ξέφυγε και πολλές φορές οι κατ' όνομα φιλόζωοι κατάντησαν βασανιστές γάτων και σκύλων. Παρά τους νόμους, φυλακίζουν κατοικίδια σε μικρές βεράντες, τα αφήνουν νηστικά να ουρλιάζουν, παρενοχλώντας και τους γείτονες, ενώ το χειρότερο τα εγκαταλείπουν όπου φτάσουν, όταν τα βαρεθούν.

Σε άλλες χώρες όπως στο γειτονικό Ισραήλ, εφαρμόζονται αποτελεσματικές πρακτικές, στην παραχώρηση άδειας για κατοικίδιο ζώο. Απαιτείται η λήψη γενετικού υλικού, από το οποίο η Αστυνομία εντοπίζει αμέσως τα περιττώματα και τον ιδιοκτήτη του ζώου. Με μια απλή ανάλυση, το τσουκτερό πρόστιμο και η δαπάνη για τον έλεγχο, φθάνει στο σπίτι του αουσιόδητου φιλόζωου. Έτσι απλά λύνονται τα

προβλήματα και γεμίζουν τα δημόσια ταμεία και επιπλέον μένουν καθαρά τα πάρκα και τα πεζοδρόμια και στο τέλος της ημέρας είναι όλοι ευχαριστημένοι.

Ο «πλουσιος» δυτικός κόσμος, με τους φανατικούς φιλόζωους, μετατράπηκε ουσιαστικά σε ένα απέραντο ζωολογικό κήπο, έστω και αν φωνάζουν οι φιλόζωοι, κατά των ζωολογικών κήπων. Αλήθεια είναι άραγε σωστό, οι σκύλοι και οι γάτοι, οι οποίοι από τη δημιουργία του κόσμου, μέχρι και πρόσφατα ήταν «κυνήγιοι» σήμερα να ευνοουσιούνται και να μετατρέπονται σε κατοικίδια ζώα; Στη μνήμη έρχονται τα λόγια Ρωμαίων φιλοσόφων, οι οποίοι έλεγαν ότι όσοι απέτυχαν να αγαπήσουν τους ανθρώπους, στρέφονται προς την αγάπη των ζώων. Σίγουρα στη φύση τίποτα δεν μένει κενό, ούτε και το κενό της αγάπης.

kaparispan@yahoo.gr

Ελληνοτουρκικά, έφθασε η στιγμή της αλήθειας

Του **ΑΛΕΞΗ ΠΑΠΑΧΕΛΑ**

Μπορούμε «να τα βρούμε» με την Τουρκία σήμερα; Η απάντηση είναι ξεκάθαρα «όχι». Οποιοσδήποτε πιστεύει το αντίθετο ζει σε μιαν άλλη εποχή και νομίζει ότι έχει απέναντί του μιαν άλλη Τουρκία και έναν άλλον Ερντογάν.

Το αν υπήρξε μία ή περισσότερες στιγμές –από το 1975 έως σήμερα– που θα μπορούσε να έχει βρεθεί μια έντιμη και εθνικά αποδεκτή λύση είναι άλλη υπόθεση. Την ετυμηγορία θα εκδώ-

Τα αδιέξοδα στη διπλωματία είτε συντηρούνται τεχνητά στον πάγο, όταν συμφέρει και τις δύο πλευρές, είτε εξελίσσονται σε έναν ψυχρό πόλεμο, που ενίοτε γίνεται και θερμός,

σούν οι ιστορικοί του μέλλοντος.

Κανένα νόημα δεν έχει ένας τέτοιος καβγάς σήμερα. Εννέα πρωθυπουργοί, οι Κωνσταντίνος Καραμανλής, Γεώργιος Πάλλης, Ανδρέας Παπανδρέου, Κωνσταντίνος Μητσοτάκης, Κώστας Σημίτης, Κώστας Καραμανλής, Γιώργος Παπανδρέου, Αντώνης Σαμαράς, Αλέξης Τσίπρας, δεν μπόρεσαν να λύσουν τον γόρδιο δεσμό. Μερικοί προσπάθησαν, χωρίς αποτέλεσμα. Κανείς εξ αυτών δεν επέκτεινε τα ελληνικά χωρικά ύδατα στα 12 μίλια. Η Τουρκία πέτυχε σε όλο αυτό το διάστημα

την απαγόρευση μονομερών ερευνητών και το «γκριζάρισμα» των Ιμίων. Απέτυχε όμως στον μεγάλο στόχο της, που ήταν να μοιράσει το Αιγαίο στη μέση με μία γραμμή.

Σήμερα η Αγκυρα έχει σκληρύνει τη διαπραγματευτική της θέση. Επιμένει να βάζει στο τραπέζι, από την αρχή και χωρίς κανένα πρόσημο, τις δύο ελληνικές κόκκινες γραμμές: την αποστρατιωτικοποίηση των νησιών και τις γκριζες ζώνες, την αμφισβήτηση δηλαδή της ελληνικής κυριαρχίας επί κατοικημένων και μη νησιδών. Ταυτόχρονα, θέτει εκτός διμερούς διαπραγματεύσεως τα ελληνικά δικαιώματα στην Ανατολική Μεσόγειο με τη δικαιολογία ότι αφορούν τα συμφέροντα τρίτων χωρών, δηλαδή της Λιβύης και της Αιγύπτου.

Με αυτές τις θέσεις παγωμένες και αμετακίνητες, η διαπραμάτευση δεν θα πάει πολύ μακριά.

Ο Έλληνας υπουργός Εξωτερικών γνώριζε προφανώς την πλήρη εικόνα πριν φθάσει στην Αγκυρα και γι' αυτό επέλεξε να πει τα πράγματα με το όνομά τους. Η στιγμή της αλήθειας θα έφθανε, είτε τώρα είτε σε μερικούς μήνες. Οι ελληνικές θέσεις θα διατυπώνονταν, ξανά και ξανά, στο τραπέζι των διερευνητικών από την έμπειρη διαπραγματευτική ομάδα μας.

Το αδιέξοδο είναι εδώ. Τα αδιέξοδα στη διπλωματία είτε συντηρούνται τεχνητά στον πάγο, όταν συμφέρει και τις δύο πλευρές, είτε εξελίσσονται σε έναν ψυχρό πόλεμο, που ενίοτε γίνεται και θερμός. Σαράντα έξι χρόνια, άλλωστε, το ίδιο έργο παρακολουθούμε.

Τέλος εποχής

Του **ΚΩΣΤΑ ΙΟΡΔΑΝΙΔΗ**

Ο πρίγκιπας Φίλιππος, δούκας του Εδιμβούργου, ήταν ένας ξεχωριστός άνθρωπος, που ήρθε στον κόσμο σε μια ταραχώδη εποχή. Γεννήθηκε το 1921, βασιλικός πρίγκιπας της Ελλάδος και της Δανίας, στο Μον Ρεπό στην Κέρκυρα. Αλλά τα πρώτα χρόνια της ζωής του κάθε άλλο παρά τα πέρασε «πριγκιπικά».

Ο πατέρας του, πρίγκιπας Ανδρέας, γιος του βασιλέα των Ελλήνων Γεωργίου Α' διέφυγε με τη σύζυγό του, πριγκίπισσα Αλίκη, και τα πέντε παιδιά τους, χάρις στην παρέμβαση του βασιλέως

Ο πρίγκιπας Φίλιππος ήρθε στον κόσμο σε μια ταραχώδη εποχή, πέρασε μια ζωή περιπέτεια, γεμάτη άγριες αντιθέσεις και πέθανε γαληνότητας,

της Αγγλίας Γεωργίας Ε' για να σωθεί από τη μανία των βενιζελικών μετά τη Μικρασιατική Καταστροφή.

Η μοίρα τα έφερε και έμεινε μόνος δίχως χρήματα σε ηλικία επτά χρόνων. Η πρώτη γλώσσα που διδάχτηκε ήταν η γαλλική, όταν φιλοξενείτο στο Παρίσι, έως ότου τελικά κατέληξε στην οικογένεια της μητέρας του, στους Μαουντιπάτεν, στο Λονδίνο. Και ήταν χάρη στον θείο του, τον «Ντίκι» Μαουντιπάτεν που γνώρισε και παντρεύτηκε την πριγκίπισσα και μετέπειτα βασίλισσα Ελισάβετ Β'.

Το βρετανικό κατεστημένο τον θεωρούσε παρείσακτο, φτωχό και ξένο. Το γεγονός ότι οι τέσσερις αδελφές του παντρεύτηκαν Γερμανούς ευγενείς φιλοναζιστές δυσχέραινε ακόμη περισσότερο τα πράγματα, αν και ο Φίλιππος ως αξιωματικός του βρετανικού Ναυτικού πολέμησε εναντίον του

Αξονος. Δεν γνώρισε την οικογενειακή θαλπωρή, αλλά όταν πέθανε ο πατέρας του, το 1944, ήταν ο Φίλιππος που πήγε στο Μόντε Κάρλο για να περισώσει τα υπάρχοντά του. Το μόνο που βρήκε ήταν δύο βούρτσες ρούκων και κάποια μανικετόκουμπα.

Ο πρίγκιπας Αντρέας κρατούσε ημερολόγιο, που το είχε εμπιστευθεί στον Μιχαήλ Μελά, η σύζυγος του οποίου, Αλεξάνδρα, ήθελε να το παραδώσει στον Φίλιππο. Την υπόθεση διεκπεραίωσε η κόρη της, η Ναταλία Μελά, που συναντήθηκε με τον πρίγκιπα κάπου στη Γερμανία.

Αντισυμβατικός και αυθόρμητος, ο Φίλιππος της πρότεινε να «πετάξει» μαζί του στο Λονδίνο και εκείνη φυσικά πέταξε από χαρά τη σκουφία της. Όταν επέστρεψε την Αθήνα, στον έλεγχο διαβατηρίων, ο αρμόδιος υπάλληλος διαπίστωσε ότι η γονιευτική αυτή κυρία που κρατούσε ένα καλάθι στο χέρι δεν είχε σφραγίδα εισόδου. Και η έκπληξη του «χτύπησε ταβάνι» όταν σε σχετική ερώτησή του έλαβε ως απάντηση ότι είχε έρθει με τον πρίγκιπα και το βασιλικό αεροσκάφος. Επειτα από κάποια τηλεφώνια στο Μπάκιγχαμ διεπιστώθη ότι έτσι είχε γίνει.

Λίγα χρόνια αργότερα, ο Φίλιππος ειδοποιήθηκε από φίλους ότι γνωστός παλαιοπώλης της Αθήνας επρόκειτο να δημοπρατήσει προσωπική αλληλογραφία του πατέρα του και έσπευσε αμέσως να περιέλθουν στην κατοχή του τα γράμματα εκείνα. Μάθεψε ότι είχε απομείνει από τον πατέρα του, που είχε γνωρίσει τόσο λίγο.

Και όταν το 1967 η δικτατορία επεβλήθη στην Ελλάδα, έσπευσε στην Αθήνα, όπου ζούσε η μητέρα του ως ελεούσα μοναχή, και τη μετέφερε στο Λονδίνο. Εκτοτε η πριγκίπισσα Αλίκη έζησε έως τον θάνατό της στα ανάκτορα του Μπάκιγχαμ. Μια περιπέτεια η ζωή του πρίγκιπα Φίλιππου, γεμάτη άγριες αντιθέσεις. Ο θάνατός του γαληνότητας.

Η επίσκεψη του υπουργού Εξωτερικών Νίκου Δένδια στην Αγκυρα κατέστησε σαφές στην τουρκική κυβέρνηση

ότι η Ελλάδα έχει την αυτοπεποίθηση και την αποφασιστικότητα να κινείται με βάση το διεθνές δικαίο, ως μέλος της Ε.Ε. και του ΝΑΤΟ. Επιπλέον, το τελευταίο διάστημα, σε απάντηση στην τουρκική επιθετικότητα και αυθαιρεσία, η Αθήνα εντείνει την προσπάθεια να αναπτύξει δικτύο συνεργασιών με χώρες της ευρύτερης περιοχής. Μεταξύ αυτών είναι η Αίγυπτος, η Σαουδική Αραβία και τα Ηνωμένα Αραβικά Εμιράτα (οι οποίες βρίσκονται σε αντιπαράθεση με την Τουρκία) καθώς και με το Ισραήλ. Την ίδια ώρα, η κυβέρνηση Μπίντεν δείχνει αποφασισμένη να θέσει όρια στις κινήσεις του Ρετζέπ Ταγίπ Ερντογάν, ενώ εντός της Ε.Ε. γίνεται ολοένα πιο δύσκολο να αγνοηθεί η τουρκική συμπεριφορά. Θα μπορούσε να περιριμένει κανείς ότι η διεθνής συγκυρία, τα οικονομικά προβλήματα, η πανδημία, η αβεβαιότητα της παρέμβασης της στη Συρία και στη Λιβύη, καθώς και η ολοένα μεγαλύτερη αμφισβήτηση στην εσωτερική πολιτική σκηνή, θα ανάγκαζαν την τουρκική κυβέρνηση να επιδιώξει το κλείσιμο όσων μετώπων μπορεί. Ο Ερντογάν, όμως, θέτει τη δική του πολιτική επιβίωση πάνω απ' όλα, και αυτό τον καθιστά απρόβλεπτο. Ετσι, αυτό τον καιρό φαίνεται να στοιχηματίζει ότι η ένταση μεταξύ Ρωσίας και Ουκρανίας θα ενισχύσει τη θέση του, ώστε να μπορέσει να βελτιώσει τις σχέσεις του με τις ΗΠΑ.

Ο Ερντογάν έχει αποδείξει επανειλημμένως ότι όταν βρίσκεται σε αδιέξοδο μπορεί να γίνει ευέλικτος. Ο αυτοδιορισμένος προστάτης των μουσουλμάνων δεν τολμάει να ανοίξει μέτωπο με την Κίνα για την καταπίεση των Ουιγούρων, ενώ έχει μάθει να μην προκαλεί τον Βλαντιμίρ Πούτιν. Ετσι, τώρα επικερύει να περιορίσει την προπαγάνδα των Αδελφών Μουσουλμάνων εναντίον του Αιγύπτιου προέδρου Σίσι, τον οποίο αποκαλούσε «δικτάτορα». Προσπαθεί να αποκόψει τη χώρα μας από τις νέες συνεργασίες της στην περιοχή και να συμπεριφέρεται στην Ελλάδα και στην Κύπρο σαν να μην είναι χώρες-μέλη της Ε.Ε. Με τις ΗΠΑ βρίσκεται σε αδιέξοδο: εάν υποχωρήσει στο ζήτημα των πυραύλων S-400,

Παρτίδα υψηλού ρίσκου

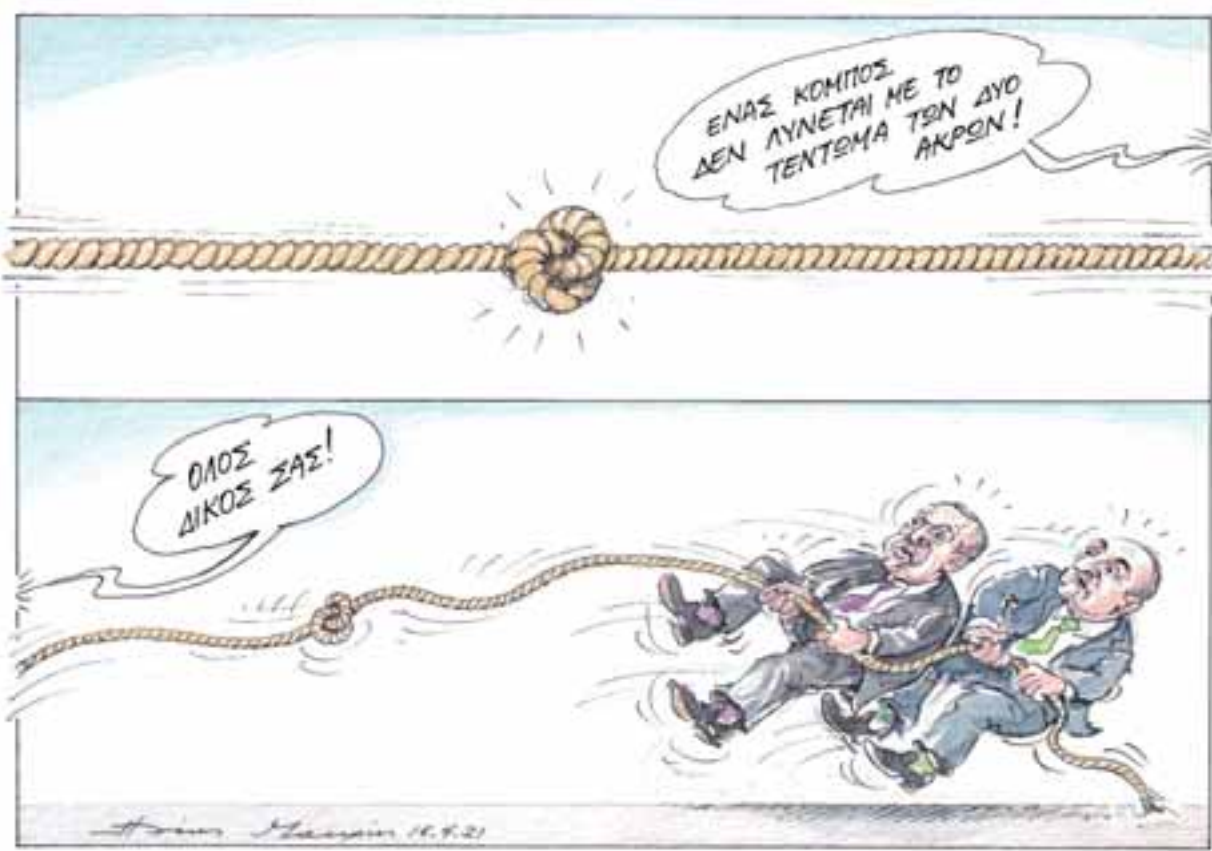
Του **ΝΙΚΟΥ ΚΩΝΣΤΑΝΤΑΡΑ**

θα χάσει κύρος εντός Τουρκίας και θα προκαλέσει την οργή του Πούτιν. Χρειάζεται, όμως, να κερδίσει την εύνοια των ΗΠΑ με τρόπο που να περιορίσει τη ρωσική αντίδραση. Γι' αυτό ίσως μπήκε στην κρίση μεταξύ Ουκρανίας και Ρωσίας. Ενώ διατηρεί καλές σχέσεις και με τις δύο χώρες και ενώ η Αγκυρα δηλώνει ουδετερότητα στη διένεξη, η συνάντηση του Τούρκου προέδρου με τον Ουκρανό ομολόγό του, η πώληση όπλων στην Ουκρανία και η δήλωση ότι η Τουρκία δεν αποδέχεται την προσάρτηση της Κριμαίας από τη Ρωσία δείχνουν ότι η τουρκική πολιτική ευθυγραμμίζεται σε αυτό το ζήτημα με αυτή των ΗΠΑ, του ΝΑΤΟ και της Ε.Ε. Η απόφαση των ΗΠΑ να ακυρώσουν την αποστολή δύο πολεμικών πλοίων στον Εύξεινο Πόντο (μέσω του Βοσπόρου) αφαίρεσε άλλο ένα σημείο τριβής μεταξύ Μόσχας και Αγκυρας. Όμως, η διακοπή πτήσεων μεταξύ των δύο χωρών –και οι επιπτώσεις που θα έχει στον τουρισμό στην Τουρκία– δείχνει ότι η ένταση δεν θα είναι χωρίς κόστος για την Αγκυρα.

Οι πρόσφατες απελάσεις Ρώσων διπλωματών από τις ΗΠΑ σε αντίποινα για την ανάμιξη ρωσικής

υπηρεσίας πληροφοριών στις περισσότερες αμερικανικές εκλογές και στην παραβίαση αρχείων κρατικών υπηρεσιών (με ανάλογες απελάσεις Αμερικανών από τη Ρωσία προκθές) δείχνουν ότι η αντιπαράθεση διεξάγεται σε πολλά επίπεδα. Εάν πεστεί πολύ η Μόσχα, ίσως «εξοπάσει» εναντίον της Αγκυρας εκεί όπου οι δυνάμεις της βρίσκονται πλέον εκτεθειμένες, στη βορειοδυτική Συρία. Όπως και αν εξελιχθεί η κατάσταση, η Τουρκία αναλαμβάνει υψηλό ρίσκο. Μπορεί να προκαλέσει μεγαλύτερα προβλήματα στον εαυτό της, μπορεί, όμως, να αποκτήσει διαπραγματευτική δύναμη στη σχέση της με τις ΗΠΑ. Η έκβαση του στοιχήματος πιθανότατα θα έχει επιπτώσεις στις σχέσεις της Τουρκίας με την Ελλάδα και την Κύπρο.

Η Ελλάδα ενισχύει παραδοσιακές συμμαχίες και συνάπτει νέες. Κινείται θεσμικά και προσεκτικά. Σε αυτή τη ρευστή εποχή, όμως, αυτό δεν αρκεί. Θα κληθεί να πάρει δύσκολες αποφάσεις. Γιατί όσο επιζημία μπορεί να είναι η λάθος κίνηση, τόσο επικίνδυνη είναι και η παράλυση. Καμία απόφαση δεν είναι εύκολη. Κάποιες σπάνιες στιγμές, όμως, η συγκυρία ευνοεί την τόλμη.

ΕΠΙΦΥΛΛΙΔΑ / Του **ΧΡΗΣΤΟΥ ΓΙΑΝΝΑΡΑ**

Όσο διαρκεί η επέτειος

Οι Έλληνες πετύχαμε να επιβιώσουμε, όχι σαράντα, αλλά τετρακόσια «χρόνια σκλαβιάς και φυλακής». Όμως σεφρόμαστε, δυο ολόκληρους τώρα αιώνες, ως «ελεύθερο» κράτος, σε ένα ρεζιλικό αυτοκαταστροφής, θλιβερό.

Αυτός θα μπορούσε να είναι ο κεντρικός άξονας προβληματισμού στην ενιαύσια επέτειο της «εθνεγερσίας» μας. Επειδή, όμως, έχουμε φτάσει στον έσοχατο (δηλαδή γελιοτό αδέστατο) πάτο της παρακμής, ο «εορτασμός» μας παρακάμπτει προγραμματικά κάθε ενδεχόμενο αυτοκριτικής. Παραδόθηκε εμβληματικά η ευθύνη του εορτασμού σε πρόσωπα που ξέρουν, ίσως, τις τεχνικές του εντυπωσιασμού, αλλά αγνοούν κωμικοτραγικά τις προϋποθέσεις για την ιστορική επιβίωση μιας συλλογικότητας.

Ολόκληρη η Ελλάδα αντιλαμβάνεται και γιορτάζει την επέτειο με τους όρους που έχουν επιβάλει στην Ιστοριογραφία οι δυτικές σκοπιμότητες. Ξεκάθισσε ότι οι Έλληνες ξεσκώθηκαν, για «να ελευθερώσουν την Πόλη και την Αγία-Σοφιά» – ενδεχόμενο, που ήταν ο εφιάλτης της Δύσης. Εξουδετέρωσαν οι Δυτικοί τον εφιάλτη μεθοδικά: συγκατατέθηκαν στη δημιουργία ενός εδαφικά ελάχιστος κρατίδιου, που θα περιλάμβανε τοποθεσίες και ονομασίες της Αρχαίας Ελλάδας, αλλά θα βρισκόταν κάτω από τον άμεσο έλεγχο της Δύσης – ανομολόγητο, τυπικό ωστόσο προτεκτοράτο. Θα το διαχειρίζονταν οι Δυτικοί μέσω βασιλικής οικογένειας ευρωπαϊκής: των

Βίττελσπακ αρχικά (Θών) και των Γκλόσμπουργκ αργότερα (Γεώργιος). Οικονομικά, απολύτως εξαρτημένο το κρατίδιο από ευρωπαϊκά δάνεια και με όλους τους θεσμούς του (Κεντρική Διοίκηση, Τοπική Αυτοδιοίκηση, Παιδεία, Θρησκεία, Διπλωματία) υποταγμένους στην παθητική μίμηση των δυτικών πρωτοτύπων.

Σήμερα, με την εμπειρία δύο αιώνων δουλείας στον μιμητισμό και στην εξάρτηση (με αδιάντροπη πάντως τη μέθη για «εξευρωπαϊσμό»), ένας Έλληνας μέσης ευφυΐας μπορεί μάλλον να διακρίνει, ακόμα και ποιητική υποχροίση σε κάθε ελληνική κυβέρνηση είναι «εμφετευμένο» από ποια δυτική, «προστάτιδα» της Ελλάδας, χώρα. Θεωρούμε οι σημερινοί Έλληνες εντελώς αυτονόητοι να αποκαλούν «προστάτιδες» τις δυνάμεις, που αρνήθηκαν μεθοδικά (άμεσα ή έμμεσα) την ακεραιότητα της ελληνικής ιστορικής παρουσίας και συνέχισαν – οργάνωσαν τη συγκοπή του Ελληνισμού σε κρατίδιο κομικά μεταπρατικό. Η σημερινή Ελλάδα, με αποσβημένη τη μνήμη και την αξιοπρέπεια της άλλοτε αυτοκρατορίας, παραιτημένη αριστο από κάθε ισοτιμία στις σχέσεις με το ΝΑΤΟ, τις ΗΠΑ, την Ε.Ε., επιτρέπεται στον κάθε Σόμιπλε και στον κάθε Σαρκοζί να κλευδιάει, στη διεθνή λαμβάνει τοποθεσίες και ονομασίες της Αρχαίας Ελλάδας, αλλά θα βρισκόταν κάτω από τον άμεσο έλεγχο της Δύσης – ανομολόγητο, τυπικό ωστόσο προτεκτοράτο. Θα το διαχειρίζονταν οι Δυτικοί μέσω βασιλικής οικογένειας ευρωπαϊκής: των

Βίττελσπακ αρχικά (Θών) και των Γκλόσμπουργκ αργότερα (Γεώργιος). Οικονομικά, απολύτως εξαρτημένο το κρατίδιο από ευρωπαϊκά δάνεια και με όλους τους θεσμούς του (Κεντρική Διοίκηση, Τοπική Αυτοδιοίκηση, Παιδεία, Θρησκεία, Διπλωματία) υποταγμένους στην παθητική μίμηση των δυτικών πρωτοτύπων. Σήμερα, με την εμπειρία δύο αιώνων δουλείας στον μιμητισμό και στην εξάρτηση (με αδιάντροπη πάντως τη μέθη για «εξευρωπαϊσμό»), ένας Έλληνας μέσης ευφυΐας μπορεί μάλλον να διακρίνει, ακόμα και ποιητική υποχροίση σε κάθε ελληνική κυβέρνηση είναι «εμφετευμένο» από ποια δυτική, «προστάτιδα» της Ελλάδας, χώρα. Θεωρούμε οι σημερινοί Έλληνες εντελώς αυτονόητοι να αποκαλούν «προστάτιδες» τις δυνάμεις, που αρνήθηκαν μεθοδικά (άμεσα ή έμμεσα) την ακεραιότητα της ελληνικής ιστορικής παρουσίας και συνέχισαν – οργάνωσαν τη συγκοπή του Ελληνισμού σε κρατίδιο κομικά μεταπρατικό. Η σημερινή Ελλάδα, με αποσβημένη τη μνήμη και την αξιοπρέπεια της άλλοτε αυτοκρατορίας, παραιτημένη αριστο από κάθε ισοτιμία στις σχέσεις με το ΝΑΤΟ, τις ΗΠΑ, την Ε.Ε., επιτρέπεται στον κάθε Σόμιπλε και στον κάθε Σαρκοζί να κλευδιάει, στη διεθνή λαμβάνει τοποθεσίες και ονομασίες της Αρχαίας Ελλάδας, αλλά θα βρισκόταν κάτω από τον άμεσο έλεγχο της Δύσης – ανομολόγητο, τυπικό ωστόσο προτεκτοράτο. Θα το διαχειρίζονταν οι Δυτικοί μέσω βασιλικής οικογένειας ευρωπαϊκής: των

Βίττελσπακ αρχικά (Θών) και των Γκλόσμπουργκ αργότερα (Γεώργιος). Οικονομικά, απολύτως εξαρτημένο το κρατίδιο από ευρωπαϊκά δάνεια και με όλους τους θεσμούς του (Κεντρική Διοίκηση, Τοπική Αυτοδιοίκηση, Παιδεία, Θρησκεία, Διπλωματία) υποταγμένους στην παθητική μίμηση των δυτικών πρωτοτύπων. Σήμερα, με την εμπειρία δύο αιώνων δουλείας στον μιμητισμό και στην εξάρτηση (με αδιάντροπη πάντως τη μέθη για «εξευρωπαϊσμό»), ένας Έλληνας μέσης ευφυΐας μπορεί μάλλον να διακρίνει, ακόμα και ποιητική υποχροίση σε κάθε ελληνική κυβέρνηση είναι «εμφετευμένο» από ποια δυτική, «προστάτιδα» της Ελλάδας, χώρα. Θεωρούμε οι σημερινοί Έλληνες εντελώς αυτονόητοι να αποκαλούν «προστάτιδες» τις δυνάμεις, που αρνήθηκαν μεθοδικά (άμεσα ή έμμεσα) την ακεραιότητα της ελληνικής ιστορικής παρουσίας και συνέχισαν – οργάνωσαν τη συγκοπή του Ελληνισμού σε κρατίδιο κομικά μεταπρατικό. Η σημερινή Ελλάδα, με αποσβημένη τη μνήμη και την αξιοπρέπεια της άλλοτε αυτοκρατορίας, παραιτημένη αριστο από κάθε ισοτιμία στις σχέσεις με το ΝΑΤΟ, τις ΗΠΑ, την Ε.Ε., επιτρέπεται στον κάθε Σόμιπλε και στον κάθε Σαρκοζί να κλευδιάει, στη διεθνή λαμβάνει τοποθεσίες και ονομασίες της Αρχαίας Ελλάδας, αλλά θα βρισκόταν κάτω από τον άμεσο έλεγχο της Δύσης – ανομολόγητο, τυπικό ωστόσο προτεκτοράτο. Θα το διαχειρίζονταν οι Δυτικοί μέσω βασιλικής οικογένειας ευρωπαϊκής: των

Αλλά κάτω από το χαλί είναι αδύνατο να κρυφτεί ο τρόμος της απειλής του θανάτου. Ναι, καθόλου υπερβολή, στην Ελλάδα σήμερα νεκρώνεται εσκεμμένα και προγραμματικά η γλώσσα, έχει επίσης εσκεμμένα ενταφιαστεί η αυτοδιαχειριζόμενη κοινότητα, έχει θρησκοειποιοηθεί, δηλαδή ακρωθεί, η Εκκλησία. Και τα τρία εγκλήματα εξωραϊζονται και αποκλείεται κάθε αντίσταση άμυνας, διότι και τα τρία λανσάρονται σαν «κατακτηθείς» εκσυγχρονισμού, «προόδου», εξευρωπαϊσμού.

Ποιλιέται το «Ελληνικό» στην Αττική, κορυφαίο σμαράγδι της μεσογειακής ομορφιάς, τόπος μοναδικός όπου το φως δεν αφήνει σκιά,

λαμπρύνει τα πάντα, όπως στη ζωγραφική του Σπύρου Παπαλουκά. Και πουλιέται, έχοντας ήδη ατμασθεί αυτό το μοναδικό κάλλος, για να χτιστούν τρεις ουρανοξύστες, μαζί με το γυφταριό «περιωπής» χαρτοπακτικών άντρων. Ναι, στην Αττική. Για να πλουτίσουμε οι Ελληνώννυμοι, έστω σαν νταβατζήδες.

Ο πολιτισμικός μας θάνατος και η ιστορική μας εξαφάνιση δεν είναι δυνατό να αναχαιτιστούν με την πολιτική – η πολιτική στο Ελλαδικό έπαιλο έχει προ πολλού τελειώσει. Ούτε από τις Ενοπλες Δυνάμεις, ούτε από νομοθέτες ή καλοπροαίρετους δασκάλους μπορούμε να περιπαιστούμε το θαύμα. Γιατί, το να ξαναγεννηθεί ζωή (όχι «μεταρρυθμίσεις», «βελτιώσεις», «ανακαινίσεις»), να ζωντανέψει βιωματικές εμπειρίες η γλώσσα, να ξαναλειτοουργήσουν σχέσεις, κοινότητα, τέχνη, συλλογικές προοπτικές – όλα όσα προϋποθέτουν γέννα και όχι απλώς κατανόηση και απόφαση, μόνο στις εκκλησίες μπορεί να συμβούν.

Να δείτε τους ναούς να γίνονται σχολεία που να σώζουν τη γλώσσα, να σώζουν τη μουσική, τη ζωγραφική, τη δραματουργία ως δυνατότητες να κοινωνείται η ύπαρξη, ότι να προπαγανδίζονται «παιδείας». Αυτά τα «κρυφά», δηλαδή ανοικτά σε όλους, μέρα και νύχτα, σχολεία, μόνο ένας παλαβός (δηλαδή αληθινός) αρχιεπίσκοπος μπορεί να τα τολμήσει. Για μια ακόμα φορά, η «ιερά μανία» να αναστήσει ξανά στις ευθύνες του τον Ελληνισμό.

Πρόεδρε, είστε σίγουρος;

Του ΠΑΥΛΟΥ Κ. ΞΑΝΘΟΥΛΑ

Η Ε.Ε. έχει δείξει τα τελευταία έξι χρόνια μια ιδιαίτερη τάση ικανοποίησης των «θέλω» της Τουρκίας προ του κινδύνου μιας νέας μεταναστευτικής κρίσης, επιτρέποντας στον Ερντογάν να εξευτελίσει με αξιοπρόσεκτη συνέπεια Ευρωπαίους ηγέτες. Ζαν Κλοντ Γιούνκερ, Ντόναλντ Τουσκ και πιο πρόσφατα Ούρσουλα φον ντερ Λάιεν και Σαρλ Μισέλ, λειτούργησαν ως σάκος του μποξ για τον κ. Ταγίπ Ερντογάν, ο οποίος αφού τους ρεζίλεψε, εξασφάλισε και ανταλλάγματα.

Στα τέλη του 2015, ο τότε πρόεδρος της Κομισιόν Ζαν Κλοντ Γιούνκερ άκουσε από τα χείλη του κ. Ερντογάν να του λέει πόσο «μικρός» και «ασήμαντος» είναι, υποδεικνύοντας του ότι υπήρξε ηγέτης «μιας χώρας (σ.σ. Λουξεμβούργου) που έχει το μέγεθος μιας τουρκικής πόλης». Ο κ. Ερντογάν παρέλαβε και τον τότε πρόεδρο του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου Ντόναλντ Τουσκ, τον οποίο

περιορισμού των περιουσιακών δικαιωμάτων, μεταξύ των δύο συνιστώντων κρατιδίων, τραβώντας το χαλί κάτω από τα πόδια της Κυπριακής Δημοκρατίας. Το άδειασμα της Λευκωσίας από την Ε.Ε. συνεχίστηκε και στο ζήτημα του αιτήματος της Άγκυρας προκειμένου οι Τούρκοι πολίτες να απολαμβάνουν των τεσσάρων θεμελιωδών ελευθεριών στην Κύπρο, μετά από μια ενδεχόμενη λύση. Εφ'όσον, η Άγκελα Μέρκελ, φρόντισε να προλαίανει το έδαφος, για μια νέα ευρωτουρκική συμφωνία. Πρόσφερε στη Λευκωσία φραστικά κέρδη σε ένα κείμενο κοινής δήλωσης, αφήνοντας ανοικτό το ενδεχόμενο κυρώσεων κατά της Τουρκίας, μόνο εάν και εφόσον η Άγκυρα ξαναρχίσει τα πάρτι στην κυπριακή ΑΟΖ. Οι προηγούμενες τουρκικές φίεςτες στον κυπριακό θαλάσσιο χώρο παραγράφηκαν ουσιαστικά, με τη Γερμανίδα καγκελάριο να δηλώνει ένα νέο πακέτο στήριξης της Άγκυρας στο προσφυγικό/μεταναστευτικό με ποσά που προσεγγίζουν τα 5 δισεκατομμύρια ευρώ και τη διαβεβαίωση ότι η βοήθεια θα είναι «ανοικτού τέλους», όσο δηλαδή διαρκεί και η «φιλοξενία» των προσφύγων από το καθεστώς Ερντογάν. Παράλληλα, Βερολίνο και Βρυξέλλες κατάφεραν να εξασφαλίσουν τη σύμφωνο γνώμη όλων σχεδόν των κρατών-μελών (διαφωνεί η Κυπριακή Δημοκρατία), για την αναβάθμιση της Τελωνειακής Ένωσης της Τουρκίας. Κάτι που εκ των πραγμάτων προκαλεί πίεση στη Λευκωσία, προκειμένου να συναινέσει στο μεγαλύτερο δώρο που θα μπορούσε να εξασφαλίσει ο Ερντογάν, το οποίο, όπως δημοσιεύσαμε, θα υπερδιπλασιάσει τον όγκο ευρωτουρκικών εμπορικών συναλλαγών, από 140 δισεκατομμύρια σε 320 δισεκατομμύρια ευρώ, ετησίως. Αμέσως μετά και σε συντονισμό με την κ. Μέρκελ, πήγαν στην Άγκυρα η Ούρσουλα φον ντερ Λάιεν και ο Σαρλ Μισέλ, οι οποίοι ηγούνται μεν της Ε.Ε., αλλά υπολείπονται του ειδικού βάρους των προκατόχων τους, Γιούνκερ και Τουσκ, αντίστοιχα. Κατά την προσφιλή του μέθοδο, ο Ερντογάν τους στόλισε και τους ρεζίλεψε και μαζί τους και την Ε.Ε., κάτι άλλωστε που διαπίστωσε και η Διάσκεψη των Προέδρων της Ευρωβουλής, αφήνοντας αιχμές για τον ρόλο της Ούρσουλας φον ντερ Λάιεν και του Σαρλ Μισέλ στο πλέον υποτιμητικό στιγμιότυπο «μουσικών καρεκλών» που παρακολούθησαμε, στο γνωστό βίντεο, από τα ανάκτορα του κ. Ερντογάν.

Αυτή είναι η Ε.Ε. και οι πρωταγωνιστές της, τους οποίους θέλουμε στο τραπέζι των διαπραγματεύσεων να καθορίσουν εκ μέρους μας τη μορφή της λύσης και να μας σώσουν από μια κακή διευθέτηση. Αλήθεια, το πιστεύουμε;

xanthoulis.pavlos@gmail.com

Κόσμος περιμένει στην ουρά έξω από το εμβολιαστικό κέντρο στο Atta Center της Ρίγα στη Λετονία. Από τις 16 έως τις 18 Απριλίου οι πολίτες έχουν δικαίωμα να εμβολιαστούν πέραν της σειράς προτεραιότητας που έχει ορίσει η κυβέρνηση της χώρας.

Γιατί ο Μπιστοτάκης αντιγράφει τους «μαέστρους»;

Του ΛΑΡΚΟΥ ΛΑΡΚΟΥ

Ο «κειρισμός» Δένδια στην Άγκυρα απέδειξε ακόμα μια φορά πως και μια ελληνική κυβέρνηση δεν θα επιλύσει οποιοδήποτε ζήτημα εξωτερικής πολιτικής, εφόσον «αντιγράφει» τους Κύπριους μαέστρους του είδους. Σε μια σειρά από ζητήματα που άπτονται των ελληνικών εθνικών ζητημάτων, η κυβέρνηση Μπιστοτάκη αντιγράφει τις πιο αναχρονιστικές πρακτικές που καθιέρωσαν στον πρόσφατο λόγο τους οι Κύπριοι πρόεδροι Τ. Παπαδόπουλος και Ν. Αναστασιάδης.

Ο ανηλεής καταγγελτικός λόγος κατά του άλλου, οι επηθείσεις χωρίς όρια κατά κάποιου με τον οποίο λέει ότι επιδιώκει να φτάσει σε κάποια ρύθμιση. Έτσι, δεν έχεις εξωτερική πολιτική που αναζητάει λύσεις, αλλά κοπιάζει το εσωτερικό ακροατήριο με στόχο τις εσθόμενες εκλογές. Αυτό διδάξε ο Ν. Αναστασιάδης το 2018, αυτό δείχνει να υιοθετεί ο Κ. Μπιστοτάκης σήμερα.

Ο Έλληνας ΥΠΕΕ Ν. Δένδιας θεωρεί ότι η συνεχής καταγγελία της Τουρκίας συνιστά εξωτερική πολιτική και το έκανε με τον διπλωματικά πιο άστοχο τρόπο στην Άγκυρα στις 15/4 μετά από τη συνάντηση με τον Μ. Τσαβούσογλου. Αυτός και ο Ν. Χριστοδουλίδης στο από 27 μέλη Συμβούλιο Υπουργών, συνήθως, παίρνουν ο ένας τον ψήφο του άλλου – κάποτε και της Αυστρίας! Η μονομέρεια είναι χαρακτηριστικό πολιτικών με στενούς ορίζοντες, που δεν είναι σε θέση να συμβάλουν σε κοινές, ευρωπαϊκές πολιτικές.

Η μεταφορά της «τεχνονοσίας ΠΚ» στα δελτία ειδήσεων της ΕΡΤ βγάζει μάτια. Στρατευμένη δημο-

σιογραφία στην υπηρεσία της ακινοποιίας. Κάθε δήλωση εκ Τουρκίας χαρακτηρίζεται, τώρα και στην ΕΡΤ, ως «προκλητική», ως και δεν μπορεί ο τηλεθεατής να κρίνει μόνοι του μια είδηση, αν είναι έτσι, ή αλλιώς. Όλα «προκλητικά», με κατασκευασμένες αναλύσεις στο «Δελτίο των 9», ώστε η κοινή γνώμη να πιστέψει ότι η πολιτική είναι ταυτοσημή με την οργή, τον θυμό και την καταγγελία και ως εκει!

Οι τυφλές απομιμήσεις βλάπτουν σοβαρά την υγεία μιας εξωτερικής πολιτικής. Η άσκηση της, η αναθεώρησή της, οι συγκυρίες παίζουν ρόλο. Τσίπρας και Μπιστοτάκης έδωσαν πλήρη κάλυψη στον ε/κ «μεγαλοϊδεατισμό» με τις λεγόμενες Τριμερείς, τα σενάρια για EastMed – ουσιαστικά πωλώντας όλοι μαζί ένα EastDream στο εσωτερικό ακροατήριο. Κάθε επιλογή κρίνεται εκ του αποτελέσματος της. Σήμερα η κυπριακή ΑΟΖ είναι κάτω από τον έλεγχο των τουρκικών πολεμικών πλοίων, ενώ οι εταιρείες εξόρυξης έχουν φύγει αφού, κατά κανόνα, δεν τρυπούν σε «μη ασφαλείς» ζώνες!

Το «Ουρούς Ρέις» δεν θα υπήρξε στην ατζέντα του 2020, εάν στο Κραν Μοντάνα ο Αναστασιάδης δεν έφευγε από το τραπέζι, στο «παρά τρικά της λύσης» σύμφωνα με τη δημόσια ρήση του Ε/κ διαπραγματευτή Ανδρέα Μαυρογιάννη. Θυμίζω το Πλαίσιο Λύσης του γ.γ. του ΟΗΕ στις 30 Ιουνίου 2017 και τις επιτυχείς διαπραγματεύσεις με τον μακράν πιο προοδευτικό Τ/κ ηγέτη, Μ. Ακιντζί. Ο Αναστασιάδης έφυγε από το γήπεδο της διπλωματίας στον οποίο η Λευκωσία είχε ισχυρά πλεονεκτήματα, για

να παίξει στο γήπεδο της γεωπολιτικής (Τριμερείς, έλεγχος θαλάσσιων ζωνών, Eastmed). Στο γήπεδο της γεωπολιτικής, όμως, με αυτούς τους όρους, η Κύπρος δεν έχει καμία τύχη. Η Τουρκία, θεωρώντας ότι επικρατεί προσπάθεια αποκλεισμού της από τις θαλάσσιες ρυθμίσεις της Α. Μεσογείου, έλεγε στο σύνολό της την κυπριακή ΑΟΖ, ενώ η Λευκωσία κάνει συζητήσεις με τη ΗΑΕ («ο εχθρός του εχθρού μου, φίλος μου»), επιδεινώνοντας περαιτέρω τη θέση της...

Η δημόσια συζήτηση του τέως πρωθυπουργού της Ελλάδας Κ. Σημίτη με τον νεότερο Καραμανλή ανέδειξε ακόμη μία φορά τις παθολογίες του εκπροσώπου της διπλωματίας του «άσ» του γι' αργότερα, αλλά και όλες τις δυνατότητες που μπορεί να υλοποιήσει μια πολιτική με σχέδιο, συμμαχίες και πρωτοβουλίες. Ο Κ. Σημίτης στις 9/4 δήλωσε πως «πεποιθιστό μου ήταν και είναι, ότι οι διαφορές με την Τουρκία πρέπει να αντιμετωπίζονται ενεργά, στη βάση της εθνικής μας κυριαρχίας και του Διεθνούς Δικαίου, αξιοποιώντας την ισχύ που μας δίνει η συμμετοχή στην Ευρωπαϊκή Ένωση και τα πλεονεκτήματα που μας εξασφαλίζουν οι διεθνείς συμμαχίες μας». Αφού άσκησε κριτική στη διπλωματία της αδράνειας, υπογράμμισε πως «η πιο χαρακτηριστική και επώδυνη απόδειξη της αδράνειας είναι η εξέλιξη του Κυπριακού». Επ' αυτού του σημείου όλοι σιώπησαν γνωρίζοντας πόσο ορθή διαπίστωση είναι, αλλά και πόσο επώδυνο είναι για μερικούς να παίρνουν θέση στα δύσκολα.

Ο πρώην ευρωβουλευτής με τη

Ν.Δ. (1989-1994) Φίλιππος Πιέρρος, αναλύει προϋποθέσεις για την άσκηση μιας επιτυχημένης εξωτερικής πολιτικής: «Αποτελεσματική εξωτερική πολιτική είναι αυτή που αποικριογραφεί με ευστοχία τους συσχετισμούς δυνάμεων, κατανοεί τη δυναμική των εξελίξεων και κυρίως έχει την απαραίτητη ευελιξία και φαντασία να προτείνει win-win λύσεις που προάγουν τα εθνικά συμφέροντα. Αποτελεσματική εξωτερική πολιτική είναι αυτή που έχει τη δυνατότητα να εξασφαλίσει τη στήριξη των εταίρων μας και παραδοσιακά προτιμούν λύσεις προϊόν διαπραγματεύσεων και επιλύσεις μέσω δικαιοδοτικών μηχανισμών. Αποτελεσματική εξωτερική πολιτική είναι αυτή που ενσωματώνει τους στόχους της στις θεμελιές, εύλογες και ρεαλιστικές επιδιώξεις των εταίρων μας χωρίς άκαιρους μαξιμαλισμούς. Αποτελεσματική εξωτερική πολιτική είναι αυτή που προεκδικιών διπλωματικών χειρισμών με μετρήσιμους στόχους σε συνεργασία με τους εταίρους μας και εποικοδομητική συνεργασία με συμμάχους.

Δεν είναι αποτελεσματική εξωτερική πολιτική τα πολλές φορές άσφαιρα βέτο, η ακινοποιία, η συτοπική πεποίθηση ότι ο χρόνος είναι πάντα σύμμαχος των εθνικών συμφερόντων, η υποταγή στο πολιτικό κόστος και στις συνθήκες εθνικιστικές κραυγές. Η διακυβέρνηση Σημίτη εξέφραζε ακριβώς αυτή την σχολή πολιτικής σκέψης και πρακτικής. Της αποτελεσματικής εξωτερικής πολιτικής».

www.larkoslarkou.org.cy

«Ούτε μία στο εκατομμύριο»: πιθανότητα και δυνατότητα

Του ΠΑΝΑΓΙΩΤΗ ΧΡΗΣΤΙΑ

Χρησιμοποιούμε συνήθως την έκφραση «ούτε μία στο εκατομμύριο» για να δηλώσουμε ότι ένα ενδεχόμενο, ενώ είναι δυνατό να συμβεί, πρακτικά δεν πρόκειται να συμβεί ποτέ και κυρίως δεν πρόκειται να συμβεί σε εμάς. Ενώ η έκφραση αυτή μοιάζει μαθηματικής φύσεως, στην ουσία είναι συναισθηματικές και όχι λογικές τάξεις. Δεν εκφράζει καθαρές πιθανότητες ούτε είναι αποτέλεσμα στατιστικής επεξεργασίας δείγματος συγκεκριμένων παρατηρήσεων περιπτώσεων ενός φαινομένου.

Αυτό το οποίο καταλαβαίνουμε όταν ακούμε τον συνομιλητή μας να χρησιμοποιεί τη φράση αυτή είναι ότι δεν πιστεύει ότι αυτό στο οποίο αναφέρεται θα του συμβεί. Για παράδειγμα, θα μπορούσε να ισχυρισθεί κάποιος ότι δεν παίζει λόττο γιατί δεν υπάρχει ούτε μια πιθανότητα στο εκατομμύριο να κερδίσει. Επομένως δεν τρέφει καμία ελπίδα να κερδίσει τον πρώτο λαχνό. Κάποιος άλλος όμως διαφωνεί έμπρακτα μαζί του και παίζει

λόττο φιλοδοξώντας μάλιστα να κερδίσει εκατομμύρια. Γνωρίζει βέβαια ή έστω υποψιάζεται ότι οι μαθηματικές πιθανότητες να κερδίσει τον πρώτο λαχνό που θα του αποφέρει τα εκατομμύρια είναι απειροελάχιστες, μάλιστα στην πραγματικότητα είναι της τάξης του 0,04 στο εκατομμύριο (0,000004%), ούτε μισό στα δέκα εκατομμύρια λοιπόν. Παρόλα αυτά ο παίκτης του λόττο θα στηθεί μπροστά στην οθόνη αναμένοντας ενταγμένος το αποτέλεσμα σαν να επρόκειτο να κερδίσει ή, ακόμη χειρότερα, σαν κάποιος να του άρπαξε τη νίκη μέσα από τα χέρια του. Αυτός που ελπίζει με τόση θέρμη έχει επανειλημμένως «οραματιστεί» τον εαυτό του να σκορπάει τα εκατομμύρια που, στη φαντασία του τουλάχιστον, έχει ήδη κερδίσει. Εξ ου και η αίσθηση της απώλειας όταν ανακινούνται οι νικητές, γιατί είναι πιθανό να υπάρξει όντως νικητής ή και νικητές. Η νίκη στο συγκεκριμένο τυχερό παιχνίδι είναι δυνατή, αλλά συνάμα τόσο απίθανη

ώστε για το συγκεκριμένο άτομο που παίζει να καθίσταται πρακτικά αδύνατη.

Το φαινόμενο αυτό σύγχυσης της δυνατότητας με την πιθανότητα έχει τη ρίζα του στη συναισθηματική φόρτιση του παίκτη και στη δύναμη της ελπίδας. Υπάρχει όμως και ένα άλλο συναίσθημα που έχει την ίδια και ίσως και μεγαλύτερη ένταση και επιρροή στον άνθρωπο από την ελπίδα. Ο φόβος και ιδιαίτερα ο φόβος του θανάτου δοκιμάζει τη λογική και οδηγεί στη σύγχυση της πιθανότητας με τη δυνατότητα να μας συμβεί κάτι κακό στην καθημερινότητά μας. Το φαινόμενο αυτό παρατηρείται σήμερα στις περιπτώσεις θρομβώσεων και θανάτων από θρομβώσεις εξαιτίας του εμβολίου της Astra Zeneca. Ο καθηγητής Ηλίας Μόσιαλος αναφέρει χαρακτηριστικά σε ανάρτησή του στις 6 Απριλίου στα κοινωνικά μέσα δικτύωσης: «Εάν υπήρχε σχέση του εμβολίου με τις παρενέργειες, αν δούμε το σύνολο των εμβολιασμών και τον αριθμό των

περιστατικών, η πιθανότητα εμφάνισης θα υπολογιζόταν στη 1 στις 600.000 ενώ η πιθανότητα κάποιος να πεθάνει θα ήταν 1 στις 2.600.000», «ούτε μία στο εκατομμύριο» δηλαδή. Παρόλα αυτά ο φόβος του θανάτου από τη χορήγηση του συγκεκριμένου εμβολίου είναι τόσο μεγάλος που έχει οδηγήσει στον εκτροχιασμό του ευρωπαϊκού προγράμματος εμβολιασμών κατά του COVID-19, της πανδημίας δηλαδή που έχει συνθλίψει τις ζωές μας, τις κοινωνίες και τις οικονομίες μας. Αυτός ο φόβος έχει ένα κύριο χαρακτηριστικό, το οποίο όμως κινείται προς δυο κατευθύνσεις, μία ατομική και μία συλλογική. Το χαρακτηριστικό αυτό είναι η απολυτοποίηση της ατομικής περίπτωσης και της αποσιώπησης του συλλογικού πλαισίου στο οποίο ανήκει και εντός του οποίου δραστηριοποιείται το άτομο.

Ο συλλογισμός θα μπορούσε να είναι ο ακόλουθος: «Όταν θα μου συμβεί εμένα, η πιθανότητα να μου συμβεί δεν θα είναι μια στα δύομισι

εκατομμύρια αλλά εκατό τοις εκατό». Ο συλλογισμός αυτός, ενώ εκ πρώτης όψεως φαίνεται ορθός, επιπερίεχ, ωστόσο, ένα λογικό σφάλμα που τον ακυρώνει: οι πιθανότητες δεν έχουν υπαρξιακό, αλλά στατιστικό χαρακτήρα. Για τα συγκεκριμένα άτομα οι στατιστικές δεν σημαίνουν τίποτε: κάτι, οτιδήποτε, ή θα συμβεί ή δεν θα συμβεί. Υπό αυτό το πρίσμα, καταλήγουμε στο αυθαίρετο συμπέρασμα ότι τα πάντα μπορούν να συμβούν ή μπορεί να μη συμβεί και τίποτε. Η συναισθηματική φόρτιση, εξαιτίας της ελπίδας ή του φόβου, επηρεάζει την κατανόηση και την εφαρμογή των στατιστικών δεδομένων. Κατά την ψυχολογική μετάφραση των πιθανοτήτων σε υπαρξιακό βίωμα, οι στατιστικές έννοιες χρησιμοποιούνται με εσφαλμένο τρόπο. Με άλλα λόγια, είναι σαν να ρίχνει κάποιος τα ζάρια για να κάνει την επόμενη κίνηση στο σκάκι. Οι στατιστικές έχουν νόημα όταν εφαρμόζονται σε αφηρημένα σύνολα, όχι σε πραγματικά άτομα. Και αυτό

ακριβώς είναι το ουσιαστικό τους νόημα, ο ορθός δηλαδή τρόπος χρήσης του. Ενώ για το άτομο που θα κάνει το εμβόλιο δεν υπάρχει «ούτε μία στο εκατομμύριο» να πεθάνει από θρόμβωση εξαιτίας του εμβολίου της Astra Zeneca, η βασισμένη σε λανθασμένο συλλογισμό απόφαση κλιμάκων Ευρωπαίων να μην κάνουν το συγκεκριμένο εμβόλιο έχει οδυνηρές συνέπειες για τις ευρωπαϊκές κοινωνίες και τις ευθραυστές πλέον οικογένειές μας, καθώς παρατείνει την πανδημία και πολλαπλασιάζει τις δυσμενείς επιπτώσεις της τόσο σε ατομικό όσο και σε συλλογικό επίπεδο. Ταυτόχρονα, αυξάνεται στατιστικά η πιθανότητά τους να νοσήσουν σοβαρά και να υποκύψουν, πιθανότητα που κάθε άλλο παρά «μία στο εκατομμύριο» είναι.

Ο κ. Παναγιώτης Χρηστιάς είναι αν. καθηγητής του Πανεπιστημίου Κύπρου και εταίρος του ερευνητικού κέντρου «Ευρωπαϊκές Δυναμικές» του Πανεπιστημίου του Στρασβούργου.

Ο ΔΗΣΥ ο φοβισιάρης

Του **ΓΙΑΝΝΗ ΙΩΑΝΝΟΥ**

Παίρνοντας τον καφέ μου σε κεντρικό καφέ της Λευκωσίας, επί της Πινδάρου, παρατήρησα το πάλοι ποτέ κτήριο του ΕΥΡΩΚΟ –εκ της σάρκας του Δημοκρατικού Συναγερμού τότε το 2005, να έχει μετατραπεί σε μια κατοικία όπου διαμένουν, σε όλη και τόσο καλές συνθήκες, αφρικανικής καταγωγής αιτητές ασύλου. Στο ίδιο καφέ συναντά κάποιες καθημερινά στελέχη του ΔΗΣΥ από τα παρακείμενα γραφεία του κόμματος. Αποτελεί απίστευτο twist της μοίρας –και παράλληλα ένα σχήμα κατανόησης της τρέλας στη νήσο Κύπρο– πως παραδίπλα από τα γραφεία του μεγαλύτερου κόμματος στη χώρα μας και μέσα στα γραφεία του πρώην κόμματος των Κ.Δ. έχει στεγαστεί Αφρικανούς μετανάστες.

Καθημερινά, αλλά και το βράδυ, κόσμος έρχεται και πηγαίνει στην Πινδάρου μιας και τελευταίως υπάρχουν ορισμένα καφέ, μπαρ και εστιατόρια –με ομολογουμένως προσεγγισμένο μενού και υπηρεσίες. Καθώς περνούν έξω από τα γραφεία του ΕΥΡΩΚΟ –μιας και κυκλοφορώ συχνά στην περιοχή– δεν είδα ποτέ τους Αφρικανούς μετανάστες να αποτελούν πραγματικό κίνδυνο για την περιοχή. Και το λέω όχι γιατί θέλω να πάρω θέση υπέρ ή κατά των τελευταίων, αλλά διότι μέγιστο, στη δεκαετία του '90, στο κέντρο της Αθήνας. Η πρώτη μου εμπειρία κινδύνου, στα προσφυγικά χρόνια καθ' οδόν με τον ηλεκτρικό σιδηρόδρομο στην παλιά Ομόνοια για να πάω στο μάθημα Αγγλικών (μόνος μου), δεν ήταν η οσμή των ούρων στα παλιά πλακάκια ή τα απομεινάρια τοξικοεξαρτημένων ανθρώπων κι αστέγων που ενίοτε ζητούσαν λεφτά με πιεστικό τρόπο. Ήταν ένας πυροβολισμός –κυριολεκτικά– στα 30-40 μέτρα απέναντί μου. Μπόρω, 23 χρόνια μετά τα 14 έτη μου, να περιγράψω κάθε εικόνα του θεάματος που βίωσα.

«Για μένα μετρά να νιώθω ασφαλώς στη χώρα μου» λέει το προεκλογικό σλόγκαν του Δημοκρατικού Συναγερμού, εντάσσοντας στο κάδρο της έννοιας της ασφάλειας το προσφυγικό και το μεταναστευτικό και παίζοντας με τα αντιμεταναστευτικά και ξενοφοβικά αντανακλαστικά του μέσου Κυπρίου ψηφοφόρου. Των Κυπρίων διαφόρων γενιών από αυτούς που στα «fishάδικα» του Βορείου Λονδίνου στα '60 και στα '70 είδαν σκληρά μαχαιρώματα μεταξύ βρετανικών συμμοριών του δρόμου μέχρι των νεαρών υποψηφίων του ΔΗΣΥ, στη Λευκωσία, που ως φοιτητές στην Αθήνα –πιθανόν να είδαν, τις δεκαετίες του 1990 και 2000, περνώντας από την Ομόνοια σκηνικά... απείρου κάλλους. Και φυσικά των Κύπριων που τα τελευταία χρόνια

είδαν, συγκλονισμένοι, έναν Ελληνοκύπριο γυναικοκτόνο δολοφόνο να τεμαχίζει οικιακές βοηθούς. Κάποιον με παρατσούκλι «Χάμπουργκερ» να πυροβολεί –σε καφετέρια με θαμώνες– μια τζαμαρία με ένα πολεμικό τυφέκιο Vz 58 των 7,62χλστ. θέτοντας τη ζωή αθώων σε κίνδυνο. Μια παρέα Ελληνοκύπριων να εξακληρίζεται μια οικογένεια –σπίτι της ενό κοιμόντουσα.

Για όλους μας μετράει να νιώθουμε ασφαλείς στη χώρα μας. Το ζήτημα είναι όμως από τι. Όταν δύο στους τρεις διανομείς φαγητού είναι από την Ινδία ή το Μπαγκλαντές, γιατί κάθε μέρα δεν υπάρχουν μια ή δύο ληστείες σε οικίες Κυπρίων που παραγγέλνουν φαγητό από τα δημοφιλή app; Όταν συχνά διαβάζουμε «πέταγε στο high way με ρεκόρ αλκοόλ στο αίμα του» γιατί τυγχάνει να είναι πάντα Ελληνοκύπριος ο οδηγός και όχι Σύρος, Αιγύπτιος ή, κατά το κυπριακό, «αράμπος»; Δύο τινά συμβαίνουν. Ή η έννοια της ασφάλειας δεν είναι αυτή που ορίζει ο ΔΗΣΥ στο σποτ του, «για να νιώσουμε ασφαλείς» ή ο Κύπριο είμαστε υπερβολικά φοβισιάρηδες. Στον αντίποδα αν μια ημέρα νεαροί αλλοδαποί τσακωθούν και βγει μαχαίρι, η δημοσιογραφική κάλυψη καθιστά αυτόματα την παλιά Λευκωσία «γκέτο». Οι Ελληνοκύπριοι που σπούδασαν στην Ελλάδα δεν έχουν πάει μάλλον στον Ασπρόπυργο, στο Μενίδι ή στον Δενδροπόταμο για να δουν πώς είναι ένα γκέτο, σε αυτή τη γωνιά του πλανήτη. Προφανώς δεν έχουν πάει και στη Νέα Υόρκη –πέραν της σέλφι στην Times Square.

Ο Δημοκρατικός Συναγερμός λαϊκίζει επικίνδυνα στο τηλεοπτικό του σποτ, αποτυγχάνοντας να ορίσει τι είναι ασφάλεια, ποιες προκλήσεις προκύπτουν στην Κύπρο για τα ξεχωριστά μεταξύ των κεφάλαια του προσφυγικού και του μεταναστευτικού και πώς πρέπει ο πολίτης να αισθανθεί ασφάλεια στη χώρα του –φυσική, οικονομική και προσωπική. Είναι προφανές πως με τέτοια σλόγκαν ο ΔΗΣΥ θέλει να ψαρέψει ψηφοφόρους από τα ακροδεξιά νερά –σε μια δύσκολη συγκυρία για το κόμμα λόγω της φθοράς που έχει υποστεί μετά από δύο θητείες στην εξουσία. Απολύτως κατανοητό. Εκείνο, όμως, που πρέπει να διδαχτεί είναι πως αν συνεχίσει με τέτοια ακροδεξιά ρητορική στο τέλος μπορεί να έχει την μοίρα του ΕΥΡΩΚΟ. Και να καταλήξουν και τα γραφεία του στην Πινδάρου, λίγο παρακάτω, στο προσεχές μέλλον ως αποθήκες που θα στοιβαχτούν Αφρικανοί. Κυρίως διότι οι Ελληνοκύπριοι, πολλοί πρόσφυγες μεταξύ των, θα έχουν ξαναπάει τον δρόμο της μετανάστευσης.

ioannoug@kathimerini.com.cy

Η χώρα στη ρουλέτα

Του **ΜΙΧΑΗΛ ΣΟΦΟΚΛΕΟΥΣ**

«**P**erception is Reality» (η αντίληψη είναι η πραγματικότητα) είχε πει ο Λη Άγουστερ, ο στρατηγιστής του Τζωρτζ Μπους του γηραιότερου, τη δεκαετία του '80. Ξεχάστε, λοιπόν, την ουσία, ξεχάστε τα δεδομένα, ξεχάστε τα πραγματικά στοιχεία. Εάν κάνετε τον κόσμο να πιστέψει κάτι, τότε αυτό το κάτι γίνεται το νέο – ντε φάκτο – δεδομένο.

Αυτό γίνεται και στην Κύπρο σήμερα. Διότι, από τη μία είναι η πραγματικότητα. Η χώρα είναι σε καλό δρόμο με βάση όλα τα στοιχεία. Κάνει πρωτοφανή άλματα πρόοδου σε όλα τα επίπεδα, ενώ διαχειρίστηκε αποτελεσματικά δύο απίστευτα μεγάλες κρίσεις. Η Κύπρος πέτυχε θεμελιώδεις αλλαγές και μεταρρυθμίσεις, όσες δεν είχαν επιτευχθεί όλες τις προηγούμενες δεκαετίες. Άλλαξε όλο το σύστημα κοινωνικής πολιτικής, το σύστημα υγείας, το φοροεισπρακτικό μας σύστημα, αναδιάρθρωθηκε ο στρατός και η θητεία. Δημιουργήθηκαν νέες δομές με τα υφυπουργεία που απελευθερώνουν πολιτικές για τομείς που είχαν συνθλιβεί από τη γραφειοκρατία. Έργα, μεγάλα και μικρά, εξελίσσονται σε όλη την επικράτεια, αναμορφώνοντας τη χώρα. Το κράτος προχωρεί επιτόχεις στον ψηφιακό μετασχηματισμό, κάτι που ασφαλώς δεν μπορεί να ακυρωθεί επειδή

έπεσε τρεις φορές η πύλη του εμβολιασμού.

Ουσιαστική πραγματικότητα είναι, επίσης, ότι εκκρεμούν πέντε συν μία μεγάλες τομές: Η δικαιοσύνη, η επικουρικότητα με τη μεταφορά εξουσιών από την κυβέρνηση στις τοπικές κοινωνίες, η μεταρρύθμιση στη δημόσια υπηρεσία, οι θεσμικές αλλαγές που θα ανασπλώσουν την εμπιστοσύνη στην Πολιτεία και η παιδεία. Σε όλες πάλιν της παιδείας όλη η προεργασία έχει γίνει. Κυριότερη αλλαγή που θα εκουυχρόνισι τη χώρα, θα είναι η πλήρης αξιοποίηση των σχεδίων του Ταμείου Ανθεκτικότητας και του Προγράμματος για τη Νέα Γενιά της Ευρώπης. Με επίκεντρο την πράσινη και την ψηφιακή πολιτική και με στόχο ένα ολόκληρο νέο μοντέλο ανάπτυξης.

Αυτές, λοιπόν, είναι – πέραν του Κυπριακού – οι πραγματικές και ουσιαστικές ανάγκες της Κύπρου σήμερα. Όλα εκείνα που θα επηρεάσουν άμεσα τη ζωή του καθενός από εμάς, των παιδιών και των εγγονιών μας. Πόσο μέρος της δημόσιας συζήτησης αναλώνεται σε αυτές; Σχεδόν καθόλου. Γιατί όμως δεν ασχολούμαστε με τα σημαντικά; Επειδή ακριβώς δεν εξυπηρετεί το αφήγημα της χειρότερης και πιο διεφθαρμένης χώρας του κόσμου. Μια αντίληψη που η αντιπολίτευση προσπαθεί να εμπεδώσει, αδιαφορώντας πλὴ-

ρως για τη χώρα και που η κυβέρνηση όχι μόνο δεν απέτρεψε έγκαιρα, αλλά έδωσε αφορμές και χειρίστηκε άστοχα τα ζητήματα όταν προέκυψαν. Σήμερα, αντί να συζητάμε για το φάρμακο και το εμβόλιο που χρειάζεται η Κύπρος, ζούμε μια ατέρμονη περιδίληση στο δηλητήριο που ρίχνεται κάθε μέρα στο παρόν και το μέλλον της χώρας.

Την περασμένη εβδομάδα είχαμε κορυφαίες εξελίξεις που αφορούν τις δουλειές και τις ζωές μας. Το πρόγραμμα οπτικοακουστικής βιομηχανίας βρέθηκε στον αέρα, με μια εταιρεία παραγωγής να φεύγει από την Κύπρο, προστιθέμενη στο γαϊτανάκι των ξένων επενδυτών και σοβαρών επιχειρήσεων που είτε έφυγαν είτε μελετούν τη φυγή τους από αυτή την τοξική κατάσταση στην οποία τους έχουν μεβάλει.

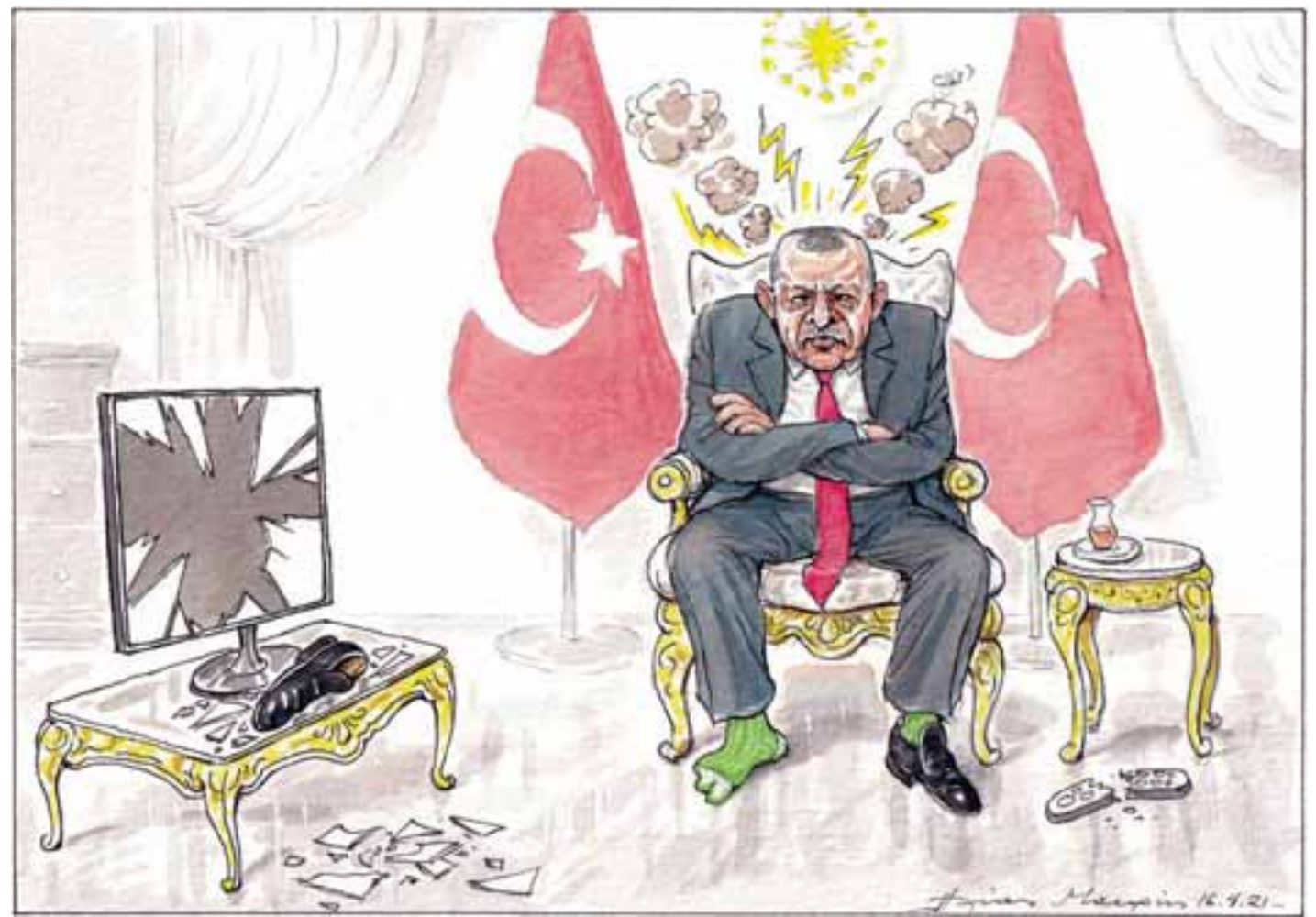
Ταυτόχρονα, διά καθαρός στρεψοδικίας, έγινε στη Βουλή επιμνημόσυνη δέηση για τις μεταρρυθμίσεις της δικαιοσύνης και της τοπικής αυτοδιοίκησης. Το γεγονός ότι χρόνια συζητήσεων και συμβιβασμών της κυβέρνησης με την αντιπολίτευση προκειμένου να περάσουν από αυτή τη Βουλή είχαν τελεσφορήσει, δεν έπαιξε καμία σημασία. Ούτε ότι μια νέα Βουλή, θα έχει κάθε δικαίωμα να τα συζητήσει όλα από την αρχή.

Θα συνεχίσουν, λοιπόν, να απαι-

τούνται χρόνια για να βρούμε το δικαίο μας στα δικαστήρια, πληττόντας ταυτόχρονα την ανταγωνιστικότητα της χώρας, παρά το ότι όλα τα κόμματα συμφώνησαν και «τόκκαραν» τις παραμέτρους της μεταρρύθμισης πάνω στο τραπέζι της υπουργού Δικαιοσύνης. Και θα συνεχίσουμε να υπονομεύουμε την ποιότητα ζωής όλων μας, συντηρώντας τους αναποτελεσματικούς σπέρμα πολλούς δήμευσης. Παρά το ότι η μεταρρύθμιση ήταν απόλυτα συμφωνημένη με την Ένωση Δήμων, η αντιπολίτευση ήθελε να μας πείσει ότι «ο γάιδος πετάει» και θα πρέπει να κάνουμε τοπικά δημοψηφίσματα απόλυτα εφαρμοστέα η μεταρρύθμιση και αφοτίου δεν θα υπάρξει πρακτικός δρόμος επιστροφής στο οτιδήποτε.

Οι μεταρρυθμίσεις αυτές είναι προϋποθέσεις για να εφαρμοστεί το Ευρωπαϊκό Σχέδιο για τη νέα γενιά. Λίγους δείχνει αυτό να ενδιαφέρει. Η αντίληψη της «χειρότερης χώρας στον κόσμο», όσο και αν πόρρω απέχει από την πραγματικότητα, πουλάει. Και εφόσον πουλάει, ασ πιαχτεί το μέλλον της χώρας στη ρουλέτα, λεν άνθρωποι που – κατά τα άλλα – θέλουν να αυτοανακηρύσσονται και ως σοβαροί...

Ο Κ. Μιχάλης Σοφοκλέους είναι βουλευτής ΔΗΣΥ Λευκωσίας.

ΣΚΙΤΣΟ ΤΟΥ ΗΛΙΑ ΜΑΚΡΗ. imakris@kathimerini. gr

Άμεση ανάγκη για ένα νέο εκπαιδευτικό σύστημα

Του **ΜΕΝΕΛΑΟΥ Α. ΜΕΝΕΛΑΟΥ**

Εκπαιδευτική μεταρρύθμιση, αλλαγές στα προγράμματα σπουδών, εκσυγχρονισμός στην παιδεία. Η αλήθεια αυτά ήταν, είναι και θα είναι στην πολιτική ατζέντα και θα γίνονται πιο επίκαιρα πριν από κάθε εκλογική αναμέτρηση. Όμως, πρέπει να αναγνωρίσουμε την κρισιμότητα της στιγμής και το ότι το εκπαιδευτικό μας μοντέλο βρίσκεται σε κομβικό σημείο.

Αυτό συμβαίνει γιατί πλέον τα δεδομένα, όχι μόνο στην εκπαίδευση, αλλά σε όλες τις εκφάνσεις της ζωής μας αλλάζουν με πρωτόγνωρα ρυθμούς και επαναστασιατικούς ρυθμούς. Η ανθρωπότητα ξαναέζησε φυσικά επαναστάσεις. Προηγήθηκαν για παράδειγμα η επανάσταση της γνώσης, της επιστήμης, της βιομηχανίας. Όμως αυτές, χρειάστηκαν πολύ περισσότερα χρόνια να αναπτυχθούν και να επηρεάσουν τις ζωές των ανθρώπων. Αν ένας Ισπανός χωρικός, γράφει ο Γιουβάλ Χαράρι, κοιμόταν το 1000 μ.Χ. και ξυπνούσε 500 χρόνια μετά, βλέποντας τα πλοία του Κολόμβου να ετοιμάζον-

ται για το μεγάλο ταξίδι τους, δεν θα παρατηρούσε και μεγάλες αλλαγές γύρω του. Σκεφτείτε τώρα τον ίδιο χωρικό, σε μια δεύτερη σίεση 500 ετών, ξυπνώντας στον ήχο ενός «έξυπνου» τηλεφώνου, το 2000 μ.Χ. Τώρα απλώς φανταστείτε τη σχολική αίθουσα όχι του 2500 μ.Χ. αλλά του 2050.

Τα σενάρια είναι πολλά. Κβαντικές υπολογιστικές ταχύτητες και δικτύα, εικονική και επαυξημένη πραγματικότητα, τεχνητή νοημοσύνη, ρομποτική, Internet of Things κ.ά. μπορούν να αλλάξουν άρδην την εικόνα και το περιεχόμενο της σημερινής εκπαίδευσης. Αυτό που πρέπει να κάνουμε άμεσα είναι να οραματιστούμε το εκπαιδευτικό μοντέλο που θέλουμε. Ένα μοντέλο που θα μας εμπνέει, θα αξιοποιεί και θα ενσωματώνει τις νέες τεχνολογίες, που θα εξετασθεί με μια πιο ριζοσπαστική προσέγγιση σε σχέση με τους ανθρώπους, τους χώρους, την τεχνολογία στην εκπαίδευση ή αν θα ισορροπήσουμε κάπου ενδιάμεσα. Το βέβαιο είναι ότι πρέπει να ξαναφανταστούμε

Χρειάζεται ξεκάθαρο πολιτικό όραμα και τεχνοκρατικό πρόγραμμα, απαγκιστρωμένο από τις εναλλαγές στην εξουσία και με δέσμευση υλοποίησής του.

Πρακτικά, πρέπει να αποφασίσουμε κατά πόσον για να πετύχουμε το μοντέλο αυτό πρέπει να αναπροσαρμόσουμε το υφιστάμενο σύστημα με άμεσες, αλλά σταδιακές αλλαγές, αν θα το επιδιώξουμε με μια πιο ριζοσπαστική προσέγγιση σε σχέση με τους ανθρώπους, τους χώρους, την τεχνολογία στην εκπαίδευση ή αν θα ισορροπήσουμε κάπου ενδιάμεσα. Το βέβαιο είναι ότι πρέπει να ξαναφανταστούμε

την εκπαίδευση. Τους χώρους που θα λαμβάνει χώρα, όχι απλώς αντικαθιστώντας τα θρανία με στρωγυλά τραπέζια και πολύχρωμες καρέκλες, αλλά χρησιμοποιώντας πολυάριθμους φυσικούς και ψηφιακούς χώρους, μέσα και έξω από το σχολείο. Χρήση τεχνολογίας για εξεταστέα περιεχόμενα και παιδαγωγική προσέγγιση. Ευέλικτη ύλη μέσα από ατομικές και ομαδικές εργασίες πάνω σε θέματα που εξυ-

πηρετούν τους μαθησιακούς στόχους και πηγάζουν από κοινωνικά και άλλα θέματα που ενδιαφέρουν την κοινότητα. Πέραν της αριθμητικής, της ανάγνωσης και της γραφής, θα επενδύεται χρόνος σε συζητήσεις, ανασκόπηση, ενδοσκόπηση και ενσυναίσθηση. Οι μαθητές θα μαθαίνουν μέσα από βιβλία και διαλέξεις, αλλά και πρακτική εμπειρία και δημιουργική έκφραση. Τα σχολεία θα είναι κόμβοι τυπικής, μη τυπικής και άτυπης μάθησης.

Ο προβληματισμός αυτός είναι δύσκολος, βαθύς. Αγγίζει όλες τις πτυχές της οργάνωσης όλων των βαθμίδων, για αυτό και πρέπει να διεξαχθεί με δημιουργικότητα αλλά και με αυστηρό πλάνο. Θέματα ύλης, παιδαγωγικής, εξετάσεων, επιμόρφωσης, δομών, υποδομών, νομικό πλαίσιο. Χρειάζεται ξεκάθαρο πολιτικό όραμα και τεχνοκρατικό πρόγραμμα, απαγκιστρωμένο από τις εναλλαγές στην εξουσία και με στιβαρή δέσμευση υλοποίησής του. Χρειάζεται σοβαρή οικονομική επένδυση. Χρειάζεται εμπλοκή όλων των ενδια-

φερομένων μερών, με ξεκάθαρη ατζέντα αλλαγής και όρους εντολής συγκεκριμένων, χρειάζεται επιστημονικότητα και τεχνοκρατική συμβολή εντός ενός ανθρωποκεντρικού περιβάλλοντος εργασίας. Μπορούμε.

Για την Κύπρο, ο μετασχηματισμός της παιδείας δεν αποτελεί απλώς μια επιλογή πολιτικής. Το ανταγωνιστικό πλεονέκτημα της Κύπρου δεν μπορεί να είναι άλλο από το ανθρώπινο δυναμικό της. Βασικότερος πυλώνας ανάπτυξης ενός νέου βιώσιμου και όχι ευκαιρικού οικονομικού μοντέλου ανάπτυξης είναι η έρευνα και η καινοτομία. Η μόνη επιλογή μας και βασική προϋπόθεση για να το καταφέρουμε, είναι ένα σύγχρονο εκπαιδευτικό σύστημα το οποίο πρέπει να απαιτηθεί από την κοινωνία, να σχεδιαστεί με πρωτοβουλία και ευθύνη των αρμοδίων και να υλοποιηθεί με τη συμβολή όλων μας.

Ο Κ. Μενέλαος Α. Μενελάου είναι προϊστάμενος Υπηρεσίας Σπουδών και Φοιτητικής Μέριμνας Πανεπιστημίου Κύπρου.

Πάμε Γενεύη για να καταθέσουμε νέο μοντέλο λύσης

Ο Ογουζχάν Χασίπογλου ανοίγει τα χαρτιά της τ/κ πλευράς για τη διάσκεψη, τα οδοφράγματα, τα εμβόλια και το καλλούμι

Συνέντευξη στον ΝΙΚΟ ΣΤΕΛΓΙΑ

Ο Ογουζχάν Χασίπογλου, νομικός και πολιτικός, μιλάει στην «Κ» λίγες μέρες μετά την ανάδειξη του ως γραμματέα του Κόμματος Εθνικής Ενότητας (ΚΕΕ), το οποίο τον Οκτώβριο του 2020 ανέδειξε στην ηγεσία της τ/κ κοινότητας, τον Ερσίν Τατάρ. Λίγο πριν από την άτυπη διάσκεψη επιμένει πως το Κυπριακό πρέπει να διευθετηθεί με βάση ένα νέο μοντέλο λύσης. Την ίδια στιγμή, επισημαίνει ότι στη Γενεύη θα τεθεί επί τάπητος αποκλειστικά το όραμα των εμπλεκόμενων πλευρών για τη λύση. Ο κ. Χασίπογλου προσεγγίζει θετικά την προοπτική της επαναλειτούργιας των οδοφραγμάτων, όταν το επιτρέψουν οι συνθήκες της πανδημίας. Την ίδια ώρα, ζητάει δίκαιο καταμερισμό των εμβολίων που φτάνουν στην Κύπρο από την Ε.Ε. Τέλος, εκφράζει ανησυχίες ως προς το ζήτημα του ελέγχου της ποιότητας του τ/κ καλλουμιού που θα διατίθεται στην παγκόσμια αγορά με βάση το καθεστώς εμπορίου της Πράσινης Γραμμής. Τα όσα πάντως υπογραμμίζει ο κ. Χασίπογλου δείχνουν ότι ακόμη δεν έχει κλείσει το κεφάλαιο του καλλουμιού.

—Λίγο πριν από την άτυπη διάσκεψη ποια ζητήματα απασχολούν την τ/κ ηγεσία;

—Η τ/κ πλευρά πιστεύει ότι η ε/κ πλευρά αντιμετωπίζει πρόβλημα σε ό,τι αφορά τον καταμερισμό της εξουσίας και του γεωφωτικού πλούτου του νησιού. Και επειδή υπάρχει αυτό το πρόβλημα πιστεύουμε ότι πλέον δεν μπορεί να λειτουργήσει το ομοσπονδιακό μοντέλο, το οποίο βασίζεται στη μοιρασιά. Μετά την απόρριψη του

Υποστηρίζουμε την επαναλειτούργια των σημείων διέλευσης μόλις το επιτρέψουν οι συνθήκες της πανδημίας. Οι εκπρόσωποι των δύο ηγετών εξακολουθούν να συζητούν αυτό το θέμα.

Σχεδίου Ανάν ο γενικός γραμματέας του ΟΗΕ είχε καταλήξει στο συμπέρασμα ότι οι Ε/κ δεν είναι έτοιμοι να μοιραστούν την εξουσία με βάση τον πλούτο του νησιού. Λίγο πριν από τη Γενεύη, λοιπόν, σχηματίσαμε τη διαδικασία (εύρεσης λύσης) με βάση την ομοσπονδία έχει φτάσει στο τέλος της. Από την περίοδο 1977-1979, περίπου 40 χρόνια συζητήσαμε την ομοσπονδία δίχως να καταλήξουμε σε αποτέλεσμα. Πλέον και οι δύο πλευρές πρέπει να διαπιστώσουν αυτή την πραγματικότητα. Με βάση αυτό το συμπέρασμα πρέπει πλέον να καταθέσουμε νέα μοντέλα λύσης. —Στη Γενεύη, εκτός από τα μοντέλα λύσης, θα έρθουν στο προσκήνιο εξελίξεις που αφορούν την ασφάλεια, το εδαφικό και το περιουσιακό; Ποια είναι η στάση της τ/κ πλευράς σε αυτά τα ζητήματα;

—Στη Γενεύη δεν πρόκειται να τεθούν επί τάπητος τα κεφάλαια που συζητήθηκαν την προηγούμενη περίοδο. Το κεντρικό ζήτημα της διάσκεψης θα είναι το εξής: Υπάρχει ένα κοινό όραμα (για τη λύση); Επιθυμούμε όπως όλες οι πλευρές καταθέσουν τον πραγματικό στόχο τους. Επίσης, επιθυμούμε να πληροφορηθούμε τις πραγματικές, ειλικρινείς σκέψεις της ε/κ πλευράς για τη λύση. Από τώρα και στο εξής να μη διαπραγματεύεται κανείς χάριν απλώς της διαπραγμάτευσης. Όπως επισημαίνει και ο γενικός γραμματέας στην πρόσκληση του, η νέα διαδικασία θα πρέπει να είναι διαφορετική. Πρέπει να προβληματιστούμε «out of the box». Σε περίπτωση που επιμένουμε σε μοντέλα λύσης και παραμέτρους που δοκιμάστηκαν προηγουμένως ενδέχεται να συνεχίσουμε να πράττουμε τα ίδια λάθη. Για αυτόν τον λόγο η τ/κ πλευρά πηγαίνει στη διαπραγμάτευση, τηρώντας δημιουργική, εύκαμπτη στάση. Το ίδιο αναμένουμε και από την ε/κ διοίκηση του νότου. Πρέπει να εστιάσουμε στο πώς θα μπορούσαμε να βρούμε μια βιώσιμη λύση.

—Τις προηγούμενες ημέρες ήρθε στο προσκήνιο μια ειδηση σχετικά με πιθανή συμφωνία των δύο πλευρών για την επαναλειτούργια των οδοφραγμάτων. Ποια είναι η άποψή σας για αυτό το ζήτημα;

—Αναμφισβήτητα τα μέτρα οικοδόμησης εμπιστοσύνης είναι σημαντικά. Είναι σημαντικό να πραγματοποιηθούν βήματα προς αυτήν την κατεύθυνση (την παρούσα περίοδο). Οι πύλες (σ.σ. τα

Πιστεύουμε ότι η διαδικασία (εύρεσης λύσης) με βάση την ομοσπονδία έχει φτάσει στο τέλος της. Από την περίοδο 1977-1979, περίπου 40 χρόνια συζητήσαμε την ομοσπονδία δίχως να καταλήξουμε σε αποτέλεσμα, λέει ο Ογουζχάν Χασίπογλου στην «Κ».

Δίκαιη μοιρασιά εμβολίων

—Πώς προσεγγίζετε τη συνεργασία των δύο πλευρών για το εμβόλιο του κορωνοϊού; Ποια βήματα θα μπορούσαν να πραγματοποιηθούν οι δύο πλευρές για την εμβάθυνση αυτής της συνεργασίας;

—Η πανδημία μάς έδειξε ότι «και οι δύο κοινότητες βρίσκονται στο ίδιο σκάφος». Πρέπει να συνεργαστούμε (για την αντιμετώπιση της πανδημίας). Αναμένουμε ότι τα εμβόλια που στέλνει η Ε.Ε. θα καταμεμηθούν (ανάμεσα στις δύο κοινότητες) με δίκαιο τρόπο, με ένα δίκαιο ποσοστό. Σε αυτό το ζήτημα αναμένουμε ότι ο γείτονάς μας (η ε/κ πλευρά) θα τηρήσει δίκαιη στάση.

οδοφράγματα) είναι πολύ σημαντικά σε ό,τι αφορά την επικοινωνία των δύο κοινοτήτων. Δυστυχώς, η πανδημία κρατά σε απόσταση τον έναν λαό από τον άλλο. Η τ/κ πλευρά επιθυμεί τη συνέχιση του έργου της σχετικής επιτροπής

τόσο για τις πύλες όσο και για την υγεία. Υποστηρίζουμε την επαναλειτουργία των πυλών μόλις το επιτρέψουν οι συνθήκες της πανδημίας. Οι εκπρόσωποι των δύο ηγετών εξακολουθούν να συζητούν αυτό το θέμα.

Με λύση δύο κρατών πάνε στη διάσκεψη Αγκυρα και Τατάρ

Ο Ερντογάν απειλεί τους Τ/κ με κυρώσεις σε περίπτωση που δεν αρθεί άμεσα η απόφαση του «Συνταγματικού Δικαστηρίου»

Τον ΝΙΚΟ ΣΤΕΛΓΙΑ

Λίγο μετά την «αναμέτρηση» του Τούρκου υπουργού Εξωτερικών Μεβλούτ Τσαβούσογλου με τον Έλληνα ομόλογό του Νίκο Δένδια στην Άγκυρα την προηγούμενη Πέμπτη, ο κ. Τσαβούσογλου έσπευσε την Παρασκευή στα Κατεχόμενα για να καθορίσει την κοινή γραμμή της κυβέρνησής του με τον κ. Τατάρ για τη διάσκεψη της Γενεύης. Όσα συζητήθηκαν κατά τη διάρκεια αυτής της επίσκεψης και τα τελευταία μηνύματα της τουρκικής πλευράς προϊδεάζουν για τα όσα θα ακολουθήσουν στη Γενεύη και στα ελληνοτουρκικά.

Σε ό,τι αφορά την άτυπη διάσκεψη της Γενεύης, οι τελευταίες πληροφορίες θέλουν την τουρκική πλευρά να εστιάζει αρχικά την προσοχή της στο ξεκαθάρισμα της βάσης επίλυσης του Κυπριακού. Το ιδανικό σενάριο για την τουρκική πλευρά παραμένει η έναρξη της συζήτησης με βάση τα περιήρημα εναλλακτικά σενάρια. «Ακόμη και αν δεν συμβεί αυτό, σε περίπτωση που διαπιστώσουν ΟΗΕ και διεθνής κοινότητα ότι οι δύο πλευρές δεν πρόκειται να συμφωνήσουν άμεσα για τη βάση λύσης, η τουρκική πλευρά θα έχει εξασφαλίσει ένα καλό σημείο εκκίνησης για την προβολή στη διεθνή κοινότητα της αρχής της κυριαρχικής ισότητας», σημειώνει στην «Κ» στα τέλη της προηγούμενης εβδομάδας καλά ενημερωμένη τουρκική πηγή. Στα Κατεχόμενα, ο υπουργός Εξωτερικών της Τουρκίας επιχείρησε να προβάλει την έναρξη της συζήτη-

σης γύρω από τα δύο ξεχωριστά κράτη της Κύπρου ως μια αναγκαιότητα με τον ισχυρισμό ότι στο Κραν Μοντάνα η ε/κ πλευρά απέδειξε ότι δεν επιθυμεί να μοιραστεί την εξουσία και τον πλούτο με την τ/κ κοινότητα.

Σύμφωνα με την κοινή γραμμή Άγκυρας-ηγεσίας Τατάρ, σε περίπτωση που στο μέλλον ξεκινήσει η συζήτηση για τα δύο ξεχωριστά κράτη της Κύπρου, τότε θα έρθει στο προσκήνιο το ζήτημα της συνεργασίας των δύο κυρίαρχων κρατικών δομών σε ορισμένα πεδία. Η Άγκυρα θεωρεί ότι η συγκεκριμένη συζήτηση «έχει μέλλον» αρκεί η ε/κ πλευρά και κυρίως ο διεθνής παράγοντας να πειστούν για τη σημασία και τη βιωσιμότητα της φόρμουλας των δύο κρατών. Απορρίπτοντας την ιδέα της συνέχισης των συνομιλιών στο Κυπριακό από το σημείο που διακόπηκαν στο Κραν Μοντάνα, η Άγκυρα αναφέρεται στην προοπτική της σταδιακής ανάδυσης των πεδίων κοινού ενδιαφέροντος που τ/κ και ε/κ πλευρά θα ξεκινήσουν να συζητούν. «Έχουμε να συζητήσουμε πολλά σε πεδία όπως αυτά της παιδείας, της υγείας, της τρομοκρατίας, της μετανάστευσης. As συμφωνήσουμε για την ουσία της λύσης και μετά θα είμαστε σε θέση να αναπτύξουμε δομές και πλαίσια συνεργασίας», σημειώνει στην «Κ» πηγή από τους κύκλους της τ/κ κοινότητας. Σημειώνεται ότι σύμφωνα πάντα με την οπτική γωνία της Άγκυρας, η Ε.Ε. θα μπορεί να εμπλακεί στη συζήτηση για την τελική διευθέτηση του Κυπριακού, όταν ξεκινήσει η φάση των συνο-

Σύμφωνα με την κοινή γραμμή Άγκυρας - ηγεσίας Τατάρ, σε περίπτωση που στο μέλλον ξεκινήσει η συζήτηση για τα δύο ξεχωριστά κράτη της Κύπρου, τότε θα έρθει στο προσκήνιο το ζήτημα της συνεργασίας των δύο κυρίαρχων κρατικών δομών σε ορισμένα πεδία.

μιλιών για το μελλοντικό πλαίσιο συνεργασίας των δύο ξεχωριστών κρατών της Κύπρου. Πριν από αυτήν τη φάση, η Άγκυρα δεν προσεγγίζει θετικά την εμπλοκή της Ε.Ε. στη διαδικασία επίλυσης του Κυπριακού.

Συνολικό πάρε-δώσε

Παράλληλα με τη νέα διαδικασία στο Κυπριακό, η Άγκυρα προσεγγίζει θετικά και τον νέο γύρο συνομιλιών στον άξονα Ελλάδας-Τουρκίας. Η Άγκυρα θέτει ως προϋπόθεση για τον πρόοδο στις συνομιλίες τη συζήτηση όλων των ανοικτών ζητημάτων στα ελληνοτουρκικά. Με άλλα λόγια επιμένει στην ιδέα μιας διαδικασίας συνολικού πάρε-δώσε στα ελληνοτουρκικά.

Σύμφωνα με τις πηγές της «Κ» στην τουρκική πρωτεύουσα, την

προηγούμενη εβδομάδα το παραπάνω μήνυμα επιχείρησε να εκπέμψει η Άγκυρα κατά την διάρκεια της επίσκεψης του Έλληνα Υπουργού Εξωτερικών. Για το συγκεκριμένο ζήτημα, στα Κατεχόμενα, ο Μεβλούτ Τσαβούσογλου, επιθυμώντας να δείξει ότι η χώρα του προσεγγίζει θετικά την ιδέα μιας διευρυμένης διαδικασίας διαπραγματεύσεων στα ελληνοτουρκικά, ανέφερε χαρακτηριστικά ότι «ο κ. πρόεδρος μας δεν δέχεται συνθήκες ΥΠΙΕΣ».

Σημειώνεται ότι με βασικό στόχο τον περιορισμό της έντασης στα ελληνοτουρκικά, μετά το μπρα τεν φερ των δύο ΥΠΙΕΣ μπροστά στις κάμερες στην Άγκυρα, έτσι ώστε να προχωρήσει η διαδικασία της Γενεύης και να ανοίξει ο δρόμος

Δεν έκλεισε το κεφάλαιο του καλλουμιού

—Ποια είναι η άποψή σας για τις τελευταίες εξελίξεις στο ζήτημα του καλλουμιού;

—Οι εξελίξεις για το καλλούμι είναι σημαντικές σε ό,τι αφορά τα μέτρα οικοδόμησης εμπιστοσύνης. Το νησί έχει ένα κοινό προϊόν. Ελπίζουμε ότι αυτό το προϊόν θα φέρει πιο κοντά τις δύο πλευρές. Προσεγγίζουμε ως μια πολύ σημαντική εξέλιξη τη γεωγραφική καταχώρηση του καλλουμιού. Είναι σημαντική, διότι τερματίζει τον αθέμιτο ανταγωνισμό με τις άλλες χώρες. Ωστόσο, πιστεύω ότι η μία πλευρά δεν πρέπει να παραβιάσει τις εξουσίες της επικαλούμενη την κατοχύρωση του προϊόντος. Ο έλεγχος των εταιριών του Βορρά, των πιστοποιητικών υγείας τους, από την ε/κ διοίκηση της Νότιας Κύπρου, το Υπ. Γεωργίας της και η εξαγωγή αυτού του προϊόντος με βάση το καθεστώς της Πράσινης Γραμμής με την έγκριση του συγκεκριμένου υπουργείου είναι μια εξέλιξη που δεν μπορούμε να αποδεχθούμε πολιτικά. Επίσης, αυτή η φόρμουλα δεν είναι εφαρμόσιμη και από τεχνική άποψη. Το Υπουργείο Γεωργίας του Νότου πώς μπορεί να γνωρίζει τις εταιρίες, το σύστημα του Βορρά; Το σημαντικό στην όλη υπόθεση είναι η δική μας εναρμόνιση με το επίπεδο (σ.σ. τα κριτήρια) της Ευρώπης. Εφόσον αποδείξουμε ότι τηρούμε τις προϋποθέσεις δεν πρόκειται να αποδεχθούμε την εξουσία της αρχής της Νότιας Κύπρου (σ.σ. του Υπουργείου Γεωργίας) στον Βορρά. Σε αυτήν την περίπτωση θα αντιμετωπίσουμε το πρόβλημα της παραβίασης της εξουσίας. Καθώς επιχειρούμε να οικοδομήσουμε την εμπιστοσύνη δεν πρέπει να δημιουργήσουμε νέα προβλήματα. Για αυτόν τον λόγο αναμένουμε από την ε/κ πλευρά (να συμφωνήσει) για τον από κοινού (και από τις δύο ηγεσίες) διορισμό της εταιρίας, η οποία θα διεξάγει τον έλεγχο. Εφόσον θα συνεργαστούμε τότε τα βήματα θα πρέπει να πραγματοποιηθούν με την έγκριση και των δύο πλευρών. Αυτό αφορά και το ζήτημα του πετρελαίου και του φυσικού αερίου, καθώς και άλλα ζητήματα. Διαφορετικά θα βρεθούμε αντιμετώπι με μια κατάσταση, στην οποία, η μία πλευρά θα επιβληθεί στην άλλη.

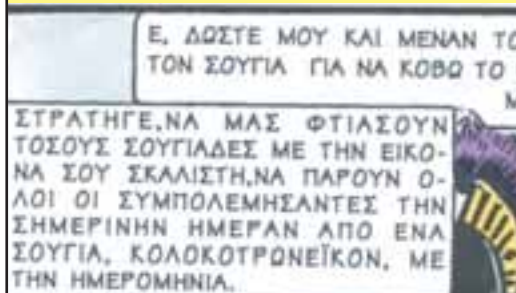
Αντίδραση αντιπολιτεύσεως

Αυτή η τοποθέτηση προκάλεσε την αντίδραση της τ/κ αντιπολιτεύσεως, με το σκεπτικό ότι πλέον η τουρκική πλευρά δεν σέβεται την αυτονομία των Τ/κ και δεν αισθάνεται την ανάγκη να αποκρύψει αυτήν την πραγματικότητα. «Τις επίσημες δηλώσεις περί δύο ξεχωριστών κρατών στην Κύπρο πρέπει να τις “διαβάσουμε” και να τις ερμηνεύσουμε υπό τη σκιά των παραπάνω δηλώσεων. Ο κ. Ερντογάν μας το λέει ξεκάθαρα. Οι ελευθερίες, τα δικαιώματα και η αυτονομία των Τ/κ στη νέα περίοδο δεν μπορούν να παραβούν τα στενά όρια που θέτει η κυβέρνηση του», σημειώνει με πικρία το βράδυ της Παρασκευής τ/κ δημοσιογραφική πηγή.

Ο δε Μουσταφά Ακιντζί δήλωσε χαρακτηριστικά ότι η Τουρκία πλέον προσεγγίζει τα Κατεχόμενα ως μια από τις επαρχίες της.

Τα ηρωικά κόμικς τώρα με την Καθημερινή

25 / 4

ΝΕΑ ΣΕΙΡΑ

Κάθε Κυριακή
μια νέα ιστορία

Εγιναν λάθη που στοίχισαν στον κόσμο του ΔΗΣΥ

Δεν δίνουμε μάχη αριθμών, αλλά μάχη για να ξανακερδίσουμε την εμπιστοσύνη των πολιτών, λέει στην «Κ» ο Νίκος Τορναρίτης

Συνέντευξη στη

ΜΑΡΙΝΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΔΟΥ

Είμαστε πολυφωνικοί και όχι Βαβυλωνία, λέει ο κοινοβουλευτικός εκπρόσωπος και υποψήφιος βουλευτής του ΔΗΣΥ Νίκος Τορναρίτης, και παραδέχεται πως έγιναν λάθη που στοίχισαν στον κόσμο του ΔΗΣΥ. Όπως σημειώνει, η μάχη που δίδεται δεν είναι αυτή των αριθμών, αλλά η μάχη για να ξανακερδηθεί η εμπιστοσύνη των πολιτών στην πολιτική. Απαντά στο τι θα έλεγε ο Κληρίδης, αν έβλεπε τη σημερινή κατάσταση στο κόμμα που ίδρυσε και ξεκαθαρίζει πως έγιναν πράγματα που δεν έπρεπε να έχουν γίνει στην Παιδεία. Κύριος στόχος του αν επανεκλεγεί είναι το ασυμβίβαστο βουλευτών και η οριζόντια ψηφοφορία.

—Σε τρεις γραμμές, τι αποτελεί την κληριδική σχολή σκέψης;

—Η εντιμότητα, η εξωστρέφεια και ο πατριωτικός ρεαλισμός. Να πολιτεύεται με εντιμότητα και ειλικρίνεια απέναντι στους πολίτες. Να είναι εξωστρεφής, εξού και η ένταξη της Κύπρου στην Ε.Ε. Να διεκδικεί την επίλυση του Κυπριακού, αξιοποιώντας τον διεθνή στίβο και να μη συμβιβάζεται με την ψευδαισθησία του στάτους κβο.

—Τι θα έπρεπε να ενώνω όλες τις τάσεις του ΔΗΣΥ, ώστε να μη στέλνει το μήνυμα της Βαβυλωνίας;

—Η θέρση για να κάνουμε την Κύπρο καλύτερη. Είμαστε πολυφωνικοί, όχι Βαβυλωνία. Μας ενώνουν οι ουσιαστικές πολιτικές επιδιώξεις για την πρόοδο του τόπου. Το ποσοποιούν οι μεγάλες επιτυχίες του παρελθόντος, οι απαιτούν οι δύσκολες προκλήσεις του παρόντος και του μέλλοντος. Οι μεταρρυθ-

“

Πολλοί φίλοι μας είναι θυμωμένοι, άλλοι είναι πληγωμένοι. Το διακύβευμα των εκλογών, όμως, είναι πολύ μεγαλύτερο, οι πολίτες πρέπει να απαντήσουν στο ερώτημα εάν την επόμενη θα έχουμε σταθερότητα ή αστάθεια.

μισεις, οι μεγάλες αλλαγές που πρέπει να γίνουν, μα πάνω απ' όλα ο αγώνας για μια ελεύθερη πατρίδα. —Εσείς προσωπικά δηλώνετε οπαδός της λύσης. Πώς νιώθετε όταν ο αναπληρωτής πρόεδρος του κόμματός σας μιλάει για τον νέο ρεαλισμό;

—Είμαι συνεπής στην πολιτική για την επίλυση, ποτέ οπαδός. Δεν είναι «η μοίρα μας και το ριζικό μας» η δικοτόμηση. Το θεμέλιο της διεκδικήσής μας για να φύγει ο Αττίλας και να επανενωθεί ο τόπος μας είναι η δικονομική, δικαιοδική ομοσπονδία (ΔΔΟ). Ο Χάρνης έχει πολλές φορές δηλώσει ότι υποστηρίζει τη ΔΔΟ.

—Τι θα έλεγε σήμερα ο Γλαύκος Κληρίδης, αν μπορούσε να παρακολούθησε επί μία βδομάδα το κόμμα που ίδρυσε;

—Ο Γλαύκος Κληρίδης αντιμετώπισε πολλές φουρτούνες στην πολιτική του πορεία και βγήκε νικητής. Είμαι σίγουρος ότι θα μας έλεγε να παλέψουμε για τα προβλήματα, τις προκλήσεις, να απο-

Ο Νίκος Τορναρίτης λέει στην «Κ» πως η διαφορετικότητα στις απόψεις Πινδάρου - Προεδρικού δεν είναι κατ' ανάγκη αρνητική. «Αυτή πολλές φορές λειτουργεί και ως δύναμη», αναφέρει χαρακτηριστικά.

φύγουμε άλλα λάθη και αστοχίες και να παραμεινουμε σταθερά προσανατολισμένοι σε αυτό που είναι ωφέλιμο για την πατρίδα μας και όχι σε αυτό που είναι αρεστό. —Μπορείτε με ευθύτητα να πείτε αν συμφωνείτε ή διαφωνείτε με τους χειρισμούς Αναστασιάδη στο Κυπριακό τα τελευταία τρία χρόνια;

—Αυτή η συζήτηση έγινε πολλές φορές, λίγες μέρες πριν από το κρίσιμο ραντεβού της Γενεύης δεν έχουμε την πολυτέλεια να συζητάμε

μεταξύ μας για τα επιμέρους. Η μεγάλη εικόνα είναι η επίλυση. Όλοι μας στηρίζουμε τον πρόεδρο της Δημοκρατίας. Πρέπει να υπερβούμε τους φόβους και τις αδυναμίες μας και να διεκδικήσουμε με ξεκάθαρες θέσεις την απελευθέρωση και την επανένωση της πατρίδας μας. —Με βάση την τελευταία δημοσκοπήση της «Κ» ο κόσμος δεν σας εμπιστεύεται καθόλου για πάταξη της διαφθοράς. Τελικά τα σκάνδαλα άφησαν ανεξίτηλο το στίγμα τους στον ΔΗΣΥ;

—Υπήρξαν λάθη και παραλείψεις που στοίχισαν στον κόσμο του Δημοκρατικού Συναγερμού. Πολλοί φίλοι μας είναι θυμωμένοι, άλλοι είναι πληγωμένοι. Το διακύβευμα των εκλογών, όμως, είναι πολύ μεγαλύτερο, οι πολίτες πρέπει να απαντήσουν στο ερώτημα εάν την επομένη θα έχουμε σταθερότητα ή αστάθεια, εάν με την ψήφο αντίδρασης θα αναδειχούμε έναν Πύργο της Βαβέλ αντί για Κοινοβούλιο χωρίς τη δυνατότητα λήψης αποφάσεων, όπου το πρώτο λόγο θα έχουν οι λαϊκιστές.

—Ποιο ποσοστό θεωρείτε πως θα ήταν ικανοποιητικό για τον ΔΗΣΥ στις επικείμενες βουλευτικές εκλογές;

—Η μάχη που πρέπει να δώσουμε είναι να κερδίσουμε ξανά τη χαμένη εμπιστοσύνη των πολιτών στην πολιτική. Να σηκώσουμε το χάσμα που μας χωρίζει από την κοινωνία. Δεν είναι μάχη των αριθμών. Κρινόμαστε στα δύσκολα! Η επιλογή είναι ξεκάθαρη. Λαϊκισμός ή σοβαρότητα;

—Το όνομά σας έπαιξε εντόνος για το υπουργείο Παιδείας. Πώς αξιολογείτε το έργο που γίνεται τώρα στην Παιδεία;

—Προσωπικά υπήρξα πάντα απλός στρατιώτης της μεγάλης μας παράταξης που ονομάζεται Δημοκρατικός Συναγερμός. Στην παιδεία εδώ και χρόνια υπήρχαν πολλά που έπρεπε να γίνουν και δεν έγιναν. Αυτή τη δύσκολη, όμως, περίοδο που ζούμε με την πανδημία δεν μπορεί κάποιος να προβεί σε ορθολογιστική αξιολόγηση.

—Είναι καιρός η Παιδεία να πάρει διαζύγιο από την Αρχιεπισκοπή; Νιώθετε άνετα με τη στενή σχέση κυβέρνησης - αρχιεπισκόπου; —Η Κύπρος είναι πλήρες μέλος της Ενωμένης Ευρώπης. Πίστεια πάντα στον διαχωρισμό του ρόλου

Εκκλησίας και Πολιτείας. Κυρίαρχος ρόλος της Εκκλησίας είναι το ποιμαντικό και το ανθρωπιστικό έργο ιδιαίτερα αυτή την περίοδο που πολλοί συμπολίτες μας βρίσκονται σε πολύ άσχημη κατάσταση.

—Τελικά η διάσταση θέσεων που παρατηρείται συχνά μεταξύ Πινδάρου-Προεδρικού είναι υπαρκτή ή είναι επικοινωνιακό κώλο;

—Η διαφορετικότητα στις απόψεις δεν είναι κατ' ανάγκη αρνητική. Αυτή πολλές φορές λειτουργεί και ως δύναμη. Να σας υπενθυμίσω ότι ο Δημοκρατικός Συναγερμός δεν είναι συγκεντρωτικό κόμμα, αλλά πολυφωνικό. Δεν είμαστε ΑΚΕΛ!

—Σε ποιο βιβλίο επανέρχεστε συχνά;

—Στην «κατάθεση» του Γλαύκου Κληρίδη.

—Ποια ήταν η τελευταία θεατρική παράσταση που είδατε;

—Μόλις πριν από λίγες μέρες η «Κοιμημένη του Χαλεπά» στο Θέατρο Ανεμώνια.

—Ποια θα είναι η πρώτη σας πολιτική πράξη στο ενδεχόμενο επανεκλογής σας;

—Έχω ήδη καταθέσει δύο προτάσεις στην Βουλή. Η μία για το ασυμβίβαστο μεταξύ της βουλευτικής ιδιότητας και της ενάσκησης άλλου επαγγέλματος για να δοθεί τέλος στη σύγκρουση συμφερόντων. Η άλλη αναφέρεται στην ανάγκη θεσμοθέτησης της οριζόντιας ψηφοφορίας. Αυτοί θα είναι οι δύο μεγάλοι μου στόχοι, γιατί σχετίζονται με την ανάκτηση της εμπιστοσύνης των πολιτών. Θα εργαστώ για να βρούμε κοινή γλώσσα με συναδέλφους της αντιπολίτευσης στη μεγάλη αναγκαιότητα να πάρουμε αποφάσεις που διευρύνουν τη δημοκρατία, την αξιοκρατία και τη διαφάνεια στον τόπο μας.

Η κάλλη εφαλτήριο για προοδευτική αλλαγή

Ο υποψήφιος βουλευτής του ΑΚΕΛ Άριστος Δαμιανού απαντάει στην «Κ» αν τον ενδιαφέρει η θέση του γενικού γραμματέα

Συνέντευξη στη

ΜΑΡΙΝΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΔΟΥ

Στην παραδοχή πως έχει τρωθεί το πθικό πλεονέκτημα της Αριστεράς προχωρά ο υποψήφιος βουλευτής του ΑΚΕΛ Άριστος Δαμιανού, υπογραμμίζοντας, ωστόσο, πως το προσωπικό παράδειγμα των ηγετικών στελεχών πόρρω απέχει από το βιογραφικό μιας κυβέρνησης και ενός κυβερνώντος κόμματος που ανήγαγαν τη θεσμική διαλοκή σε επίσημη πολιτική. Ο ίδιος θεωρεί πως οι βουλευτικές θα είναι εφαλτήριο για προοδευτική αλλαγή με μπροστάρη το ΑΚΕΛ και απαντά για το κατά πόσο το κόμμα χρειάζεται ανανέωση προσώπων.

—Σε τρεις γραμμές ποια είναι η πεμπουσία της Αριστεράς;

—Η Αριστερά οφείλει να σπρώχνει την κοινωνία μπροστά. Να διεκδικεί προς όφελος των πολλών, να προασπίζεται κοινωνικά δικαιώματα και πολιτικές ελευθερίες και να οραματίζεται μια κοινωνία ισών ευκαιριών και δικαιοσύνης.

—ΣΑΠΑ, Δρομολογιά, Τζιοβάνης. Μπορεί το ΑΚΕΛ να μιλάει ακόμα για το πθικό πλεονέκτημα της Αριστεράς;

—Όντως έχει τρωθεί το πθικό μας πλεονέκτημα. Ωστόσο, η συλλογική μας δράση και το προσωπικό παράδειγμα των ηγετικών στελεχών, πόρρω απέχει από το βιογραφικό μιας κυβέρνησης και ενός κυβερνώντος κόμματος που ανήγαγαν τη θεσμική διαποχή σε επίσημη πολιτική.

—Είστε επικεφαλής του Γραφείου Νομικών του ΑΚΕΛ. Πρόσφατα δημοσκοπήση της «Κ», ωστόσο, καταδεικνύει πως οι θέσεις σας δεν πείθουν τους πολίτες στην πάταξη της διαφθοράς. Ως επικεφαλής του γραφείου πού πιστεύετε ότι οφείλεται αυτό;

—Δεν κυβερνούμε για να μπορούμε να επιβάλουμε πολιτικές ή

“

Έχει τρωθεί το πθικό μας πλεονέκτημα. Ωστόσο, η συλλογική μας δράση και το προσωπικό παράδειγμα των ηγετικών στελεχών, πόρρω απέχει από το βιογραφικό μιας κυβέρνησης και ενός κυβερνώντος κόμματος που ανήγαγαν τη θεσμική διαποχή σε επίσημη πολιτική.

για να οδηγήσουμε διεφθαρμένους ενώπιον της δικαιοσύνης. Τούτου λεχθέντος, δεκάδες προτάσεις μας έγιναν νόμοι και βελτίωσαν ουσιαστικά το πλαίσιο λογοδοσίας και διαφάνειας στην Κύπρο.

—Γίνονται επαναστατικές αναφορές συχνά από το ΑΚΕΛ, ωστόσο, δεν βλέπουμε ριζοσπαστικές προτάσεις και θέσεις. Να υποθέσουμε πως το κόμμα περιορίζεται σε «επαναστατική γυμναστική»;

—Καταθέτουμε και ριζοσπαστικές προτάσεις, όπως τον περιορισμό θηκίων αξιωματούχων, τη δήμησης περιουσίας μέσω του «πόθεν έσχες», τον γάμο ομόφυλων ζευγαριών κ.ά. Σε κάποιες από αυτές τις προτάσεις συναντήσαμε την αντίδραση του κατεστημένου, όπως λ.χ. η θέση μας για διαχωρισμό κράτους και Εκκλησίας, το σύμφωνο πολιτικής συμβίωσης κ.ά. Οι σύγχρονες επαναστάσεις είναι πολιτικές και αποτελούν το άθροισμα πολλών κοινωνικών διεργασιών. Δεν πέφτουν από τα δέντρα σαν ώριμα μήλα,

Στο ΑΚΕΛ κάθε ηγετικό στέλεχος έχει τη θέση και τον ρόλο του. Δεν μπορούν να γίνουν όλοι γενικοί γραμματείς. Εξάλλου, έχουμε γενικό γραμματέα και ο καθένας είναι ελεύθερος στο Συνέδριο να τοποθετηθεί για κάθε ζήτημα λέει στην «Κ» ο Άριστος Δαμιανού.

όπως λέχθηκε κάποτε. —«Η ιστορία φαίνεται να είναι απαραίτητο στοιχείο κάθε διάγνωσης του τι πήγε στραβά και ίσως να μην είναι και άσχετη με τη θεραπεία», λέει ο Χομοσιμπόμ. Στην περίπτωση της διακυβέρνησης του ΑΚΕΛ, τι πήγε λάθος τελικά;

—Οκτώ χρόνια κυβερνά ο ΔΗΣΥ και είναι αυτός που κρίνεται σήμερα, λαμβάνοντας απροβίβαστο. Ωστόσο, δεν έχω δυσκολία να πω ότι σε συνθήκες παγκόσμιας κρίσης του καπιταλισμού και ανήκοντας στην Ευρωζώνη, ενδεχομένως τότε

να μην εκτιμήθηκαν έγκαιρα οι επιπτώσεις αυτής της κρίσης, η οποία στην περίπτωση της Κύπρου ήταν πρωτίτως τραπεζική. —Είτε γιατί γίνεται πόλεμος από το σύστημα είτε γιατί δεν ξέρει, τελικά η Αριστερά δεν μπορεί να κυβερνήσει;

—Η Αριστερά μπορεί να κυβερνήσει, γιατί έχει πρόταση και όραμα για την Κύπρο. Οι βουλευτικές θα αποτελέσουν εφαλτήριο για προοδευτική αλλαγή με μπροστάρη το ΑΚΕΛ. Πρέπει να μπει ένα τέλος στην κατρακύλα της διαφθοράς και να μπούμε σε μια πορεία εξυ-

γιάσης και εκσυγχρονισμού.

—Παρά τη μεγάλη φθορά την οποία υπέστη η κυβέρνηση και ο ΔΗΣΥ λόγω διαφθοράς, το ΑΚΕΛ δεν έχει καταφέρει ακόμα να κεφαλαιοποιήσει. Είναι ίσως καιρός για μια ολική ανανέωση προσώπων;

—Κατά πόσο το ΑΚΕΛ θα κεφαλαιοποιήσει θα κριθεί την ημέρα των εκλογών. Η ανανέωση είναι αναγκαία διαδικασία, σύμφυτη με τη λειτουργία του ΑΚΕΛ. Εξάλλου, ανανεώθηκε δραστηκά και η Κεντρική Επιτροπή και η Κοινοβουλευτική Ομάδα. Και τώρα πρέπει να έχουμε νέα πρόσωπα, άντρες και γυναίκες.

—Τον Ιούνιο θα γίνει το εκλογικό συνέδριο του κόμματος. Σας ενδιαφέρει η Γενική Γραμματεία του κόμματος;

—Στο ΑΚΕΛ κάθε ηγετικό στέλεχος έχει τη θέση και τον ρόλο του. Δεν μπορούν να γίνουν όλοι γενικοί γραμματείς. Εξάλλου, έχουμε γενικό γραμματέα και ο καθένας είναι ελεύθερος στο Συνέδριο να τοποθετηθεί για κάθε ζήτημα.

—Συνολικά, 200 χρόνια καπιταλισμού και υπήρξε μεγάλη πρόοδος της ανθρώπινης κοινωνίας σε επίπεδο τεχνολογίας, παραγωγής κ.ο.κ. Τελικά ο καπιταλισμός δεν είναι όσο κακός υποστηρίζετε;

—Μα ο πρώτος που αναγνώρισε ότι ο καπιταλισμός ήταν προοδευτικότερος της φεουδαρχίας ήταν ο Μαρξ. Όμως ο καπιταλισμός και το νεοφιλελεύθερο μοντέλο του δεν μπορεί να είναι «το τέλος της ιστορίας», διότι αναπαράγει την κοινωνική ανισότητα.

—Σε ποιο πολιτικό φιλόσοφο επανέρχεστε πέραν του Μαρξ;

—Συχνά ανατρέχω στον Αριστοτέλη. Θεωρώ ότι καθόρισε την πολιτική φιλοσοφία και επιστήμη. Τα «Ηθικά Νικομάχεια» και τα «Πολιτικά», η ανάλυσή του για την ηθική, τη δικαιοσύνη και τις εξουσίες,

έχουν διαχρονική αξία. Μελετώ από τα φοιτητικά μου χρόνια ανελιπώς κλασικούς όπως ο Ρουσό και πιο σύγχρονους όπως οι Γκράμσι, Φουκώ και Τσόμκι.

—Το ελπιδοφόρο πρόσωπο της Αριστεράς για σας, είναι ο πρωθυπουργός Αλέξης Τσίπρας, ο Δημήτρης Κουτσούμπας, η Τζαρίνα Άρντεν ή ο Ούγκο Τσάβες;

—Το ελπιδοφόρο πρόσωπο της Αριστεράς είναι ο κάθε νέος άνθρωπος που θέλει να οργανωθεί για να διεκδικήσει. Για εργασία με δικαιώματα, για ζωή με αξιοπρέπεια.

—Σε ποιο βιβλίο επανέρχεστε συχνά;

—Ξαναδιαβάζω λογοτεχνικά βιβλία που μου άφησαν κάποιο αποτύπωμα όπως ο μαγικός ρεαλισμός του Γκαμπριέλ Γκαρσία Μάρκες στο «Εκατό Χρόνια Μοναξιά» και η «Ασκητική» του Νίκου Καζαντζάκη. Επανερχομαι στην ποιησία του Σεφέρη, του Νερούδα, του Ρίτσου, στον ανατρεπτικό λόγο του Όσκαρ Ουάιλντ και στη σοφία του Βάρναλη. Ως εργαλείο ανάλυσης πολλές φορές ανέτρεξα στο βιβλίο του Φρίντριχ Ένγκελς «Η καταγωγή της οικογένειας, της ατομικής ιδιοκτησίας και του κράτους». Και ασφαλώς σε πολλά βιβλία του δικαίου και κυρίως του διεθνούς δικαίου. Για χάρη του γιου μας Άρη, θα έχουμε διαβάσει μαζί από 3-4 φορές τη βιογραφία του Μέσι και του Πελέ...

—Ποια θα είναι η πρώτη πολιτική πράξη που θα κάνετε εάν επανεκλεγείτε;

—Αν και είναι πολλά τα ανοικτά θέματα, αν επανεκλεγώ, η ολοκλήρωση του εκσυγχρονισμού του νομοθετικού πλαισίου για το «πόθεν έσχες» και για τη σύγκρουση συμφερόντων αποτελούν προτεραιότητες. Όπως και η νομοθετική επαναφορά κοινωνικών δικαιωμάτων που αφαιρέθηκαν βίαια από τους νόμους των μνημονίων.

Η σχέση με ΔΗΠΑ δεν τελειώνει τον Μαν

Δεν θα με ξεφορτωθείτε εύκολα στο ενδεχόμενο μη εκλογής μου, λέει με νόημα ο υποψήφιος βουλευτής, Άγγελος Βότσης

Συνέντευξη στη
ΜΑΡΙΝΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΔΟΥ

«Διεκδικώ μαζί με τη Δημοκρατική Παράταξη-Συνεργασία Δημοκρατικών Δυνάμεων που με συνδέουν πάρα πολλά, τόσο σε πολιτικές θέσεις και απόψεις, όσο και πολιτικές κοιλότητες και συμπεριφοράς. Διεκδικώ μαζί με τους συμπολίτες μας και όχι εναντίον του οποιουδήποτε», λέει στη συνέντευξή του στην «Κ» ο ανεξάρτητος πλέον βουλευτής Άγγελος Βότσης, κληθείς να σχολιάσει πώς νιώθει διεκδικώντας έδρα απέναντι στο ΔΗΚΟ. Απαντά για το ποιον θεωρεί τον κατ' εξοχήν ηγέτη του κεντρικού χώρου, γιατί έφυγε τη στιγμή που έφυγε από το ΔΗΚΟ και τι θα κάνει στο ενδεχόμενο μη εκλογής του.

–Ο κατ' εξοχήν ηγέτης του κεντρικού χώρου για σας είναι ο Σπύρος Κυπριανού ή ο Τάσος Παπαδόπουλος;

–Δεν θα πρέπει να τίθεται το ερώτημα ανταγωνιστικά, αλλά αντίθετα θα πρέπει να το δούμε συνεργειστικά. Ο κατ' εξοχήν ηγέτης του Κεντρώου χώρου για εμένα είναι ο Σπύρος Κυπριανού, ο οποίος σε πολύ δύσκολους καιρούς ίδρυσε τη Δημοκρατική Παράταξη, η οποία υπήρξε η αφητηρία ενός ισχυρού κεντρικού πόλου. Φυσικά και ο ρόλος του Τάσου Παπαδόπουλου για την ενίσχυση του κεντρικού χώρου στη συνέχεια, είναι εξίσου σημαντικός γι' αυτό μιλώ για συνεργεία και όχι για ανταγωνισμό. –Σε τρεις γραμμές ποια είναι η πεμπτούσια του κεντρικού χώρου; –Η μετριοπάθεια, η ανάγκη για πολιτική συνεννόηση μεταξύ των

“

Ο κατ' εξοχήν ηγέτης του κεντρικού χώρου είναι για μένα ο Σπύρος Κυπριανού, ο οποίος σε πολύ δύσκολους καιρούς ίδρυσε τη Δημοκρατική Παράταξη, η οποία υπήρξε η αφητηρία ενός ισχυρού κεντρικού πόλου.

πολιτικών δυνάμεων, η νοοτροπία να κτίζουμε αντί να χαλάμε, ανεξαρτητως του ποιος κυβερνά με στόχο την ευημερία του απλού πολίτη και την ανάπτυξη της χώρας μας. Ευημερία που δεν επιτυγχάνεται με άγονες αντιπαράθεσεις αλλά με την πολιτική σταθερότητα που είναι για εμάς απαραίτητη για την ομαλή διακυβέρνηση του τόπου.

–Ποια είναι για εσάς τα κύρια χαρακτηριστικά της διακυβέρνησης Αναστασιάδης;

–Έχουμε θετικό πρόσημο στη διαχείριση κάποιων θεμάτων, όπως η διαχείριση της οικονομίας, της πανδημίας, χωρίς να σημαίνει ότι δεν υπήρξαν αδυναμίες. Στα πολύ θετικά η εφαρμογή του Γενικού Συστήματος Υγείας. Αρνητικό πρόσημο έχουμε στη στασιμότητα στο Κυπριακό που σίγουρα η ενθνη βαρύνει κυρίως την τουρκική πλευρά. Στα πολύ αρνητικά είναι

θεωρώ ότι όλοι οι πολιτικοί χώροι διεκδικούν την εξουσία, είτε ως ζεστή, είτε ως καυτή πατάτα, λέει στην «Κ» ο Άγγελος Βότσης, κληθείς να απαντήσει στην αίσθηση που δίδεται ότι το Κέντρο πάντα διεκδικεί την εξουσία.

η διαπλοκή και η αδυναμία ελέγχου ή πρόληψης της διαφθοράς. –**Πώς νιώθει ο Άγγελος Βότσης, μετά από δεκαετίες στο ΔΗΚΟ, να διεκδικεί πλέον απέναντι από το κόμμα του;**

–Διεκδικώ μαζί με τη Δημοκρατική Παράταξη-Συνεργασία Δημοκρατικών Δυνάμεων που με συν-

δέουν πάρα πολλά, τόσο σε πολιτικές θέσεις και απόψεις, όσο και πολιτικής κουλτούρας και συμπεριφοράς. Διεκδικώ μαζί με τους συμπολίτες μας και όχι εναντίον του οποιουδήποτε.

–Υπάρχει η έντονη αίσθηση στην κοινωνία, πως η ΔΗΠΑ είναι συμπολίτευση. Νιώθετε ότι

φέρετε μερίδιο ευθύνης για την άσχημη εικόνα που εκπέμπει η κυβέρνηση σήμερα όπως καταγράφεται στις δημοσκοπήσεις;

–Η Δημοκρατική Παράταξη -Συνεργασία Δημοκρατικών Δυνάμεων είναι δημιουργική αντιπολίτευση και σίγουρα δεν φέρουμε την όποια ευθύνη για τις αδυναμίες της κυβέρνησης. Αδυναμίες που σπληνίζουμε, χωρίς αυτό να μας εμποδίζει να στηρίζουμε όσες κυβερνητικές δράσεις εξυπηρετούν τους συμπολίτες μας και τα καλά νοούμενα συμφέροντά τους.

–Να θεωρείται δεδομένη μετά τις εκλογές η ένταξή σας στην ΔΗΠΑ;

–Μετά τις εκλογές θα συνεχίσουμε τη συμπόρευση μας, φιλοδοξώντας να δώσουμε διέξοδο στους μετριοπαθείς πολίτες που ψάχνουν για ένα υγιές κεντρικό πολιτικό χώρο.

–Η μη εκλογή σας σημαίνει και το τέλος της πολιτικής σας παρουσίας;

–Η απόφασή μου να ενισχύσω την προσπάθεια της Δημοκρατικής Παράταξης-Συνεργασία Δημοκρατικών Δυνάμεων είναι δεδομένη και βεβαίως δεν ολοκληρώνεται με τις βουλευτικές εκλογές. Αντίθετα θα έλεγα ότι συνεχίζεται ακόμη πιο δυναμικά. Χαριτολογώντας θα πω, σε σχέση με το ενδεχόμενο μη εκλογής μου, ότι φοβάμαι πως δεν θα με... ξεφορτωθείτε εύκολα.

–Πώς απαντάτε στην αντίληψη που υπάρχει ότι ο χώρος του Κέντρου πρέπει να απολαμβάνει τη ζεστασιά της εξουσίας;

–Θεωρώ ότι όλοι οι πολιτικοί χώροι διεκδικούν την εξουσία, είτε ως ζεστή, είτε ως καυτή πα-

τάτα.

–Με το χέρι στην καρδιά και σε τρεις γραμμές ποιος ήταν ο λόγος που αποχωρήσατε τη δεδομένη χρονική στιγμή από το ΔΗΚΟ;

–Η απώλεια των χαρακτηριστικών που έχω αναφέρει στην ερώτησή σας για την πεμπτούσια του κεντρικού χώρου.

–Σε ποιο βιβλίο επανέρχεται συχνά;

–Δεν επανέρχομαι σε κάποιο βιβλίο, εκτός αν είναι για να ετοιμάσω κάποια μελέτη. Δυστυχώς, το μόνο βιβλίο που επανέρχομαι πολλές φορές την ημέρα είναι το... φατσοβιβλίο που με τα καλά και τα κακά του είναι για εμένα ένας τρόπος αμφίδρομης επικοινωνίας με τον κόσμο, όπου ανταλλάσσουμε ιδέες, απόψεις, και ακόμη πολύ ενδιαφέρουσες εισηγήσεις. Στον ελεύθερο μου χρόνο προτιμώ αντί του βιβλίου τη διά βίου μάθηση και έχω ολοκληρώσει με επιτυχία τα online courses του Harvard και του MIT: Improving Global Health (HarvardX), Behavioral Medicine (Karolinska Inst), War for the Greater Middle East (Boston UniversityX), Age of Globalization (UTAustinX).

–Ποια ήταν η τελευταία παράσταση που είδατε;

–Από τον καιρό που δυστυχώς είναι κλειστά τα θέατρα έχω ξεχάσει...

–Ποια θα είναι η πρώτη πολιτική σας πράξη στο ενδεχόμενο επανεκλογής σας;

–Να επιταχύνω, στο μέτρο των δικών μου δυνατοτήτων, την ολοκλήρωση θεμάτων που έχουν μείνει στη μέση κυρίως λόγω πολιτικών σκοπιμοτήτων.

Από τα βράχια των Οίκων Αξιολόγησης στο ξέφωτο της κανονικότητας

Του **ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ ΚΟΥΡΟΥΠΑΚΗ**

Προδημοσίευση από το νέο βιβλίο του Χάρη Γεωργιάδη «Η τέλεια καταγίδα. Η πορεία προς το 2013 [Πτώση και ανάκαμψη της κυπριακής οικονομίας]», το οποίο θα κυκλοφορήσει εντός των επόμενων ημερών. Στο βιβλίο του Χάρη Γεωργιάδη περιγράφονται τα γεγονότα που οδήγησαν την κυπριακή οικονομία στην οδυνηρή πτώση, αλλά και τη δυναμική ανάκαμψη της κυπριακής οικονομίας την περίοδο. Πώς δηλαδή οδηγήθηκε η Κύπρος στον οικονομικό εκτροχιασμό και

στο βιβλίο περιγράφεται ολόκληρη η πορεία της κυπριακής οικονομίας, από την πτώση έως την ανάκαμψή της με την έξοδό της από το μνημόνιο και την επιστροφή της στη διεθνή πιστοληπτική ικανότητα.

πως σταδιακά αποκαταστάθηκε η ευρωστία και η εικόνα της κυπριακής οικονομίας μέσω μιας επίπονης προσπάθειας που οδήγησε στον εκσυγχρονισμό του παλαιού χρηματοπιστωτικού συστήματος, στην εξυγίανση των δημόσιων οικονομικών και στην ανάπτυξη.

«Την Παρασκευή 15 Μαρτίου 2013 είχα αποδεχθεί πρόσκληση από το μαθητικό συμβούλιο του Λυκείου Αποστόλου Μάρκου στη Λευκωσία, στο οποίο η σύζυγός μου υπηρετούσε ως σχολική σύμβουλος, να θέσω υπό την αιγίδα μου μια μαθητική θεατρική παράσταση. Εκείνο το βράδυ βρισκόταν σε εξέλιξη μια νέα, έκτακτη σύνοδος του Γουόρτγουορντ, στο οποίο θα γινόταν προσπάθεια να κλείσει η συμφωνία. Στις Βρυξέλλες είχε τα-

ξιδέψει και ο ίδιος ο πρόεδρος της Δημοκρατίας, ο οποίος, στο περιθώριο της συνόδου, πραγματοποιούσε καθοριστικές επαφές. Μέχρι εκείνο το στάδιο δεν είχα ιδιαίτερη εμπλοκή στις διαβουλεύσεις. Παρακολούθησα, λοιπόν, την εξαιρετική παράσταση των μαθητών και όταν επέστρεψα στο σπίτι με την Έυα, έβαλα το κινητό στην αθόρυβη λειτουργία και πήγα για ύπνο. Ήταν η τελευταία νύχτα πριν από την απόλυτη καταγίδα. Όταν ξημέρωσε η επόμενη μέρα και πήρα το κινητό στα χέρια μου, νωρίς το πρωί βρήκα σειρά δραματικών μηνυμάτων από τις Βρυξέλλες. «Μάλλον βγαίνουμε από το ευρώ» έλεγε ένα μήνυμα από τον Κωνσταντίνο Πετρίδη, τον υφυπουργό παρά τω Πρόεδρῳ και μετέπειτα υπουργό Εσωτερικών και Οικονομικών, που ήταν εκεί. Το τελευταίο μήνυμα αναφερόταν στη συμφωνία που είχε τελικά επι-

τευχθεί, η οποία άναβε το πράσινο φως για το πρόγραμμα στήριξης, αλλά με τίμημα το οριζόντιο κούρεμα καταθέσεων σε ολόκληρο το τραπεζικό σύστημα. Μία ομάδα υπουργών συγκεντρωθήκαμε αμέσως στο γραφείο του υπουργού Εσωτερικών Σωκράτη Χάσιγκου και από εκεί προσπαθήσαμε να μάθουμε περισσότερα και να αξιολογήσουμε την κατάσταση. Ήταν σε όλους ξεκάθαρο ότι είχαμε πλέον εισέλθει στην κορύφωση του δράματος της κυπριακής οικονομίας».

Μια νέα κρίση

«Κατά τη διάρκεια της προεκλογικής εκστρατείας, όμως, άρχισε να λαμβάνει διαστάσεις μια νέα τραπεζική κρίση. Ο Συνεργατισμός, ο πιο αδύναμος κρίκος στο τραπεζικό σύστημα, άρχισε να κλονίζεται. Μια υπόγεια φημολογία, η οποία λάμβανε όλο και μεγαλύτερες δια-

στάσεις, παρέπεμπε σε κούρεμα των καταθέσεων στον Συνεργατισμό αμέσως μετά τις εκλογές. Το γεγονός αυτό προκάλεσε μαζική διαδρομή καταθέσεων. Σύμβουλοι επενδύσεων καλούσαν ταμεία προνοίας και οργανισμούς να αποσύρουν τις καταθέσεις τους από τον Συνεργατισμό, γεγονός που επέτεινε τις ανησυχίες. Τόσο ο πρόεδρος όσο και εγώ προσπαθήσαμε με δημόσιες δηλώσεις να καθησυχάσουμε τους καταθέτες και να εξηγήσουμε ότι δεν τίθεται ζήτημα κούρεματος. Μάλιστα, 48 ώρες πριν από τις εκλογές ο πρόεδρος Αναστασιάδης κατάγγειλε δημοσίως ότι πίσω από τη διάδοση των ψήθων ήταν συγκεκριμένο εκλογικό επιτελείο. Αυτές ήταν οι πληροφορίες που έφταναν στην κυβέρνηση. Παρά το ότι ο Συνεργατισμός διέθετε επαρκή κεφάλαια και ικανοποιητική ρευστότητα, η δυσπιστία

Το εξώφυλλο του βιβλίου του Χάρη Γεωργιάδη «Η τέλεια καταγίδα. Η πορεία προς το 2013 [Πτώση και ανάκαμψη της κυπριακής οικονομίας]» που θα κυκλοφορήσει τις επόμενες ημέρες.

ήταν έντονη και η κατάσταση μέρα με την ημέρα γινόταν όλο και πιο επικίνδυνη. Ήταν αυτή η εξέλιξη που με κράτησε στο υπουργείο Οικονομικών για μια δεύτερη θητεία. Η αρχική μου θέση ήταν ότι η αποστολή μου στο υπουργείο Οικονομικών είχε ολοκληρωθεί. Είτε θα συνέχιζα στην πολιτική από άλλο ρόλο, είτε θα αναζητούσα ευκαιρίες στον ιδιωτικό τομέα. Με αυτό το σκεπτικό, ζήτησα από τον πρόεδρο να σκεφτεί το ενδεχόμενο να μου αναθέσει άλλα καθήκοντα. Διαπίστωσα, όμως, ότι δεν ήταν τόσο εύκολο. Ο πρόεδρος είχε ήδη αναλάβει άλλες δεσμεύσεις, ενώ η έγερση του ζητήματος τροφοδότησε ανεπιθύμητες συζητήσεις, σενάρια και διαρροές σε ΜΜΕ. [...].

Ο Συνεργατισμός ήταν ένα δύσκολο, ανοικτό ζήτημα, το οποίο επέβαλλε προσεκτικούς χειρισμούς για να μη λάβει ανεξέλεγκτες διαστάσεις. Από την άλλη, όπως είχα μάλιστα αναφέρει στο Υπουργικό Συμβούλιο, ο επιτυχής χειρισμός του θέματος του Συνεργατισμού θα άνοιγε τον δρόμο για την αναβάθμιση της Κύπρου στην επεν-

δυτική βαθμίδα. Αποδέχθηκα έτσι την πρόταση του προέδρου Αναστασιάδη να συνεχίσω στο υπουργείο Οικονομικών, προκειμένου να χειριστώ και αυτό το ζήτημα, εξηγώντας του, όμως, ότι δεν ήταν η πρόθεσή μου να ολοκληρώσω τη δεύτερη θητεία. [...]

Ο Συνεργατισμός, όμως, ήταν μια ιδιαίτερα κατάσταση. Παρά τη συναισθηματική ταύτιση της πελατειακής βάσης με το χρηματοπιστωτικό αυτό ίδρυμα, η εμπιστοσύνη των καταθετών ήταν χαμηλή, ειδικά μετά την ανάδειξη των προβλημάτων που είχαν οδηγήσει στην κρατική στήριξη. Συνεπώς, η χρονική επιλογή της πραγματοποίησης του ελέγχου, έναν μόλις μήνα πριν από τις εκλογές, σε μια μικρή χώρα όπως η Κύπρος όπου εύκολα θα μπορούσαν να διαδοθούν φήμες και στην οποία λίγα χρόνια νωρίτερα είχε επισυμβεί κούρεμα καταθέσεων, ήταν ατυχής. Τα πράγματα μπορούσαν να ξεφύγουν και να καταστήσουν αναπόφευκτα ακόμη και τα πιο ακραία και απίθανα σενάρια. Μάλιστα, στις 8 Φεβρουαρίου, είχα λάβει τη γραπτή δημοσιογραφική πληροφόρηση από την Κεντρική Τράπεζα ότι το Συμβούλιο του Ενιαίου Μηχανισμού Εξυγίανσης (SRB), «παρόλο που θεωρούσε την εξυγίανση το έσχατο μέτρο, εργαζόταν με χρονικό ορίζοντα εφαρμογής μέτρων εξυγίανσης στη ΣΚΤ περί τα μέσα ερχόμενου Απριλίου. Το εν λόγω χρονικό ορόσημο βασίζεται στην υπόθεση ότι θα συνεχιστούν οι εκροές καταθέσεων και τα επίπεδα ρευστότητας της τράπεζας θα ελαττωθούν σε σημείο που θα τεθεί η ικανότητα έγκαιρης εξόφλησης των αμέσων υποχρεώσεων της υπό αμφισβήτηση και, ως εκ τούτου, η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα θα κληθεί να αποφασίσει εάν η τράπεζα έχει καταστεί ή θα καταστεί μη βιώσιμη» (επιστολή ΔΚΤ Χρυστάλλας Γιωρκάτζη προς υπουργό Οικονομικών, 8 Φεβρουαρίου 2018). Οι διαδόσεις άρχισαν, δηλαδή, να μετατρέπονται σε αυτοεκπληρούμενη προφητεία».

Η Ε.Ε. ποντάρει στα εμβόλια mRNA

Το παρασκήνιο των αποφάσεων

Του ανταποκριτή μας στις ΒΡΥΞΕΛΛΕΣ
ΓΙΑΝΝΗ ΠΑΛΑΙΟΛΟΓΟΥ

Ήταν ένας έρωτας απροσδόκωτος. Πολιτικοί, αξιωματούχοι και επιστημονικοί σύμβουλοι έβλεπαν πιο θερμά άλλες εταιρείες και πιο παραδοσιακές τεχνολογίες. Η διαστακτικότητα τους έγινε αντικείμενο κριτικής όταν η συγκεκριμένη καινοτόμος τεχνολογία έκοψε πρώτη το νήμα της κούρσας ανάπτυξης του εμβολίου – και μάλιστα με ανέλπιστα υψηλά ποσοστά αποτελεσματικότητας. Στους μήνες που ακολούθησαν οι εταιρείες που την υιοθέτησαν (ειδικά οι δύο που έχουν εξελιχθεί σε στυλοβάτη της ευρωπαϊκής στρατηγικής για τα εμβόλια) τήρησαν τις δεσμεύσεις τους, ενώ οι παρενέργειες από τη χρήση των προϊόντων τους ήταν μηδαμινές. Ταυτόχρονα, οι ανταγωνιστές τους σκόνταφταν από κρίση σε κρίση.

Την εβδομάδα που μας πέρασε, ο έρωτας μεταξύ της Ευρωπαϊκής Ένωσης και του mRNA επισημοποιήθηκε: η Ούρσουλα φον ντερ Λάιεν, πρόεδρος της Κομισιόν, ανακοίνωσε την Τετάρτη ότι οι Pfizer-BioNTech θα διαθέσουν 50 εκατομμύρια επιπλέον δόσεις του εμβολίου τους στα κράτη-μέλη της Ε.Ε., ξεκινώντας από τον Απρίλιο και ως το τέλος Ιουνίου. Πρόκειται για ήδη συμφωνημένες ποσότητες, η παράδοση των οποίων μετατέθηκε από το δ' στο β' τρίμηνο του 2021.

Η κ. Φον ντερ Λάιεν αποκάλυψε τις δύο εταιρείες «αξιόπιστους εταίρους» της Ε.Ε. που «ανταποκρίνονται στις ανάγκες μας». Υπενθυμίζεται ότι οι Pfizer-BioNTech ξεπέρασαν τον στόχο παραδόσεων για το α' τρίμηνο, προμηθεύοντας την Ε.Ε. με 67,5 από 107 εκατομμύρια δόσεις που έλαβε ως τις αρχές Απριλίου. Στο β' τρίμηνο προβλέπεται πλέον να παραδώσει 250 από 410 εκατομμύρια προσδοκώμενες δόσεις.

Στην ίδια δήλωση ανακοίνω-

θηκαν και οι αρραβώνες: η κ. Φον ντερ Λάιεν αποκάλυψε ότι η Επιτροπή ήδη βρίσκεται σε συνομιλίες με τις Pfizer και BioNTech για την προαγορά 1,8 δισεκατομμυρίων δόσεων του εμβολίου για το 2022-23. Η νέα σύμβαση, είπε, θα προβλέπει την παραγωγή των εμβολίων, αλλά και όλων των αναγκαίων εξαρτημάτων και συστατικών, στην Ευρώπη.

Υψηλόβαθμη κοινοτική πηγή αναφέρει στην «Κ» ότι η μεταστροφή των επιστημόνων που συμβουλεύουν την Επιτροπή για τη μελλοντική διαχείριση της πανδημίας έχει υπάρξει εντυπωσιακή: «Πολλοί ήταν σθεναροί υποστηρικτές

«Η Ευρώπη έχει την ευκαιρία να πρωτοστατήσει στην ανάπτυξη μιας επαναστατικής τεχνολογίας», λέει στην «Κ» υψηλόβαθμη κοινοτική πηγή.

των εμβολίων που βασίζονται σε αδενοϊούς και έχουν πλεόν αλλάξει εντελώς γνώμη».

Σύμφωνα με πηγή με άμεση εμπλοκή στη διαδικασία, η ανάγκη για ενισχυτικές δόσεις ήταν σημαντικό παράγοντας στη στροφή κατά των εμβολίων αυτών, καθώς υπήρχε ο φόβος ότι με μία τρίτη δόση το ανοσοποιητικό θα παράγανε περισσότερα αντισώματα κατά των αδενοϊών παρά κατά του κορωνοϊού. Αντιθέτως, το ζήτημα των θρομβώσεων «δεν έπαιξε κανένα ρόλο» στη σύσταση των επιστημόνων. Μία άλλη τεχνολογία που αναμένεται να παίξει σημαντικό ρόλο στο μέλλον κατά της COVID-19 είναι τα εμβόλια πρωτεϊνών, σαν αυτό της Novavax και της Sanofi. Το πρώτο βρίσκεται σε διαδικασία κυλιόμενης αξιολόγησης από τον Ευρωπαϊκό Οργανισμό Φαρμάκων

Η Ούρσουλα φον ντερ Λάιεν αποκάλυψε ότι η Κομισιόν βρίσκεται ήδη σε συνομιλίες με τις Pfizer και BioNTech για την προαγορά 1,8 δισ. δόσεων του εμβολίου για το 2022-23. Η νέα σύμβαση, είπε, θα προβλέπει την παραγωγή των εμβολίων, αλλά και όλων των αναγκαίων εξαρτημάτων και συστατικών, στην Ευρώπη.

Αύξηση του ρυθμού εμβολιασμών

Παρά τα επίμονα προβλήματα με την AstraZeneca –για την ασφάλεια του εμβολίου της οποίας αναμένεται νέα παρέμβαση του EMA ως το τέλος Απριλίου– και το ζήτημα που προέκυψε με την Johnson & Johnson, ο ρυθμός του εμβολιασμού στην Ε.Ε. αναμένεται να συνεχίσει να επιταχύνεται. Είναι χαρακτηριστικό ότι στο πρώτο μισό του Απριλίου κορηγήθηκαν στα 27 κράτη-μέλη 32 εκατομμύρια δόσεις – έναντι 72 εκατομμυρίων μεταξύ Δεκεμβρίου και τέλους Μαρτίου. Σύμφωνα με το Bloomberg Vaccine Tracker, ο αριθμός δόσεων που χορηγείται ημερησίως στην Ε.Ε. (στοιχεία ως και 15/4, μ.δ. επτά ημερών) ξεπερνά πλέον τα 2,4 εκατομμύρια – υπερδιπλάσιος από το 1,14 εκατ. δόσεις που χορηγούνταν ημερησίως πριν από τρεις εβδομάδες. Σύμφωνα με το Ευρωπαϊκό Κέντρο Ελέγχου και Πρόληψης Νοσημάτων (ECDC), ως την Παρασκευή το ποσοστό του ενήλικου πληθυσμού της Ε.Ε. που είχε λάβει τουλάχιστον μία δόση εμβολίου κατά της COVID-19 είχε φτάσει το 19,8%, ενώ πλήρως εμβολιασμένο ήταν το 7,7% των ατόμων άνω των 18 ετών.

(EMA) το δεύτερο απέχει περισσότερο από την άδεια κυκλοφορίας.

Βάσει, ωστόσο, κριτηρίων αποτελεσματικότητας, προσαρμοστικότητας (για την αντιμετώπιση πιθανών παραλλαγών του ιού) και ασφάλειας, η Επιτροπή, σε συνεννόηση με τα κράτη-μέλη, οδηγήθηκε στην υιοθέτηση του mRNA ως την κύρια τεχνολογία εμβολίων για τη μεσοπρόθεσμη διαχείριση της COVID-19. Στο πλαίσιο αυτό, οι βασικοί προμηθευτές θα είναι οι Pfizer-BioNTech, αλλά θα επιχειρηθεί να συναφθούν νέες συμβάσεις τόσο με τη Moderna, που σχεδιάζει την επέκταση των δυνατοτήτων παραγωγής της στην Ευρώπη, και με την CureVac (υπό τον όρο ότι θα πιστοποιηθεί στο επόμενο δίμηνο η αποτελεσματικότητα του δικού της εμβολίου). «Η επιλογή υπερβαίνει τη διαχείριση

της πανδημίας», σημειώνει η υψηλόβαθμη κοινοτική πηγή. «Μιλάμε για μία τεχνολογία επαναστατική, που ενδέχεται να αποδειχθεί αποτελεσματική και εναντίον άλλων ασθενειών, όπως ο καρκίνος. Και η Ευρώπη έχει την ευκαιρία να πρωτοστατήσει στην ανάπτυξη της».

Στο μέτωπο της παραγωγής αυτάρκειας, ήδη έχουν γίνει σημαντικά βήματα. Η εξάρτηση π.χ. των ευρωπαϊκών παραγωγών εμβολίων mRNA από λιπίδια με προέλευση από το Ηνωμένο Βασίλειο (το εργοστάσιο στο Γιόρκσαϊρ) «θα εξακολουθήσει να υφίσταται μόνο για μια-δύο εβδομάδες ακόμα», σημειώνεται. Στη συνέχεια η προμήθεια από ευρωπαϊκά εργοστάσια της Merck και άλλους παραγωγούς θα καλύψει τις ανάγκες των Pfizer-BioNTech. Παράλληλα, αυξάνεται η δυνατότητα παραγωγής των γι-

ναντιαίων πλαστικών σακουλών που χρησιμοποιούνται στους βιοαντιδραστήρες για την ανάμιξη των συστατικών των εμβολίων (κι εδώ θα είναι κρίσιμη η συμβολή της Merck).

Η ίδια υψηλόβαθμη πηγή υπογραμμίζει ότι δεν έχει αποκλειστεί η ανανέωση των συμβάσεων με εταιρείες που χρησιμοποιούν διαφορετικές τεχνολογίες. «Είναι πολύ νωρίς για να πούμε κάτι τέτοιο. Τα εμβόλια της AstraZeneca και της Johnson & Johnson είναι αποτελεσματικά και επίσης είναι φθηνότερα και πιο εύκολα στην αποθήκευση», σημειώνει.

Το ζήτημα του κόστους δεν είναι αμελητέο. Παρά την κοινή στρατηγική σε ευρωπαϊκό επίπεδο για την προμήθεια εμβολίων, με βασική επιδίωξη να μη μεινεί καμία χώρα πίσω, ορισμένα από τα φτωχότερα κράτη-μέλη (π.χ. Λετονία, Βουλγαρία) πόνταραν δυσανάλογα στο φθηνότερο εμβόλιο της AstraZeneca, με αποτέλεσμα να είναι σήμερα ουραγοί στον εμβολιασμό πανευρωπαϊκά.

Την περασμένη εβδομάδα, ο πρωθυπουργός της Βουλγαρίας Μπόκο Μπορισόφ αποκάλυψε ότι στις νέες συνομιλίες με τις Pfizer-BioNTech η τιμή ανά δόση έχει εκτοξευθεί στα 19,5 ευρώ, έναντι 12 ευρώ και 15,5 ευρώ στις ήδη υπογεγραμμένες συμβάσεις. Το κόστος μιας δόσης του εμβολίου της AstraZeneca είναι μόλις 1,78 ευρώ, σύμφωνα με διαρροή από τη Βελγίδα υφυπουργό Προϋπολογισμού τον περασμένο Δεκέμβριο. Σημειώνεται επιπλέον ότι μία ημέρα αργότερα η κ. Φον ντερ Λάιεν

γνωστοποίησε ότι η Ε.Ε. θα αναζητήσει 1,8 δισ. δόσεις από τις Pfizer-BioNTech για το 2022-23, ο διευθύνων σύμβουλος της αμερικανικής πολυεθνικής, Αλμπερτ Μπούρλα, προέβη στην εκτίμηση ότι όσοι έχουν λάβει το συγκεκριμένο εμβόλιο θα χρειαστούν ενισχυτική δόση εντός 12 μηνών.

Η νέα εμπλοκή

Η ανακοίνωση της κ. Φον ντερ Λάιεν ήλθε επίσης μία ημέρα μετά την αναστολή εμβολιασμών με το σκεύασμα της Johnson & Johnson στις Ηνωμένες Πολιτείες, εξαιτίας του εντοπισμού έξι σοβαρών περιστατικών εξαιρετικά σπάνιων θρομβοεμβολικών επεισοδίων σε 6,8 εκατομμύρια δόσεις. Το συγκεκριμένο εμβόλιο, όπως της AstraZeneca, χρησιμοποιεί κι αυτό αδενοϊό.

Η εταιρεία ανακοίνωσε την παύση των παραδόσεων προς την Ε.Ε., που είχαν μόλις ξεκινήσει (τη Δευτέρα) και συνέστησε στα κράτη-μέλη να κρατήσουν τα εμβόλια στις αποθήκες τους μέχρι να τοποθετηθεί ο EMA για το ζήτημα. Η σύσταση του EMA αναμένεται την Τρίτη, ωστόσο όπως ανακοίνωσε την περασμένη Τετάρτη, το όφελος του εμβολίου υπερτερεί του κινδύνου παρενεργειών.

Σε αντίθεση με την AstraZeneca, πάντως, η Johnson & Johnson έχει διαχειριστεί πολύ καλύτερα τη σχέση της με την Ε.Ε. «Έχουν υπάρξει πολύ ειλικρινείς μαζί μας σχετικά με το τι μπορούν να παραδώσουν και υπό ποιες συνθήκες», σημειώνει η ίδια υψηλόβαθμη κοινοτική πηγή.

«Εδώ κάνουμε AstraZeneca». «Εμβολιάστε με με ό,τι να 'ναι!»

Του ΤΑΣΟΥ ΤΕΛΛΟΓΛΟΥ

Είναι λίγο μετά τις 11 το πρωί στο Mega εμβολιαστικό κέντρο στο Περιστέρι. Αν και το πάρκινγκ δεν φαίνεται να έχει θέσεις ελεύθερες, στις δύο ώρες που παραμένουμε εκεί μετράμε 35 άτομα που έρχονται να εμβολιαστούν. Το κέντρο δουλεύει 8 το πρωί με 8 το βράδυ και το Σάββατο, οπότε και έχει περισσότερο κίνηση.

Έχει τέσσερις γραμμές εμβολιασμού με 24 σημεία η κάθε σειρά –συνολικά 96 σημεία– που θεωρητικά μπορεί να εξυπηρετεί ταυτόχρονα, αλλά η προσέλευση του κόσμου απέχει πολύ –ακόμα– από αυτή τη δυναμικότητα. Στην πόρτα ο υπάλληλος της ασφάλειας ενημερώνει όποιον έρχεται: «Εδώ κάνουμε AstraZeneca». Οι αντιδράσεις είναι πολλαπλές, κάποιοι το σκέφτονται, οι περισσότεροι από εκείνους που έρχονται συνεχίζουν ακάθεκτοι, ενώ ένας πολίτης φωνάζει: «Εμβολιάστε με, με ό,τι να 'ναι!».

Το κέντρο ανοίγει την 1η Απριλίου. Εξυπηρετείται από μία σειρά ενστολών και προσωπικό της Πολιτικής Προστασίας που μαζί με τους φύλακες φαίνονται περισσότερο από τους πολίτες που μπαίνουν κάθε φορά στο κέντρο. Δεν είναι διαφορετική εικόνα από εκείνη που είχα αντικρίσει στη Γερμανία στην αρχή αυτής της τεράστιας εμβολιαστικής καμπάνιας, χωρίς αρκετά

εμβόλια. Αλλά αυτή την εβδομάδα στο Περιστέρι φαίνεται ότι δεν προσέλησαν και κάποιοι από εκείνους που είχαν κλείσει ραντεβού.

Ο 72χρονος Μιχάλης Α. λέει ότι αντιμετώπιζε με σκεπτικισμό το συγκεκριμένο εμβόλιο. «Έχω ακούσει ήδη ένα ραντεβού μία φορά αλλά και έτσι να μείνεις δεν κάνεις τίποτα, θα σε πιάσει ο κορωνοϊός».

Ο Αλέξης Ανάγνου, 60 ετών, αναζητούσε άλλο ραντεβού με άλλο εμβόλιο αλλά «δεν έβρισκα, έπρεπε να περιμένω ως το τέλος Μαΐου και απλά δεν ήθελα».

«Και εγχείρηση σκωληκοειδίτι-

Η «Κ» συνομίλησε με πολίτες οι οποίοι εξηγούν γιατί έσπευσαν να κάνουν το συγκεκριμένο εμβόλιο, που άλλοι αποφεύγουν.

δας να κάνεις, κινδυνεύεις, δεν ξέρεις αν θα ζηνήσεις: και το ντεπών έχει παρενέργειες. Πρέπει να ζυγίσεις το ρίσκο και το όφελος», λέει ο 66χρονος Στέργιος Μαργαρίτης. Πήρε ραντεβού μόλις άνοιξε η πλατφόρμα. Η 62χρονη Ταμπανούρη Αθηνά, που περιμένει τον σύζυγό της έξω από το εμβολιαστικό κέντρο, καθώς εμβολιάστηκαν μαζί,

Το Mega εμβολιαστικό κέντρο στο Περιστέρι έχει τέσσερις σειρές εμβολιασμού με 24 σημεία η κάθε γραμμή –συνολικά 96 σημεία– που θεωρητικά μπορεί να εξυπηρετεί ταυτόχρονα. Ανοίγει την 1η Απριλίου και στελεχώνεται κυρίως από ενστόλους και προσωπικό της Πολιτικής Προστασίας.

ήθελε να διαμαρτυρηθεί μιλώντας στην «Κ»: «Έπαιρνα τηλέφωνο και δεν μου απαντούσαν, το είχαν κλείσει. Και όταν μου απάντησαν την προηγούμενη εβδομάδα σε έναν άλλο αριθμό μου είπαν ότι έκαναν Pfizer (σ.σ. ουδεις άλλος από τους δεκάδες εμβολιασμένους δεν μας κατήγγειλε κάτι παρόμοιο, ούτε αυτό επιβεβαιώθηκε από τους εργαζο-

μένους στο κέντρο). Εδώ στην πόρτα μου είπαν για το AZ...».

– Γιατί δεν φύγατε;

– Τα ραντεβού για τα άλλα εμβόλια αργούν πάρα πολύ. Ηθελα να εμβολιαστώ, βιάζομαι να τελειώσει όλο αυτό, αλλά από την άλλη, φοβόμουν και φοβάμαι.

Πίσω από την κ. Ταμπανούρη

βγαίνει από το εμβολιαστικό κέντρο έχοντας μόλις εμβολιασθεί με AstraZeneca ο Ηλίας Λυμπερόπουλος, 66 ετών, και η γυναίκα του Άννα 60 ετών. «Φοβόμουν λίγο μετά τη διαρκή μετάδοση πληροφοριών για τα περιστατικά θρομβώσεων», εξομολογείται ο κ. Λυμπερόπουλος, «αλλά από την άλλη πλευρά δεν ήθελα να περιμένω τόσο πολύ για να ξαναδώ τα εγγόνια μου. Θέλω να τα ξαναδώ πριν από το Πάσχα. Έχει ένα ρίσκο αλλά το όφελος είναι μεγαλύτερο. Το επόμενο ραντεβού ήταν ελεύθερο για τις 21 Μαΐου».

Το ρίσκο

Η Άννα Λυμπεροπούλου είναι πιο ψυχραιμη από τον σύζυγό της: «Υπάρχει κάτι που να μην έχει ρίσκο; Ηρθαμε από το κέντρο της Αθηνάς, από τον Σταθμό Λαρίσης όπου κατοικούμε, για να εμβολιαστούμε εδώ». Επειτα η κ. Λυμπεροπούλου μου θυμίζει ότι γνωρίζομαστε από την πυρκαγιά στο Μάτι: «Το να μένεις στο Μάτι δεν είχε ρίσκο. Όπως φάνηκε είχε, αλλά έβγαλε επισκευάσει το σπίτι μας και θα μείνουμε και πάλι εκεί γιατί μας αρέσει. Κάπως έτσι είναι και με το εμβόλιο».

Στην πόρτα του εμβολιαστικού κέντρου βρίσκονται ήδη δύο «απογευματινοί» (επρόκειτο να εμβολιασθούν πολύ αργότερα από τις δώδεκα, στις 2 μ.μ. και στις 7 μ.μ. αντίστοιχα, αλλά έχουν έρθει νωρίτερα επειδή τους βόλευε). Ο υπάλλη-

λος ασφαλείας δεν έχει αντίρρηση να τους αφήσει να περάσουν χωρίς να περιμένουν την ώρα του ραντεβού τους, «δεν έχει κίνηση, μπορείτε να περάσετε», τους λέει.

Ανάμεσα τους συναντάμε τον εκπαιδευτικό Θεοφάνη Βότη που έχει έρθει από το Ιλιον. Θα το έκανε ως εκπαιδευτικός, «και εκεί AstraZeneca θα έκανα», λέει στην «Κ», αλλά πρότιμψε να έλθει μέσω της ηλεκτρονικής συνταγογράφησης. «Πήρα το ραντεβού σχεδόν αμέσως, ήθελα να εμβολιασθώ και επειδή ξανανοίγουν τα σχολεία». Μαζί του είναι και η σύζυγός του, επίσης εκπαιδευτικός. Οχι δεν έχει ενδοιασμούς σε σχέση με το συγκεκριμένο εμβόλιο, ανυπομονεί να έρθει η δική της σειρά και ρωτάει και ξαναρωτάει τις ημερομηνίες στις οποίες θα ανοίξουν τα ραντεβού για νέες ομάδες του πληθυσμού.

Έκείνη την ώρα εμφανίζεται ο 69χρονος Άγγελος Σαβάλλας: «Ηρθα να εμβολιασθώ επειδή είμαι μαθηματικός και μπορώ να διαβάσω τους αριθμούς των πιθανοτήτων να νοσήσω και να παρουσιάσω κάποια σοβαρή παρενέργεια από τον εμβολιασμό. Θα το κάνω». Δεν είναι όλοι οι άνθρωποι εδώ από τα δυτικά προάστια. Άλλοι έρχονται από το Κολωνάκι, άλλοι από την Ανατολική Αθήνα, άλλοι από το Μαρούσι και την Ανατολική Αττική. Είναι άνθρωποι που βιάζονται να αποκτήσουν την ελευθερία τους «μια ώρα αρχύτερα».

Οι δύο αντίθετοι κόσμοι μιας χώρας

Γυναίκες διαφορετικών αντιλήψεων μιλούν στην «Κ» για την απόφαση αποχώρησης από τη Σύμβαση της Κωνσταντινούπολης

Του ανταποκριτή μας
στην ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΗ
ΜΑΝΩΛΗ ΚΩΣΤΙΔΗ

Με αφορμή την απόφαση του Ρετζέπ Ταγίπ Ερντογάν να αποσύρει τη χώρα του από τη Σύμβαση της Κωνσταντινούπολης αλλά και τις δηλώσεις της προέδρου της Κομισιόν Ούρσουλα φον ντερ Λάιεν, η οποία ήταν ιδιαίτερα επικριτική για την ενέργεια αυτή, μιλήσαμε με γυναίκες της Τουρκίας. Να ακούσουμε τη δική τους άποψη.

Πρώτα συνομιλήσαμε με τη φεμινίστρια δικηγόρο Μερίτς Εγιούπογλου, η οποία διεκδικεί την επιστροφή της Τουρκίας στη Σύμβαση της Κωνσταντινούπολης. Η ίδια είναι από τα σημαντικά μέλη του φεμινιστικού κινήματος της γειτονικής χώρας. Στην ερώτησή μας για το τι έχει αλλάξει για τις γυναίκες στη σημερινή Τουρκία και γιατί λένε «όχι» στην απόφαση του προέδρου της Τουρκίας, η απάντησή της μας προκάλεσε ιδιαίτερη εντύπωση. «Εδώ μιλάμε για το δικαίωμα ζωής, διότι δολοφονούμαστε. Όταν υπάρχει αυτή η κατάσταση, η αποχώρηση από τη Σύμβαση που περιέχει ξεκάθαρα ρυθμίσεις για την ανδρική βία δείχνει και εξηγεί πως από εδώ και πέρα είναι ασήμαντο να μας δολοφονούν και να δεχόμαστε την ανδρική βία. Ομως η πολιτική αυτής της κυβέρνησης, που συνεχίζεται εδώ και 20 χρόνια, δείχνει πως δεν υπάρχει μεγάλη προσπάθεια καταπολέμησης της ανδρικής βίας. Αρα, όταν βλέπουμε στην πράξη όσα έχουν κάνει και τους λόγους που επικαλούνται για την αποχώρηση από τη Σύμβαση της Κωνσταντινούπολης, στόχος τους είναι η προστασία της οικογενειακής δομής αλλά όχι η προστασία της γυναίκας», αναφέρει.

Το μήνυμα

Η ίδια μιλάει για «επανάσταση των γυναικών», που θα συνεχιστεί καθώς, όπως υποστηρίζει, έχουν αυξηθεί οι δολοφονίες και τονίζει: «Αυτός είναι ο λόγος που ξεσηκώνόμαστε, επαναστατούμε για αυτή την κατάσταση. Επειδή απλώς παρακολουθούν τη δολοφονία μας, δεν κάνουν κάτι. Η απόφαση απόσυρσης από τη Σύμβαση της Κωνσταντινούπολης περιέχει αυτό το μήνυμα. Ηδη το μήνυμα της κυβέρνησης έχει φτάσει και αυξήθηκαν οι δολοφονίες των γυναικών. Και εμείς δεν μπορούμε να κάνουμε κάτι άλλο από το επαναστατήσουμε, τι άλλο μπορούμε να κάνουμε;»

Υπενθυμίζουμε στην κ. Εγιούπογλου πως η τουρκική κυβέρνη-

ση υποστηρίζει ότι υπάρχουν οι εθνικοί νόμοι που προστατεύουν τη γυναίκα και την οικογένεια, και είναι αρκετοί.

«Πρέπει να πούμε πως το κυβερνών κόμμα ΑΚΡ έχει μια σταθερή πολιτική. Και στην πιο φιλελεύθερη περίοδό τους έλεγαν και τώρα λένε πως δεν αρκεί ένα παιδί, να κάνετε τρία ή πέντε. Η βοήθεια προίκας, το επίδομα παιδιού. Υπάρχει ένα μοντέλο γυναίκας που θέλουν να παρουσιάσουν. Η "ιδανική γυναίκα". Αυτή η γυναίκα δεν μπορεί να γελάει φωναχτά, δεν πρέπει να μπαίνει στα λεωφορεία

«Η "ιδανική γυναίκα" κατά το ΑΚΡ δεν μπορεί να γελάει φωναχτά, δεν πρέπει να μπαίνει στα λεωφορεία με σορτσάκι, ούτε να κάθεται δίπλα σε άνδρες.»

με σορτσάκι, όταν είναι έγκυος δεν πρέπει να βγαίνει στον δρόμο, ούτε να κάθεται δίπλα σε άνδρες. Μια γυναίκα που οπωσδήποτε πρέπει να παντρευτεί. Οποιος λοιπόν είναι εκτός αυτού του προτύπου έχει πρόβλημα. Ας είμαστε ειλικρινείς, μια κυβέρνηση με ένα τέτοιο πολιτικό όραμα είναι δύσκολο να είναι συμφιλιωμένη με μια τέτοια Σύμβαση. Αυτό που αλλάζει στην Τουρκία είναι το πολιτικό καθεστώς. Εχουμε φτάσει σε τρομακτικά επίπεδα. Ομως πρέπει να πούμε πως αυτή η κυβέρνηση ήταν και είναι εκθρόνος των γυναικών και των διαφορετικών φύλων», σημειώνει η κ. Εγιούπογλου.

Αναρωτηθήκαμε τι πιστεύουν πως μπορούν να επιτύχουν οι γυναίκες με τις διαδοχικές διαδηλώσεις που πραγματοποιούν σε διάφορα σημεία της Τουρκίας και διακρίναμε ένα πάθος και πείσμα στον λόγο της. «Το κίνημα των γυναικών στην Τουρκία έχει βαθιά ιστορία. Η επιμονή και το πείσμα μας χαρακτηρίζει. Αυτό δεν σημαίνει πως θα σταματήσουμε όλες τις επιθέσεις εναντίον μας, αλλά δείχνει πως δεν είμαστε εύκολη λεία. Δεν θα αλλάξουμε στάση έτσι εύκολα. Κι εδώ συζητάμε για το δικαίωμα στη ζωή και στον θάνατο. Δεν υπάρχει πιο πέρα από αυτό. Θα συνεχίσουμε τον αγώνα μας όχι στον δρόμο, αλλά και νομικά και στη ζωή. Διότι εδώ η υπόθεση είναι η ζωή μας και το μέλλον μας.»

«Το κίνημα των γυναικών στην Τουρκία έχει βαθιά ιστορία. Θα συνεχίσουμε τον αγώνα μας όχι στον δρόμο, αλλά και νομικά και στη ζωή. Διότι εδώ η υπόθεση είναι η ζωή μας και το μέλλον μας», λέει η δικηγόρος Μερίτς Εγιούπογλου (φωτ.).

Τα αρνητικά αποτελέσματα της Σύμβασης

Θελήσαμε να ακούσουμε και την αντίθετη άποψη, πάλι από μια γυναίκα, η οποία υποστηρίζει την αποχώρηση της Τουρκίας από τη Σύμβαση της Κωνσταντινούπολης. Η διακεκριμένη αρθρογράφος της εφημερίδας Sabah, Χιλάλ Καπλάν, μας εξήγησε τις ενστάσεις της, και υποστήριξε πως είχαν δημιουργηθεί πολλά προβλήματα σε πρακτικό επίπεδο.

«Η Σύμβαση της Κωνσταντινούπολης σε πολλές περιπτώσεις είχε δημιουργήσει δυσλειτουργίες, καθώς σε κάθε ενδοοικογενειακό ιδιωτικό ζήτημα καλεί το κράτος να μπει μέσα στο σπίτι – αυτό είναι το σημείο που υπάρχει η εναντίωση», αναφέρει.

Παράλληλα τονίζει πως «στη Σύμβαση της Κωνσταντινούπολης συντάσσονται εκθέσεις, κι αν συνεχιζόταν αυτή η συμμετοχή μας είχε το δικαίωμα να παρέμβει στη διδακτική ύλη του υπουργείου Παιδείας. Η έννοια της τιμής δεν έχει κάποια αξία για τη Σύμβαση. Η δολοφονία για την τιμή. Αυτή η έννοια δεν μου αρέσει. Η δολοφονία είναι μία. Είμαι εναντίον αυτής της απλοποίησης.»

«Αυτή η Σύμβαση είναι θεωρητική της ομοφυλοφιλικής πολιτικής, σε αυτή την έννοια ορολογιών και αξιών. Οι έννοιες της οικογέν-

«Με τη Σύμβαση της Κωνσταντινούπολης διπλασιάστηκαν οι δολοφονίες των γυναικών στην Τουρκία», λέει η αρθρογράφος της εφημερίδας Sabah, Χιλάλ Καπλάν.

ειας και της τιμής δεν έχουν ιδιαίτερη αξία γι' αυτούς. Οπως η Πολωνία είναι συντηρητική καθολική κοινωνία και δεν εντάχθηκε, έτσι και η Τουρκία είναι μια μουσουλμανική συντηρητική κοινωνία. Αυτή η Σύμβαση μας πιέζει προς έναν κόσμο που δεν αρμόζει με τις αξίες μας. Δεν είμαι αδιάφορη στις δολοφονίες των γυναικών. Μάλιστα σε άρθρα μου έχω πει πως πρέπει να απαγονώσουμε αυτούς τους άνδρες», μας λέει η κ. Καπλάν.

Της υπενθυμίζουμε πως η πρόεδρος της Κομισιόν και ο πρόεδρος του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου μίλησαν εναντίον της απόφασης αυτής και αναρωτιόμαστε αν η Τουρκία μπορεί να προσεγγίσει και πάλι την Ευρώπη. Η αρθρογράφος της εφημερίδας Sabah με έμφραση δηλώνει πως «δεν με ενδιαφέρει αν η Σύμβαση της Κωνσταντινούπολης βοηθάει στις σχέσεις με την Ευρώπη. Διότι και οι Βρυξέλλες δεν ενδιαφέρθηκαν ποτέ για το τι σκέφτεται η Αγκυρα».

Σημειώνουμε την αύξηση της βίας και τις κατηγορίες πως με τη συγκεκριμένη κυβέρνηση υπάρχει προσπάθεια δημιουργίας μιας συντηρητικής κοινωνίας. «Αν δείτε τις δημοσκοπήσεις, η κοσμική ζωή στην Τουρκία έχει άνοδο. Οπως αυτοί που πιστεύουν στον άγνωστο Θεό. Δείτε την αύξηση της κατανάλωσης του αλκοόλ κατά τη διακυβέρνηση του ΑΚΡ. Αν υπήρχε μια προσπάθεια ισλαμοποίησης, πώς αυξάνονται αυτά τα νούμερα; Αν υπήρχε κάτι τέτοιο, τότε πώς το ΑΚΡ στις δημοτικές εκλογές ηττήθηκε στις μεγάλες πόλεις, όπως η Κωνσταντινούπολη και η Αγκυρα; Αν το ΑΚΡ θέλει να φορέσει με το ζόρι το ισλαμικό πουκάμισο, πώς το κοσμικό CHP κέρδισε τις εκλογές σε αυτές τις

πόλεις;» αναρωτιέται η κ. Καπλάν.

«Ομως αυτό που δεν λένε είναι πως με τη Σύμβαση της Κωνσταντινούπολης στην Τουρκία διπλασιάστηκαν οι δολοφονίες των γυναικών. Από τις 200 πήγαμε στις 400. Διότι απομακρύνει τους άνδρες από το σπίτι δίχως αποδείξεις και δημιουργεί τις συνθήκες της βίας. Η μέθοδος και το πλαίσιο αυτής της Σύμβασης έφεραν αυτά τα αποτελέσματα», υποστηρίζει.

Η κ. Καπλάν επισημαίνει πως η Ουγγαρία, η Βουλγαρία, η Τσεχία, η Σλοβακία δεν έχουν υπογράψει τη Σύμβαση της Κωνσταντινούπολης και τονίζει ότι «όλες αυτές οι χώρες είναι μέλη της Ε.Ε. Γιατί κατηγορούν την Τουρκία που δεν είναι μέλος της Ε.Ε.»

Επίσης, αναφέρει πως όταν το ΑΚΡ ήρθε στην εξουσία υπήρχαν οκτώ στέγες προστασίας των γυναικών. Σήμερα έγιναν 145. Ακόμα, πως ιδρύθηκαν κέντρα πρόληψης της βίας σε 81 πόλεις και πως οι γυναίκες που δέχονται βία απευθύνονται σε αυτά και το κράτος τους παρέχει νομική προστασία, ψυχολογική υποστήριξη καθώς και δωρεάν στέγαση. «Όλα αυτά έγιναν κατά τη διάρκεια της διακυβέρνησης του ΑΚΡ και δείχνουν πως η κυβέρνηση καθόλου δεν αδιαφορεί για τις γυναίκες», καταλήγει.

ΤΑ ΑΣΤΥΝΟΜΙΚΑ ΤΗΣ ΣΕΙΡΑΣ BIPER

ΤΗΝ ΚΥΡΙΑΚΗ 25 ΑΠΡΙΛΙΟΥ ΜΑΖΙ ΜΕ ΤΗΝ

«Ρόκι» εναντίον «βασιλιά των μελισσών»

Το προφίλ των δύο διεκδικητών της θέσης της αποχωρούσας Μέρκελ – Σε αδιέξοδο η συντηρητική παράταξη της Γερμανίας

Της **ΞΕΝΙΑΣ ΚΟΥΝΑΛΑΚΗ**

Ο Γιάνας Μπιτζίκς, ιδιοκτήτης –μαζί με τη σύζυγό του Δέσποινα– της ταβέρνας «Λάκνς» στο Λααχεν της Γερμανίας, έχει υποσχεθεί στον Αρμιν Λάσσετ, έναν από τους πιστότερους πελάτες του, ότι θα αναρτήσει φωτογραφία του στον τοίχο του καταστήματος μόλις εκλεγεί καγκελάριος.

Ο πρωθυπουργός της Βόρειας Ρηνανίας - Βεστφαλίας και ηγέτης των Χριστιανοδημοκρατών (CDU) παραγγέλλει –λόγω πανδημίας– τουλάχιστον τρεις φορές την εβδομάδα μπιφτέκι και γύρο από το ελληνικό εστιατόριο, όποτε βρίσκεται στη γενέτειρά του. Ο Λάσσετ ελέγχει μεν το κόμμα του, αλλά στις δημοσκοπήσεις τα ποσοστά του είναι μονοψήφια και τείνουν μάλλον προς τη μονάδα παρά στο δέκα.

Τον τελευταίο χρόνο, ο Βαυαρός πρωθυπουργός Μάρκουσ Ζέντερ, ο οποίος προηγείται στις δημοσκοπήσεις, επέμενε να λέει ότι η θέση του είναι στο Μόναχο. «Τι λέει η οικογένειά σας για την προοπτική μετακόμισης στο Βερολίνο; Αυτό συζητούσατε όλο το Πάσχα;» ρωτήθηκε από το περιοδικό Spiegel.

Όχι, όλο το Πάσχα η οικογένεια Ζέντερ, σύμφωνα με τον ίδιο, ασχολείται με τα προβλήματα υγείας της σκυλίτσας τους, Μόλι. Ο ηγέτης των Χριστιανοδημοκρατών (CSU) έχει άλλωστε το ταλέντο να λέει τα πάντα και τίποτα, ίσως γι' αυτό είναι τόσο δημοφιλής.

Πριν από λίγες ημέρες αποφάσισε, επιτέλους, να επιβεβαιώσει ότι θα διεκδικήσει και αυτός την καγκελαρία. Δεν έχει άλλωστε να χάσει τίποτα. Προηγείται στις δημοσκοπήσεις με μεγάλη διαφορά του Λάσσετ. Είναι νεότερος. Έχει πιο ευέλικτες απόψεις. Και έχει πάντα τη δικαιολογία ότι προέρχεται από το μικρότερο αδελφό κόμμα, το CSU.

Άλλες δύο φορές που επιχειρήσει η Ένωση (CDU/CSU) να κατεβεί με υποψήφιο από το βαυαρικό κόμμα, μία με τον Φραντς Γιόζεφ

Ο Χριστιανοκοινωνιστής και ο Χριστιανοδημοκράτης μονομάχος

Μάρκουσ Ζέντερ, 54 ετών. Πρωθυπουργός της Βαυαρίας και επικεφαλής των Χριστιανοκοινωνιστών (CSU), το αδελφό κόμμα των Χριστιανοδημοκρατών (CDU). Έχει πολύ μεγαλύτερη δημοτικότητα.

36%

Μάρκουσ Ζέντερ

ΟΙ ΔΗΜΟΦΙΛΕΣΤΕΡΟΙ ΥΠΟΨΗΦΙΟΙ ΚΑΓΚΕΛΑΡΙΟΥ

11%

Ρόμπερτ Χάμπεκ (Πράσινοι)

10%

Αναλένα Μπέρμποκ (Πράσινοι)

10%

Ολαφ Σολτς (Σοσιαλδημοκράτες)

5%

Φρίντριχ Μερτς (CDU)

3%

Αρμιν Λάσσετ (CDU)

Αρμιν Λάσσετ, 60 ετών. Πρωθυπουργός της Βόρειας Ρηνανίας-Βεστφαλίας είναι ο πρόεδρος εκλεγείς ηγέτης του CDU, του πολύ μεγαλύτερου κόμματος του συντηρητικού στρατοπέδου.

ΕΜΠΙΣΤΟΣΥΝΗ ΜΕΤΑΞΥ ΤΩΝ ΨΗΦΟΦΟΡΩΝ ΤΩΝ ΣΥΝΤΗΡΗΤΙΚΩΝ

Το ποσοστό όσων ψήφισαν CDU/CSU που θα ξαναψήφισαν το ίδιο:

Αν είναι υποψήφιος καγκελάριος ο Μάρκουσ Ζέντερ

73%

Αν είναι υποψήφιος ο Αρμιν Λάσσετ

32%

ΠΗΓΕΣ: Bloomberg, DW, RTL News, Graphic News / ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΕΣ: Getty Images

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

Σε αποσύνθεση και οι Σοσιαλδημοκράτες – Κάποιοι δεν αποκλείουν ο επόμενος/η καγκελάριος της χώρας να προέρχεται από το κόμμα των Πρασίνων.

Στράους το 1980 και μία με τον Εντμουντ Στόιμπερ το 2002, απέτυχε. Και όμως, όπως και ο Λάσσετ, ο Ζέντερ αρνείται να αποσυρθεί.

Η μετά Μέρκελ παράλυση έχει οδηγήσει την παράταξη σε πλήρη αδιέξοδο. «Σε τέτοια αποσύνθεση, μόνο οι Σοσιαλδημοκράτες (SPD) μας είχαν συνθησίσει», σχολίασε η γερμανική συντηρητική εφημερίδα Welt, που καταφέρθηκε κυρίως εναντίον της αδράνειας της Αγκελα Μέρκελ.

Η καγκελάριος διέμνησε αυτήν την εβδομάδα ότι δεν πρόκειται να πάρει θέση, αν και είναι σαφές πως σπνρίζει τον Λάσσετ, που βρίσκεται εγγύτερα στη δική της κεντρική ιδεολογία. Αντίθετα, ο Ζέντερ είχε ταχθεί υπέρ της απονομής της Ελλάδας από την Ευρωζώνη το 2012, είχε επιτεθεί στη μεταναστευτική πολιτική της Μέρκελ το 2015, κάνοντας λόγο για «τουρισμό ασύλου» και οι ξενοφοβικές απόψεις του, που πλησίασαν επικίνδυνα εκείνες της Εναλλακτικής για τη Γερμανία (AfD), λίγο έλειψε να του στοιχίσουν την πρωθυπουργία της Βαυαρίας το 2018.

Το καλό (;) με τον Ζέντερ είναι

ότι αν σε κάποιους δεν αρέσουν οι απόψεις του, τις αλλάζει γιατί έχει και... άλλες. Έκανε στροφή προς την Ευρωπαϊκή Ένωση, παραδέχθηκε ότι έκανε λάθος όταν αμφισβητούσε την πολιτική της Μέρκελ, αναγνώρισε ότι χωρίς τη στήριξη της δεν θα μπορούσε να εκλεγεί και εσχάτως έχει μεταμορφωθεί σε έναν σύγχρονο, μετριοπαθή και «πράσινο» πολιτικό.

Ενδεικτικό είναι το γεγονός ότι έχει υιοθετήσει τον στόχο της συγκράτησης της αύξησης της θερμοκρασίας στον 1,5 βαθμό Κελσίου. Οι Γερμανοί δημοσιογράφοι συχνά καγκάζουν για το όψιμο ενδιαιτήσόν του για τις... μέλισσες, αποκαλώντας τον ειρωνικά «βασιλιά των μελισσών».

Στον αντίποδα, ο Λάσσετ θεωρεί ότι δεν πρέπει οι Χριστιανοδημοκράτες να παίζουν στο πεδίο των Πρασίνων, γιατί θα χάσουν, και τάζεται υπέρ μιας λιγότερο τολμηρής περιβαλλοντικής πολιτικής.

Στο μεταναστευτικό είχε εξαρχής επιδείξει προσωπικό ενδιαφέρον και ευαισθησία, επισκεπτόμενος –έστω και με επεισοδιακή κατάληξη– πέρυσι τη Μόρια. Οι κεντρικές θέσεις του του εξασφάλισαν, εξάλλου, την πρωθυπουργία σε ένα κατεχόχην σοσιαλδημοκρατικό προπύργιο, τη Βόρεια Ρηνανία - Βεστφαλία. Δεν διατάζει δηλαδή να εκφράσει αντιδημοφιλή απόψεις και να γίνει δυσάρεστος.

Το Spiegel τον αποκαλεί «Ρόκι Μπαλμπόα» της γερμανικής πολιτικής, λόγω της ανθεκτικότητάς του και της υπομονής του να μην παραδίει τα όπλα, ακόμη κι αν

Σκωτσέζικο ντους μετά το τηλεφώνημα Μπάιντεν - Πούτιν

Ο Αμερικανός πρόεδρος και η Ουκρανία

Της **ΕΥΡΥΔΙΚΗΣ ΜΠΕΡΣΗ**

Στην τηλεφωνική συνομιλία της Τρίτης με τον Αμερικανό ομολόγό του, Τζο Μπάιντεν, ο Ρώσος πρόεδρος Πούτιν χαρακτήρισε την ουκρανική κρίση «εσωτερικό ουκρανικό ζήτημα». Είναι όμως σαφές ότι πρόκειται για κάτι πολύ ευρύτερο, καθώς οι σχέσεις ανάμεσα στις δύο μεγάλες πυρηνικές δυνάμεις αναπροσδιορίζονται μετά την αλλαγή φρουράς στον Λευκό Οίκο, υπό την επίρεια εσωτερικού ακροατηρίου το οποίο τόσο στις ΗΠΑ όσο και στη Ρωσία επικροτεί τη «σκληρή στάση» αντί της συνεννόησης.

Δύο πράγματα, αντικρούμενα μεταξύ τους, συνέβησαν μετά αυτό το τηλεφώνημα. Πρώτον, οι ΗΠΑ αποφάσισαν να μη στείλουν στη Μαύρη Θάλασσα τα δύο αντιτορπιλικά που κινούνταν προς την περιοχή, κίνηση που είχε χαρακτηριστεί «προκλητική με την πραγματική έννοια του όρου» και «παικνίδι με τα νεύρα μας» από τη ρωσική πλευρά. Ήταν μια απόφαση αποκλιμάκωσης των εντάσεων που έδειξε ότι, ζητώντας αποκλιμάκωση από τη Ρωσία, ο Μπάιντεν είναι διατεθειμένος να κάνει κι εκείνος ένα βήμα πίσω. Ως την προεδρία Ομπάμα, οι ΗΠΑ αρνούνταν να ενισχύσουν την Ουκρανία με συστήματα που μπορούν να χρησιμοποιηθούν στο πεδίο

της μάχης. Εν συνεχεία, ενέκριναν την προμήθεια αντιαερομηχανών πυραύλων τύπου Javelin επί Τραμπ, ενώ ο Μπάιντεν υπέγραψε συμφωνίες για την ενίσχυση της Ουκρανίας με άλλα οπλικά συστήματα κόστους 175 εκατ. δολαρίων.

Παράλληλα όμως, η Ουάσιγκτον έχει, όπως φαίνεται, καταστήσει απόλυτα σαφές στην ουκρανική ηγεσία ότι σε περίπτωση πολέμου δεν πρόκειται να επέμβει για να σώσει τη χώρα από τα χειρότερα, γι' αυτό και ο Βολοντίμιρ Ζελένσκι, ο Ουκρανός πρόεδρος, βρέθηκε την Παρασκευή στο Παρίσι σε μια προσπάθεια να επανεκκινήσει τις συνομιλίες για ειρηνική διευθέτηση του καθεστώτος της ανατολικής Ουκρανίας (δύο ρωσόφωνες περιοχές της έχουν αυτοανακηρυχθεί αυτόνομες με την υποστήριξη της Ρωσίας) με γαλλογερμανική διαμεσολάβηση.

Η υπόθεση της Ουκρανίας έχει αντιστοιχίες με την υπόθεση της Ταϊβάν. Και στις δύο περιπτώσεις, οι ΗΠΑ εκφράζουν, τα τελευταία χρόνια, όλο και πιο έμπρακτα τη δυσφορία τους για την πίεση που ασκούν η Ρωσία και η Κίνα αντίστοιχως, ενώ οι δύο χώρες ανήκουν όλα και λιγότερο την παρουσία των ΗΠΑ στα σύνορά τους, με πιο πρόσφατο παράδειγμα την προειδοποίηση της Κίνας ότι αναβαθμίζοντας τις επαφές τους με

Ο Ουκρανός πρόεδρος Βολοντίμιρ Ζελένσκι βρέθηκε την Παρασκευή στο Παρίσι, όπου συναντήθηκε με τον Εμανουέλ Μακρόν, σε μια προσπάθεια να επανεκκινήσει τις συνομιλίες για ειρηνική διευθέτηση του προβλήματος.

Η Ουάσιγκτον έκανε ένα βήμα πίσω επί του... πεδίου στο Ουκρανικό, επιβάλλοντας όμως νέες κυρώσεις κατά της Μόσχας.

την Ταϊβάν, οι ΗΠΑ «παίζουν με τη φωτιά».

Η δεύτερη σοβαρή εξέλιξη μετά το τηλεφώνημα Μπάιντεν - Πούτιν ήταν η ανακοίνωση της αμερικανικής κυβέρνησης ότι επιβάλλει κυρώσεις στον ρωσικό χρηματοπιστωτικό τομέα, περιορίζοντας ουσιαστικά τη δυνατότητα της Μόσχας να δανειστεί στις διεθνείς αγορές. Η Ρωσία έχει πολύ χαμηλό δημόσιο χρέος και το 80% αυτού βρίσκεται στην κατοχή εγκύριων τραπεζών, ως εκ τούτου το μέτρο ακούγεται πιο

βαρύ από όσο είναι στην πραγματικότητα. Επιπλέον όμως, η Ουάσιγκτον ανήγγειλε «αντίποινα που φαίνονται και άλλα που δεν φαίνονται» ως απάντηση για τη διείσδυση ρωσικών υπηρεσιών στα ηλεκτρονικά συστήματα αμερικανικών εταιρειών, υποργειών και οργανισμών, που ονομάστηκε επιχείρηση SolarWinds. Εδώ εντοπίζονται πιθανότητες να χαθεί ο έλεγχος.

Σύμφωνα με όλες τις διαθέσιμες πληροφορίες, η ρωσική SolarWinds ήταν μία επιχείρηση ηλεκτρονικής κατασκοπείας, σαν αυτές που πραγματοποιούν σε τακτική βάση οι ΗΠΑ διείσδυση στα ηλεκτρονικά συστήματα άλλων χωρών, όχι μία επιχείρηση δολιοφθοράς. Η αμερικανική κυβέρνηση έκανε λόγο για «απειλή τερραστίων διαστάσεων», αλλά οι διαφορές με μια πραγματική επιχείρηση ηλεκτρονικής δολιοφθοράς είναι εμφανείς – πιο πρό-

σοφό παράδειγμα η διείσδυση ισραηλινών υπηρεσιών στα ιρανικά συστήματα, που προκάλεσε μπλακ άουτ και ζημιές στις ιρανικές εγκαταστάσεις εμπλοπτισμού ουρανίου.

Η αμερικανική πλευρά διαβεβαίωσε πως οι αντιδράσεις της δεν θα είναι δυσανάλογες, ενώ η Ρωσία δήλωσε ότι θα απαντήσει στις επιθετικές ενέργειες, αναλογικά πάντα... Όλα αυτά, ενώ στην Ουάσιγκτον δεν υπάρχει εδω και εβδομάδες Αμερικανός πρόεδρος, καθώς επέστρεψε στη Μόσχα για διαβουλεύσεις μετά το εναρκτήριο λάκτισμα του νέου διπλωματικού «ματς», που δεν ήταν άλλο από τη δάλωση του Τζο Μπάιντεν ότι ο Βλαντιμίρ Πούτιν είναι «δολοφόνος».

Το αν, κατόπιν τούτων, θα υπάρξει σε λίγους μήνες σύντομος κορυφής, όπως ανέφεραν στη συζήτησή τους οι δύο ηγέτες την Τρίτη, είναι ένα μεγάλο ερώτημα.

όλοι οι οιωνοί είναι εναντίον του και τον συγκρίνει με τη Μέρκελ. Στην εξωτερική πολιτική και οι δύο μονομάχοι έχουν παρόμοιες θέσεις, συνεργασία με τη Ρωσία και την Κίνα, αν και ο Λάσσετ είναι εμφανώς πιο φιλοευρωπαϊός.

Η διαμιφισβήτηση εσωκομματική κυριαρχία της Μέρκελ επί σχεδόν δύο δεκαετιών δεν κληροδότησε στο CDU κάποιον μηχανισμό ανάδειξης υποψήφιου καγκελάριου, με αποτέλεσμα το κόμμα να δοκιμάζεται τώρα από την ατελέσφορη μονομαχία. Υποτίθεται ότι οι δύο άνδρες θα έπρεπε να συμφωνήσουν μεταξύ τους και εις εκ των δύο να αποσυρθεί.

Μετά το αδιέξοδο ρίχτηκαν στο τραπέζι διαφορετικές ιδέες: ψηφοφορία στην κοινοβουλευτική ομάδα (που μάλλον θα ευνοούσε τον Λάσσετ) ή ανάδειξη υποψήφιου καγκελάριου με βάση τα δημοσκοπικά ευρήματα (που σίγουρα θα λειτουργούσε υπέρ του Ζέντερ).

Οι δημοσκοπήσεις

Η κακή διαχείριση του δεύτερου και του τρίτου κύματος της πανδημίας, τα σκάνδαλα προμηθειών από τις μάσκες, στα οποία ενεπλάκησαν βουλευτές του CDU και του CSU, και η αναπόφευκτη φθορά πλτύτων σοβαρά την εικόνα της Ένωσης στις τελευταίες δημοσκοπήσεις με ποσοστά κάτω από το 30%. Την ίδια στιγμή οι Πράσινοι, δεύτερη ισχυρότερη εκλογική δύναμη με βάση τις τελευταίες δημοσκοπήσεις, προβάλλουν ως πολύ πιο σοβαρό και συγκροτημένο κόμμα και παρόλο που ούτε εκείνοι έχουν λύσει το ζήτημα του (ή της) υποψήφιου καγκελάριου, έχουν θέσει ως καταληκτική ημερομηνία τη 19η Απριλίου.

Η Αναλένα Μπέρμποκ ή ο Ρόμπερτ Χάμπεκ θα κληθούν να ηγηθούν του κόμματος, που αναμένεται να αναδειχθεί σε ρυθμιστή μετά την αναμετρηση του Σεπτεμβρίου, χωρίς να αποκλείεται η πιθανότητα ο επόμενος ή η επόμενη καγκελάριος να είναι Πράσινος/η.

Η Τουρκία

Αν απέναντι στην Ουκρανία, το εργαλείο που χρησιμοποιεί η Ρωσία είναι η στρατιωτική απειλή, απέναντι στην Τουρκία είναι η «τουριστική απειλή». Η Μόσχα ανέστειλε τις πτήσεις τσάρτερ προς τουρκικούς προορισμούς το διάστημα 15 Απριλίου - 1 Ιουνίου, με πρόσχημα τον κορωνοϊό, αλλά ουσιαστικά διαμαρτυρόμενη για την αμέριστη στήριξη που προσέφερε ο πρόεδρος Ερντογάν στον Ουκρανό πρόεδρο Ζελένσκι. Δυστυχώς για την Ελλάδα, η ρωσική δυσάρεσκεια δεν αγγίζει τους τομείς ρωσοτουρκικής συνεργασίας που θίγουν πιο άμεσα τα ελληνικά συμφέροντα, όπως είναι η ρωσοτουρκική συνεργασία για την κατασκευή του πυρηνικού εργοστασίου του Ακούγιου, που συνεχίζεται κανονικά. Σπνρίζοντας την ουκρανική κυβέρνηση και εξοπλιζόντάς τη με drones τύπου Bayraktar, όπως αυτά που χρησιμοποίησε το Αζερμπαϊτζάν εναντίον της Αρμενίας, ο Ερντογάν έδωσε ένα θετικό σήμα στην Ουάσιγκτον. Τον ίδιο σκοπό εξυπηρετούσε και η αποφυλάκιση του αντιφρονούντος δημοσιογράφου και συγγραφέα Αχμέτ Αλ-Τίντε απ' αυτά όμως δεν αλλάζει ουσιαστικά τα δεδομένα, λιώνοντας τον πάγο με την Ουάσιγκτον, εφόσον η Αγκρα επιμένει στους ρωσικούς πυράλους S-400.

Ο Γκαγκάριν και η κούρσα ΗΠΑ - ΕΣΣΔ στο Διάστημα

Εξήντα χρόνια από την ιστορική πτήση

Η πρώτη επανδρωμένη διαστημική πτήση από τον Γιούρι Γκαγκάριν το 1961 εγκαινίασε την κούρσα του Διαστήματος και απέδειξε ότι η ΕΣΣΔ είχε κατακτήσει την τεχνολογία αιχμής. Οι επανδρωμένες αποστολές αναδείχθηκαν έκτοτε σε σύμβολα γεωπολιτικής ισχύος και γοητρου, όπως εξηγήσε σε άρθρο της η επιθεώρηση Scientific American. «Οι επανδρωμένες αποστολές δεν θα γίνουν ποτέ κερδοφόρες, παράγουν ελάχιστο επιστημονικό έργο και λίγες τεχνολογικές καινοτομίες», λέει ο καθηγητής Ιστορίας του Διαστήματος Ασif Σιντίκι του Πανεπιστημίου Φόρνταμ της Νέας Υόρκης. Τα τελευταία είκοσι χρόνια, όμως, δεν υπήρξε στιγμή κατά την οποία άνθρωποι δεν βρίσκονταν σε τροχιά γύρω από τη Γη, έστω και αν κίνητρων αποστολών αυτών υπήρξε αποκλειστικά το κρατικό κύρος.

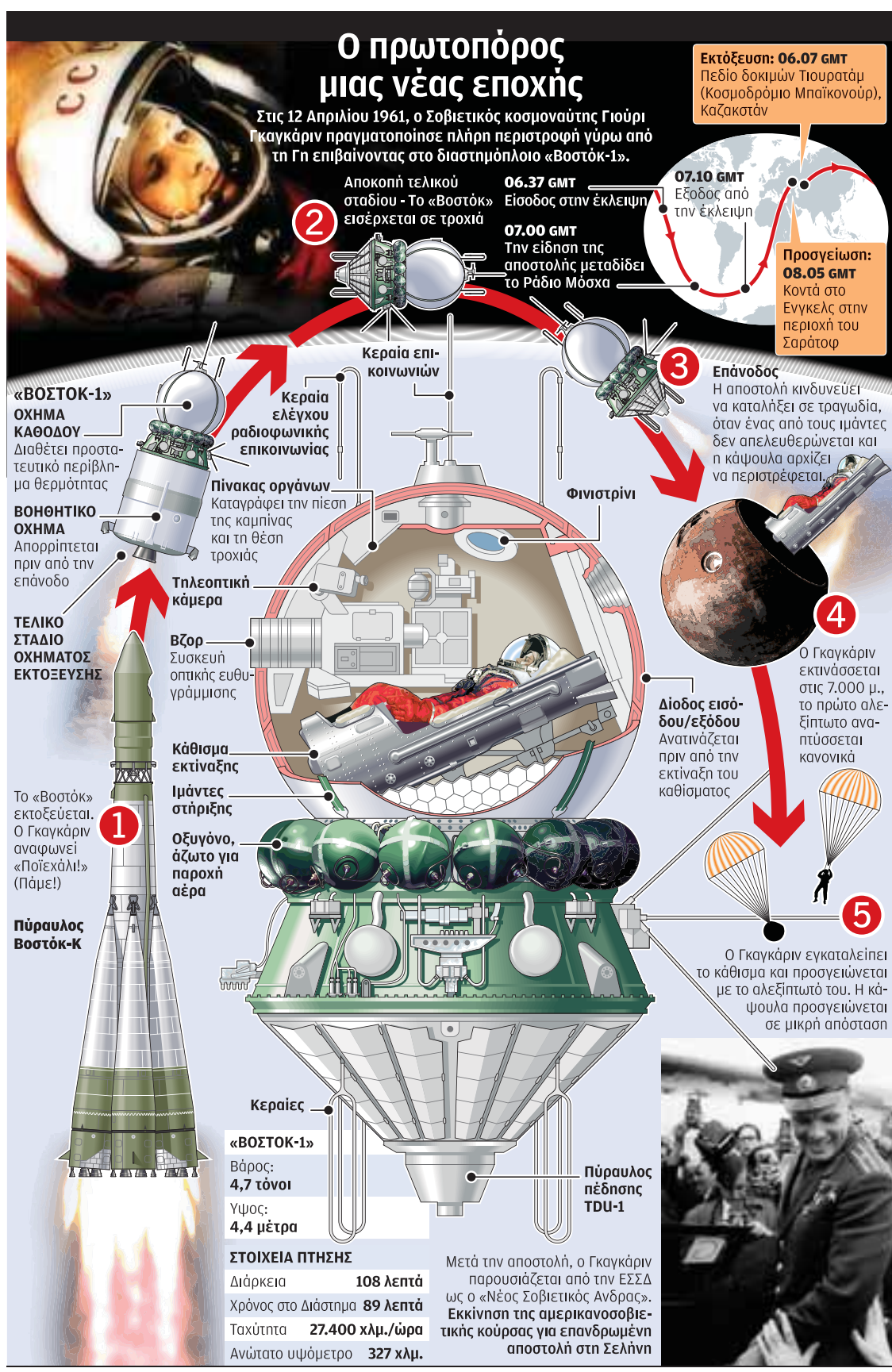
Το έναυσμα για τη διαστημική κούρσα έδωσε η ανταρσία μεταξύ των δύο υπερδυνάμεων του Ψυχρού Πολέμου, με την έρευνα να εστιάζεται σε αμυντικές εφαρμογές. Ο πύραυλος που μετέφερε άλλωστε τον Γκαγκάριν σε τροχιά ήταν σχεδιασμένος για να μεταφέρει κατασκοπευτικές φωτογραφικές μηχανές μεγάλης ευκρίνειας. Παρά τον σύνδεσμο μεταξύ διαστημικής έρευνας και άμυνας, όμως, η κούρσα του Διαστήματος δεν είχε επιθετική διάσταση. Η αμερικανική αυτοπεποίθηση μετά τη νίκη στον πόλεμο ήταν απόλυτη, μέχρι την εκτόξευση του Σπούτνικ το 1957. Ο μικρός σοβιετικός δορυφόρος, η εκτόξευσή του οποίου δεν προβλήθηκε σχεδόν καθόλου από τον ρωσικό Τύπο, κλόνησε την αμερικανική αλαζονεία. Η σχεδόν υστερική αντίδραση της Ουάσινγκτον έπεισε τη Μόσχα να αξιοποιήσει τη νέα της διαστημική αίγλη ως όπλο προπαγάνδας κατά της αποικιοκρατίας προς τον Τρίτο Κόσμο. «Οι ΗΠΑ συνειδητοποίησαν μετά την εκτόξευση του Σπούτνικ ότι οι επανδρωμένες αποστολές, και όχι τα μηχανήματα, ήταν οι πλέον κατάλληλες για να εμπνεύσουν αίσθημα εθνικής υπερηφάνειας και θαυμασμό σε

όλο τον κόσμο», λέει η Τίζελ Μιούιρ-Χάρμον, διευθύντρια του μουσείου Διαστήματος Σμιθσόνιαν. Η πτήση του Γκαγκάριν το 1961 –μία εβδομάδα μετά την καταστροφική απόπειρα απόβασης στον Κόλπο των Χοίρων της Κούβας– είναι αυτή που πείθει τον Κένεντι να προωθήσει τον σχεδιασμό επανδρωμένων αποστολών. Η ΕΣΣΔ, από τη μεριά της, είχε και αυτή συνειδητοποιήσει την αξία της αποστολής του Γκαγκάριν. «Στην αποστολή του Γκαγκάριν δεν έκαναν το λάθος που είχε γίνει με την υποβλήση της είδησης του Σπούτνικ. Η Μόσχα χειρίστηκε το θέμα σαν ένα θρίαμβο του σοσιαλισμού», λέει η Μιούιρ-Χάρμον.

Η αποστολή του Βοστόκ-1 υπήρξε η πρώτη στιγμή πραγματικής εθνικής ανάταξης για τη Σοβιετική Ένωση, η οποία θρηνούσε ακόμη τους 25 και πλέον εκατομμύρια νεκρούς της από τον Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο. «Η αποστολή του Γκαγκάριν υπήρξε επιστημονικός και τεχνολογικός άθλος,

Υπήρξε πεδίο επιστημονικής συνεργασίας και όχι αντιπαράθεσης Ουάσινγκτον - Μόσχας μετά το τέλος του Ψυχρού Πολέμου.

που οφείλεται στα εντυπωσιακά αποθέματα δημιουργικότητας και ευφυΐας στην ΕΣΣΔ», λέει ο Σιντίκι. Ένα μήνα μετά την εκτόξευσή και την επάνοδο του Γκαγκάριν, ο Αμερικανός αστροναύτης Άλαν Σέπαρντ αποπειράθηκε να μιμηθεί το επίτευγμα του Ρώσου συναδέλφου του. Ο πύραυλος του Σέπαρντ, όμως, δεν βγήκε από την ατμόσφαιρα. Οι Αμερικανοί έπρεπε έτσι να περιμένουν άλλα οκτώ χρόνια για να σημειώσουν μεγάλη νίκη στη διαστημική κούρσα, με την προσελήνωση και τον περίπατο του Νιλ Άρμυστρονγκ στην επιφάνεια του δορυφόρου της Γης.

Συνεσταλμένος θρύλος

Ο Γκαγκάριν αποτέλεσε το ιδανικό σύμβολο της σοβιετικής εποχής και των επιτευγμάτων της σοσιαλιστικής κοινωνίας. Γεννημένος σε οικογένεια αγροτών σε μικρό χωριό έξω από το Σμολένσκ, ο 7χρονος Γιούρι και οι δικοί του αναγκάζονται να εγκαταλείψουν το σπίτι τους εξαιτίας της προέλασης των γερμανικών στρατευμάτων το 1941. Για 21 μήνες ζουν σε καλύβη, χτισμένη από χύμα. Ο Γιούρι μαθαίνει την τέχνη της δολιοφθοράς γερμανικών οχημάτων και διαφεύγει πολλές φορές τη σύλληψη, ενώ νοσηλεύεται για μήνες σε νοσοκομείο με τύφο. Το ταλέντο του στα μαθηματικά και στη φυσική δεν τον εμποδίζουν να διακριθεί στα σπορ, ενώ παράλληλα με το λύκειο εργάζεται σε κυτήριο μετάλλων. Η εισαγωγή του στη σχολή Πολιτικών Αεροπορίας τον φέρνει σε επαφή με τα μαχητικά αεροσκάφη ΜiG, των οποίων αποδεικνύεται άριστος χειριστής. Επιλέγεται, μαζί με είκοσι ακόμη πιλότους, για να συμμετάσχει στο πρόγραμμα Βοστόκ, για να γίνει ο πρώτος άνθρωπος στο διάστημα το 1961. Ο ήπιος χαρακτήρας του οδηγεί τις Αρχές να τον αξιοποιήσουν ως άτυπο πρεσβευτή της ΕΣΣΔ στο εξωτερικό. Η διεθνής φήμη του, όμως, τον οδηγεί στο ποτό και διαλύει τον γάμο του, ύστερα από φήμες για εξωσυζυγικές σχέσεις. Παρά τον παραγκωνισμό του από το διαστημικό πρόγραμμα, παραμένει εκπαιδευτής πιλότων, αλλά σκοτώνεται από τη συντριβή εκπαιδευτικού ΜiG-15 σε δάσος έξω από τη Μόσχα τον Μάρτιο του 1968, σε ηλικία 34 ετών.

Στο «παιχνίδι» μπήκαν δυναμικά και ιδιωτικές εταιρείες

της ΔΙΟΝΥΣΙΑΣ ΒΟΡΙΑΗ

Ο αγώνας κατάκτησης του Διαστήματος μεταξύ ΗΠΑ και Ρωσίας, θέμα εθνικού κύρους κατά την περίοδο του Ψυχρού Πολέμου, ξεκίνησε με το ακνό σήμα του ρωσικού δορυφόρου Σπούτνικ στις 4 Οκτωβρίου 1957 και έληξε με την ιστορική χειραφτιά του Ρώσου κοσμοναύτη Αλεξέι Λέονοφ και του Αμερικανού συναδέλφου του Τομ Στάφορντ στη σύζευξη των διαστημοπλοίων Σογιούζ και Απόλλων στις 17 Ιουλίου 1975.

Εκτοτε, πολλά άλλαξαν στην παγκόσμια τάξη. Σήμερα, εκτός από τον έντονο ανταγωνισμό των κρατών για δυναμική παρουσία στον διαστημικό στίβο, με συμμετοχή νέων παικτών, όπως η Κίνα, η Ιαπωνία, τα Ηνωμένα Αραβικά Εμιράτα κ.ά., η σκυτάλη πέρασε στα χέρια ιδιωτών, που είδαν στο ουράνιο στερέωμα μία ευκαιρία αφενός να συμβάλουν στην επιστημονική εξέλιξη και αφετέρου να πολλαπλασιάσουν τα κέρδη τους.

Ιδιωτικές εταιρείες, όπως η SpaceX του Έλον Μασκ, η Blue Origin του Τζεφ Μπέζος και η Virgin Galactic του σερ Ρίτσαρντ Μπράνσον, μεταξύ άλλων, διεκδικούν μερίδιο της νέας «επου-

ράνιες» αγοράς, με μεταφορά φορτίων, πληρωμάτων και την ανάπτυξη του λεγόμενου διαστημικού τουρισμού.

Στα μέσα της εβδομάδας, η Blue Origin πραγματοποίησε τη γενική δοκιμή για επανδρωμένα διαστημικά ταξίδια με την εκτόξευση της αποστολής NS-15. Αυτή τη φορά, βέβαια, το διαστημικό σκάφος Blue Shepard-2 δεν μετέφερε αστροναύτες, αλλά την κούκλα SkyWalker και 25.000 κερπ στάλ για λογαριασμό της ClubFor

Σημαντική η συμβολή τους στην εξέλιξη της τεχνολογίας και στην αναψυχή... μόνο για λίγους.

The Future, της μη κερδοσκοπικής οργάνωσης της εταιρείας.

Η SpaceX είναι πιθανώς ο παλαιότερος των ιδιωτικών διαστημικών εγχειρημάτων. Δεδηλωμένη πρόθεση του Έλον Μασκ είναι να επιφέρει επανάσταση στα διαστημικά ταξίδια, με απώτερο σκοπό να μας δώσει τη δυνατότητα μεταγκατάστασης σε άλλους πλανή-

την Μόσχας πολύτιμη τεχνολογία, η οποία αξιοποιείται μετά τη διάλυση της ΕΣΣΔ για την αναβίωση παλαιών, δαπανηρών αμερικανικών σχεδίων για κατασκευή διαστημικού σταθμού. Η λήξη του Ψυχρού Πολέμου σημαίνει νέα εποχή διαστημικής συνεργασίας ΗΠΑ - Ρωσίας. Η Μόσχα αξιοποιεί τη συνεργασία αυτή για να συντηρήσει τις θέσεις εργασίας στον απειλούμενο τομέα Διαστήματος και να προλάβει την απειλούμενη φυγή επιστημόνων και ειδικευμένων εργαζομένων στη Δύση.

Η δημιουργία δύο σοβιετικών σταθμών σε τροχιά γύρω από τη Γη, οι Σαλιούτ και Μιρ, προσφέρει στις διαστημικές υπηρεσίες αστροναύτες. Το διαστημικό λεωφορείο, το οποίο κατασκευάζουν οι ΗΠΑ και μελετά χωρίς αποτέλεσμα η ΕΣΣΔ, έχει τη δυνατότητα να μεταφέρει πλήρωμα μέχρι οκτώ ατόμων. Είναι η πρώτη φορά που γυναίκες και μέλη μειονοτήτων παίρνουν μέρος σε διαστημικές αποστολές, ενώ η Ουάσινγκτον αξιοποιεί το διαστημικό λεωφορείο σαν όχημα διπλωματίας, προσκαλώντας ξένους αστροναύτες ως πλήρωμα», λέει η Μιούιρ-Χάρμον.

Η δημιουργία δύο σοβιετικών σταθμών σε τροχιά γύρω από τη Γη, οι Σαλιούτ και Μιρ, προσφέρει στις διαστημικές υπηρεσίες

Στα μέσα της εβδομάδας η Blue Origin, εταιρεία του δισεκατομμυριούχου Τζεφ Μπέζος, πραγματοποίησε τη γενική δοκιμή για επανδρωμένα διαστημικά ταξίδια με την εκτόξευση της αποστολής NS-15.

της. Στις 22 Απριλίου, το διαστημόπλοιο Crew Dragon με τον πύραυλο Falcon της SpaceX θα μεταφέρει στον διεθνή διαστημικό σταθμό (ΔΔΣ), τετραμελές πλήρωμα της NASA. Είναι η δεύτερη φορά που η SpaceX γίνεται «λεωφορείο» για τους Αμερικανούς αστροναύτες. Η νέα δυνατότητα, αναγνωρίζουν οι ειδικοί, σηματοδοτεί την έλευ-

ση μιας «χρυσής εποχής» για τον ΔΔΣ. Ωστόσο, ο Έλον Μασκ δεν αρκείται στα εύκολα και φιλοδοξεί να μεταφέρει φορτία και πληρώματα στη Σελήνη και στον Άρη.

Η Virgin Galactic δραστηριοποιείται περισσότερο στον τομέα του διαστημικού τουρισμού. Έναντι «κομίστρων», που ανέρχεται σε 220.000 έως 250.000 δολά-

ρια, η εταιρεία του σερ Ρίτσαρντ Μπράνσον ελπίζει ότι πριν από το 2022 θα μεταφέρει τον πρώτο «τουρίστα του Διαστήματος» σε υποτροχιακή πτήση. Στόχος της, η πραγματοποίηση περίπου 400 τέτοιων ταξιδιών κατ' έτος. Ηδη η ζήτηση για τα εισιτήρια είναι τέτοια ώστε τηρείται σειρά προτεραιότητας με τους επιδοκίμους διαστημικούς τουρίστες. Παρουσία στον καινοτόμο τουριστικό τομέα διεκδικεί και ο Τζεφ Μπέζος, ενώ και η SpaceX έχει ήδη κρατήσεις για τέτοια ταξίδια, με το πρώτο να γίνεται τον Σεπτέμβριο.

Η NASA Πέρα από τη δυνατότητα αναψυχής και ψυχαγωγίας που προσφέρουν οι ιδιωτικές διαστημικές εταιρείες στους λίγους και έχοντες, συμβάλλουν σημαντικά στην αύξηση της επιστημονικής γνώσης. Αναλαμβάνοντας συννηθισμένες δραστηριότητες, όπως η μεταφορά φορτίων και πληρωμάτων, επιτρέπουν στη NASA να εστιάσει το ενδιαφέρον και τους πόρους της σε πιο ριψοκίνδυνα και δύσκολα εγχειρήματα κυρίως στο εξωτερικό Διάστημα, αλλά και στις φιλόδοξες επανδρωμένες αποστολές της στη Σελήνη και στον Κόκκινο Πλανήτη.

Η NASA

Πέρα από τη δυνατότητα αναψυχής και ψυχαγωγίας που προσφέρουν οι ιδιωτικές διαστημικές εταιρείες στους λίγους και έχοντες, συμβάλλουν σημαντικά στην αύξηση της επιστημονικής γνώσης. Αναλαμβάνοντας συννηθισμένες δραστηριότητες, όπως η μεταφορά φορτίων και πληρωμάτων, επιτρέπουν στη NASA να εστιάσει το ενδιαφέρον και τους πόρους της σε πιο ριψοκίνδυνα και δύσκολα εγχειρήματα κυρίως στο εξωτερικό Διάστημα, αλλά και στις φιλόδοξες επανδρωμένες αποστολές της στη Σελήνη και στον Κόκκινο Πλανήτη.

της δεκαετίας του 2000 αποδεικνύεται επιτυχής τόσο σε διπλωματικό όσο και σε επιστημονικό επίπεδο, με το ιπτάμενο εργαστήριο σε τροχιά να παραμένει πλέον ο μόνος τομέας αμασής συνεργασίας μεταξύ των πρώων αντιπάλων του Ψυχρού Πολέμου. Μοναχικά πορεία ακολουθεί την ίδια ώρα η Κίνα, η οποία μετά τις επιτυχημένες επανδρωμένες αποστολές της σε τροχιά, σκοπεύει τώρα να εκτοξεύσει το πρώτο τμήμα του μελλοντικού της διαστημικού σταθμού, μαζί με το πρώτο του πλήρωμα, μέσα στο 2021.

Οι ιδιωτικές εταιρείες, ταυτόχρονα, διευκολύνουν την έρευνα. Η Virgin Galactic ναύλωσε το διαστημικό σκάφος της SpaceShipTwo στη NASA για τη δοκιμή τεχνολογιών, όπως συστήματα υποστηρίξης ζωής, μέτρησης του ηλεκτρομαγνητικού πεδίου και πολλά άλλα. Η Blue Origin, επίσης, επέτρεψε τη δοκιμή τεχνολογιών της NASA σε συνθήκες βαρύτητας παρόμοιες με αυτές που επικρατούν στη Σελήνη. Πέρα όμως από την πολύτιμη βοήθεια στη NASA, ο ανταγωνισμός των ιδιωτών για τα συμβόλαια της αμερικανικής υπηρεσίας διαστήματος μειώνει το κόστος των διαστημικών προγραμμάτων της σημαντικά. Τέλος, μία ακόμη πρωτιά για τον ιδιωτικό τομέα συνιστά και η αποστολή Inspiration4 της SpaceX. Πρόκειται για την πρώτη που αποκλίνει από τα συμβατικά προγράμματα που επανδρώνονται από ενδελκώς εκπαιδευμένους χειριστές της πολεμικής αεροπορίας. Η Inspiration4 επανδρώνεται αποκλειστικά από «ερασιτέχνες αστροναύτες». Η αποστολή θα εκτοξευτεί τον Σεπτέμβριο και θα παραμείνει σε χαμηλή τροχιά γύρω από τη Γη, επί πολλές ημέρες.

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

Οριστικά με 5 ομάδες στην Ευρώπη το 2022-23

Η 15η θέση στην κατάταξη της UEFA είναι τεράστια επιτυχία για το ποδόσφαιρό μας

Του ΓΙΩΡΓΟΥ ΠΑΤΤΙΧΗ

Την Πέμπτη (15/4), λίγο πριν τα μεσάνυχτα, με την ολοκλήρωση των δεύτερων αγώνων της προημιτελικής φάσης του Europa League, η Κύπρος μας «κλείδωσε» και επίσημα την 15η θέση στην κατάταξη της UEFA. Τα οφέλη της 15ης θέσης θα προκύψουν τη σεζόν 2022-23 στην οποία η χώρα μας θα εκπροσωπηθεί με δύο ομάδες στο Champions League, με μια ομάδα στο Europa League και με δύο ομάδες

Αν και η φετινή σεζόν ήταν η χειρότερη της πενταετίας, η Κύπρος έφτασε στους 27.750 βαθμούς, λόγω της καλής παρουσίας των ομάδων μας τα προηγούμενα χρόνια.

Europa Conference League. Θα είναι μόλις η δεύτερη φορά που η Κύπρος θα εκπροσωπηθεί με πέντε ομάδες στις ευρωπαϊκές διοργανώσεις.

Για τη σεζόν 2021-2022, ο πρωταθλητής μας θα αρχίσει την προσπάθειά του στο Champions League από το δεύτερο προκριματικό γύρο και οι άλλες τρεις ομάδες που θα εξασφαλίσουν ευρωπαϊκό εισιτήριο, θα αγωνιστούν στο νεοσύστατο Europa League Conference αρχίζοντας από τον δεύτερο προκριματικό γύρο.

Η προηγούμενη φορά

Με πέντε ομάδες στις ευρωπαϊκές διοργανώσεις εκπροσωπηθήκαμε και τη σεζόν 2014-15. Τότε, ΑΠΟΕΛ και ΑΕΛ αγωνίστηκαν στα προκριματικά του Champions League, με την ομάδα της Λευκωσίας να προκρίνεται στους ομίλους, ενώ οι γαλαζοκίτρινοι της Λεμεσού αποκλείστηκαν από τη Ζενίτ. Στο Europa League έπαιξαν Απόλλων, Ερμής και Ομόνοια. Οι κυανόλευκοι μπήκαν επίσης στους ομίλους, οι φτεροπόδαροι αποκλείστηκαν από τη Γιανγκ Μπίσι, ενώ οι πράσινοι από τη Ντιναμό Μόσχας. Η ΑΕΛ αγωνίστηκε επίσης μετά τον αποκλεισμό από τη Ζενίτ, κόντρα στην Τότεναμ, η οποία την απέκλεισε.

Συμμετοχή πέντε ομάδων μας είχαμε και στο πιο μακρινό 2003-04 με την διαφορά ότι οι 2 από τις 5 έπαιξαν στο Ιντερτότο, (η Ομόνοια στο Τσάμπιονς Λιγκ, Ανόρθωση και ΑΠΟΕΛ στο Κύπελλο ΟΥΕΦΑ και ο Εθνικός με τον Ολυμπιακό στο Κύπελλο Ιντερτότο).

Καλύτερη σεζόν η 2017-18

Η Κύπρος έφτασε στους 27.750 την τελευταία πενταετία λόγω της καλής παρουσίας των ομάδων μας τα προηγούμενα χρόνια. Η σεζόν που διανύουμε είναι η χειρότερη της πενταετίας με συγκομιδή 4.000 βαθμών. Η καλύτερη ήταν τη σεζόν 2017-18 με 7.000 βαθμούς. Θυμίζουμε η χώρα μας βρίσκεται στην 15η θέση με 27.750 βαθμούς ενώ στην 16η θέση είναι η Σερβία με 26.750. Η Τσεχία έμεινε στην 17η θέση με 26.600 βαθμούς και η Κροατία στην 18η με 26.275 βαθμούς.

Οι 27.750 βαθμοί μεταφράζονται σε 111 πόντους που μαζεύτηκαν την τελευταία πενταετία. Τους περισσότερους μάζεψε ο ΑΠΟΕΛ. Οι γαλαζοκίτρινοι την τελευταία πενταετία έπαιξαν μία φορά στους ομίλους του Champions League και δύο φορές προκρίθηκαν στη νोक άουτ φάση του Europa League. Την σεζόν 2016-17 αποκλείστηκαν από την Άντερλεχτ στους «16» της διοργάνωσης και πέρασαν από τη Βασιλεία στους «32» του θεσμού. Συνολικά ο ΑΠΟΕΛ κέρδισε για την Κύπρο 43 βαθμούς.

Δεύτερη ομάδα με τη μεγαλύτερη προσφορά στην προδιαγραφόμενη επιτυχία της Κύπρου είναι οι Απόλλων. Οι γαλάζιοι της Λεμεσού, με δύο συμμετοχές σε ομίλους Europa League, πρόσθεσαν στο σακούλι 26,5 βαθμούς. Ελάχιστα πιο κάτω είναι η συγκομιδή της ΑΕΚ, η οποία πρόσφερε στην Κύπρο 24,5 βαθμούς σε μία συμμετοχή στους ομίλους του Europa League και δύο αποκλεισμούς στα πλείοφ της διοργάνωσης.

Οι 10,5 βαθμοί της Ομόνοιας μαζεύτηκαν σε δύο συμμετοχές. Φέτος οι πράσινοι πήραν 7,5 πόντους, ενώ άλλους τρεις πήραν τη σεζόν 2016-17. Σε αυτή την πενταετία στα ευρωπαϊκά κύπελλα εκπροσώπησαν την Κύπρο επίσης η ΑΕΛ (πέντε βαθμοί) και Ανόρθωση με πενιχρή προσφορά (1,5 πόντο).

ΠΑΡΑΣΚΗΝΙΑ

Ερμής - προπονητές

Ο Νίκος Παναγιώτου πρόλαβε να κάτσει στον πάγκο του Ερμή σε δύο παιγνίδια πρωταθλήματος. Εφτά αγώνες κοούτσαρε την ομάδα ο Νίκος Ανδρονίκου, το ρεκόρ κατέχει ο Μαρίνος Σατσιας αντέχοντας στον πάγκο του Ερμή δεκατέσσερις αγώνες, για πέντε παιγνίδια πρωταθλήματος προπονητής στον πάγκο ήταν ο Νικόλας Μαρτίνης και για άλλα τέσσερα ο Σίνισια Ντοπρασίνσκι. Με το χθεσινό κόντρα στον ΑΠΟΕΛ, υπολείπονται οκτώ παιγνίδια για την ολοκλήρωση του φετινού πρωταθλήματος. Πόσους προπονητές θα χρειαστεί ο Ερμής μέχρι το τέλος, ένα, δύο ή περισσότερους;

*****

Αργότερα το πρωτάθλημα;

Ένα ματς κάθε τρεις μέρες δίνουν οι ομάδες Β' Κατηγορίας τον Απρίλιο. Δεν προλαβαίνουν να τελειώσουν το

ένα ματς έρχεται το άλλο. Ένα πιεσμένο πρόγραμμα που φθάνει τα όρια του...βασανιστηρίου. Προσέξτε, μιλάμε για ποδοσφαιριστές Β' Κατηγορίας στην Κύπρο. Εντάξει, περνάμε πανδημία και πρέπει να γίνει το πρωτάθλημα σε μη κανονικές συνθήκες. Αλλά γιατί στο κάτω κάτω πρέπει να τελειώσει στις 15 Μαΐου το πρωτάθλημα; Δεν γίνεται να τελειώσει λίγο αργότερα;

*****

Κύπρος - 15η θέση

Με επίσημη τοποθέτησή της η ΚΟΠ έδωσε τη συγκαρτηριά της στις ομάδες που είχαν καθοριστικό ρόλο στο να εξασφαλίσει η Κύπρος τη 15η θέση στην κατάταξη της ΟΥΕΦΑ, κάτι που ισοδυναμεί με πέντε θέσεις στις ευρωπαϊκές διοργανώσεις της περιόδου 2022-2023. Σημαντική επιτυχία για το ποδόσφαιρο της χώρας μας και καλώς η ΚΟΠ έπραξε, τονίζοντας την. Την

Τη σεζόν 2022-23 η Κύπρος θα εκπροσωπηθεί με δύο ομάδες στο Champions League, μια ομάδα στο Europa League και δύο στο Europa Conference League.

Σχεδόν σίγουρα σε ευρωπαϊκό όμιλο ο πρωταθλητής Κύπρου

Πέραν του δεδομένου της εκπροσώπησης πέντε ομάδων στα ευρωπαϊκά κύπελλα της σεζόν 2022-23, εκτός συγκλονιστικού απροόπτου, ο πρωταθλητής Κύπρου της επόμενης αγωνιστικής περιόδου, δηλαδή της σεζόν 2021-22, θα έχει εξασφαλισμένη θέση σε ευρωπαϊκό όμιλο.

Προϋπόθεση για το πιο πάνω να κατακτήσει το επόμενο Champions League, ομάδα που έχει εξασφαλισμένη θέση στους ομίλους της κορυφαίας διασυλλογικής διοργάνωσης μέσω του εγκώριου πρωταθλήματός της. Σε αυτή την περίπτωση ο πρωταθλητής Κύπρου θα ριχθεί στη μάχη των προκριματικών του Τσάμπιονς Λιγκ της σεζόν 2022-23 από τον τρίτο προκριματικό γύρο της διοργάνωσης. Επομένως, ακόμα και στο χειρότερο σενάριο θα καταλήξει στους

Προϋπόθεση να κατακτήσει το επόμενο Champions League ομάδα που έχει εξασφαλισμένη θέση στους ομίλους της διοργάνωσης.

ομίλους του νεοσύστατου Europa League Conference, καθώς εάν αποκλειστεί στον τρίτο προκριματικό γύρο του Champions League θα αγωνιστεί στα πλείοφ του Europa League και εάν δεν τα καταφέρει ούτε εκεί να προκριθεί θα παίξει στους ομίλους του Europa League Conference. Δηλαδή θα έχει εγγυημένα 10 ευρωπαϊκά παιχνίδια.

*****

Το μεγάλο κέρδος

Η εξαιρετική χρονιά για τον Ολυμπιακό Λευκωσίας συνεχίζεται. Άλλη μια απόδειξη η νίκη επί της ΑΕΛ την περασμένη Τετάρτη στο κύπελλο. Οι μαυροπράσινοι αδικούνται από το σκορ. Το μεγάλο όμως κέρδος είναι οι νέοι: Σωτηρίου, Ανδρέου, Χαραλάμους, Ψάλτης, Ευτυχίδης, Ζαχαρίου.

*****

Επιλεκτή Κατηγορία

Η Επιλεκτή Κατηγορία της ΚΟΠ έχει...τερματιστεί και... μια μέρα θα μάθουμε πόσοι θα πέσουν και πόσοι θα ανέβουν. Υπό κανονικές συνθήκες ανεβαίνουν δύο, πέφτουν έξι. Στις παρούσες...σκανόνιστες θα δούμε τι θα γίνει. Μην εκπλαγείτε να υπάρχουν ανακατατάξεις σε περισσότερες κατηγορίες.

ΑΠΟΦΕΙΣ

Διατητές και όχι UFO

Του ΧΡΗΣΤΟΥ ΖΑΒΟΥ

Μπορούν να ειπωθούν πολλά. Ότι είναι μέτριοι ή και χαμηλού επιπέδου. Ότι δεν συμπορεύονται με την εξέλιξη του αθλήματος, υιοθετώντας οπισθοδρομικές τακτικές. Μέχρι και αγύμναστους μπορείς να αποκαλέσεις κάποιους.

Κάτι σε ποιο ακραίο, μα όχι και τόσο μακριά από την πραγματικότητα, ενδεχομένως κάποιοι εξ αυτών να υπήρξαν ή να είναι υποχείρια των κέντρων εξουσίας. Είτε δηλαδή πολιτικών, είτε ακόμη και μελών του υπόκοσμου. Μπορείς πολλά να τους καταλογίσεις και ακόμη περισσότερα να πεις, δεν είναι όμως UFO, μήτε έπεσαν από αλεξίπτωτο στα λημέρια μας.

Είναι μέλη της κυπριακής κοινωνίας, είναι ακριβώς σαν και μας, δρουν και αφουγκράζονται τα ίδια δεδομένα ζωής, έχουν τους ίδιους προβληματισμούς και κοινά ερεθίσματα. Μόνο που σ' αντίθεση με τους περισσότερους, απ' αυτούς προσδοκούν όλοι να είναι τέλειοι. Σε όλα τους. Ηθικά, σωματικά, ψυχολογικά, πνευματικά και εγκεφαλικά. Η ελαττωματική κοινωνία που φτιάξαμε, απαιτεί, χωρίς ικνος κατανόησης από τους διατητές, να είναι άψογοι, αδιάφθοροι, δίκαιοι, ηθικοί, καταρτισμένοι, έντιμοι, σωστοί, ικανοί, αλάνθαστοι, συμπονετικοί, αλάνθαστοι να διαθέτουν όλες του κόσμου τις αρετές.

Μόνο που όλα αυτά δεν μπορεί να ισχύουν, ακριβώς γιατί η κοινωνία δεν μπορεί να τους παρέχει όλες εκείνες τις συνθήκες για να προκόψουν.

Αλήθεια, ποιος αδιάφθορος βρήκε προκοπή στον τόπο, ποιος δίκαιος κυβερνά, πόσο ηθικός είναι ο λαός μας, ποιος τομέας σε κατάρτιση φτάνει τα ευρωπαϊκά στάνταρ, ποιος έντιμος ανέβηκε τα σκαλοπάτια της κοινωνίας, πόσο ανίκανοι ελιξθήκαν, για ποια συμπόνοια μιλάμε και στην τελική ποιος εξ ημών είναι ο αλάνθαστος; Ερωτήματα θέτουμε και ο καθένας ας δώσει τις δικές του απαντήσεις.

Οι διατητές είναι μέρος της κοινωνίας και σε καμία περίπτωση δεν μπορεί να πραγματοποιήσουν τις επιθυμίες του καθενός. Μπορούν όμως να βελτιωθούν ακόμη περισσότερο. Να αποδείξουν επιτέλους, ότι υπάρχει διάθεση να γυρίσουν σελίδα, ν' αφήσουν πίσω τις παλιομοδίτικες τακτικές των προκατόχων τους και να εκσυγχρονιστούν.

Δυστυχώς, όμως, δεν φαίνεται να πορεύονται σε τέτοιες κατευθύνσεις. Λίγο κανείς ν' άκουγε τον πρόεδρο του συνδέσμου τους να δικαιολογεί την ανεπαρκεία των διατητών μας σε σχέση με τους ξένους και κυρίως τους Ιταλούς, θα διαπίστωνε ότι δύσκολα θα προκύψει εξέλιξη αφού δεν υπάρχει η αίσθηση της αυτογνωσίας, της αυτοκριτικής και στην τελική η αντίληψη της πραγματικότητας.

Το αξιόπιστο δείγμα μιας ήττας

Του ΓΙΩΡΓΟΥ ΛΟΓΙΑΔΗ

Αργά το απόγευμα σήμερα, με την ολοκλήρωση του ντέρμπι της Λεμεσού, ένα από τα πιθανά αποτελέσματα μπορεί να δημιουργήσει (εξανά) πανηγυρικό κλίμα στους οπαδούς της ΑΕΛ. Μπορεί να βγάλει κόσμο – ΑΕΛίστες στους δρόμους και παρά τα περιοριστικά μέτρα λόγω πανδημίας, σ' ένα τέτοιο ενδεχόμενο, θα γεμίσουν σίγουρα τα social media από διθυραμβικά σχόλια για τους παίκτες και τον προπονητή.

Στο ενδεχόμενο λοιπόν η ΑΕΛ να κερδίσει το σημερινό ντέρμπι, πολλοί απ' όσους σήμερα θα πανηγυρίσουν, θα... ποστάρουν και θα αποθεώσουν τους πρωταγωνιστές, θα είναι οι ίδιοι που το βράδι της περασμένης Τετάρτης... έκραξαν κυρίως τον Ντούσαν Κέρκεζ και μετά τους παίκτες του, μίλησαν για ντροπή με αφορμή τις επιλογές του προπονητή και σχεδόν ζήτησαν την απομάκρυνσή του. Αυτοί είμαστε, γιατί στη θέση του προπονητή της ΑΕΛ βρέθηκαν προηγουμένως άλλοι, άλλων ομάδων, γιατί μια κακή εμφάνιση και μια ήττα διαγράφει για τον κύριο οπαδό θετικά αποτελέσματα σε πορείες μινών ή ακόμη και διακρίσεις σε εγκώριες ή ευρωπαϊκές διοργανώσεις.

Ξεκίνησε φέτος η ΑΕΛ, ως το απόλυτο αουστάντερ, με το χαμηλότερο μπάτζετ σε σύγκριση με τους παραδοσιακούς πρωταγωνιστές, με ερωτηματικό ως προς τη δυνατότητα της να κληθείσει τη διάκριση και με στόχο την εξασφάλιση συμμετοχής στις ευρωπαϊκές διοργανώσεις. Μετά από τριάντα δύο αγωνιστικές, η ΑΕΛ διεκδικεί με αξιώσεις το πρωτάθλημα, η έξοδος στην Ευρώπη κλείδωσε, είναι η μόνη ομάδα με δυνατότητα να κατακτήσει και τα δύο τρόπαια, έχει κερδίσει το θαυμασμό και τα θετικά σχόλια, όλων όσοι από ουδέτερη θέση εκτιμούν και αναλύουν την εξέλιξη της φετινής αγωνιστικής περιόδου και η ομάδα αυτή, οι πρωταγωνιστές της (προπονητής και παίκτες), αντιμετώπισαν μια πρωτόγνωρη αμφισβήτηση από μερίδα δικών τους οπαδών!

Δεν χρειάζεται να αναφερθεί κάτι περισσότερο. Αυτοί είμαστε και δεν αλλάζουμε. Ξερόλες προπονητές της κερκίδας, όλοι μας με άφθονο ποδοσφαιρικό ταλέντο και ως μιν κάναμε καριέρα ποδοσφαιριστή, βιαστικοί να κρίνουμε, απόλυτοι και μηδενιστές πολλές φορές. Όχι όλοι, ευτυχώς, και άδικο είναι για την πλειοψηφία των φίλων της ΑΕΛ, αλλά όπως πάντα προκύπτει οι λίγοι χαλούν την εικόνα.

Δεν χρειάζεται βέβαια και πολλά σκέψη για το τι θα ακολουθήσει, αν το σημερινό αποτέλεσμα δεν θα είναι ευνοϊκό για την ΑΕΛ, αν στο τέλος περιοριστεί μόνο στην υλοποίηση του στόχου της εξόδου στην Ευρώπη...

Μεταβολές εβδομάδας

Χ.Α.Κ.
1,99%

Χ.Α.
0,77%

Dow Jones

1,04%

Nasdaq

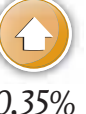
0,98%

Nikkei

-0,29%

Dax

0,35%

FTSE 100

0,59%

ΔΙΕΘΝΗ
Αναζητούν
καταφύγιο
στο χρυσό
οι Κεντρικές
Σελ. 9

Πετρέλαιο

7,43%

€/€

0,58%

ΔΙΑΒΑΣΤΕ

ΑΝΟΙΓΟΥΝ ΦΤΕΡΑ

Αισιοδοξούν για φέτος οι αεροπορικές εταιρείες

Ευνοϊκό είναι το κλίμα που επικρατεί στους κύκλους των αεροπορικών εταιρειών. Ο αυστραλιανός κολοσσός Qantas προβλέπει πως θα επανέλθουν στους αιθέρες όλα τα Airbus A380 του στόλου του. Αισιοδοξία εκφράζουν και οι αερομεταφορείς της Βρετανίας, British Airways και EasyJet. Σελ. 11

ΔΙΕΘΝΕΙΣ ΑΝΑΛΥΤΕΣ

Βλέπουν εκτόξευση ανάπτυξης στην Ελλάδα

Το 2022 θα είναι ένα έτος εκτόξευσης για την ανάπτυξη της Ελλάδας με «όπλο» την εισροή των κεφαλαίων από το Ταμείο Ανάκαμψης, εκτιμούν οι αναλυτές της HSBC και της Deutsche Bank. Βασική προϋπόθεση, όμως, είναι να μην καθυστερήσουν οι εκταμιεύσεις των κοινοτικών πόρων. Σελ. 7

ΕΛΛΑΔΑ

«Μαύρη» δεκαετία της κτηματαγοράς

Τη μεγαλύτερη μείωση των τιμών πώλησης κατοικιών και ενοικίων στην Ε.Ε. σημείωσε η Ελλάδα από το 2010 μέχρι το τέλος του 2020. Οι τιμές των κατοικιών υποχώρησαν κατά 28,1% από το 2010 μέχρι το τέλος του 2020, ενώ οι τιμές ενοικίασης κατοικιών μειώθηκαν κατά 25,2%. Σελ. 12

Ενισχύσεις 30 εκατ. για το χαλλούμι ΠΟΠ

Κώστας Καδής: Θα αυξηθούν οι εξαγωγές του προϊόντος και οι επενδύσεις στην αιοπροβατοτροφία

Την εκτίμηση ότι η κατοχύρωση του χαλλουμιού θα αυξήσει τις εξαγωγές του προϊόντος και τις επενδύσεις στον τομέα της αιοπροβατοτροφίας, διατυπώνει ο υπουργός Γεωργίας Κώστας

Καδής. Σε συνέντευξη στην «Κ» αναφέρει ότι από πλευράς υπουργείου θα δοθούν ενισχύσεις πολλών εκατομμυρίων στους παραγωγούς για αναβάθμιση των κτηνοτροφικών εγκα-

ταστάσεων και αύξηση στην παραγωγή του γάλακτος. «Η εκτίμησή μας», αναφέρει, «είναι ότι θα δοθούν στην αιοπροβατοτροφία γύρω στα 30 εκατ. για μια τριετία. Ωστόσο, το κόστος

της προσαρμογής βαρύνει και τους παραγωγούς. Αυτό θα καλύψει τα έτη 2020-2022». Ο κ. Καδής επισμαίνει τις προθέσεις του Υπουργείου να απορροφήσει το κόστος των χρεώσεων των

ελέγχων από την Bureau Veritas, ενώ υπογραμμίζει ότι δεν τίθεται θέμα αναθέωσης της επιλογής της εταιρείας πριν την παρέλευση των πέντε χρόνων που προνοεί το συμβόλαιο. Σελ. 4

Η κατανάλωση θα ανοίξει το δρόμο της ανάκαμψης

Για να ανακάμψει η Ευρωζώνη και να δοθεί ώθηση στην ανάπτυξη της μέσω της κατανάλωσης πρέπει να αποφασίσουν οι μεγαλύτεροι σε ηλικία Ευρωπαίοι να αλλάξουν τακτική και να δαπανήσουν τα χρήματα που έχουν την τάση να αποταμιεύουν. Αυτή είναι η εκτίμηση μερίδας οικονομολόγων που διαπιστώνει πως τον μεγάλο όγκο αποταμίευσης ο οποίος συγκεντρώθηκε στη διάρκεια των lockdowns των κρατών στους τραπεζικούς τους λογαριασμούς οι μεγαλύτεροι σε ηλικία Ευρωπαίοι. Εκείνοι, δηλαδή, που τείνουν να είναι συντηρητικοί και να μη δαπανούν τόσο εύκολα όσο οι νεότεροι. Σελ. 10

Η καθυστέρηση φθείρει το όπλο των εγγυήσεων

Για κυπριακές επιχειρήσεις

Όσο περνάει ο χρόνος τόσο περισσότερο αδυνατίζει το «όπλο» των κρατικών εγγυήσεων. Το νομοσχέδιο, το οποίο έπρεπε να είχε περάσει από την Βουλή πέρσι τρέτιο διάστημα, ακόμα συζητείται αν θα πρέπει να εγκριθεί. Το σχέδιο αφορά εγγυήσεις 1 δισ. ευρώ και ρευστότητα ύψους 1,43 δισ. ευρώ στις κυπριακές επιχειρήσεις που θα αποφασίσουν να δανειστούν. Σελ. 5

Δανειστήκε 300 εκατ. με 6,62% η Τρ. Κύπρου

Μέσω του ομολόγου Tier 2

Με την έκδοση ομολόγου Tier 2, η Τράπεζα Κύπρου δανειστήκε 300 εκατ. ευρώ με επιτόκιο 6,62%. Το ομολόγο υπερκαλύφθηκε περισσότερο από 4 φορές. Το αποτέλεσμα αποτελεί επιστέγασμα και δικαίωση της πρόδου που καταγράφηκε η τράπεζα, δόλωσε στην «Κ» η Εκτελεστική Διευθύντρια Διεύθυνσης Οικονομικής Διαχείρισης της Τράπεζας Κύπρου, Ελιζα Λειβαδιώτου. Σελ. 6

ΑΝΑΛΥΣΗ / Των HOLGER SCHMIEDING ΚΑΙ KALLUM PICKERING*

Η καθυστέρηση των εμβολιασμών κοστίζει στην Ευρωζώνη

Πολλές χώρες της Ευρωζώνης παρατηρούν τα περιοριστικά μέτρα για την ανάρθρωση της βρετανικής μετάλλαξης του κορωνοϊού. Η αργοπορία στην εμβολιαστική διαδικασία της Ευρωζώνης καθιστά αβέβαιο τον χρόνο επανεκκίνησης των οικονομιών της. Κι ενώ η αμερικανική οικονομία καλπάζει και η Βρετανία τείνει να την ακολουθήσει έστω και από χαμηλότερη βάση, η Ευρωζώνη αντιμετωπίζει κινδύνους. Προβλέπουμε ανάπτυξη όχι μεγαλύτερη του 1,8% για το δεύτερο τρίμηνο μετά τη μείωση κατά 1,6% που σημείωσε το πρώτο τρίμηνο, σαφώς χαμηλότερα από την ανάπτυξη 2,8% στις ΗΠΑ και 5,0% στη Βρετανία. Αισιοδοξούμε, όμως, επειδή ο αριθμός των κρουσμάτων στην Ευρωζώνη έχει φθά-

σει το 40% όσων είχαν οι ΗΠΑ και η Βρετανία στις αρχές του έτους. Ευελπιστούμε, πάντως, πως καθώς αυξάνεται η προσφορά εμβολίων, πολλές χώρες της Ε.Ε. θα μπορούν να έχουν εμβολιάσει με τουλάχιστον μία δόση σε πέντε εβδομάδες τόσοσους εμβολιάσαν τους τρεις πρώτους μήνες του 2021 συνολικά. Οι έρευνες καταδεικνύουν ότι τον Μάρτιο αυξήθηκε η οικονομική δραστηριότητα στην Ευρωζώνη. Η εικόνα του μεταποιητικού τομέα στην Ευρωζώνη δεν θα μπορούσε να είναι πιο ευνοϊκή, τουλάχιστον ως προς την υψηλή ζήτηση.

Ο μεταποιητικός τομέας είναι σημαντικός γιατί συνδράμει κατά 16,4% το ΑΕΠ της Ευρωζώνης. Αν και η δημοσιονομική στήριξη που

Προβλέπουμε ανάπτυξη όχι μεγαλύτερη του 1,8% για το δεύτερο τρίμηνο, σαφώς χαμηλότερα από το 2,8% στις ΗΠΑ.

έχει δοθεί στην Ευρωζώνη υπολείπεται εκείνης των ΗΠΑ, οι ευρωπαϊκές οικονομίες εξαρτώνται από τις εξαγωγές και θα ωφεληθούν περισσότερο από άλλες από την τόνωση του παγκόσμιου εμπορίου τώρα που αυξάνονται η ζήτηση και οι επενδύσεις των επιχειρήσεων. Μέχρι στιγμής, βέβαια, η αυξημένη ζήτηση δεν έχει μετα-

φραστεί σε αυξημένη παραγωγή. Οι παραγγελίες προς τον μεταποιητικό τομέα της Γερμανίας αυξήθηκαν σημαντικά τον Φεβρουάριο, αλλά η παραγωγή υποχώρησε κατά 1,75% εξαιτίας της έλλειψης μικροπεξεργαστών, που προκάλεσε πτώση της παραγωγής αυτοκινήτων και ανταλλακτικών κατά 7% σε σύγκριση με τον Ιανουάριο. Στη Γαλλία, άλλωστε, η πτώση κατά 8,3% που σημείωσε η παραγωγή αυτοκινήτων συνδράμει στην πώση κατά 4,6% της βιομηχανικής παραγωγής τον Φεβρουάριο μετά την αύξηση 3,3% που είχε καταγράψει τον Ιανουάριο.

Τα περιοριστικά μέτρα δεν είναι, άλλωστε, ο μοναδικός παράγοντας που κρατάει την οικονομική δραστηριότητα σε χαμηλά επίπεδα.

Ο βαρύν χειμώνας και ο παγετός που επικράτησε στη Γερμανία τον Ιανουάριο και τον Φεβρουάριο οφείλεται εν μέρει για την πτώση 7,4% που σημείωσε η δραστηριότητα στον κατασκευαστικό κλάδο της χώρας. Η βελτίωση του καιρού που έρχεται με την άνοιξη αναμένεται να βοηθήσει. Με λίγη καλή τύχη θα δώσει ώθηση τόσο στον κατασκευαστικό κλάδο, αλλά και θα περιορίσει τους κινδύνους της πανδημίας. Στην περίπτωση αυτή η μεταποίηση, οι υπηρεσίες και ο κατασκευαστικός κλάδος θα οδηγήσουν σε στιβαρή οικονομική ανάπτυξη.

* Ο κ. Holger Schmieding και Kallum Pickering είναι οικονομολόγοι της Berenberg Bank.

Απόδοση δεκαετών ομολόγων		
	Απόδοση	Εβδομαδιαία αλλαγή
Κύπρος	0,38%	0,03%
Γερμανία	-0,29%	0,05%
Γαλλία	0,00%	0,03%
Ιταλία	0,73%	0,06%
Ισπανία	0,37%	0,04%
Ιρλανδία	0,10%	0,05%
Ελλάδα	0,89%	0,07%
Ην. Βασίλειο	0,73%	-0,01%

Βαθμολογία από οίκους αξιολόγησης		
Οίκος Αξιολόγησης	Μακροπρόθεσμο Χρέος	Βραχυπρόθεσμο Χρέος
DBRS	BBB (low)	R-2 (middle)
Fitch	BBB-	F3
Moody's	Ba2	NP
S&P	BBB-	A-3

Διαδικτυακή εκδήλωση

10^η έρευνα για τους CEOs στην Κύπρο

Οι προκλήσεις μιας δεκαετίας. Οι ευκαιρίες της επόμενης.

21 Απριλίου 2021, 17:30 - 18:30

pwc

Δηλώστε συμμετοχή www.pwc.com.cy/ceo-survey

ΑΝΑΛΥΣΗ των SIMON JESSOP και ROSS KERBER / REUTERS

Οι ρυθμίσεις για το κλίμα και οι ανάγκες της αγοράς

Σε αμείψιμη αρμονία τα στελέχη των επιχειρήσεων και ο επενδυτικός κόσμος ζητούν από τους ηγέτες στην επικείμενη Σύνοδο Κορυφής για το Κλίμα, η οποία λαμβάνει χώρα την επόμενη εβδομάδα, να υιοθετήσουν μία ενιαία και προανατολισμένη στους κανόνες της αγοράς προσέγγιση για τη μείωση των εκπομπών διοξειδίου του άνθρακα. Και το αίτημα αυτό αποτυπώνει αφενός την ολοένα και ευρύτερη αποδοχή εκ μέρους των επιχειρήσεων ότι ο πλανήτης πρέπει να μειώσει δραστικά τις παγκόσμιες εκπομπές αερίων του θερμοκηπίου, αφετέρου τον φόβο ότι κάτι τέτοιο πολύ γρήγορα θα μπορούσε να οδηγήσει τις κυβερνήσεις να θεσπίσουν είτε επαχθείς ρυθμίσεις είτε αποσπασματικές, με αποτέλεσμα το διεθνές εμπόριο να ασφυκτιά και τα κέρδη να περιστελλονται.

Οι ΗΠΑ από την πλευρά τους ευελπιστούν να ανακτήσουν τον κορυφαίο τους ρόλο ως προς την καταπολέμηση των επιπτώσεων της κλιματικής αλλαγής με αφορμή το γεγονός ότι φιλοξενούν τη Σύνοδο Κορυφής των Ηγέτων για το Κλίμα στις 22-23 Απριλίου. Το κομβικό θέμα στο πλαίσιο της εκστρατείας αυτής θα είναι να δεσμευθεί η Ουάσινγκτον να μειώσει τις εκπομπές ρύπων τουλάχιστον κατά το ήμισυ έως το 2030, καθώς και να εξασφαλίσει συμφωνίες από τους συμμάχους της ότι θα πράξουν το ίδιο. «Η αλλαγή του κλίματος συνιστά ένα παγκόσμιο πρόβλημα και αυτό το οποίο οι εταιρείες προσπαθούν να αποφύγουν, είναι μια αποσπασματική και κατακερματισμένη προσέγγιση, στο πλαίσιο της οποίας οι Ηνωμένες Πολιτείες, η Κίνα και η Ευρωπαϊκή Ένωση ακολουθούν το δικό τους σχέδιο ξεχωριστά και εντέλει καταλήγουν σε ένα πλήθος διαφορετικών μεθοδολογιών», παρατηρεί ο Τιμ Ανταμς, διευθύνων σύμβουλος του Ινστιτούτου Διεθνών Οικονομικών με έδρα την Ουάσινγκτον. Προσέθεσε ακόμα ότι ο Αμερικανός πρόεδρος Τζο Μπάιντεν και οι 40 ηγέτες που έχουν προσκληθεί στην τηλεσυνάντηση κορυφής θα προχωρήσουν στην υιοθέτηση κοινών λύσεων, με εφαρμογή στον ιδιωτικό τομέα για την επίτευξη

των στόχων περιορισμού του ανθρακικού τους αποτυπώματος – μεταξύ αυτών συγκαταλέγεται η συγκρότηση νέων αγορών για τα δικαιώματα εκπομπών ρύπων ή η διάθεση κονδυλίων για την ανάπτυξη τεχνολογιών προς αυτήν την κατεύθυνση, όπως είναι η σχετική με τα συστήματα δέσμευσης και αποθήκευσης ρύπων.

Όσον αφορά τώρα τους ιδιώτες επενδυτές, αυτοί ολοένα και πιο ένθερμα τάσσονται υπέρ των μεγάλων σχεδίων για το κλίμα, διοχετεύοντας μεγάλα κεφάλαια σε έργα και πρωτοβουλίες, οι οποίες ακολουθούν περιβαλλοντικά και κοινωνικά κριτήρια.

Αυτό με τη σειρά του βοήθησε να τροποποιηθεί και η φιλοσοφία των κλάδων οικονομικής δραστηριότητας, οι οποίοι στο παρελθόν θεωρούσαν αμελητέους τους κινδύνους τους προερχόμενους από την αλλαγή του κλίματος στον πλανήτη.

Ένα χαρακτηριστικό παράδειγμα έχει να κάνει με το Αμερικανικό Ινστιτούτο Πετρελαίου, το οποίο εκπροσωπεί εταιρείες πετρελαίου. Μόλις τον περασμένο μήνα δήλωσε πως θα στηρίξει μέτρα για τη μείωση των εκπομπών του διοξειδίου του άνθρακα, όπως η κοστολόγηση των ρύπων και η επίτευξη της ανάπτυξης των τεχνολογιών δέσμευσης και αποθήκευσης ρύπων. Ο πρώτος αντιπρόεδρος του Αμερικανικού Ινστιτούτου Πετρελαίου, Φρανκ Μακιάρολα, επισήμανε ότι θέτοντας οι ΗΠΑ ένα νέο όριο στις εκπομπές των επικίνδυνων αερίων ρύπων, θα πρέπει να εξισορροπήσουν τον περιβαλλοντικό στόχο τους με τη διατήρηση της ανταγωνιστικότητας των επιχειρήσεών τους. «Σε μακροπρόθεσμο ορίζοντα ο κόσμος θα απαιτήσει περισσότερη ενέργεια, όχι λιγότερη, και οποιοσδήποτε περιβαλλοντικός στόχος θα πρέπει να αποτυπώνει αυτήν την πραγματικότητα και να λαμβάνει υπόψη τις σημαντικές τεχνολογικές εξελίξεις, που θα απαιτηθούν, για να επιταχυνθεί ο ρυθμός μείωσης των εκπομπών», υπογράμμισε μεταξύ άλλων ο κ. Μακιάρολα.

ΔΗΚΤΗΣ

Πονοκέφαλος

Πριν ακόμη κάνει την εμφάνισή του, το ρωσικό εμβόλιο καταφέρνει να λειτουργήσει διασπαστικά για την Ευρώπη. Ο λόγος για την απόφαση της Γερμανίας να αυτονομηθεί από τα υπόλοιπα κράτη-μέλη και να ξεκινήσει διάλογο με τη Ρωσία για εξασφάλιση δόσεων του εμβολίου για τον γερμανικό λαό. Ευρωπαίοι πολιτικοί χαρακτηρίζουν αυτήν την ενέργεια ως μια γεωπολιτική καταστροφή εκ μέρους των Γερμανών που ρίχνει, όπως λένε, νερό στον μύλο της Ρωσικής προπαγάνδας ενώ παράλληλα τραυματίζει την ΕΕ. Ο λιθουανός πρωθυπουργός προχώρησε ένα βήμα περισσότερο και χαρακτήρισε το εμβόλιο ένα «υβριδικό όπλο» επικράτησης από την πλευρά της Ρωσίας. Άλλες χώρες της ΕΕ, πέραν της Γερμανίας που έδειξαν ενδιαφέρον για προμήθεια του sprutnik V, είναι η Σλοβακία, η Ουγγαρία και η Αυστρία. Το εμβόλιο, πάντως, δεν έχει λάβει μέχρι στιγμής έγκριση από τον Ευρωπαϊκό Οργανισμό Φαρμάκων, την ίδια ώρα που η Κομισιόν δηλώνει ότι δεν θεωρεί αναγκαία τη χρήση του.

Διάρκεια ανοσίας

Το κεφάλαιο της διάρκειας της ανοσίας μετά τον εμβολιασμό άνοιξε η πρόσφατη απόφαση της Κομισιόν να συνάψει συμφωνία με την Pfizer/BioNTech για την αγορά 1,6 δις δόσεων του εμβολίου για παραδόσεις μέχρι το 2023. Στόχος είναι να καλυφθούν οι ανάγκες της ΕΕ για συμπληρωματικές δόσεις του εμβολίου αλλά και για μεταλλάξεις του ιού που θα απαιτήσουν νέα εμβόλια. Επίσης, η απόφαση αποτελεί ψήφο εμπιστοσύνης στην τεχνολογία του συγκεκριμένου εμβολίου (mRNA), σε αντίθεση με εμβόλια διαφορετικής φιλοσοφίας. Στο πλαίσιο των πολύ καλών σχέσεων που αναπτύσσουν οι δύο πλευρές, η φαρμακευτική ανακοίνωσε επιπλέον παραδόσεις εντός Ιουνίου για 50 εκατομμύρια δόσεις, ανεβάζοντας τον συνολικό αριθμό για τον μήνα στα 250 εκατομμύρια. Η εξέλιξη δημιουργεί βάσιμες προσδοκίες για επιτάχυνση των εμβολιασμών και κάλυψη των στόχων στην ΕΕ, η οποία μέχρι πρόθεσμο ορίζοντα ο κόσμος θα απαιτήσει περισσότερη ενέργεια, όχι λιγότερη, και οποιοσδήποτε περιβαλλοντικός στόχος θα πρέπει να αποτυπώνει αυτήν την πραγματικότητα και να λαμβάνει υπόψη τις σημαντικές τεχνολογικές εξελίξεις, που θα απαιτηθούν, για να επιταχυνθεί ο ρυθμός μείωσης των εκπομπών», υπογράμμισε μεταξύ άλλων ο κ. Μακιάρολα.

Ενδιαφέρον

Η απόφαση της Δανίας να τερματίσει τη χρήση του AstraZenec προκάλεσε το ενδιαφέρον τριών χωρών για εξασφάλιση των δόσεων

Αν και αυξημένο, το δημόσιο χρέος παρουσιάζει χαρακτηριστικά καλύτερης εξυπηρέτησης, λόγω της καλύτερης κατανομής των λήξεων, σημειώνει το ΥΠΟΙΚ.

που παραμένουν αδιάθετες. Πρόκειται για τις Λιθουανία, Λετονία και Τσεχία, οι οποίες αντιμετωπίζουν στο εσωτερικό τους μεγαλύτερο ενδιαφέρον για εμβολιασμό από τις διαθέσιμες δόσεις, εξ ου και ζήτησαν να αγοράσουν η καθεμιά ξεχωριστά μέχρι και το σύνολο των προς διάθεση δόσεων. Όσον αφορά στην πρόοδο της εμβολιαστικής καμπάνιας, η Λιθουανία φιγουράρει μεταξύ των καλύτερων χωρών στην ΕΕ, σε αντίθεση με τις Λετονία και Τσεχία που βρίσκονται αρκετά χαμηλά στην κατάταξη.

Η ΛΕΞΗ ΤΗΣ ΕΒΔΟΜΑΔΑΣ

Πλήρως Ελαστική Ζήτηση/Προσφορά

Πλήρως ελαστική ζήτηση/προσφορά παρουσιάζουν τα αγαθά και οι υπηρεσίες των οποίων η ζήτουμενη/προσφερόμενη ποσότητα παρουσιάζει μεταβολές χωρίς καμία αύξηση ή μείωση στην τιμή τους (δηλ. με σταθερή τιμή).

Μάριος Χαραλαμπίδης
Καθηγητής Διοίκησης και Οικονομικών
Cyprus Institute of Marketing / The Cyprus Business School

Νέο ρεκόρ

Άνοδο πάνω από το όριο των 34.000 μονάδων κατέγραψε ο αμερικανικός χρηματιστηριακός δείκτης Dow Jones Industrial Average (DJIA) ως επακόλουθο των πολύ καλών αποτελεσμάτων που ανακοίνωσαν οι αμερικανικές τράπεζες. Επιπλέον, η δημοσιονομική στήριξη φαίνεται να αποτυπώνεται στα μακροοικονομικά μεγέθη, με τις πωλήσεις λιανικής να καταγράφουν τον Μάρτιο άνοδο σχεδόν 10%. Στο μέτωπο της ανεργίας η χώρα κατέγραψε τις προάλλες τον χαμηλότερο αριθμό ανέργων από τον Μάρτιο του 2020, οπότε και εξαπλώθηκε ο ιός εκτός Ασίας. Στις ΗΠΑ την ευφορία των αγορών τροφοδοτεί το άνοιγμα της οικονομίας και η σημαντική κρατική στήριξη προς τους πολίτες που υφεί ουσιαστικά την κατανάλωση.

Τουρισμός

«Πρέπει να επαναλάβουμε τη συζήτηση για υλοποίηση του ψηφιακού διαβατηρίου εμβολιασμών», εισηγείται ο επικεφαλής της μεγαλύτερης πολιτικής ομάδας στο Ευρωκοινοβούλιο. Χαρακτήρισε δε το διαβατήριο ένα εργαλείο για περισσότερη κανονικότητα και εστίασε στο θέμα των ταξιδιών που αποστέλλουν ένα μεγάλο κομμάτι της οικονομικής δραστηριότητας στην Ευρώπη. Είναι, βέβαια, γνωστές οι τεχνικές προκλήσεις για την προετοιμασία όλων των ευρωπαϊκών χωρών για την υλοποίηση του μέτρου. Η Κύπρος παρακολουθεί με ενδιαφέρον τις εξελίξεις μιας και επηρεάζουν άμεσα τον πολύ σημαντικό για τη χώρα τομέα του τουρισμού.

Ο Μπράνσον πούλησε μετοχές της εταιρείας διαστημικών ταξιδιών

Ο **εκεντρικός** επιχειρηματίας σερ Ρίτσαρντ Μπράνσον διέθεσε στην αγορά 5,6 εκατομμύρια μετοχές του ομίλου διαστημικών ταξιδιών Virgin Galactic Holdings, αξίας σχεδόν 150 εκατομμυρίων δολαρίων, εκμεταλλευόμενος ακόμη μία φορά το μεγαλύτερο από τα εισηγμένα περιουσιακά του στοιχεία. Και ο λόγος είναι προφανής, το να μπορέσει δηλαδή να στηρίξει τις επιχειρηματικές δραστηριότητες της αυτοκρατορίας του, οι οποίες επλήγαν λόγω πανδημίας. Ο αριθμός των μετοχών που αποδέσμευσε ισοδυναμεί με το σχεδόν 2,5% στην εταιρεία των διαστημικών ταξιδιών του και οι κινήσεις του αυτές εντάσσονται στο ευρύτερο σχέδιο που έθεσε σε εφαρμογή από τον Μάρτιο. Στα χέρια του σερ Ρίτσαρντ Μπράνσον απομένει πλέον το 24% στην Virgin Galactic.

Αναφορικά, τώρα, με τα έσοδα, αυτά θα τα χρησιμοποιήσει ο μεγιστάνης για τις δραστηριότητες στα ταξίδια και στην ψυχαγωγία, καθώς επίσης και για τη στήριξη υφιστάμενων και νέων επιχειρημάτων του. Αφού τον ανακάλυψε η πώληση μέρους του ποσοστού, που διατηρεί ο Μπράνσον στην Virgin Galactic, η τιμή τις μετοχές της τελευταίας υποχώρησε στη Νέα Υόρκη κατά τις πρωινές συναλλαγές.

Πρόκειται για την πρώτη πώληση μετοχών της εν λόγω επιχείρησης αφότου το πρώτο εξάμηνο του 2020 είχε συγκεντρώσει σε αύξηση κεφαλαίου περισσότερα από 300 εκατομμύρια δολάρια με στόχο την αρωγή άλλων μονάδων του ομίλου-ομπρέλας Virgin Group να αντεπε-

ξέλθουν στις επιπτώσεις της πανδημίας. Ας μη λησμονούμε ότι ο αερομεταφορέας της Virgin Atlantic Airways, της εταιρείας που αποτέλεσε το θεμέλιο επί του οποίου κτίστηκε η αυτοκρατορία Μπράνσον, διασώθηκε από το «χειλός του γκρεμού».

Η διάσωσή της συμπεριελάμβανε 1,2 δισεκατομμύριο στερλίνες, εκ των οποίων τα 200 εκατομμύρια

Στόχος, να στηρίξει τις επιχειρηματικές δραστηριότητες της αυτοκρατορίας του, οι οποίες επλήγαν λόγω πανδημίας.

στερλίνες προέρχονταν από τον ίδιο τον επιχειρηματία. Όπως ο ίδιος ο Μπράνσον είχε γράψει σε ιστολόγιο το 2020, «δεδομένου ότι πολλές από τις δραστηριότητές μας εδράζονται σε κλάδους όπως τα ταξίδια, ο τουρισμός, η ψυχαγωγία και η ευεξία, έχουν δεχθεί σοβαρά χτυπήματα και αγωνίζονται να επιβιώσουν με όλες τους τις δυνάμεις και να περισώσουν θέσεις εργασίας».

Τέλος, σημειώνεται πως μία από τις τελευταίες επιχειρηματικές ιδέες του Μπράνσον ήταν ο διαστημικός τουρισμός. Η αυτοκρατορία του γεννήθηκε τη δεκαετία του 1970, εκτεινόμενη σε ποικίλες δραστηριότητες από τη δισκογραφία έως τα αναψυκτικά.

Ανακαλύφθηκε η «χρυσή πόλη» των φαραώ

ΚΑΪΡΟ. Θαμμένη μεγαλούπολη από την εποχή της βασιλείας του φαραώ της 18ης δυναστείας, Αμενχοτέπ Γ', εντόπισαν Αιγύπτιοι αρχαιολόγοι κοντά στην πόλη του Λούξορ. Η πόλη οικοδομήθηκε πριν από 3.400 χρόνια, κατά τη διάρκεια περιόδου μεγάλης οικονομικής ακμής από τον Αμενχοτέπ, πατέρα του φαραώ Ακενατόν, που έμεινε στην ιστορία ως εισηγητής μονοθεϊστικής λατρείας του θεού Ηλιου, Ατόν. Η σύντομη βασιλεία του Ακενατόν μεταξύ 1.353 και 1.336 π.Χ., έδωσε ώθηση σε αναγέννηση της αρχαίας αιγυπτιακής τέχνης, που εγκατέλειψε τον αυστηρό formalισμό προς χάριν της αφαιρετικής και της απεικόνισης της καθημερινής ζωής. Τα τείχη της «χαμένης χρυσής πολιτείας», όπως τη χαρακτήρισε ο «τσάρος» της αιγυπτιακής αρχαιολογίας Ζαχί Χαουάς, εντοπίστηκαν τον περασμένο Σεπτέμβριο, χωρίς οι αρχαιολόγοι να έχουν φαντασθεί το μέγεθος του οικισμού και την ποιότητα κατασκευής των κτισμάτων. Στην ιδιαίτερα καλά διατηρημένη πόλη, οι αρχαιολόγοι έφεραν στο φως σχεδόν άθικτους τοίχους και δωμάτια γεμάτα κεραμικά αντικείμενα, αλλά και κοσμήματα, όπως δαχτυλίδια, σφραγιδόλιθους και χρωματιστά σκεύη, με τη σφραγίδα του φαραώ Αμενχοτέπ. «Τα σπίτια στους δρόμους της πόλης έχουν τοίχους ύψους τριών μέτρων», είπε ο Χαουάς. Η ανασκαφή πραγματοποιείται στα δυτικά του Λούξορ, σε μικρή απόσταση από τους Κολοσσούς του Μέμνον και το μαυσωλείο του βασιλέα Ραμσή Β', λίγα χιλιόμετρα από την Κοιλιάδα των Βασιλέων. «Πρόκειται για ανακάλυψη κορυφαίας σημασίας. Είναι ένα είδος αιγυπτιακής Πομπηίας, χάρη στον όγκο και στην ποικιλία των αντικειμένων καθημερινής χρήσης που βρίσκονται εκεί», λέει ο Πίτερ Λακοβάρα, επικεφαλής της αμερικανικού Ταμείου Αιγυπτιακής Αρχαιολογίας, που έχει πραγματοποιήσει ανασκαφές στην Ανώ Αίγυπτο και στο ανάκτορο της Μαλκάτα.

Η ανασκαφή έφερε στο φως τρία ανάκτορα του Αμενχοτέπ, κτίρια διοικητικών υπηρεσιών και μεγάλο αριθμό φούρνων και καμινιών, για την κατασκευή γυαλιού και κεραμικών,

Οι αρχαιολόγοι έφεραν στο φως σχεδόν άθικτους τοίχους και δωμάτια γεμάτα κεραμικά αντικείμενα και κοσμήματα.

«Είναι ένα είδος αιγυπτιακής Πομπηίας, χάρη στον όγκο και στην ποικιλία των αντικειμένων που βρίσκονται εκεί», λένε οι αρχαιολόγοι.

καθώς και κομμάτια χιλιάδων αγαλμάτων, σύμφωνα με την ειδικό Μπέτσι Μπράντ του Πανεπιστημίου Τζονς Χόκκινς. «Ο εντοπισμός του κέντρου κατασκευής των αντικειμένων αυτών προσφέρει πληροφορίες για το δίκτυο μεταφοράς προϊόντων κατά τη βασιλεία του Αμενχοτέπ», λέει η Μπράντ. Οι δραστηριότητες διάφορων τεχνιτών ήταν χωρισμένες ανά συνοικία. Κάποιες από τις κατοικίες στέγαζαν οικογένειες, αλλά και βιοτεχνίες επεξεργασίας μετάλλων και γυαλιού. Εκατό μέτρα από το κέντρο της πόλης,

οι αρχαιολόγοι εντόπισαν νεκροταφείο, με τάφους λαξεμένους από πέτρα.

Η λαμπρή πόλη εγκαταλείφθηκε, όμως, βιαστικά μετά το αποτυχημένο πραξικόπημα του Ακενατόν και την απόφασή του να στραφεί κατά του πανίσχυρου πολυθεϊστικού ιερατείου. Η αντίσταση των ιερέων και η αντιπάθεια των ανακτόρων προς τα μεταρρυθμιστικά σχέδια του νέου φαραώ οδήγησαν στη δολοφονία του και σε συνειδητή προσπάθεια εξάλειψής της κληρονομιάς του. Ο νεαρός φαραώ έμεινε στην ιστορία με το προσωνύμιο «Ακενατόν ο αιρετικός».

Η «χαμένη πόλη» φαίνεται να κατοικήθηκε πάλι μετά την άνοδο του Τουταγχαμών στη βασιλεία, ο οποίος ίδρυσε νέα μεγαλοπρεπή αυτοκρατορικά πρωτεύουσα, τη Μέμφιδα. Η πόλη του Αμενχοτέπ συνέχισε, όμως, να τροφοδοτεί την αυτοκρατορική πρωτεύουσα με περίτεχνα αντικείμενα και καθημερινά, χρυσά και ασημένια είδη.

REUTERS

ΔΕΛΤΙΟ Α ΕΙΔΟΠΟΙΗΣΗ ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΟΥ ΠΛΕΙΣΤΗΡΙΑΣΜΟΥ

Δυνάμει του περί Πώλησης Ενυπόθηκου Ακινήτου μέσω Ηλεκτρονικού Συστήματος Πλειστηριασμού Διατάγματος του 2019

ΑΝΑΚΟΙΝΩΝΕΤΑΙ ότι σύμφωνα με το περί Πώλησης Ενυπόθηκου Ακινήτου μέσω Ηλεκτρονικού Συστήματος Πλειστηριασμού Διάταγμα του 2019, το οποίο εκδόθηκε δυνάμει των διατάξεων του περί Μεταβιβάσεως και Υποθηκείσεως Ακινήτων Νόμου, θα πωληθεί σε ηλεκτρονικό πλειστηριασμό μετά από αίτηση της Ελληνικής Τράπεζας Δημόσιας Εταιρείας Λτδ, η ακίνητη ιδιοκτησία που περιγράφεται στον πιο κάτω Πίνακα από τον Υπάλληλο Ηλεκτρονικού Πλειστηριασμού ή τον εργοδότη αυτού ACB E-Auctions Ltd, αρ. τηλ. 22-222230, ηλεκτρονική διεύθυνση: info@eauctions-cy.com.

Η πώληση θα διεξαχθεί μέσω Ηλεκτρονικού Συστήματος Πλειστηριασμού στην Ιστοσελίδα Ηλεκτρονικού Πλειστηριασμού www.eauction-cy.com, στις 11/05/2021 και ώρα 10:00π.μ.

Μοναδικός Αριθμός Ηλεκτρονικού Πλειστηριασμού: S67X81X2DN-001, 002, 003, 004, 005,006, 007, 008, 009, 010, 011, 012, 013, 014, 015, 016, 017, 018, 019, 020, 021, 022, 023, 024, 025

ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΑΚΙΝΗΤΗΣ ΙΔΙΟΚΤΗΣΙΑΣ							
Α/Α	Αριθμός εγγραφής	Αριθμός Φύλλου/Σχεδίου και Αρ. Τεμαχίου	Δήμος/Ενορία/Κοινότητα	Τοποθεσία ή οδός	Λεπτομέρειες του ακινήτου		Εγγεγραμμένο συμφέρον που θα πωληθεί
					Είδος	Έκταση τ.μ.	
1.	0/10409	47/42 και 999	Λεμεσός/Βουνί	Μαρωνίτης	Χωράφι Αμπέλι Διάφορα Δένδρα: 11	2342	1/1
Επιφύλασσόμενη τιμή πώλησης: €4.000							
Ποσό Εγγύησης: €400							
2.	0/10946	47/42 και 1498	Λεμεσός/Βουνί	Χατζη Πέλας	Χωράφι Αμπέλι Αμυγδαλιές: 6	2174	1/1
Επιφύλασσόμενη τιμή πώλησης: €26.000							
Ποσό Εγγύησης: €2.600							
3.	0/11063	47/42 και 1934	Λεμεσός/Βουνί	Τσαρλού	Χωράφι Αμπέλι Αμυγδαλιές: 20	2342	1/1
Επιφύλασσόμενη τιμή πώλησης: €3.000							
Ποσό Εγγύησης: €300							
4.	0/11362	47/50 και 996	Λεμεσός/Βουνί	Σπήλιος του Μούλου	Χωράφι Αμπέλι	2174	1/1
Επιφύλασσόμενη τιμή πώλησης: €3.200							
Ποσό Εγγύησης: €320							
5.	0/12358	47/42 και 181	Λεμεσός/Βουνί	Φετιές	Χωράφι Αμπέλι	7693	1/1
Επιφύλασσόμενη τιμή πώλησης: €17.200							
Ποσό Εγγύησης: €1.720							
6.	0/12838	47/42 και 968	Λεμεσός/Βουνί	Μαρωνίτης	Χωράφι Αμπέλι Αμυγδαλιές: 16	3011	1/1
Επιφύλασσόμενη τιμή πώλησης: €42.400							
Ποσό Εγγύησης: €4.240							
7.	0/13009	47/42 και 998	Λεμεσός/Βουνί	Μαυρομήτης	Χωράφι Αμπέλι	5017	1/1
Επιφύλασσόμενη τιμή πώλησης: €8.400							
Ποσό Εγγύησης: €840							
8.	0/13457	47/42 και 1935	Λεμεσός/Βουνί	Τσαρλού	Χωράφι Αμπέλι	1673	1/1
Επιφύλασσόμενη τιμή πώλησης: €2.200							
Ποσό Εγγύησης: €220							
9.	0/13620	47/50 και 998	Λεμεσός/Βουνί	Μαυρόκουλα	Χωράφι	2193	1/1
Επιφύλασσόμενη τιμή πώλησης: €3.200							
Ποσό Εγγύησης: €320							
10.	0/13819	47/42 και 1400	Λεμεσός/Βουνί	Βούππα	Χωράφι Αμπέλι	4348	1/1
Επιφύλασσόμενη τιμή πώλησης: €5.000							
Ποσό Εγγύησης: €500							
11.	0/13827	47/50 και 601	Λεμεσός/Βουνί	Βελονάκα	Χωράφι	3345	1/1
Επιφύλασσόμενη τιμή πώλησης: €4.000							
Ποσό Εγγύησης: €400							
12.	0/14114	47/42 και 1001	Λεμεσός/Βουνί	Σωτήρης	Χωράφι Αμπέλι	5686	1/1
Επιφύλασσόμενη τιμή πώλησης: €10.800							
Ποσό Εγγύησης: €1.080							
13.	0/14308	47/50 και 875	Λεμεσός/Βουνί	Σπήλιος του Μούλου	Χωράφι	9727	1/1
Επιφύλασσόμενη τιμή πώλησης: €12.000							
Ποσό Εγγύησης: €1.200							
14.	0/14539	47/50 και 196	Λεμεσός/Βουνί	Σπήλιος του Μούλου	Χωράφι	8027	1/1
Επιφύλασσόμενη τιμή πώλησης: €12.800							
Ποσό Εγγύησης: €1.280							

ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΑΚΙΝΗΤΗΣ ΙΔΙΟΚΤΗΣΙΑΣ							
Α/Α	Αριθμός εγγραφής	Αριθμός Φύλλου/Σχεδίου και Αρ. Τεμαχίου	Δήμος/Ενορία/Κοινότητα	Τοποθεσία ή οδός	Λεπτομέρειες του ακινήτου		Εγγεγραμμένο συμφέρον που θα πωληθεί
					Είδος	Έκταση τ.μ.	
15.	0/14580	47/ 5326V01 και 315	Λεμεσός/Βουνί	Εντός του χωριού	Τόπος	161	1/1
Επιφύλασσόμενη τιμή πώλησης: €8.400							
Ποσό Εγγύησης: €840							
16.	0/14863	47/5326V01 και 2049	Λεμεσός/Βουνί	Εντός του χωριού	Διώροφη Κατοικία	335	1/1
Επιφύλασσόμενη τιμή πώλησης: €156.000							
Ποσό Εγγύησης: €15.600							
17.	0/15073	47/42 και 2021	Λεμεσός/Βουνί	Κοιλανιώτισσα	Χωράφι Αμπέλι	15841	1/1
Επιφύλασσόμενη τιμή πώλησης: €64.000							
Ποσό Εγγύησης: €6.400							
18.	0/17319	47/27 και 945	Λεμεσός/Κοιλάνι	Παλιολινούδες	Χωράφι Αμπέλι	586	1/1
Επιφύλασσόμενη τιμή πώλησης: €1.200							
Ποσό Εγγύησης: €120							
19.	0/17752	47/27 και 963	Λεμεσός/Κοιλάνι	Μούττη Αφάμη	Χωράφι Αμπέλι	7721	1/1
Επιφύλασσόμενη τιμή πώλησης: €11.600							
Ποσό Εγγύησης: €1.160							
20.	0/2853	53/21 και 332	Λεμεσός/Σούνι-Ζανακιά	Χιλαντρί	Χωράφι	35118	1/2
Επιφύλασσόμενη τιμή πώλησης: €32.400							
Ποσό Εγγύησης: €3.240							
21.	0/2854	53/21 και 334	Λεμεσός/Σούνι-Ζανακιά	Χιλαντρί	Χωράφι	25419	1/1
Επιφύλασσόμενη τιμή πώλησης: €28.000							
Ποσό Εγγύησης: €2.800							
22.	0/2855	53/37 και 55	Λεμεσός/Σούνι-Ζανακιά	Άσρη Μούττη	Χωράφι	5686	1/1
Επιφύλασσόμενη τιμή πώλησης: €17.200							
Ποσό Εγγύησης: €1.720							
23.	0/3763	53/36 και 252	Λεμεσός/Σούνι-Ζανακιά	Κόλυμπος της Περνιάς	Χωράφι	10954	1/2
Επιφύλασσόμενη τιμή πώλησης: €135.600							
Ποσό Εγγύησης: €13.560							
24.	0/3952	0/2-189-345 και 73	Λεμεσός/Σούνι-Ζανακιά	Λαόνα	Χωράφι	3889	140/960
Επιφύλασσόμενη τιμή πώλησης: €18.800							
Ποσό Εγγύησης: €1.880							
25.	0/3953	0/2-189-345 και 74	Λεμεσός/Σούνι-Ζανακιά	Λαόνα	Χωράφι	6383	140/960
Επιφύλασσόμενη τιμή πώλησης: €28.400							
Ποσό Εγγύησης: €2.840							
26.	3/47337	54/580602 και ΕΠΙ 640	Λεμεσός/Αγία Τριάδα	Βασιλέως Ονήσιλου και Λεωφ. 28ης Οκτωβρίου	Διαμέρισμα αρ. 1 στον 4ον όροφο		1/1
Επιφύλασσόμενη τιμή πώλησης: Βλέπε σημείωση πιο κάτω							
Ποσό Εγγύησης: Βλέπε σημείωση πιο κάτω							
27.	3/47338	54/580602 και ΕΠΙ 640	Λεμεσός/Αγία Τριάδα	Βασιλέως Ονήσιλου και Λεωφ. 28ης Οκτωβρίου	Διαμέρισμα αρ. 2 στον 4ον όροφο		1/1
Επιφύλασσόμενη τιμή πώλησης: Βλέπε σημείωση πιο κάτω							
Ποσό Εγγύησης: Βλέπε σημείωση πιο κάτω							

- Το ακίνητο δεν θα παραδοθεί αν δεν καλυφθεί η επιφύλαχθείσα τιμή πώλησης.
- Το συμφέρον στο πιο πάνω ακίνητο προσφέρεται στην πώληση χωρίς περισσότερες εγγυήσεις σχετικά με την ύπαρξη, το είδος ή την έκταση του ακινήτου ή με το δικαίωμα που έχει ο ενυπόθηκος οφειλέτης.
- Ο Ψηλότερος Προσφοροδότης πρέπει να έχει υπόψη του ότι, το υπόλοιπο από το τίμημα πώλησης (αποδεχόμενης τιμής προσφοράς μείον το ποσό της εγγύησης) πρέπει να πληρωθεί στον ενυπόθηκο δανειστή, διαφορετικά χάνει το ποσό της εγγύησης και έχει ευθύνη για κάθε ζημία που πιθανόν να υπάρξει σε κατοπινή πώληση.
- Οι πλειοδότες θα πρέπει να έχουν υπόψη τους ότι, σε περιπτώσεις όπου ενδέχεται να προκύψει Φ.Π.Α., το οποιοδήποτε κατακυρωθέν τίμημα πώλησης δεν θα περιλαμβάνει το ποσό του Φ.Π.Α. Το ποσό αυτό θα είναι πληρωτέο επιπρόσθετα από το τίμημα πώλησης και θα βαρύνει τον αγοραστή.
- Τα ακίνητα (1 - 3), (4), (6 - 14) και (18-22) είναι περικλειστά. Τα ακίνητα (3) και (8) διαπερνούνται από αργάκι στα Βόρεια. Τα ακίνητα (7), (14) και (40) εφάπτονται σε αργάκι στα Δυτικά. Τα ακίνητα (1) και (23) εφάπτονται σε αργάκι στα Ανατολικά. Το ακίνητο (10) υπόκειται σε δικαίωμα διαβάσεως πλάτους 2,44 μέτρα κατά μήκος του Βόρειου συνόρου (Α 663/1979) (Αρ. φακέλου 5/ΑΕΔ/523361/1980). Υποκείμενο ακίνητο: ΑΡ. εγγραφής 0/13818, Φ/Σ 47/42, τμήμα: 0, τεμάχιο: 1399, Λεμεσός, Βουνί. Το ακίνητο (13) εφάπτεται σε αργάκι στα βορειοδυτικά και σε κρατική γη στα Δυτικά. Το ακίνητο (20) διαπερνάτε από αργάκι στα Ανατολικά. Το ακίνητο (21) διαπερνάτε από αργάκι στο κεντρικό τμήμα του. Το ακίνητο (20) εμπίπτει εντός της Πολεοδομικής Ζώνης Ζ1 (Ζώνη Προστασίας) (84% Εμβαδού γης) και Ζ3- ΠΤ (16% Εμβαδού γης). Το ακίνητο (21) εμπίπτει εντός της Πολεοδομικής Ζώνης Ζ 3-ΠΤ (Ζώνη Προστασίας). Το ακίνητο (22) εμπίπτει εντός της Πολεοδομικής Ζώνης Ζ1 (Ζώνη Προστασίας). Το ακίνητο (23) εμπίπτει εντός της Πολεοδομικής Ζώνης Ζ3 (Ζώνη Προστασίας) (23% εμβαδού γης) εφάπτεται αργακίου κατά μήκος του ανατολικού συνόρου.

Τα ακίνητα (26) και (27) εξαιρούνται και δεν θα δημοπρατηθούν κατά τον πιο πάνω πλειστηριασμό ωστόσο η Τράπεζα επιφυλάσσει πλήρως τα δικαιώματα της να προχωρήσει σε μεταγενέστερο στάδιο στην εκποίηση αυτών δυνάμει και συμφώνως των διατάξεων του περί Μεταβιβάσεως και Υποθηκείσεως Ακινήτων Νόμου και του περί Πώλησης Ενυπόθηκου Ακινήτου μέσω Ηλεκτρονικού Συστήματος Πλειστηριασμού Διατάγματος του 2019.

Ημερομηνία: 27/03/2021

Η Τράπεζα θα παρέχει περαιτέρω πληροφόρηση αναφορικά με το ακίνητο στους ενδιαφερόμενους αγοραστές, οι οποίοι παρακαλούνται όπως απευθυνθούν στην ηλεκτρονική διεύθυνση www.hellenicbank.com και/ή στο τηλέφωνο 22-690470.

Σημειώνεται ότι, όποιος προτίθεται να πλειοδοτήσει στον πλειστηριασμό, θα πρέπει να εγγραφεί και να καταβάλει το ποσό εγγύησης το αργότερο μέχρι τις 15:00μ.μ., δύο (2) πλήρεις εργάσιμες ημέρες πριν την ορισθείσα ημερομηνία του πλειστηριασμού.

Ενισχύσεις εκατομμυρίων για το χαλλούμι

Κώστας Καδής: Θα αυξηθούν οι εξαγωγές και οι επενδύσεις στην αιγοπροβατοτροφία - Ενδιαφέρον από την Ελλάδα

Συνέντευξη στη **ΜΑΡΙΑ ΗΡΑΚΛΕΟΥΣ**

Αύξηση των εξαγωγών και των επενδύσεων στην αιγοπροβατοτροφία και την παραγωγή χαλλουμιού βλέπει μετά την κατοχύρωσή του, ο υπουργός Γεωργίας Κώστας Καδής. Από την πλευρά του Υπουργείου του, θα δοθούν ενισχύσεις πολλών εκατομμυρίων στους παραγωγούς για αναβάθμιση των κτηνοτροφικών εγκαταστάσεων και αύξηση στην παραγωγή του γάλακτος. Ωστόσο, το κόστος της προσαρμογής βραίνει και τους παραγωγούς. Ο κ. Καδής επισημαίνει τις προθέσεις του Υπουργείου να απορροφήσει το κόστος των χρεώσεων των ελέγχων από την Bureau Veritas, ενώ υπογραμμίζει ότι δεν τίθεται θέμα αναθεώρησης της επιλογής της εταιρείας πριν την παρέλευση των πέντε χρόνων που προνοεί το συμβόλαιο. Αναφέρεται επίσης στο ενδεχόμενο αλλαγής στο χρονοδιάγραμμα προσαρμογής.

- Ιστορικής σημασίας η κατοχύρωση του χαλλουμιού. Ποια είναι όμως η επόμενη μέρα;

- Πρώτα απ' όλα πρέπει να κατανοήσουμε την σημασία του γεγονότος. Νιώθω ότι μέσα σε αυτό

Το υπουργείο Γεωργίας θα προσπαθήσει να απορροφήσει το κόστος των χρεώσεων που θα προκύψουν από τους ελέγχους του χαλλουμιού προς τους Κύπριους παραγωγούς.

το περιβάλλον της απογοήτευσης και λόγω της πανδημίας, και όσων συμβαίνουν γενικότερα, δώσαμε ένα αίσθημα αισιοδοξίας στους συμπολίτες μας που θεωρούν ότι το χαλλούμι είναι αναπόσπαστο κομμάτι της κουλτούρας και της κληρονομιάς μας. Η κατοχύρωση έγινε σε μια καθοριστική στιγμή, αφού πριν από μερικές εβδομάδες, ευρωπαϊκό δικαστήριο σε απόφασή του θεωρούσε το χαλλούμι γενόσημο προϊόν. Άρα φτάσαμε σε οριακό σημείο για να μην θεωρείται πλέον το προϊόν κυπριακό. Θεωρώ λοιπόν πολύ σημαντικό το ότι πετύχαμε την κατοχύρωση αυτή την χρονική στιγμή. Πλέον αρχίσαμε να υλοποιούμε ένα πάρα πολύ συγκροτημένο, συγκεκριμένο και ολοκληρωμένο σχέδιο για τα ζητήματα της επόμενης ημέρας ώστε να αξιοποιήσουμε την τεράστια δυναμική που δημιουργείται γύρω από το προϊόν μας. Το θέμα πήρε μεγάλη διάσταση και προβολή και αυτό έχει ως αποτέλεσμα να φτάνουν ήδη ενώπιόν μας πληροφορίες για ενδιαφέρον για νέες επενδύσεις. Βλέπουμε επίσης τους κτηνοτρόφους να ετοιμάζουν τα επόμενα βήματα για αύξηση της παραγωγής τους και επέκταση και δημιουργία νέων μονάδων. Αυτές είναι πολύ θετικές συνέπειες της κατοχύρωσης.

- Μιλήσατε για επενδύσεις. Από πού προέρχεται το ενδιαφέρον;

- Οι πληροφορίες που φτάνουν κοντά μας μιλούν για επενδυτικό ενδιαφέρον τόσο από την Κύπρο όσο και από το εξωτερικό και από την Ελλάδα. Απομένει να το δούμε να μετουσιώνεται σε πράξη. Θεωρώ ότι είναι πάρα πολύ καλή συγκυρία το ότι αυτό το ενδιαφέρον συμπίπτει με τις δυνατότητες που θα δώσει το επενδυτικό μέτρο στο πλαίσιο του προγράμματος αγροτικής ανάπτυξης που ανακοινώσαμε προχθές, στο πλαίσιο του οποίου θα δοθούν αρκετά χρήματα για νέες επενδύσεις στον τομέα της αιγοπροβατοτροφίας.

- Ποιο είναι το ακριβές ποσό που θα δοθεί για ενίσχυση της αιγοπροβατοτροφίας;

- Η εκτίμησή μας είναι ότι μέσα από τα δύο τελευταία προγράμματα που έχουν προκηρυχθεί, του 2019

Η κατοχύρωση έγινε σε μια καθοριστική στιγμή αφού είχαμε φτάσει σε οριακό σημείο να χάσουμε το χαλλούμι, δηλώνει στην «Κ» ο υπουργός Γεωργίας Κώστας Καδής.

και του πιο πρόσφατου, θα δοθούν στην αιγοπροβατοτροφία γύρω στα 30 εκατ. για μια τριετία. Αυτό θα καλύψει τα έτη 2020-2022. Μέσα στα επενδυτικά προγράμματα περιλαμβάνεται ο εκσυγχρονισμός υφιστάμενων μονάδων αιγοπροβατοτροφίας αλλά και αγελαδοτροφίας. Σε αυτό το πλαίσιο επιπλέον και το θέμα διαχείρισης των αποβλήτων. Από την στιγμή που θα έχουμε μεγάλη αύξηση της κτηνοτροφικής δραστηριότητας, θα πρέπει να δούμε και την περιβαλλοντική διάσταση και πώς διαχειριζόμαστε αυτές τις προκλήσεις που θα προκύψουν.

- Μπορούμε αυτή την στιγμή να έχουμε εικόνα για το κόστος της προσαρμογής;

- Κανονικά οι παραγωγοί θα έπρεπε ήδη να είναι προσαρμοσμένοι αφού το χαλλούμι που παράγεται σήμερα, κανονικά δεν έχει να διαφέρει από αυτό που λέει το πρότυπο. Ο παραγωγός ο οποίος ήταν εντάξει δεν έχει να φοβηθεί τίποτα. Αν υπάρχουν παραγωγοί που προσπαθούσαν να ξεγελάσουν το σύστημα, σίγουρα η ζωή τους θα γίνει πιο δύσκολη

Προς κατοχύρωση και άλλα προϊόντα

- Υπάρχουν άλλα προϊόντα μας που μπορεί να κατοχυρωθούν ως ΠΟΠ;
- Αυτή την στιγμή δυναμικά άλλα πέντε προϊόντα θα μπορούσαν να κατοχυρωθούν ως ΠΟΠ. Πρόκειται μεταξύ άλλων για τον σουτζουκό, το παστέλι Ανώγειρας, τα αρκατένα Ομόδους, τον

τραχανά, και το κυπριακό μέλι ανθών. Εκκρεμούν για κατοχύρωση προστατευόμενης γεωγραφικής ένδειξης το ροδόσταγμα Αγρού, τα μακαρόνια Σμίλας, τα Τερτελλούθκια, η πατάτα κοκκινόχωριών και τα χαλιτζά.

και καλώς θα γίνει διότι αυτό θα είναι επωφελές προς όλους. Όσον αφορά το κόστος της προσαρμογής, αναφέραμε ήδη τα 30 εκατ. ευρώ που θα δοθούν ως επένδυση για στήριξη του τομέα της αιγοπροβατοτροφίας. Υπάρχουν επίσης άλλα 7 εκατ. ευρώ μέσα από το πλαίσιο του προγράμματος AGRI-CYGEN, το οποίο χρηματοδοτείται με εθνικούς πόρους με στόχο την βελτίωση της παραγωγικότητας των ντόπιων φυλών των αιγοπροβάτων και την αύξηση στην παραγωγή γάλακτος. Θα δοθούν επίσης κίνητρα για μείωση της εποχικότητας στην παραγωγή γάλακτος. Είναι επίσης το κόστος για

την διαχείριση κτηνοτροφικών αποβλήτων. Είναι δύσκολο λοιπόν να προσδιορίσουμε με σαφείς αριθμούς το κόστος αυτή την στιγμή διότι είναι πολυδιάστατο το ζήτημα.

Απορρόφηση του κόστους
- Έχουν οριστικοποιηθεί οι χρεώσεις των ελέγχων από την εταιρεία;

- Δεν έχουν οριστικοποιηθεί ακόμα. Ως γενική αρχή, το κόστος των ελέγχων επιβαρύνει τον ελεγχόμενο, στην προκειμένη περίπτωση τους κτηνοτρόφους, τους τυροκόμους κ.ο.κ. Η προσπάθειά μας είναι να βρεθούν πόροι ούτως ώστε να στερηθούν οι ελεγχόμενοι

με νόμιμες διαδικασίες. Για τους κτηνοτρόφους αυτή η δυνατότητα παρέχεται μέσα από το πρόγραμμα αγροτικής ανάπτυξης. Μπορεί δηλαδή να απορροφήσουμε πλήρως τις χρεώσεις μέσα από τις πρόνοιες του προγράμματος αγροτικής ανάπτυξης.

Αλλαγές και εξαγωγές

- Τελικά θα γίνουν τα minor changes στο προϊόν μετά την έγκριση του φακέλου; Με δεδομένο ότι υπάρχει η δυνατότητα για αλλαγές για τις οποίες είστε σε συζητήσεις και με τους παραγωγούς.

- Θέλουμε με συναίνεση και συνεργασία με όλους τους ενδιαφερόμενους να διαχειριστούμε όλα τα επόμενα βήματα που έχουν σχέση με την αξιοποίηση της μεγάλης προοπτικής που διανοίγεται με την κατοχύρωση. Άρα είναι θέματα που θα συζητήσουμε πάντοτε μέσα στο πλαίσιο του ευρωπαϊκού κεκτημένου, της ευρωπαϊκής νομοθεσίας, η οποία αναγνωρίζει τη δυνατότητα για πιθανές διαφοροποιήσεις και βελτιώσεις. Άρα θα δούμε με όλους τους εμπλεκόμε-

νους, ποιες βελτιώσεις θα μπορούσαν να γίνουν στην βάση του ότι υπάρχει μια ανάγκη αλλαγής για κάποιες πρόνοιες του φακέλου, λαμβάνοντας υπόψη και το γεγονός ότι αυτός κατατέθηκε πριν από αρκετά χρόνια.

- Ποιες είναι αυτές οι αλλαγές;

- Για να θεωρηθεί μια αλλαγή ως ήσσονος σημασίας, δεν θα πρέπει να αφορά την ιδιότητα του προϊόντος και τα χαρακτηριστικά που το κάνουν μοναδικό. Θα έλεγα ότι οι αλλαγές αυτές έχουν σχέση με τις αλλαγές στις καταναλωτικές συνήθειες του κόσμου και όχι στο ίδιο το προϊόν. Αν για παράδειγμα επιθυμεί η βιομηχανία εστίασης να προμηθευτεί το προϊόν σε μεγαλύτερες συσκευασίες για πρακτικούς λόγους, αυτό δεν αλλάζει ούτε τα χαρακτηριστικά ούτε την γεύση ούτε τα οργανοληπτικά χαρακτηριστικά και την ιδιότητα του προϊόντος και θα μπορούσαμε να το συζητήσουμε. Αυτό γίνεται ήδη με πολλά άλλα τυριά ΠΟΠ. Άρα, για τέτοιου είδους τροποποιήσεις, θα τις συζητήσουμε και με τους ενδιαφερόμενους και με την Ευρωπαϊκή Επιτροπή ούτως ώστε να υλοποιηθεί η συγκεκριμένη διαδικασία που θα δώσει και με-

«Ο παραγωγός ο οποίος ήταν συμμορφωμένος με το πρότυπο δεν έχει να φοβηθεί τίποτα. Αν υπάρχουν παραγωγοί που προσπαθούσαν να ξεγελάσουν το σύστημα, σίγουρα η ζωή τους θα γίνει πιο δύσκολη».

γαλύτερη ευελιξία που θα βοηθήσει τις εξαγωγές μας.

- Υπάρχει περιθώριο να αλλάξει το χρονοδιάγραμμα του 2024 για την περίοδο προσαρμογής;

- Μόνο η πληροφορία έχει φτάσει κοντά μας, ότι υπάρχει έντονο αίτημα και από πλευράς Τουρκοκυπρίων για αυτό το θέμα καθώς έχουν ισως μεγαλύτερες προκλήσεις στο κομμάτι της ποσότητας. Θα μας διευκόλυνε να είχαμε μια μεγαλύτερη άνεση προσαρμογής, άρα σίγουρα δεν θα είμαστε αρνητικοί. Είναι απόφαση της Κομισιόν. Αυτό που έχουμε ξεκαθαρίσει και έγινε κατανοητό, είναι ότι δεν μπορεί να υπάρξει διαφοροποίηση στη μεταβατική περίοδο μόνο στην πλευρά. Άρα θα πρέπει να είναι κάτι ενιαίο για όλη την Κύπρο. Η θέση μας είναι ότι δεν θα είμαστε αρνητικοί στην επέκταση του χρόνου προσαρμογής και ότι η όποια επέκταση θα πρέπει να είναι κοινή για όλη την Κύπρο.

- Θεωρείτε ότι θα υπάρξει περίοδος που θα μειωθούν οι εξαγωγές μας λόγω της μειωμένης παραγωγής;

- Δεν πιστεύω ότι θα μειωθούν λόγω αυτού του δεδομένου οι εξαγωγές. Οι εξαγωγές ενδεχομένως να έχουν ήδη επηρεαστεί από την πανδημία και θα δούμε ενδεχομένως μια μείωση αυτή την χρονιά σε σχέση με προηγούμενες χρονιές. Είμαι βέβαιος όμως ότι θα υπάρξει ανάκαμψη και με τη δυναμική που παίρνει το χαλλούμι θα δούμε αύξηση. Ειδικά αν καρποφορήσουν και όλες αυτές οι προσπάθειες που γίνονται για την αύξηση της παραγωγικότητας στον τομέα της αιγοπροβατοτροφίας.

- Μιλώντας για εξαγωγές, μπορείτε να ελέγξουμε ότι δεν θα φύγουν ποσότητες από τα Κατεχόμενα;

- Σίγουρα αυτές οι ποσότητες δεν θα είναι ΠΟΠ. Δεν πιστεύω ότι θα υπάρχει αθέμιτος ανταγωνισμός υπό την έννοια του ότι όλοι θα παίζουμε με τους ίδιους όρους. Δεν θα υπάρξει επίδραση ή παρέμβαση στους όρους του ανταγωνισμού. Είναι οι κανονισμοί που θέτει το ευρωπαϊκό κεκτημένο, το πλαίσιο που θέτει η Ευρωπαϊκή Επιτροπή και πρέπει όλοι να προσαρμοστούν στο ίδιο πλαίσιο.

Τον Μάιο τα συμβόλαια με την Bureau Veritas

- Τι προνοεί το συμβόλαιο με την Bureau Veritas και πότε αναμένεται η υπογραφή του;

- Το συμβόλαιο θα πρέπει να αντικατοπτρίζει τις απαιτήσεις του νομικού κείμενου που εγκρίθηκε από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή. Την περασμένη Δευτέρα οριστικοποιήθηκαν οι πρόνοιες και οι έλεγχοι που πρέπει να γίνονται και είμαστε σε ένα τελικό στάδιο διαβουλεύσεων με τον οργανισμό για την οριστικοποίηση του συμβολαίου. Άρα θεωρώ ότι πολύ σύντομα θα είμαστε σε θέση να υπογράψουμε τα συμβόλαια διάρκειας πέντε ετών. Πολλύ πιθανό να γίνει εντός Μαΐου.

- Πώς απαντάτε σε αντιδράσεις που έχουν εκφραστεί για την επιλογή της Bureau Veritas; Υπάρχει δυνατότητα επανάλυψης της διαδικασίας προσφοράς;

- Πέρα από μια επιστολή που στάλθηκε στο Γενικό Λογιστήριο από μια ενδιαφερόμενη εταιρεία, δεν υπήρξαν αντιδράσεις. Εμείς λειτουργήσαμε και θα λειτουργήσουμε 100% στο πλαίσιο της νομιμότητας και με νομικό σύμβουλο τη Νομική Υπηρεσία, μέσα στο πλαίσιο του τι προβλέπουν οι διαδικασίες και η νομοθεσία και το θεσμικό πλαίσιο για αυτές τις περιπτώσεις. Έτσι θα συνεχίσουμε μέχρι το τέλος της διαδικασίας και πιστεύω δεν θα υπάρχει κανένα πρόβλημα.

- Γνωρίζουμε ότι καταγράφεται αντιδράσεις από τ/κ πλειράς για την διαδικασία ελέγχου στα Κατεχόμενα. Σε ποιο βαθμό επηρεάζει την εφαρμογή της κατοχύρωσης και των ελέγχων που θα ακολουθήσουν;

- Όταν γινόταν η διαδικασία

Δεν τίθεται θέμα αναθεώρησης της επιλογής της Bureau Veritas υπογραμμίζει ο Υπουργός Γεωργίας.

το 2015 είχαν επιλεγεί τρεις διεθνείς οργανισμοί και μέσα από τις προβλεπόμενες διαδικασίες επιλέχθηκε η Bureau Veritas, η οποία είναι αποδεκτή από όλους. Η δική μας θέση είναι ότι ακολουθήσαμε νόμιμες διαδικασίες και θεωρούμε ότι δεν υπάρχει οποιοδήποτε θέμα. Το πώς θα γίνονται οι έλεγχοι στα Κατεχόμενα, ποιος θα τους διενεργεί, και ποιος θα διορίζει το σώμα που θα κάνει τους ελέγχους, περιγράφεται πλέον ξεκάθαρα σε

εγκεκριμένο νομικό κείμενο της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Άρα δεν έχουν νόημα οποιεσδήποτε αντιδράσεις πάνω στο θέμα αυτό. Ως εκ τούτου, τόσο οι Ελληνοκύπριοι όσο και οι Τουρκοκύπριοι παραγωγοί που θέλουν να παράξουν και να εμπορευθούν νόμιμα το χαλλούμι, θα πρέπει να σεβαστούν τα νομικά κείμενα που έχει εγκρίνει η Ευρωπαϊκή Επιτροπή και τις διαδικασίες που αυτά περιλαμβάνουν.

- Άρα δεν υπάρχει ζήτημα να αναθεωρηθεί η επιλογή της Bureau Veritas.

- Όχι δεν υπάρχει κανένα ζήτημα. Άλλωστε μπήκε και μέσα στα νομικά κείμενα της ΕΕ, στη βάση της συμφωνίας που έκανε ο Πρόεδρος το 2015 με τον Τουρκοκύπριο ηγέτη και τον Πρόεδρο της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, η οποία και ανακοινώθηκε.

Αδυνατίζει το όπλο κρατικών εγγυήσεων

Στην ευρωζώνη οι κυβερνήσεις εγγυήθηκαν δάνεια 17% του συνδυασμένου ΑΕΠ και στο 5,7% στις ΗΠΑ

Του ΠΑΝΑΓΙΩΤΗ ΡΟΥΓΚΑΛΑ

Όσο περνάει ο χρόνος τόσο περισσότερο αδυνατίζει το «όπλο» των κρατικών εγγυήσεων. Το νομοσχέδιο το οποίο έπρεπε να έχει περάσει από την Βουλή πέρυσι τέτοιο διάστημα, ένα χρόνο αργότερα και ακόμα συζητείται αν θα έπρεπε ή πρέπει να εγκριθεί. Τα κόμματα της αντιπολίτευσης επαναφέρουν τις δικές τους προϋποθέσεις όσον αφορά την ψήφιση του κατά τρεις φορές αναθεωρημένου νομοσχεδίου από το Μάρτιο του 2020. Το κράτος έχει ήδη υποστηρίξει νοικοκυριά και επιχειρήσεις με τα μέτρα που πάρθηκαν μέχρι σήμερα, είτε με επιδοματικό χαρακτήρα, είτε με αναβολή φόρων, είτε με επιδότηση του μισθολογικού κόστους. Ωστόσο, το μέτρο στο οποίο εναπόθεσαν τις ελπίδες τους κράτη σε Ευρώπη και Αμερική, στην Κύπρο ακόμα συζητείται αν θα ψηφιστεί. Ο λόγος για τις κρατικές εγγυήσεις. Σε οικονομικό δελτίο της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας του Φεβρουαρίου 2021 αναφορικά με τις κρατικές εγγυήσεις από το 2020, αναφέρεται το εξής: «Πρόσθετη υποστήριξη ρευστότητας παρασχέθηκε τόσο στη ζώνη του ευρώ όσο και στις Ηνωμένες Πολιτείες. Οι κυβερνήσεις επέκτειναν διάφορες μορφές στήριξης ρευστότητας σε εταιρείες, οι οποίες στη ζώνη του ευρώ αποτελούσαν εγγυήσεις για δάνεια εντός συνολικού κονδυλίου 17% του συν-

δυασμένου ΑΕΠ των κρατών μελών και στο 5,7% στις Ηνωμένες Πολιτείες. Άλλα μέτρα στήριξης της ρευστότητας στη ζώνη του ευρώ έλαβαν τη μορφή ουσιαστικών συστημάτων αναβολής φόρων και εισφορών κεφαλαίου». Το μέτρο των κρατικών εγγυήσεων, όπως διαφαίνεται λοιπόν, έτυχε σεβαστής αποδοχής από τους επιχειρηματίες, όταν έπρεπε

Υπάρχει καθορισμένο ανώτατο όριο κάλυψης ζημιών σε ποσοστό ύψους 70% για τη Δημοκρατία και 30% για τα πιστωτικά ιδρύματα για νέα δάνεια.

να δοθεί και υπήρχε η ανάγκη να δοθεί ως βοήθεια. Η Κύπρος καθυστέρησε τόσο πολύ να εισάξει αυτό το μέτρο, που όπως φαίνεται είτε δεν θα καταφέρει να το εισάξει, είτε όταν το εισάξει μέχρι το τέλος του καλοκαιριού ίσως να είναι και αργά. Όπως σχολιάζουν κύκλοι της αγοράς, το μέτρο των κρατικών εγγυήσεων δεν γνωρίζουν πως θα βοηθούσε από το Μάρτιο του 2020, πλέον όμως θα βοηθήσει επιχειρηματίες που θέλουν να χρηματοδοτήσουν το «άνοιγμά τους», την ανάπτυξη της επιχειρήσής τους. Το μέτρο θα

τύχει εφαρμογής από μικρομεσαίες επιχειρήσεις, ωστόσο δεν είναι ούτε για τις πολύ μεγάλες, ούτε για τις πολύ μικρές. Παρομοίασαν το μέτρο ως αυτό του Σχεδίου ΕΣΤΙΑ. Στην αρχή νομίζαμε ότι θα ήταν για 15.000 δανειολήπτες, ενώ εντέλει θα φανεί πραγματικά χρήσιμο για 3.000 δανειολήπτες. Σίγουρα θα βοηθήσουν οι κρατικές εγγυήσεις, αλλά θα είναι για λίγους. Οι κρατικές εγγυήσεις όμως όπως αποδεικνύεται από το «BRUEGEL DATASETS» σε συγκεκριμένα ευρωπαϊκά κράτη, έτυχαν μεγάλης εφαρμογής. Από τον Απρίλιο του 2020 έως και το Δεκέμβριο του 2020, στην Ιταλία δόθηκαν 146 δισεκατομμύρια δανείων σε επιχειρήσεις με κρατικές εγγυήσεις, στην Γαλλία 130 δισεκατομμύρια δανείων, στην Ισπανία 117 δισεκατομμύρια δανείων, στο Ηνωμένο Βασίλειο 111 δισεκατομμύρια δανείων και στην Γερμανία δόθηκαν 51 δισεκατομμύρια δανείων με κρατική εγγύηση.

Ως ποσοστά, αυτό αντιστοιχεί σε πιστωτική υποστήριξη που υποστηρίζεται από την κυβέρνηση σε επιχειρήσεις ως ποσοστό του ΑΕΠ του 2019 για την Ισπανία στο 9%, για την Ιταλία στο 8%, για την Γαλλία στο 5%, για το Ηνωμένο Βασίλειο επίσης στο 5% και για την Γερμανία στο 1%.

Μετράνε ζημιές

Την ώρα που η Κύπρος συζητά αν θα περάσει το μέτρο, υπάρχουν

Στην Ιταλία δόθηκαν 146 δισ. δανείων σε επιχειρήσεις με κρατικές εγγυήσεις, στην Γαλλία 130, στην Ισπανία 117, στο Ηνωμένο Βασίλειο 111 και στην Γερμανία 51 δισ.

κώρες που συζητούν για ζημιές που θα προκύψουν από αυτά τα δάνεια. Σύμφωνα με έκθεση μέρους «financial stability review» της ΕΚΤ, αναφέρεται πως καθώς τα συστήματα κρατικών εγγυήσεων καθορίζονται σε εθνικό επίπεδο, τα χαρακτηριστικά τους, συμπεριλαμβανομένου του μεγέθους και των κριτηρίων επιλεξιμότητάς τους, διαφέρουν μεταξύ των χωρών. Οι βασικές παράμετροι των συστημάτων είναι το συνολικό μέγεθος του καθεστώτος εγγυήσεων, η τιμολόγηση των εγγυήσεων, το μερίδιο του εγγυημένου δανείου, το μέγιστο ποσό ανά δανειολήπτη και τα κριτήρια επιλεξιμότητας για τις εταιρείες που πληρούν τις προϋποθέσεις. Σημειώνει πως η αύξηση και οι εταιρικές ταμειακές ροές δείχνουν ότι η πλήρης εφαρμογή των συστημάτων δανείων ενδέχεται να μειώσει τις απώλειες δανείων κατά 15% έως 20% για τη ζώνη του ευρώ

συνολικά σε σύγκριση με τις ζημιές χωρίς τα συστήματα. Περίπου το ένα τρίτο των ζημιών που θα μπορούσαν να προκύψουν θα μπορούσαν να μεταφερθούν στις κυβερνήσεις μέσω της ενεργοποίησης των εγγυήσεων. Συμπληρώνει στην έκθεση πως ένας συνδυασμός της αρχικής θέσης του εταιρικού τομέα και του σχεδιασμού του σχεδίου θα καθορίσει τον αντίκτυπο σε διαφορετικές χώρες. Όσο μεγαλύτερο είναι το συνολικό μέγεθος του προγράμματος σε σχέση με την οικονομία, τόσο μεγαλύτερο είναι το όφελος γενικά όσον αφορά την αποφυγή απώλειας δανείου. Πέρα από το συνολικό μέγεθος του συστήματος, η αρχική θέση σε μετρητά και η φερεγγυότητα του εταιρικού τομέα καθορίζει τον πιθανό βαθμό στον οποίο η πρόσθετη προσφορά πίστωσης μπορεί να αποφύγει ζημιές που προκύπτουν από εταιρικά χρέη λόγω της κάλυψης

των ελλείψεων ρευστότητας. Ο αντίστοιχος βαθμός στον οποίο οι υπόλοιπες ζημιές μεταφέρονται στο κράτος θα εξαρτηθεί από το μερίδιο των εταιρειών που δεν πληρούν τις προϋποθέσεις επιλεξιμότητας, για παράδειγμα επειδή αντιμετωπίσαν προϋπάρχουσες αντισυμβαλλόμενες φερεγγυότητες.

Το κυπριακό Σχέδιο

Η κυβερνητική εγγύηση για την έκδοση δανείων καλύπτει τυχόν ζημιές που ενδεχομένως θα προκύψουν στα δάνεια που θα παραχωρηθούν, με καθορισμένο ανώτατο όριο κάλυψης ζημιών σε ποσοστό ύψους 70% για τη Δημοκρατία και 30% για τα πιστωτικά ιδρύματα για νέα δάνεια. Το κυπριακό σχέδιο αφορά εγγυήσεις 1 δισ. ευρώ και ρευστότητα ύψους 1,43 δισ. ευρώ στις κυπριακές επιχειρήσεις που θα αποφασίσουν να δανειστούν.

ΓΕΣΥ

Ο Προσωπικός Ιατρός δεν είναι απλά ένας γιατρός.

Είναι ο δικός σου γιατρός.

Ο Προσωπικός σου Ιατρός είναι αυτός που γνωρίζει το ιατρικό σου ιστορικό και έχει ολοκληρωμένη εικόνα για την υγεία σου, ώστε να διαχειριστεί και να προλάβει το οποιοδήποτε πρόβλημα.

Ο Προσωπικός σου Ιατρός διαθέτει τις επιστημονικές γνώσεις και την κατάλληλη εμπειρία, για να κάνει την πρώτη ιατρική αξιολόγηση και να σε παραπέμψει σε εξειδικευμένη φροντίδα όταν τη χρειάζεσαι.

Εμπιστεύσου την υγεία σου σε αυτόν που την ξέρει καλύτερα.
Στον Προσωπικό σου Ιατρό.

www.gesy.org.cy

Με 6,62% δανείστηκε η Τράπεζα Κύπρου 300 εκατ. μέσω Tier 2

Είναι κατά 2,63% φθηνότερος από αυτόν που είχε συνάψει το 2017 μέσω του ομολόγου δευτεροβάθμιου κεφαλαίου

Του ΠΑΝΑΓΙΩΤΗ ΡΟΥΓΚΑΛΑ

Ολοκλήρωσε την περασμένη Παρασκευή η Τράπεζα Κύπρου την έκδοση ομολόγου δευτεροβάθμιου κεφαλαίου μειωμένης εξασφάλισης Tier 2, δανειζόμενη 300 εκατομμύρια ευρώ με επιτόκιο 6,625%. Το ομόλογο των 10,5 ετών, με μη δυνατότητα ανάκλησης πριν από την πάροδο των πρώτων 5,5 ετών, υπερκαλύφθηκε από τους διεθνείς επενδυτές περισσότερο από 4 φορές, αφού το αρχικό ζητούμενο από την Τράπεζα Κύπρου ήταν 250 εκατομμύρια ευρώ και εν τέλει της προσέφεραν οι επενδυτές 1,15 δισεκατομμύρια ευρώ. Η Τράπεζα αποφάσισε να δανειστεί από τις αγορές μέσω του ομολόγου Tier 2 που εξέδωσε την περασμένη Τρίτη, 13 Απριλίου, 300 εκατομμύρια ευρώ, ποσό που ήταν και το ποπτικότερο ανώτατο όριο για να δανειστεί. Το βιβλίο άνοιξε γύρω στο 7%, ενώ από ό,τι είδαμε, έκλεισε την Παρασκευή 16 Απριλίου στο 6,62%. Ο τόκος επί του ομολόγου θα καταβάλλεται ετησίως αναδρομικά και θα επανακαθορισθεί στις 23 Οκτωβρίου 2026, ενώ σημειώνεται πως το Ομόλογο λήγει στις 23 Οκτωβρίου 2031.

Η έκδοση επί της ουσίας είχε σκοπό την αντικατάσταση του ομολόγου Tier 2 για να αναχρηματοδοτήσει παλιό της δανεισμό που είχε συνάψει το 2017. Το 2017 η Τράπεζα Κύπρου είχε προχωρήσει με ομόλογο δευτεροβάθμιου κεφαλαίου μειωμένης εξασφάλισης

ύψους 250 εκατ. ευρώ και το ομόλογο τότε έφερε επιτόκιο ύψους 9,25% και διάρκειας 10 ετών (10NC5 Notes έναντι αυτού του 2021 που είναι τύπου 10.5NC5.5). Ο δανεισμός που πέτυχε την Παρασκευή η Τράπεζα είναι κατά 2,63% φθηνότερος από αυτόν που είχε συνάψει το 2017, κάτι που τη φέρνει σε καλύτερη θέση. Αυτό σημαίνει και μείωση κόστους - εξοικονόμηση. Οι επενδυτές που

Ελίζα Λειβαδιώτου στην «Κ»: Το αποτέλεσμα αποτελεί επιστέγασμα και δικαίωση της προόδου που καταγράφει η τράπεζα.

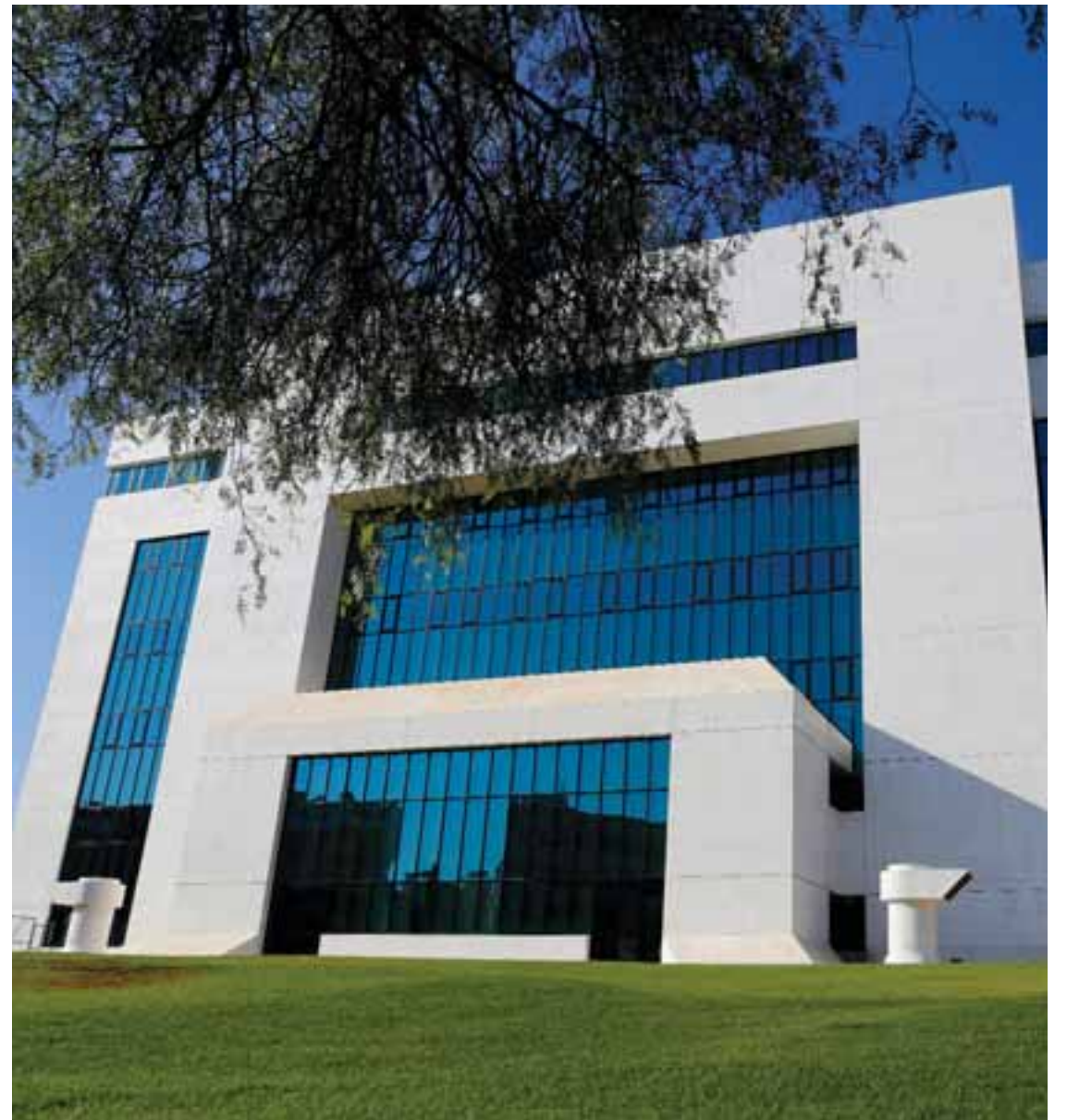
αγόρασαν το ομόλογο ήταν και υφιστάμενοι μέτοχοι, αλλά και άλλοι, καθώς η έκδοση προσέλαυσε το ενδιαφέρον από περισσότερους από 140 θεσμικούς επενδυτές. Υπενθυμίζεται πως η Τράπεζα Κύπρου ανακοίνωσε ότι δίνει τη δυνατότητα στους επενδυτές που αγόρασαν το Tier 2 το 2017, με τη λήξη του να είναι το 2027 και που η Τράπεζα έχει δικαίωμα να το επαναγοράσει μετά τις 19 Ιανουαρίου 2022, να εξαργυρώσουν πριν τον Ιανουάριο του 2022. Σύμφωνα με την Τράπεζα Κύπρου, «η έκδοση του Ομολόγου βελτιστοποιεί περαιτέρω την κεφαλαιακή δομή του

Συγκροτήματος και αναμένεται να αυξήσει τον Συνολικό Δείκτη Κεφαλαιακής Επάρκειας του Συγκροτήματος κατά περίπου 100 μονάδες βάσης σε 19,7% αναπροσαρμοσμένος για το Helix 2. Η έκδοση αναμένεται να είναι πλήρως επιλέξιμη για την Ελάχιστη Απαιτηση Ιδίων Κεφαλαίων και Επιλέξιμων Υποχρεώσεων (MREL), συνεισφέροντας έτσι στον δείκτη ελάχιστης απαίτησης ιδίων κεφαλαίων και επιλέξιμων υποχρεώσεων (MREL) της Τράπεζας».

Η Εκτελεστική Διευθύντρια Διεύθυνσης Οικονομικής Διαχείρισης της Τράπεζας Κύπρου, Ελίζα Λειβαδιώτου, σχολίασε στην «Κ» τα εξής: «Το αποτέλεσμα αποτελεί επιστέγασμα και δικαίωση της προόδου που καταγράφει η τράπεζα. Το υψηλό ενδιαφέρον, αλλά και τα χαρακτηριστικά των επενδυτών που υπερκάλυψαν την έκδοση, βάζει την τράπεζα στον χάρτη για τα καλά και μεταφράζεται σε ψήφο εμπιστοσύνης για την κυπριακή οικονομία, σε πείσμα της κρίσης πανδημίας που μας δοκίμασε τον τελευταίο χρόνο».

Οι ερωτήσεις

Η Τράπεζα Κύπρου την Τρίτη άνοιξε το βιβλίο των προσφορών για την έκδοση. Στο «Net Road show», δηλαδή στο εικονικό βιβλίο που άνοιξε η Τράπεζα, οι επενδυτές ασχολήθηκαν με τρία συγκεκριμένα πράγματα όπως πληροφορείται η «Κ» για να καθοριστεί η τιμή. Το ένα ήταν το ύψος των μη

Στο «Net Road show», δηλαδή στο εικονικό βιβλίο που άνοιξε η Τράπεζα, οι επενδυτές ασχολήθηκαν με τρία συγκεκριμένα πράγματα όπως πληροφορείται η «Κ» για να καθοριστεί η τιμή.

εξυπηρετούμενων δανείων της Τράπεζας Κύπρου. Δεύτερον, το θέμα των εκποιήσεων. Τρίτον, το μορατόριουμ των δόσεων (αναστολή δόσεων δανείων). Για το πρώτο, αυτό των μη εξυπηρετούμενων δανείων η Τράπεζα Κύπρου έχει καλά δείγματα γραφής στο τελευταίο διάστημα, αφού ολοκλήρωσε την πώληση των 1,4 δισεκατομμυρίων ευρώ του Helix 2 στην PIMCO. Την ίδια ώρα, έδειξε ένα πλάνο περαιτέρω μείωσης των μη εξυπηρετούμενων δανείων της στα επόμενα χρόνια. Για το τρίτο, το μορατόριουμ των δόσεων δη-

λαδή, έδειξε η Τράπεζα τα ποσοστά που είχε παρουσιάσει και στα οικονομικά της αποτελέσματα. Όπως έδειξε, στο ποσοστό που ξεχώρισε η ίδια η τράπεζα, που δεν ήταν όμως όλο το ποσοστό αυτών που αιτήθηκαν αναστολής δανείου, είχε καλή ανταπόκριση κατά την ίδια. Το δεύτερο ίσως να ήταν και το σημείο πρόκλησης, καθώς να μην δεν είναι κάτι που περνάει από τα χέρια της τράπεζας, αλλά σίγουρα την επηρεάζει, όπως όλες εξάλλου.

Ο λόγος για τις 13 προτάσεις νόμου που αφορούν στις εκποι-

ήσεις και την επικείμενη ή μη τροποποίηση του πλαισίου που τις διέπει. Εάν δεν υπήρχε αυτή η αλλαγή στο τραπέζι του πλαισίου που συζητείται, ίσως η τιμή που δανείστηκε η Τράπεζα Κύπρου να ήταν και μικρότερη.

Ανάδοχοι της έκδοσης ήταν δύο διεθνείς τράπεζες, η Goldman Sachs και η HSBC για την έκδοση του ομολόγου δευτεροβάθμιου κεφαλαίου μειωμένης εξασφάλισης Tier 2, και οι BofA Securities, BNP Paribas, Goldman Sachs International, HSBC και J.P. Morgan ενήργησαν ως «Joint Lead Managers».

ΑΡΘΡΟ / Του ΝΕΟΚΛΗ ΝΕΟΚΛΕΟΥΣ*

Κυπριακές τράπεζες, ένα βολικό πεδίο δράσης για το λαϊκισμό

Έκοντας μπει στην τελική ευθεία των βουλευτικών εκλογών, είναι δύσκολο να μην προσέξουμε την θεαματική άνοδο φαινομένων λαϊκισμού. Με τον όρο «λαϊκισμός» εννοούμε πρωτοβουλίες πολιτικών οι οποίοι επιδιώκουν να καταστούν δημοφιλέστεροι, παραγνωρίζοντας τα συμφέροντα του τόπου. Ο λαϊκισμός απλοποιεί τα προβλήματα και προσφέρει μαγικές λύσεις οι οποίες στην αρχή ενθουσιάζουν τους λιγότερο μελετημένους ψηφοφόρους αλλά σε βάθος χρόνου αποδεικνύονται ανεφάρμοστες ή επιζήμιες.

Ο Ντόναλντ Τραμπ είναι κλασικό παράδειγμα λαϊκιστή πολιτικού. Το 2016 υποστήριξε το τείκος στα συνόρα με το Μεξικό για να σταματήσει την παράνομη μετανάστευση στις ΗΠΑ, βεβαιώνοντας μάλιστα ότι θα έβαζε το Μεξικό να πληρώσει το κόστος. Δεύτερο παράδειγμα είναι ο Αλέξης Τσίπρας. Πλειοψήφησε στις ελληνικές γενικές εκλογές του 2015, υποσχόμενος ότι θα έσκιζε τα μνημόνια. Τρίτο παράδειγμα, που επηρεάζει άμεσα την Κύπρο, είναι ο Ταγίπ Ερντογάν. Έκαμε θεαματική εθνικιστική στροφή και συμμαχία με τον Μπακσελί μετά το αποτυχημένο πραξικόπημα του 2016, όταν αντιλήφθηκε ότι για να παραμείνει στην εξουσία χρειαζόταν τις ψήφους των Γκρίζων Λύκων.

Η συνταγή του λαϊκιστή πολιτικού είναι απλή. Βρες τι θέλουν οι μάζες και δώσε το απλόχερα. Υποσχέσου εύκολες λύσεις. Δώσε λεφτά. Πρόσφερε απατηλές ελπίδες. Άμα εκλεγείς θα δεις τι θα κάνεις με το λογαριασμό. Τι και αν ζημιώσεις τον τόπο σου; Τι και αν όλα όσα έταξες είναι ανε-

Για τους λαϊκιστές πολιτικούς οι κυπριακές τράπεζες είναι ένας ανυπεράσπιστος σάκος του μποξ τον οποίον χτυπούν αλύπητα.

φάρμοστα; Έχεις ήδη εκλεγεί, αυτό μετρά. Δυστυχώς έχουμε και στην Κύπρο πληθώρα πολιτικών που καταφεύγουν στο λαϊκισμό για να χτίσουν πολιτική καριέρα. Από όλους τους πολιτικούς χώρους. Τούτο εξηγείται εν μέρει από τη σχετικά μικρή διάρκεια του δημοκρατικού μας βίου, γεγονός που δεν επέτρεψε στους πολίτες και στους θεομύθους να ωριμάσουν. Σχετίζεται επίσης με το μικρό μέγεθος της χώρας μας.

Ο λαϊκισμός πλήττει και την οικονομική ανάπτυξη. Δέστε τα υπερβολικά ωφελήματα των δημοσίων υπαλλήλων. Οφείλονται στην ψηφοθηρική προσέγγιση όλων των κομμάτων. Το κόστος για το Κράτος υπολογίζεται μεταξύ μισού και ενός δισεκατομμυρίου ευρώ ετησίως, το οποίο ειρωμίζονται οικονομικά ασθενέστερες τάξεις εργαζομένων με λιγότερο διεκδικητικές συντηχνίες. Δέστε την αδυναμία του Κράτους να περιορίσει το μεγάλο αριθμό Δήμων, για να έχουμε καλύτερες δημοτικές υπηρεσίες και να μην μας κοστίζει ο κούκος από δόνη. Δέστε επίσης την καθυστέρηση του ΓεΣΥ για δεκαετίες, πα-

ρόλο που ήταν απόλυτα αναγκαίο, επειδή οι εκάστοτε κυβερνώντες φοβούνταν να θίξουν οργανωμένα συμφέροντα.

Όμως ξεκίνησα να γράφω το άρθρο για να εξηγήσω πως ο λαϊκισμός στρέφεται εναντίον των τραπεζών. Για τους λαϊκιστές πολιτικούς οι κυπριακές τράπεζες είναι ένας ανυπεράσπιστος σάκος του μποξ τον οποίον χτυπούν αλύπητα, αντιλαμβανόμενοι τα αρνητικά αισθήματα μεγάλων μερίδων του κόσμου που είχαν δυσκολίες με τα δάνεια τους μετά το 2013. Οι τράπεζες έχουν τις δικές τους σοβαρές ευθύνες για τα γεγονότα του 2013, όμως οι καθοριστικές ευθύνες ανάγονται στην αρχή πριν και ανήκουν κυρίως σε άλλους, στους πολιτικούς που εκλέξαμε και στους διορισμένους επιτόπιες του τραπεζικού συστήματος.

Αυτά είναι καταγεγραμμένα σε βιβλία και σοβαρές έρευνες στην Κύπρο και στο εξωτερικό. Όμως οι λαϊκιστές πολιτικοί για να γίνουν αρεστοί, συνεχίζουν να κατακεραυνώνουν τις τράπεζες με κάθε ευκαιρία, ξεχνώντας ότι τελικά για το μόνο τραπεζικό ίδρυμα που αναγκαστικά με καταβάλλουμε δισεκατομμύρια μέσω κρατικού δανεισμού ήταν ο Συνεργατισμός, ο οποίος στην τελική του φάση ήταν ένα σαθρό δημιούργημα του κυπριακού πολιτικού κατεστημένου, του λαϊκισμού και της κομματοκρατίας.

Τελευταία είδαμε προσπάθειες στη Βουλή για αλλαγή του πλαισίου εκποιήσεων που αν υλοποιηθούν θα επιμνησκόντων το χρόνο που απαιτείται στην Κύπρο μέχρι την εκποίηση υποθηκευμένων ακινήτων. Σήμερα ο χρόνος αυτός

ανέρχεται σε περίπου δύο έτη. Οι προσπάθειες αυτές έχουν λαϊκιστικά κίνητρα, αφού είναι γνωστό στους νομοθέτες μας ότι στις προηγμένες χώρες της Ευρώπης, το ίδιο αυτό χρονικό διάστημα είναι αρκετά κάτω από δύο έτη. Εάν ενδώσει η Βουλή στο λαϊκιστικό σε αυτό το θέμα, οι συνέπειες θα είναι αρνητικές για τις τράπεζες και για τους υγιείς δανειολήπτες, αφού οι τράπεζες θα χρειαστούν περισσότερα κεφάλαια, τα δανειακά επιτόκια θα αυξηθούν, οι εγκρίσεις δανείων θα γίνουν ακόμα πιο δύσκολες και ο επωφελής διαμεσολαβητικός ρόλος των τραπεζών για την οικονομική ανάπτυξη θα ατονήσει.

Για να ξεφύγει ο τόπος και η οικονομία από αυτή την άσχημη κατάσταση πρέπει να μάθουμε να επιλέγουμε καθαρούς πολιτικούς με σύγχρονες αντιλήψεις, με ικανότητες και όραμα για τον τόπο, πολιτικούς που δεν έχουν ανάγκη από λαϊκιστικά δεκανίκια. Τέτοιοι πολιτικοί υπάρχουν σε όλα σχεδόν τα κυπριακά κόμματα. Δεν χρειάζεται να αλλάξουμε τα πολιτικά μας πιστεύω αλλά να εντοπίσουμε και να ψηφίσουμε, μέσα στο κόμμα που υποστηρίζουμε, τους πολιτικούς που μένουν μακριά από λαϊκιστικές συμπεριφορές. Και κάτι ακόμα που πρέπει να πράξουμε. Να σταματήσουμε να ζητάμε χάρες και ρουσφέτια από πολιτικούς διότι, αβριο που θα κληθούμε να πληρώσουμε το λογαριασμό, οι πολιτικοί θα μας φορτώσουν τις ευθύνες, επικριματολογώντας ότι «μαζί τα φάγαμε»!

*Σύμβουλος Επιχειρήσεων.

ΑΡΘΡΟ / Της ΙΩΑΝΝΑΣ ΦΙΑΚΚΟΥ*

Τα έσοδα των ποδοσφαιρικών ομάδων από το στοίχημα

Η στοιχηματική δραστηριότητα αποτελεί σημαντική πηγή χρηματοδότησης των ποδοσφαιρικών ομάδων, ειδικότερα για τις μικρότερες ομάδες.

Όπως προβλέπεται στο άρθρο 74 του περί Στοιχημάτων Νόμου του 2019, από την εισφορά 3% επί των καθαρών αποδοχών των αδειούχων αποδεκτών Κλάσας Α και Β που καταβάλλονται στην Εθνική Αρχή Στοιχημάτων, ποσοστό 2% καταβάλλεται στον Κυπριακό Οργανισμό Αθλητισμού, ο οποίος κατανέμει το 1,5% στην κυπριακή ομοσπονδία που οργανώνει το επίσημο πρωτάθλημα ποδοσφαίρου και διατίθεται για σκοπούς ενίσχυσης των ποδοσφαιρικών ομάδων και των ακαδημιών τους και το ποσοστό 0,5% στις υπόλοιπες κυπριακές ομοσπονδίες ομαδικών αθλημάτων για σκοπούς ενίσχυσης των ομάδων και των ακαδημιών τους.

Μοναδική προϋπόθεση που τίθεται από τη νομοθεσία είναι να έχουν εκπληρώσει οι ομάδες τις φορολογικές τους υποχρεώσεις προς το κράτος. Σε περίπτωση που ένα σωματείο έχει οφειλές προς το κράτος, το ποσό που δικαιούται από το στοίχημα θα χρησιμοποιηθεί για κάλυψη των οφειλών αυτών, με αποτέλεσμα τη μείωση του κέρδους του.

Αντίθετα, σωματεία που δεν έχουν οφειλές προς το κράτος εισπράττουν κανονικά τα ποσοστά που τους αναλογούν από τα κέρδη από το στοίχημα.

Αξίζει να σημειωθεί ότι η Κυπριακή Ομοσπονδία Ποδοσφαίρου (ΚΟΠ) έλαβε εισφορά ύψους €1.340.777 το 2020, όπως προκύπτει από τα οικονομικά αποτελέσματα της Εθνικής Αρχής Στοιχημάτων, ποσό το οποίο, ως εϊθισται, κατα-

νεμήθηκε στις ομάδες στη βάση κριτηρίου του ΚΟΑ και της ΚΟΠ. Το ποσό, μάλιστα, ήταν ελαφρώς αυξημένο σε σχέση με τις δύο προηγούμενες χρονιές, παρά το γεγονός ότι η στοιχηματική δραστηριότητα το 2020 επηρεάστηκε σε σημαντικό βαθμό από τα περιοριστικά μέτρα που λήφθηκαν για την αντιμετώπιση της πανδημίας. Είναι σημαντικό να καταγραφεί ότι, συγκρίνοντας τα αποτελέσματα των τελευ-

Εισφορά ύψους €1.340.777 έλαβε το 2020 η Κυπριακή Ομοσπονδία Ποδοσφαίρου.

ταίων ετών (2017 και 2020), παρατηρείται αύξηση της εισφοράς από το στοίχημα προς την ΚΟΠ ύψους 27%.

Παράλληλα, αξιοσημείωτο είναι το γεγονός ότι τα έσοδα από το στοίχημα συνεχίζουν να καταγράφουν αυξητική τάση, με τα ποδοσφαιρικά σωματεία να εισπράττουν κάθε χρόνο και μεγαλύτερα ποσά, ενώ ο κλάδος έχει εξελιχθεί κατά τη διάρκεια των τελευταίων χρόνων σε σημαντικό πυλώνα ανάπτυξης της κυπριακής οικονομίας. Από την πλευρά της, η Εθνική Αρχή Στοιχημάτων τοποθετεί στην κορυφή των προτεραιοτήτων της την εφαρμογή μέτρων κατά της χειραγώγησης των αγώνων με βάση τις βέλτιστες διεθνείς πρακτικές, σε συνεργασία με τις εθνικές αρμόδιες αρχές και οργανισμούς.

*Πρόεδρος Εθνικής Αρχής Στοιχημάτων

Εκτίναξη ανάπτυξης το 2022 με «όπλο» το Ταμείο Ανάκαμψης

Ανάκαμψη 6% προβλέπουν για την Ελλάδα η HSBC και η Deutsche Bank

της ΕΛΕΥΘΕΡΙΑΣ ΚΟΥΡΤΑΛΗ

Πολύ χαμηλά θέτουν τον πήχυ για την ανάκαμψη της ελληνικής οικονομίας φέτος οι αναλυτές της HSBC και της Deutsche Bank, προβλέποντας ωστόσο, όπως και η πλειονότητα των διεθνών οίκων, ότι το 2022 θα είναι ένα έτος εκτόξευσης για την ανάπτυξη της Ελλάδας με «όπλο» την εισροή των κεφαλαίων από το Ταμείο Ανάκαμψης.

Πιο αναλυτικά, στο 2,2% τοποθετεί την ανάπτυξη της Ελλάδας φέτος η HSBC από 3% που πρόβλεπε, ενώ αναβαθμίζει στο 6% από 5,5% την εκτίμησή της για το 2022. Και η Deutsche Bank αναμένει... χαμηλές πτήσεις στην ελληνική οικονομία φέτος, καθώς εκτιμά ότι η ανάπτυξη θα κινηθεί στο 2% που θα είναι η δεύτερη πιο αργή διεθνώς μετά το 1,5% της Ολλανδίας. Αντίθετα, και η γερμανική τράπεζα αναμένει πως το 2022 η ελληνική οικονομία θα εκτοξευθεί και θα «τρέξει» με ρυθμούς της τάξης του 6,1% που θα είναι οι υψηλότεροι διεθνώς μετά τους αντίστοιχους της Ισπανίας (7,4%).

Σε ό,τι αφορά το δημοσιονομικό μέτωπο, η Deutsche Bank εκτιμά πως το δημοσιονομικό έλλειμμα θα επιμεινεί κατά τα επόμενα δύο χρόνια, και από έλλειμμα 9,6% του ΑΕΠ το 2020, θα κλείσει στο 7,2% του ΑΕΠ φέτος και το 2022 στο 7,4% του ΑΕΠ. Ελλειμματικό θα παραμείνει και το ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών, με το έλλειμμα να κινείται στο 5,4% φέτος και στο 4,2% το 2022.

Η ρυθμοί με τους οποίους θα «τρέξει» την επόμενη χρονιά η ελληνική οικονομία (6,1%) θα είναι οι υψηλότεροι διεθνώς μετά τους αντίστοιχους της Ισπανίας (7,4%).

Προϋπόθεση, να μην καθυστερήσουν οι εκταμιεύσεις των κοινοτικών πόρων.

Συγκριτικά, σε ό,τι αφορά την Ευρωζώνη η HSBC αναμένει ότι η ανάπτυξη φέτος θα κινηθεί στο 3,6% και το 2022 στο 4%, ενώ η Deutsche Bank την τοποθετεί στο 4,6% το 2021 και στο 4,8% το επόμενο έτος. Το Ταμείο Ανάκαμψης το οποίο αναμένεται να ενεργοποιηθεί στο β' εξάμηνο του τρέχοντος έτους, εκτιμάται

ότι θα είναι το μεγάλο όπλο για τις οικονομίες της Ευρωζώνης στρώνοντας το έδαφος για ένα ισχυρό οικονομικό 2022. Αυτά άλλωστε είναι και η βασική υπόθεση της γερμανικής τράπεζας πίσω από τις προβλέψεις που δίνει για την πορεία του ΑΕΠ φέτος και το 2022. Όπως προειδοποιεί, η καθυστέρηση των εκταμιεύσεων από το Ταμείο θα μπορούσε να επιφέρει σημαντικό «κτύπημα» στην ανάκαμψη των οικονομιών της Ευρωζώνης.

Κατά την Deutsche Bank πάντως, αν και το Ταμείο Ανάκαμψης είναι ένα κρίσιμο βήμα, ωστόσο η Ευρωζώνη πρέπει να

κάνει πολύ περισσότερα, καθώς δύσκολα θα μπορέσει να κλείσει το μεγάλο επενδυτικό κενό ύψους 1,7 τρις. ευρώ που είχε όταν ξέσπασε η πανδημία, μετά και τις υπο-επενδύσεις των τελευταίων 15 ετών. Το μέγεθος του σοκ της πανδημίας, σε συνδυασμό με το μεγάλο επενδυτικό κενό, δείχνει πως οι αυξημένες και στοχευμένες δημόσιες επενδυτικές δαπάνες είναι αναγκαίες, όπως τονίζει.

Ο δύσκολος συνδυασμός

Για να μπορέσει το Ταμείο να καλύψει αυτό το χάσμα, θα πρέπει, όπως τονίζει, να υπάρξει ένας πολύ δύσκολος συνδυασμός των εξής σημαντικών προϋποθέσεων: 1. Όλοι οι πόροι του Ταμείου Ανάκαμψης (και τα 750 δισ. ευρώ) θα πρέπει να χρησιμοποιηθούν, συμπεριλαμβανομένων των δανείων RRF ύψους 360 δισ. ευρώ, με τις ενδείξεις μέχρι στιγμής να δείχνουν ότι οι χώρες είναι κάπως διστακτικές για τη χρήση των δανείων.

2. Οι δημοσιονομικοί πολλαπλασιαστές πρέπει να είναι τόσο υψηλοί όσο υποδηλώνουν οι επίσημες εκτιμήσεις, και για να γίνει αυτό θα πρέπει η νομισματική αλλά και η δημοσιονομική πολιτική να παραμείνουν ευνοϊκές για μεγάλο διάστημα ακόμη.

3. Οι τράπεζες πρέπει να είναι σε θέση να χρηματοδοτήσουν τις ιδιωτικές επενδύσεις, με τον κίνδυνο αύξησης των πτωχεύσεων των εταιρειών λόγω της πανδημίας, που θα κτυπήσουν τους ισολογισμούς των τραπεζών, να θέτει σημαντικά εμπόδια σε αυτό.

Επαρκώς διαχειρίσιμο το χρέος τα επόμενα χρόνια, εκτιμά ο ESM

Αν και η πανδημία έχει οδηγήσει σε αύξηση του ελληνικού χρέους καθώς και των μακροπρόθεσμων κινδύνων, δεν διανύουμε μια ακόμα κρίση χρέους, τόνισε σε άρθρο του ο επικεφαλής οικονομολόγος του Ευρωπαϊκού Μηχανισμού Σταθερότητας (ESM), Ρολφ Στράους.

Η Ελλάδα ήταν πιο ανθεκτική στην έναρξη της πανδημίας απ' ό,τι στο ξεκίνημα της κρίσης χρέους χάρη στις δημοσιονομικές προσπάθειες που προηγήθηκαν, όπως σημείωσε. Επιπλέον, η δομή του ελληνικού χρέους έχει βελτιωθεί πολύ, ενώ η χώρα επωφελείται και από το περιβάλλον των πολύ χαμηλών επιτοκίων και των πολύ ευνοϊκών συνθηκών χρηματοδότησης, κάτι που, όπως έχει δείξει και η Ιστορία, μειώνει το κόστος εξυπηρέτησης του χρέους. Ο οικονομολόγος τόνισε πως αυτό που έχει μεγαλύτερη σημασία δεν είναι το επίπεδο του χρέους προς ΑΕΠ αλλά οι ροές στον προϋπολογισμό και οι κίνδυνοι μετακύλισης. Η γενικότερη μείωση των επιτοκίων και η συρρίκνωση των ασφαλιστικών κινδύνων έχουν μειώσει το πραγματικό επιτόκιο για το ελληνικό χρέος από το 7,3% το 2000 σε περίπου 1,5% το 2020, με την Ελλάδα να «κλειδώνει» αυτό το χαμηλό επιτόκιο επεκτείνοντας τις ωριμάνσεις στις εκδόσεις ομολόγων και μέσω προγραμματιών ανταλλαγής επιτοκίων. Επίσης, όπως πρόσθεσε, η Ελλάδα διαθέτει αυτή τη στιγμή ευρύτερη πρόσβαση στα μέτρα νομισματικής πολιτικής της ΕΚΤ, κάτι το οποίο περιορίζει το κόστος εξυπηρέτησης του χρέους.

Σε αυτό το πλαίσιο, ο κρατικός προϋπολογισμός και το δημόσιο χρέος της Ελλάδας θα παραμείνουν επαρκώς διαχειρίσιμα τα επόμενα χρόνια, υπογράμμισε ο κ. Στράους. Ωστόσο, το χρέος θα συνεχίσει να ρίχνει «σκιάς», γεννώντας προκλήσεις και κινδύνους. «Τα μελλοντικά επιτόκια, η πίεση στον προϋπολογισμό και η αδύναμη ανάκαμψη μπορούν να οδηγήσουν σε υψηλότερο κόστος εξυπηρέτησης του χρέους και υψηλότερες ανάγκες αναχρηματοδότησης», προειδοποίησε. Συνεπώς, είναι σημαντικό η Ελλάδα να διατηρήσει την εμπιστοσύνη των αγορών ακόμη και εν μέσω λιγότερο ευνοϊκών μακροπρόθεσμων συνθηκών χρημα-

τοδότησης που θα υπάρξουν στο μέλλον. Έτσι, όταν η ανάκαμψη επιταχύνεται, η Ελλάδα θα πρέπει να επιστρέψει στους δημοσιονομικούς στόχους που συμφωνήθηκαν με τους δανειστές, δημιουργώντας ένα δημοσιονομικό «μαξιλάρι» που θα αποτρέψει το να διοδηθεί η χώρα σε ένα περιβάλλον χαμηλής ανάπτυξης σε περιόδους μελλοντικών κρίσεων. Οι επιδοτήσεις από το Ταμείο Ανάκαμψης και η αποτελεσματικότητα τους χρήση, μαζί με το σχέδιο αναπτυξιακής στρατηγικής, θα βοηθήσουν σημαντικά στην ανάκαμψη της οικονομίας, τόνισε ο κ. Στράους.

Το πραγματικό επιτόκιο για το ελληνικό χρέος έχει μειωθεί από το 7,3% το 2000 σε περίπου 1,5% το 2020.

ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ ΚΟΥΡΤΑΛΗ

«Βουτιά» 80% της κίνησης στα αεροδρόμια το πρώτο τρίμηνο

Διακινήθηκαν 1,1 εκατ. επιβάτες από 5,4 εκατ. το αντίστοιχο διάστημα πέρυσι

του ΔΗΜΗΤΡΗ ΔΕΛΕΒΕΓΚΟΥ

Πτώση 79,4% κατέγραψε η επιβατική κίνηση στα αεροδρόμια της χώρας κατά το πρώτο τρίμηνο του 2021 έναντι του αντίστοιχου διαστήματος του 2020, με τον Μάρτιο να αποτελεί τον τελευταίο μήνα της φετινής χρονιάς που είναι μερικός μόνο συγκρισιμός, ως προς τις επιπτώσεις της πανδημίας στις αερομεταφορές, με το αντίστοιχο χρονικό διάστημα της περυσινής χρονιάς. Κι αυτό, επειδή από τις 9 Μαρτίου 2020, κατ' εφαρμογή των μέτρων περιορισμού της COVID-19, αναστάλησαν όλες οι πτήσεις από την Ελλάδα προς τα αεροδρόμια της βόρειας Ιταλίας, ενώ από τις 26 Μαρτίου 2020 διακόπηκαν, προσωρινά, σχεδόν όλες οι πτήσεις προς το εξωτερικό (εξαιρουμένου μικρού αριθμού εβδομαδιαίων δρομολογίων από και προς τις Βρυξέλλες).

Η επιβατική κίνηση, δηλαδή, στα ελληνικά αεροδρόμια ξεκίνησε να μειώνεται προοδευτικά μετά το πρώτο δεκαήμερο του περυσινού Μαρτίου και να ελαχιστοποιείται μετά τις 20 του ίδιου μήνα. Και δεδομένου ότι το πρώτο δίμηνο του 2020 η πανδημία δεν είχε ακόμη εκδηλωθεί στην Ελλάδα, κατά τους πρώτους τρεις μήνες της περασμένης χρονιάς διακινήθηκαν 5,4 εκατ. επιβάτες, αριθμός που συρρικνώθηκε στο 1,1 εκατ. κατά το αντίστοιχο φετινό χρονικό διάστημα, σύμφωνα με τα στοιχεία της Υπηρεσίας Πολιτικής Αεροπορίας (ΥΠΑ).

Κατά το συγκρινόμενο χρονικό διάστημα, σε σχέση με το 2020, οι πτήσεις στα αεροδρόμια της χώρας μειώθηκαν κατά 52,2%, σε 28.946, από τις οποίες 21.624 ήταν εσωτερικού και 7.322 εξωτερικού.

Τον περασμένο Μάρτιο διακινήθηκαν, σε σχέση με τον

Τον περασμένο Μάρτιο, η επιβατική κίνηση στον Διεθνή Αερολιμένα Αθηνών μειώθηκε κατά 62,4% σε σχέση με τα αντίστοιχα επίπεδα του 2020 και κατά 85,4% σε σχέση με το 2019.

Οι πτήσεις μειώθηκαν κατά 52,2%, σε 28.946, από τις οποίες 21.624 ήταν εσωτερικού και 7.322 εξωτερικού.

αντίστοιχο μήνα του 2020, κατά 60,9% λιγότεροι επιβάτες, των οποίων ο αριθμός διαμορφώθηκε σε 402.536, με τις αφίξεις επιβατών εξωτερικού να υποχωρούν κατά 76,1% σε σχέση με τον Μάρτιο του 2020, οπότε είχαν αφιχθεί 280.301 ταξιδιώτες. Αντίστοιχα, μειωμένος, σε ποσοστό 38,5%, είναι και ο αριθμός των πτήσεων, που περιορίστηκε σε 10.263.

Στο «Ελευθέριος Βενιζέλος», το μεγαλύτερο αεροδρόμιο της χώρας, κατά την περίοδο Ιανουαρί-

ου - Μαρτίου η επιβατική κίνηση υποχώρησε κατά 80,7% (672.000 άτομα) και κατά 84,6%, συγκριτικά με το πρώτο τρίμηνο των ετών 2020 και 2019, αντίστοιχα. Τον περασμένο Μάρτιο, η επιβατική κίνηση στον Διεθνή Αερολιμένα Αθηνών μειώθηκε κατά 62,4% σε σχέση με τα αντίστοιχα επίπεδα του 2020 και κατά 85,4% σε σχέση με το 2019.

Στους 14 μεγαλύτερους περιφερειακούς αερολιμένες που διαχειρίζεται η Fraport Greece, κατά το διάστημα Ιανουαρίου - Μαρτίου, ο αριθμός των επιβατών υποχώρησε κατά 78,8% (320.726) σε σχέση με την αντίστοιχη χρονική περίοδο του 2020, οπότε είχαν διακινήσει περισσότερα από 1,5 εκατ. άτομα. Κατά το εξεταζόμενο χρονικό διάστημα, το αεροδρόμιο «Μακεδονία» εμφάνισε τη μεγαλύτερη υποχώρηση επιβατικής κίνησης σε ποσοστό 83,8% ή

κατά 794.214 άτομα. Οι συνολικές πτήσεις συρρικνώθηκαν συγκριτικά με το πρώτο τρίμηνο του 2020 κατά 48%, σε 9.108, με τον αριθμό τους, για καθένα από τα 14 αεροδρόμια, να είναι τριψήφιος, με εξαίρεση τη Θεσσαλονίκη (3.131) και τη Ρόδο (1.059).

Τον περασμένο Μάρτιο, έναντι του αντίστοιχου μήνα του 2020, η επιβατική κίνηση στα 14 περιφερειακά αεροδρόμια μειώθηκε κατά 59,9%, σε 117,9 χιλ. άτομα. Τη μεγαλύτερη υποχώρηση επιβατών εμφάνισαν τα αεροδρόμια της Σαντορίνης (-71,8%), της Θεσσαλονίκης (-67%) και των Χανίων (-53%). Κατά το ίδιο χρονικό διάστημα, οι πτήσεις μειώθηκαν κατά 33,4%, σε 3.211, με τους αερολιμένες Καβάλας, Θεσσαλονίκης και Σαντορίνης να καταγράφουν την υψηλότερη πτώση, σε σχέση με το 2020, που τοποθετείται κατά μέσον όρο στο 50%.

Κορυφαία αβεβαιότητα για τον ενεργειακό τομέα οι γεωπολιτικές εντάσεις

Η γεωπολιτική αποτελεί την κορυφαία αβεβαιότητα για τον ενεργειακό τομέα της Ελλάδας, σύμφωνα με το Παγκόσμιο Συμβούλιο Ενέργειας (World Energy Council) όπως ανακοίνωσε το ΤΕΕ, ως εθνική επιτροπή του διεθνούς φορέα.

Οι τουρκικές μονομερείς και προκλητικές δραστηριότητες στην Ανατολική Μεσόγειο, συμπεριλαμβανομένης της αποκλειστικής οικονομικής ζώνης της Κύπρου, συνεχίζονται. Αποτέλεσμα αυτού είναι οι συνεχώς κλιμακούμενες εντάσεις μεταξύ της Τουρκίας και μιας ομάδας χωρών, μεταξύ αυτών η Ελλάδα και η Γαλλία, που αποτελούν μια σημαντική αβεβαιότητα όχι μόνο για τον ελληνικό ενεργειακό τομέα αλλά και για ολόκληρη τη ΝΑ Ευρώπη, αναφέρεται στην έκθεση.

Οι οικονομικές τάσεις αποτελούν τη δεύτερη αβεβαιότητα για την Ελλάδα, καθώς υποτίθεται ότι το 2020 θα ήταν το πρώτο έτος ισχυρής οικονομικής ανάπτυξης ύστερα από σχεδόν μία δεκαετία οικονομικής κρίσης. Ωστόσο, η πανδημία άλλαξε δραματικά τις οικονομικές τάσεις, με την Ελλάδα να παρουσιάζει σοβαρή μείωση του ΑΕΠ το 2020 (περίπου 8%-10%). Οι προσδοκίες για το 2021 επικεντρώνονται στην ανάπτυξη, βασισμένες στην αναζωογόνηση των ιδιωτικών και κεφαλαιουχικών δαπανών και στη χρηματοδότηση από τον μηχανισμό ανάκαμψης και ανθεκτικότητας της Ε.Ε.

Επιπλέον, η αναμενόμενη σταδιακή χαλάρωση των περιορισμών λόγω της πανδημίας COVID-19 μόλις το εμβόλιο θα είναι ευρέως διαθέσιμο θα δώσει ισχυρή ώθηση στην κρίσιμη για την οικονομία τουριστική βιομηχανία. Αν και στο περιβάλλον για τις επενδύσεις στην Ελλάδα έχουν σημειωθεί θετικές εξελίξεις, οι επενδυτές ανησυχούν για τον αντίκτυπο που θα έχει η πανδημία στην οικονομία της χώρας. Στην έρευνα του Παγκόσμιου Συμβουλίου Ενέργειας για το 2021, τα αποτελέσματα της

οποίας αποτελούν πολύτιμο οδηγό για την παγκόσμια ενεργειακή κοινότητα, ιδίως για όσους λαμβάνουν αποφάσεις, συμμετείχαν πάνω από 2.500 ηγέτες της ενέργειας από 108 χώρες. Από την Ελλάδα συμμετείχαν περισσότερα από 50 ηγετικά στελέχη στον χώρο της ενέργειας. Ο πρόεδρος της εθνικής επιτροπής WEC και πρόεδρος του ΤΕΕ, Γιώργος Στασινός, τόνισε τη σημασία της ετήσιας αυτής έκθεσης, καθώς παρέχει μοναδικές πληροφορίες για όσα κορυφαία στελέχη του τομέα της ενέργειας αναγνωρίζουν κρίσιμες αβεβαιότητες και προτεραιότητες δράσης. Κατά τον πρόεδρο του ΤΕΕ, «τα φετινά αποτελέσματα της έκθεσης του WEC δείχνουν την απόλυτη συμβατότητα με τις προτεραιότητες για την ανάκαμψη της χώρας, όπως αυτή αποτυπώνεται και στο

Τι αναφέρει η έκθεση του Παγκόσμιου Συμβουλίου Ενέργειας για την Ελλάδα.

εθνικό σχέδιο για την ανάκαμψη και την ανθεκτικότητα». Βασικές προτεραιότητες της Ελλάδας, σύμφωνα με την έκθεση, αποτελούν οι επενδύσεις σε ανανεώσιμες πηγές ενέργειας, σε εξοικονόμηση ενέργειας και σε διασύνδεση των ενεργειακών δικτύων. Οι κύριες προκλήσεις που εντοπίστηκαν στο σύνολο της χώρας για τη διεύθυνση των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας στο μέγιστο παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας περιλαμβάνουν την αναθεώρηση του χωρικού σχεδιασμού των ΑΠΕ, την αύξηση της αποδοχής του κοινού, τη χωρική και τεχνολογική αναβάθμιση των κορεσμένων συστημάτων μεταφοράς και διανομής και την αποτελεσματική λειτουργία των νέων αγορών ηλεκτρικής ενέργειας.

ΧΡΥΣΑ ΛΙΑΓΓΟΥ

Η οικονομία θα καλύψει τη μισή χαμένη διαδρομή του 2020 (ύψος 8,2%), σημείωσε ο υπουργός Οικονομικών.

Ανάπτυξη 4,2% το 2021 «βλέπει» ο Χρ. Σταϊκούρας

Την εκτίμηση ότι το ΑΕΠ θα αυξηθεί κατά περίπου 4,2% το 2021 έκανε ο υπουργός Οικονομικών Χρ. Σταϊκούρας, σημειώνοντας ότι το τρέχον έτος η οικονομία θα καλύψει τη μισή χαμένη διαδρομή του 2020 (ύψος 8,2% με βάση τα προσωρινά στοιχεία της ΕΛΣΤΑΤ).

Μιλώντας στον ραδιοφωνικό σταθμό Παραπολιτικά τόνισε ότι οι εκτιμήσεις της κυβέρνησης για τον ρυθμό ανάπτυξης της ελληνικής οικονομίας ενσωματώνουν και τους πόρους του Ταμείου Ανάκαμψης. Ωστόσο, η κλειστή οικονομία κατά το πρώτο τρίμηνο του 2021 αναγκάζει την κυβέρνηση να αναθεωρήσει τον στόχο του προϋπολογισμού που προέβλεπε αύξηση του ρυθμού κατά 4,8%. Την ίδια στιγμή, το οικονομικό επιτελείο κατέθεσε στη Βουλή συμπληρωματικό προϋπολογισμό, ο οποίος προβλέπει την επέκταση των μέτρων στήριξης κατά 3 δισ. ευρώ.

Προϋπολογισμός

Η επέκταση του προϋπολογισμού κρίθηκε απαραίτητη, καθώς στο κείμενο του προβλέπονταν μέτρα στήριξης επιχειρήσεων και νοικοκυριών για όλο το 2021 ύψους 7,5 δισ. ευρώ. Το ποσό αυτό έχει ήδη ξεπεραστεί, ενώ ο κ. Σταϊκούρας έχει ανακοινώσει ότι τα μέτρα στήριξης θα υπερβούν φέτος τα 14 δισ. ευρώ.

Ο υπουργός Οικονομικών αναφέρθηκε και στους πόρους του Ταμείου Ανάκαμψης και στις καθυστερήσεις, σημειώνοντας πως καταβάλλονται προσπάθειες από την Ελλάδα και από άλλα κράτη, όπως από τον υπουργό Οικονομικών της Γαλλίας, ώστε να επιταχυνθούν οι διαδικασίες, και η εκτίμηση όλων είναι ότι οι εκταμιεύσεις θα ξεκινήσουν στα τέλη του πρώτου εξαμήνου.

Ερωτήθηκε σχετικά με τον έβδομο κύκλο της επιστρεπτέας και για το μικρό ενδιαφέρον που φαίνεται να καταγράφεται, ο υπουργός απάντησε ότι οφείλεται στον φόρο ερ-

γασίας των λογιστών, τονίζοντας παράλληλα ότι χθες υποβλήθηκαν 40.000 αιτήσεις. Με τον ρυθμό αυτό στις 19 Απριλίου οπότε λήγει η προθεσμία υποβολής αιτήσεων, θα έχουν ξεπεράσει τις 300.000 που είναι και ο στόχος του υπουργείου Οικονομικών. Επισήμανε δε ότι στους προηγούμενους κύκλους πολλοί υπέβαλαν αίτημα ενώ γνώριζαν ότι δεν είναι δικαιούχοι. Σε ό,τι αφορά τις πληρωμές, αυτές θα ξεκινήσουν στα τέλη του μήνα.

Προκαταβολή φόρου

Ο υπουργός Οικονομικών άφησε ανοικτό το ενδεχόμενο νέας μειώσεων της προκαταβολής φόρου. Οπως είπε, το θέμα αυτό «θα το εξετάσουμε στις αρχές καλοκαιριού ανάλογα με τα δημοσιονομικά δεδομένα που θα έχουμε τότε. Συγκεκριμένα ανέφερε: «Θέλουμε να το υλοποιήσουμε, όπως το υλοποιήσαμε και πέρυσι, αλλά είναι πολύ νωρίς» για να ληφθεί η σχετική απόφαση, τονίζοντας ότι «σήμερα (σ.σ. χθες) καταθέσαμε συμπληρωματικό προϋπολογισμό, κάτι που σημαίνει ότι εξακολουθούμε να ενισχύουμε την οικονομία αλλά μέχρι να ισορροπήσει η κατάσταση θέλει πολύ μεγάλη προσοχή σε ό,τι επιπλέον υλοποιήσουμε».

Στο σχέδιο νόμου που κατατέθηκε στη Βουλή, εκτός από την επέκταση του προϋπολογισμού με μέτρα στήριξης ύψους 3 δισ. ευρώ περιλαμβάνονται και διατάξεις για τις αποζημιώσεις ειδικού σκοπού σε επιχειρήσεις που επλήγησαν οικονομικά λόγω του κορωνοϊού. Η ενίσχυση είναι αφορολόγητη, ανεκχώρητη και ακατάσχετη στα χέρια του Δημοσίου ή τρίτων, κατά παρέκκλιση των κειμένων διατάξεων, δεν υπόκειται σε οποιοδήποτε τέλος, εισφορά ή άλλη κράτηση υπέρ του Δημοσίου, συμπεριλαμβανομένων και της ειδικής εισφοράς αλληλεγγύης, δεν δεσμεύεται και δεν συμψηφίζεται με βεβαιωμένα χρέη.

ΠΡΟΚΟΠΗΣ ΧΑΤΖΗΝΙΚΟΛΑΟΥ

Τα κέρδη από τα ομόλογα στήριξαν τα έσοδα των τραπεζών

Σε χαμηλά επίπεδα τα έσοδα από προμήθειες, αν και εμφανίζουν ανοδική τάση

Της **ΕΥΓΕΝΙΑΣ ΤΖΩΡΤΖΗ**

Υψηλή εξάρτηση από χρηματοοικονομικά κέρδη και περιορισμένη συμμετοχή των εσόδων από προμήθειες στο τελικό αποτέλεσμα εμφάνισαν οι ελληνικές τράπεζες το 2020 σε σχέση με τις τράπεζες της Ευρωζώνης.

Αυτό προκύπτει από την ανάλυση των αποτελεσμάτων που δημοσίευσε ο SSM για το σύνολο των 112 πιστωτικών ιδρυμάτων που εποπτεύει –μεταξύ των οποίων και οι τέσσερις συστημικές τράπεζες στην Ελλάδα–, με βάση τα οποία το ποσοστό των εσόδων από χρηματοοικονομικά κέρδη και ανταλλαγές κρατικών τίτλων αποτέλεσε το ένα τέταρτο σχεδόν των οργανικών εσόδων του 2020. Το ποσοστό είναι πολύ χαμηλότερο στις υπόλοιπες τράπεζες της Ευρωζώνης και κατά μέσον όρο τα χρηματοοικονομικά κέρδη δεν ξεπερνούν το ένα δέκατο των οργανικών εσόδων. Οπως μάλιστα προκύπτει από τα στοιχεία του SSM, τα χρηματοοικονομικά έσοδα στην περίπτωση των ελληνικών τραπεζών δεν προέρχονται από το χαρτοφυλάκιο των τίτλων προς πώληση, αλλά πρόκειται για έκτακτα έσοδα που προέκυψαν από τις ανταλλαγές ελληνικών ομολόγων, στοιχείο που επιβεβαιώνει τον εύθραυστο χαρακτήρα της κερδοφορίας των ελληνικών τραπεζών το 2020.

Σύμφωνα με τα ίδια στοιχεία, χαμηλά είναι η συμμετοχή των εσόδων από προμήθειες, που αντιπροσωπεύουν μόλις το ένα όγδοο των οργανικών εσόδων των ελληνικών τραπεζών, σε αντίθεση με τον ευρωπαϊκό μέσο όρο που είναι ιδιαίτερα υψηλός, και τα έσοδα από προμήθειες είναι το ένα τρίτο των οργανικών τραπεζικών εσόδων. Με βάση τα αναλυτικά στοιχεία ανά χώρα, σε αρκετές περιπτώσεις τα έσοδα από προμήθειες συναγωνίζονται ακόμη και τα έσοδα από τόκους που παραδοσιακά είναι η βασική πηγή των τραπεζικών εσόδων. Τέτοιες περιπτώσεις χωρών είναι η Γερμανία, όπου τα έσοδα

Το ποσοστό των εσόδων από ανταλλαγές κρατικών τίτλων αποτέλεσε το ένα τέταρτο σχεδόν των οργανικών εσόδων του 2020.

από τόκους ανήλθαν το 2020 στα 31,7 δισ. ευρώ και τα έσοδα από προμήθειες στα 21 δισ. ευρώ, η Γαλλία, όπου τα έσοδα από τόκους ανήλθαν στα 69,9 δισ. ευρώ και από προμήθειες στα 51,2 δισ. ευρώ, η Ιταλία, όπου τα αντίστοιχα μεγέθη είναι 28,1 δισ. ευρώ και 21,9 δισ. ευρώ. Στα στοιχεία δεν διευκρινίζεται εάν στις παραπάνω χώρες

Η διάρθρωση των τραπεζικών εσόδων σε Ελλάδα και Ευρωζώνη

ΠΟΣΑ ΣΕ ΕΚΑΤ. ΕΥΡΩ	Ευρωζώνη	Ελλάδα
Εσοδα από τόκους	259.392	5.524
Εσοδα από προμήθειες	140.314	1.208
Χρηματοοικονομικά έσοδα	22.140	0.059
Άλλα οργανικά έσοδα*	27.711	2.553
Σύνολο οργανικών εσόδων	447.979	9.387
Διοικητικά έξοδα	-295.788	-3.949
Καθαρό αποτέλεσμα πριν από προβλέψεις και φόρους	152.190	5.432
Προβλέψεις	-118.222	-6.086
Κέρδη/ Ζημιές πριν από φόρους	45.269	-1.245

* Περιλαμβάνει κέρδη ή ζημιές που προκύπτουν από την απόμνηση χρηματοοικονομικών περιουσιακών στοιχείων ή υποχρεώσεων στην εύλογη αξία, όπου αυτά δεν αναφέρονται ως «κατεχόμενα προς πώληση»

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

πρόκειται για προμήθειες από την επενδυτική τραπεζική ή τη λιανική. Στην Ελλάδα τα έσοδα από τόκους ανήλθαν το 2020 στα 5,5 δισ. ευρώ και τα έσοδα από προμήθειες διαμορφώθηκαν στο 1,2 δισ. ευρώ. Με βάση τα στοιχεία από τους ισολογισμούς των ελληνικών τραπεζών, τα έσοδα από προμήθειες, αν και εμφανίζουν ανοδική τάση λόγω της διάδοσης της ηλεκτρονικής τραπεζικής, απέχουν ακόμη πολύ από τον ευρωπαϊκό μέσο όρο.

Αυτό που πάντως σταθερά υπονομεύει την κερδοφορία των ελληνικών τραπεζών είναι οι αυξημένες προβλέψεις για την αντιμετώπιση των κόκκινων δανειών, το ύψος των οποίων, παρά τη σημαντική μείωση που έχει υπάρξει τον προηγούμενο χρόνο, διατηρείται σε δεκαπλάσια επίπεδα (25,5% έναντι 2,6%) από αυτά της

Ευρωζώνης.

Σύμφωνα με τα στοιχεία του SSM, οι ελληνικές τράπεζες «πήραν» το 2020 προβλέψεις 6,1 δισ. ευρώ, μεγαλύτερες δηλαδή από το ύψος των εσόδων που είχαν από τόκους δανείων. Πρόκειται για το υψηλότερο επίπεδο προβλέψεων μεταξύ των τραπεζών της Ευρωζώνης και είναι αποτέλεσμα τόσο των κόκκινων δανείων που άφησε πίσω της η 10ετής οικονομική κρίση όσο και των νέων κόκκινων δανείων που θα αφήσει πίσω της η πανδημία. Συνέπεια των υψηλών προβλέψεων είναι και η καταγραφή σημαντικών ζημιών το 2020, ύψους 1,2 δισ. ευρώ πριν από φόρους, και η αρνητική απόδοση ιδίων κεφαλαίων, που το 2020 διαμορφώθηκε στο -6,8% και είναι και η χαμηλότερη μεταξύ των τραπεζών στην Ευρωζώνη.

Μειώσεις μισθών το 2020 έφερε η πανδημία

Ισχυρό ενδεχόμενο να καθυστερήσει ελλνν το πλήρες ανάκαμψη της ελληνικής αγοράς εργασίας, με δεδομένο ότι η οικονομική δραστηριότητα, ειδικά στους κλάδους του εμπορίου, της εστίασης, της παροχής καταλύματος και των μεταφορών, θα παραμείνει αβέβαιη έως το τέλος της πανδημίας, διαβλέπει η ΓΣΕΕ. Στο τελευταίο οικονομικό δελτίο που εκδίδει υπό την αιγίδα του Ινστιτούτου Εργασίας της (ΙΝΕ ΓΣΕΕ), διαπιστώνεται αφενός ότι οι επιπτώσεις της πανδημικής κρίσης στην αγορά εργασίας το 2020 ήταν σημαντικές, με το 27%

των εργαζομένων να έχει τεθεί σε αναστολή σύμβασης, αφετέρου ότι, εξαιτίας και των μέτρων που ελήφθησαν από την ελληνική κυβέρνηση, οι συνέπειες στα κλάδους του εμπορίου, της εστίασης, της παροχής καταλύματος και των μεταφορών, θα παραμείνουν σημαντικότερες από αυτές στη συνολική εικόνα της απασχόλησης.

Σύμφωνα με το ΙΝΕ ΓΣΕΕ, ο μέσος ακαθάριστος μισθός το 2020 μειώθηκε κατά 2,5% σε σχέση με το προηγούμενο έτος. Δεδομένου δε της περιορισμένης μεταβολής της απασχόλησης, η πτώση των αμοιβών προέρχεται σχεδόν εξ ολοκλήρου από τη μείωση των ωρομισθίων. Στο σύ-

νολο οι αμοιβές μειώθηκαν κατά 4,5% το β' τρίμηνο σε σχέση με το ίδιο τρίμηνο του 2019, ενώ, αν και μικρότερου μεγέθους, η μείωση συνεχίστηκε και το γ' και το δ' τρίμηνο.

Οι κλάδοι στους οποίους η μείωση των μισθών ήταν εντονότερη είναι της γεωργίας, της μεταποίησης, των κατασκευών, του εμπορίου, της εστίασης, της παροχής καταλύματος και των μεταφορών, καθώς και των τεχνικών και της ψυχαγωγίας. Ειδικότερα στον τελευταίο κλάδο, η μείωση είναι εξακολουθητική λόγω της παρατεταμένης ανα-

στολής λειτουργίας των επιχειρήσεων, ξεπερνώντας σε ποσοστό το 8% σε κάθε τρίμηνο. Εξίσου αναμενόμενη ήταν η μεγάλη πτώση στον ευρύτερο κλάδο του εμπορίου, της εστίασης, της παροχής καταλύματος και των μεταφορών, ειδικότερα το β' και το δ' τρίμηνο (-11,2% και -5,1%, αντίστοιχα). Εντύπωση προκαλεί δε η πολύ μεγάλη αύξηση των μισθών το δ' τρίμηνο στους κλάδους της επικοινωνίας - ενημέρωσης και χρηματοοικονομικών και ασφαλιστικών δραστηριοτήτων.

ΡΟΥΛΙΑ ΣΑΛΟΥΡΟΥ

Αγνωστα τα συστήματα τεχνητής νοημοσύνης για τις περισσότερες επιχειρήσεις

Μόλις το 7% των επιχειρήσεων στην Ελλάδα χρησιμοποιεί κάποιο σύστημα τεχνητής νοημοσύνης, ποσοστό μεν ίσο με τον κοινοτικό μέσο όρο, αλλά πολύ μικρότερο από αυτό που ισχύει σε άλλες χώρες-μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης, και μάλιστα μικρότερες από την Ελλάδα, καθώς και αυτό που ισχύει στις άλλες χώρες του ευρωπαϊκού Νότου. Το παραπάνω, βεβαίως, δεν προξενεί μεγάλη εντύπωση εάν αναλογισθεί κάποιος ότι προ κορωνοϊού πολύ μικρό ποσοστό επιχειρήσεων στην Ελλάδα είχε, για παράδειγμα, τη δυνατότητα να κάνει ηλεκτρονικές πωλήσεις.

Στην πρώτη θέση της σχετικής κατάταξης, σύμφωνα με τα στοιχεία της Eurostat που αφορούν το 2020, βρίσκεται η Ιρλανδία, όπου συστήματα τεχνητής νοημοσύνης χρησιμοποιεί το 23% των επιχειρήσεων, ακολουθεί η Μάλτα με το σχετικό ποσοστό να φτάνει το 19%, έπειτα

Μόλις το 7% στην Ελλάδα χρησιμοποιεί κάποιο - Το αντίστοιχο ποσοστό στην Ιρλανδία είναι 23% και στη Μάλτα 19%.

η Φινλανδία με ποσοστό 12%, ενώ στην τέταρτη θέση βρίσκεται η Δανία με 11%. Σε όλες τις υπόλοιπες χώρες της Ε.Ε. καταγράφεται μονοψήφιο ποσοστό επιχειρήσεων που χρησιμοποιούν συστήματα τεχνητής νοημοσύνης, με την Ισπανία, την Πορτογαλία και την Ιταλία να έχουν ελαφρώς υψηλότερα ποσοστά από την Ελλάδα (9% η Ισπανία και η Πορτογαλία και 8% η Ιταλία). Στις τελευταίες θέσεις βρίσκονται η Λετονία (2%), η Σλοβενία, η Ουγ-

Εφαρμογή τεχνητής νοημοσύνης η Eurostat θεωρεί και τη χρήση ρομπότ για την παροχή διαφόρων υπηρεσιών (επόπτευση χώρου, μεταφορές κ.ά.).

γαρία και η Κύπρος (3%) και η Πολωνία (4%).

Τα ποσοστά αναφέρονται σε επιχειρήσεις που απασχολούν τουλάχιστον 10 άτομα, ενώ ως εφαρμογές τεχνητής νοημοσύνης θεωρούνται

στη συγκεκριμένη καταγραφή της Eurostat οι ακόλουθες: α) chatbots (απαντούν στις ερωτήσεις πελατών αυτοματοποιημένα) ή εικονικοί βοηθοί που επίσης απαντούν στους πελάτες, β) επεξεργασία φυσικής γλώσσας,

γ) παραγωγή φυσικής γλώσσας ή αναγνώριση ομιλίας για την ανάλυση εσωτερικά big data και δ) χρήση ρομπότ για την παροχή διαφόρων υπηρεσιών (επόπτευση χώρου, καθαριότητα, μεταφορές κ.ά.).

Μέσα στο 2021 η Κομισιόν αναμένεται να προχωρήσει σε πρόταση κανονισμού που θα ρυθμίζει οριζόντια διάφορα θέματα για τις δυνατότητες αλλά και για τα όρια που πρέπει να τίθενται στις εφαρμογές της τεχνητής νοημοσύνης.

Αξίζει να σημειωθεί ότι, σύμφωνα με όσα ανακοινώθηκαν πρόσφατα στο σχέδιο για το Εθνικό Ταμείο Ανάκαμψης, προβλέπεται μεταξύ άλλων η χρηματοδότηση και ενός συστήματος τεχνητής νοημοσύνης για τη διευκόλυνση των φορολογικών ελέγχων. Το εν λόγω σύστημα θα μπορεί να εντοπίζει ποιες φορολογικές δηλώσεις περιέχουν ψεύτικα στοιχεία, ενώ σχεδιάζεται να

εφαρμοστεί στο σύνολο της φορολογίας, καθώς θα καλύπτει περιπτώσεις απάτης στον φόρο εισοδήματος, σε ΦΠΑ, δασμούς, ειδικούς φόρους κατανάλωσης, ενδοομιλικές απάτες κ.ά. Εφαρμογές τεχνητής νοημοσύνης χρησιμοποιεί εδώ και λίγο καιρό και η ελληνική Επιτροπή Ανταγωνισμού. Η ανεξάρτητη αρχή προχώρησε στην ανάπτυξη και στον σχεδιασμό ενός εργαλείου συλλογής και επεξεργασίας οικονομικών δεδομένων (π.χ. τιμές) κλιμάκων προϊόντων σε διάφορες αγορές στην Ελλάδα σε πραγματικό χρόνο, με τη δυνατότητα άμεσων εκδόσεων αναλύσεων και αναφορών, ενώ ταυτόχρονα ενσωματώνει ένα μηχανισμό «σκαναρίσματος» προκειμένου να επιτυγχάνεται η γρήγορη και βασισμένη στις πραγματικές επιπτώσεις στην οικονομία προτεραιοποίηση των υποθέσεων της Επιτροπής.

ΔΗΜΗΤΡΑ ΜΑΝΙΦΑΒΑ

Κεντρικές τράπεζες ψάχνουν ξανά καταφύγιο στον χρυσό

Αυξάνουν τα διαθέσιμά τους Ουγγαρία, χώρες της Ασίας και της Λατινικής Αμερικής

Οι κεντρικές τράπεζες αγοράζουν και πάλι χρυσό, καθώς τις εξώθουν στο ασφαλές καταφύγιο ο διαφαινόμενος κίνδυνος ανόδου του πληθωρισμού και η νέα υπερχρέωση των κυβερνήσεων ανά τον κόσμο την οποία υπαγόρευσε η πανδημία. Την ίδια στιγμή, όμως, αυξάνεται η ζήτηση από τους καταναλωτές σε Κίνα και Ινδία, τις δύο ασιατικές χώρες που παραδοσιακά εμφανίζουν μεγάλη ζήτηση για το πολύτιμο μέταλλο. Έτσι οι δύο αυτοί παράγοντες ανακόπτουν μερικώς την πτώση της τιμής του που έχει δεχθεί πέντε το τελευταίο δεκαπενθήμερο. Από την αρχή του έτους, πάντως, το λιγότερο των μεταλλών έχει υποχωρήσει κατά 8% μετά το ράλι του 2020 που κορυφώθηκε τον καλοκαίρι, όταν ο χρυσός εκτινάχθηκε πάνω από τις 2.000 δολάρια η ουγγιά. Από την αρχή του έτους έχει χάσει σε μεγάλο βαθμό την ευνοία των επενδυτών, καθώς πήραν ανοδική πορεία οι αποδόσεις των ομολόγων του αμερικανικού δημοσίου.

95 τόνοι

Σύμφωνα με στοιχεία του Παγκόσμιου Συμβουλίου Χρυσού, την περασμένη εβδομάδα η Τράπεζα της Ουγγαρίας προχώρησε σε αγορές χρυσού και αύξησε τα διαθέ-

σιμά της σε 95 τόνους τον Μάρτιο από τους 32 τόνους χρυσό. Σύμφωνα με σχετικό ρεπορτάζ των Financial Times, η εν λόγω κεντρική τράπεζα επικαλέστηκε «τους μακροπρόθεσμους στόχους εθνικής και οικονομικής πολιτικής» και διευκρίνισε ότι την εξώθησαν σε αυτήν την επιλογή «η εκτίναξη του δημοσίου χρέους και η ανησυχία

Ανακόπτεται η πτώση της τιμής του, ενισχύεται η ζήτηση από τις αγορές της Κίνας και της Ινδίας.

για το ενδεχόμενο επιτάχυνσης του πληθωρισμού που αναβαθμίζουν τη σημασία του χρυσού ως ασφαλούς καταφυγίου και ως εθνικής στρατηγικής».

Μέσα στον Φεβρουάριο, άλλωστε, αγόρασαν συνολικά 8,8 τόνους χρυσό οι κεντρικές τράπεζες χωρών της Ασίας και της Λατινικής Αμερικής. Ανάμεσά τους οι κεντρικές τράπεζες της Ινδίας, του Ουζμπεκιστάν, του Καζακστάν και της Κολομβίας. Από τις αρχές του έτους, όμως, οι κεντρικές τράπεζες πούλησαν συνολικά 17 τόνους

χρυσό με το μεγαλύτερο μέρος αυτού να το έχει δώσει η Τράπεζα της Τουρκίας.

Σε ό,τι αφορά ειδικότερα την Κίνα, η αυξημένη ζήτηση για χρυσό είχε ως αποτέλεσμα να αφαιρεθούν από το Χρηματιστήριο Χρυσού της Σαγκάης 168 τόνοι του μετάλλου. Πρόκειται για όγκο διπλάσιο εκείνου που αφαιρέθηκε την αντίστοιχη περίοδο του περασμένου έτους.

Όπως τονίζει το Παγκόσμιο Συμβούλιο Χρυσού, μεγάλο μέρος αυτού του χρυσού προορίζεται για την αναπλήρωση των αποθεμάτων του μεταποιητικού τομέα και του λιανικού εμπορίου που μειώθηκαν αισθητά, καθώς μεσολάβησε η περίοδος των εορτών για το κινεζικό νέο έτος τον Φεβρουάριο, αυξάνοντας τις αγορές κοσμημάτων και δώρων.

Ως εκ τούτου αναμένεται πως τους επόμενους μήνες η ζήτηση για χρυσό θα είναι πιο περιορισμένη στη δεύτερη οικονομία του κόσμου.

Την ίδια στιγμή, πάντως, έχει ανακάμψει η ζήτηση των καταναλωτών για χρυσό στην Ινδία όπου οι εισαγωγές του πολύτιμου μετάλλου έφτασαν τον Μάρτιο σε 98,6 τόνους. Σύμφωνα με το Bloomberg, πρόκειται για τα υψηλότερα επίπεδα των τελευταίων σχεδόν δύο ετών. Μιλώντας

Η αυξημένη ζήτηση για χρυσό στην Κίνα είχε ως αποτέλεσμα να αφαιρεθούν από το Χρηματιστήριο Χρυσού της Σαγκάης 168 τόνοι του μετάλλου, όγκος διπλάσιος εκείνου που αφαιρέθηκε την αντίστοιχη περίοδο πέρυσι.

στον Financial Times, η Ρόνα Ο' Κόνελ, αναλύτρια στη χρηματιστηριακή StoneX στο Λονδίνο, επισήμανε πως «στην Ασία επικρατεί ένα αίσθημα αντιστροφής της παλirroιας που θα στριφίξει τις

τιμές του χρυσού και θα τις εξωθήσει ανοδικά αν παραμείνει σε υψηλά επίπεδα και η ζήτηση από τις κεντρικές τράπεζες». Σε μεγάλο βαθμό η εκτίναξη του χρυσού τον Αύγουστο του περασμένου έτους

οφείλεται στις κινήσεις των αμοιβαίων διαπραγματευσίμων κεφαλαίων χρυσού, των γνωστών ως ETFs, των οποίων η διαπραγμάτευση, αγορά και πώληση είναι ίδια όπως και των μετοχών.

PIK 1

ΕΙΔΗΣΕΙΣ

- Στις οκτώ το βράδυ ακριβώς.
- Ενημέρωση με εγκυρότητα, σοβαρότητα, αντικειμενικότητα.
- Από κάθε σημείο στην Κύπρο και τον κόσμο, με το πιο εκτεταμένο δίκτυο ανταποκριτών.

Παρουσίαση:
Αντρέας Κημήτρης

Σκηνοθεσία:
Μαρίνος Παννάκη
Νείλος Ιακώβου

Εκτελεστική Παραγωγός:
Μαρία Χαρή

(Με ταυτόχρονη νοηματική στο PIK 2)

Σπουδαστικά Βοηθήματα για προπτυχιακές και μεταπτυχιακές σπουδές σε δικαιούχους παθόντες για το ακαδημαϊκό έτος 2020/21

Το Διοικητικό Συμβούλιο του Ιδρύματος Κρατικών Υποτροφιών Κύπρου ενημερώνει το κοινό ότι οι αιτήσεις για τα σπουδαστικά βοηθήματα στους δικαιούχους παθόντες* για προπτυχιακές και μεταπτυχιακές σπουδές, είναι διαθέσιμες από τις 13 Απριλίου 2021.

* Ο όρος «Παθόντες» περιλαμβάνει όσους έπαθαν κατά τη διάρκεια του Αγώνα της ΕΟΚΑ 1955-1959, των γεγονότων του 1963-1967, του πραξικοπήματος και τουρκικής εισβολής το 1974, ή και κατά τη θητεία τους στην Εθνική Φρουρά και χαρακτηρίστηκαν ως Παθόντες, δυνάμει του «περί Ανακουφίσεως Παθόντων Νόμου».

Οι ενδιαφερόμενοι μπορούν να εξασφαλίσουν τις Ανακοινώσεις:
αρ. 4/2020-21/ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΗ/ΠΡΟΠΤΥΧΙΑΚΕΣ/ΔΙΚΑΙΟΥΧΟΙ ΠΑΘΟΝΤΕΣ (για προπτυχιακές σπουδές) και
αρ. 4/2020-21/ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΗ/ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΕΣ/ΔΙΚΑΙΟΥΧΟΙ ΠΑΘΟΝΤΕΣ (για μεταπτυχιακές σπουδές), καθώς και το «Έντυπο Αίτησης για Δικαιούχους Παθόντες»:
αρ. 4/2020-21/ΑΙΤΗΣΗ/ΠΡΟΠΤΥΧΙΑΚΕΣ/ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΕΣ/ΔΙΚΑΙΟΥΧΟΙ ΠΑΘΟΝΤΕΣ μόνο από την ιστοσελίδα του Ιδρύματος Κρατικών Υποτροφιών Κύπρου: <http://www.cyscholarships.gov.cy>.

Ως τελευταία ημέρα υποβολής αιτήσεων ορίστηκε η 07/05/21, η ώρα 3:00 μ.μ. Οι αιτήσεις με όλα τα στοιχεία και πιστοποιητικά θα πρέπει να παραδοθούν στη Γραμματεία του Ιδρύματος Κρατικών Υποτροφιών Κύπρου ή να αποσταλούν ηλεκτρονικά στη διεύθυνση: info@ikyk.mof.gov.cy ή μέσω ταχυδρομείου ή μέσω εταιρειών ταχείας μεταφοράς στη διεύθυνση: Ίδρυμα Κρατικών Υποτροφιών Κύπρου, Φλωρίνης 7, Greg Tower, 3ος όροφος, 1065 Λευκωσία.

Για περισσότερες πληροφορίες, μπορείτε να αποσταθείτε στο τηλ.: 22 456433 ή στην ηλεκτρονική διεύθυνση: info@ikyk.mof.gov.cy.

ΙΔΡΥΜΑ ΚΡΑΤΙΚΩΝ ΥΠΟΤΡΟΦΙΩΝ ΚΥΠΡΟΥ

ΖΗΤΕΙΤΑΙ

Η εταιρεία IMPRESS TECH LTD με αριθμό μητρώου εργοδότη (ΑΜΕ) 2082703/1/6630 ζητά να προσλάβει προσόντοχο «Βοηθό Μάρκετινγκ» με τα ακόλουθα προσόντα:
1. Πανεπιστημιακό Δίπλωμα σε Διοίκηση Επιχειρήσεων, Μάρκετινγκ και Επικοινωνιών ή άλλο συναφών κλάδων.
2. Γραπτή και προφορική επικοινωνία στα Αγγλικά σε επαγγελματικό επίπεδο. Επιπρόσθετο προσόν θα θεωρηθεί η γνώση της Γερμανικής γλώσσας.
3. Εξοικείωση με τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης, το ψηφιακό μάρκετινγκ και μέσων επικοινωνίας γενικότερα.

Τα καθήκοντα της θέσης είναι:

1. Βελτιστοποίηση και έλεγχος περιεχομένου για τα κοινωνικά δίκτυα της εταιρείας.
2. Έρευνα, δημιουργία και σύνταξη περιεχομένου σε συνεργασία με την ομάδα μάρκετινγκ και σχεδιασμού διεθνώς.
3. Δημιουργία μηνιαίου συντακτικού ημερολογίου σύμφωνα με τις εκστρατείες και εκδηλώσεις μάρκετινγκ των ομάδων της εταιρείας για σκοπούς προώθησης του περιεχομένου.

Οι ενδιαφερόμενοι να αποστέλλουν το Βιογραφικό τους Σημείωμα (CV) στο Επαρχειακό Γραφείο Εργασίας Λευκωσίας (Τηλ. 22403000 και Φαξ 22873170) με αντίγραφο στην εταιρεία. Παρακαλώ όπως στο CV να σημειώνεται ο αριθμός μητρώου της εταιρείας.

Στην αύξηση της κατανάλωσης το στοιχημα της ανάκαμψης

Κρίσιμο μέγεθος οι δαπάνες των μεγαλύτερων σε ηλικία Ευρωπαίων

Για να ανακάμψει η Ευρώπη και να δοθεί ώθηση στην ανάπτυξη της μέσω της κατανάλωσης πρέπει να αποφασίσουν οι μεγαλύτεροι σε ηλικία Ευρωπαίοι να αλλάξουν τακτική και να δαπανήσουν τα χρήματα που έχουν την τάση να αποταμιεύουν. Αυτή είναι η εκτίμηση μερίδας οικονομολόγων που διαπιστώνει πως τον μεγάλο όγκο αποταμίευσης ο οποίος συγκεντρώθηκε στη διάρκεια των lockdowns τον κρατούν στους τραπεζικούς τους λογαριασμούς οι μεγαλύτεροι σε ηλικία Ευρωπαίοι. Εκείνοι, δηλαδή, που τείνουν να είναι συντηρητικοί και να μη δαπανούν τόσο εύκολα όσο οι νεότεροι. Εκτιμούν δηλαδή πως θα σταθεί καθοριστικό για την Ευρώπη το κατά πόσον θα αποφασίσει αυτή η γενιά μιας κάποιων ηλικίας να αλλάξει τακτική και να αδράξει την ευκαιρία που θα της δοθεί όταν τεθεί υπό έλεγχο η πανδημία και να δαπανήσει σε εξόδους, ψυχαγωγία και κατανάλωση. Και αυτό επειδή ο πληθυσμός της Γηραιάς Ηπείρου έχει την υψηλότερη μέση ηλικία από κάθε άλλη περιοχή του πλανήτη.

«Πρέπει να δαπανήσετε σταδιακά τις αποταμιεύσεις σας», τονίζει ο Ντέιβιντ Ονέλια, οικονομολόγος στην TS Lombard, που προσθέτει

πως «ίσως πρέπει να κάνετε περισσότερες δαπάνες από όσες θα περιμένατε, καθώς μεγάλο μέρος αυτής της αποταμίευσης είναι παγιδευμένο στα χέρια ιδιαίτερα εύπορων νοικοκυριών που δεν έχουν τόσο την τάση να καταναλώνουν». Οι Ευρωπαίοι έχουν συγκεντρώσει αποταμίευση ύψους 600 δισ. ευρώ σύμφωνα με τις εκτιμήσεις της Barclays, που εκφράζει φόβους ότι τα ενδεχόμενα οφέλη για τις ευρωπαϊκές οικονομίες θα περιοριστούν ακριβώς επειδή η αποταμίευση αυτή είναι συγκεντρωμένη στους τραπεζικούς λογαριασμούς πολιτών που τείνουν να επιδεικνύουν ιδιαίτερη σύνεση με τα μετρητά τους. Η Bundesbank εκτιμά πως οι αποταμιεύσεις στη Γερμανία αυξήθηκαν κατά 110 δισ. ευρώ στη διάρκεια του περασμένου έτους, ενώ στη Γαλλία τα νοικοκυριά συγκεντρώσαν 120 δισ. ευρώ.

Οικονομολόγοι της Deutsche Bank θεωρούν πως μια αύξηση της ζήτησης θα μπορούσε να προσθέσει φέτος περίπου μία εκατοστιαία μονάδα στον ρυθμό ανάπτυξης. Μια τέτοια τόνωση δεν μπορεί να θεωρηθεί ευκαταφρόνητη όταν ο ΔΝΤ προβλέπει πως η οικονομία της Ευρώπης θα αναπτυχθεί κατά 4,4%. Παράλληλα, ο Ντιν Τέρνερ,

Οικονομολόγοι της Deutsche Bank εκτιμούν πως μια αύξηση της ζήτησης θα μπορούσε να προσθέσει φέτος περίπου μία εκατοστιαία μονάδα στον ρυθμό ανάπτυξης. Στη φωτογραφία, ουρά καταναλωτών στη Λιλ της Γαλλίας λίγο πριν από το νέο lockdown.

Το ΔΝΤ συνιστά στις ευρωπαϊκές κυβερνήσεις να αυξήσουν τις δημόσιες δαπάνες κατά ένα πρόσθετο 3%.

οικονομολόγος του ομίλου UBS, υπογραμμίζει πως οι αποταμιεύσεις θα αποτελέσουν ένα «ουσιαστικό ποσοστό» της ανάκαμψης που θα ακολουθήσει μετά την πανδημία, καθώς εκτιμά πως φέτος θα αυξηθούν οι καταναλωτικές δαπάνες κατά 2,9%. Ανάλογη είναι η εκτίμηση και της Μαέβα Κουζέν, οικονομολόγου του Bloomberg, που υπολογίζει πως έχουν συγκεντρωθεί σε τραπεζικούς λογαριασμούς αποταμιεύσεις υψηλότερες κατά τουλάχιστον 300 δισ. ευρώ σε σύγκριση

με τα συνθήματα επίπεδα. Η ίδια υπογραμμίζει πως «αυτά τα μετρητά είναι ο ισχυρότερος παράγοντας που θα μπορούσε να μας οδηγήσει σε προς τα πάνω αναθεώρηση των προβλέψεών μας για την ανάπτυξη της Ευρώπης αλλά αυτό προϋποθέτει πως οι Ευρωπαίοι πολίτες θα νιώσουν αρκετά ασφαλείς ώστε να τα ξοδέψουν».

Μιλώντας στο Bloomberg, ζευγάρια ηλικιωμένων δήλωσαν πως σκοπεύουν να επισκεφθούν κέντρα περιποίησης τύπου Spa μόλις ανοίξουν, αλλά δεν σκοπεύουν να προχωρήσουν σε άλλου τύπου δαπάνες. Επιβεβαιώνουν, έτσι, τη δυσοίωση εκτίμηση ότι οι αποταμιεύσεις των μεγαλύτερων θα μείνουν μέσα στους τραπεζικούς τους λογαριασμούς. Οι εκτιμήσεις της EKT δεν διαφέρουν. Στις τελευταίες εκτιμήσεις της Τράπεζα πρόβλεψε πως η αποταμίευση, που στη διάρκεια των lockdowns αυξήθηκε κα-

τά 25%, θα επιστρέψει κάποια στιγμή στο μέλλον στα προ πανδημίας επίπεδα, αλλά δεν θα μειωθούν τα ποσά που έχουν ήδη συγκεντρωθεί σε τραπεζικούς λογαριασμούς.

Εξάλλου, οι κυβερνήσεις καλούνται επίσης να αυξήσουν τις δαπάνες τους για να τονώσουν την οικονομία της Ευρώπης. Το ΔΝΤ συνιστά στις ευρωπαϊκές κυβερνήσεις να ενισχύσουν τις δημόσιες δαπάνες κατά ένα πρόσθετο 3% μέσα στο επόμενο έτος για να αμβλύνουν τον οικονομικό αντίκτυπο της πανδημίας. Το Ταμείο έχει επιστημονικά στοιχεία πως η οικονομία της Ευρώπης ανακάμπτει μεν αλλά με πιο αργούς ρυθμούς από άλλες οικονομικές ζώνες εν μέρει εξαιτίας της αργοπορίας στους εμπολισμούς αλλά και λόγω της μικρότερης δημοσιονομικής στήριξης. Προβλέπει, άλλωστε, πως οι ανεπτυγμένες ευρωπαϊκές οικονομίες θα μειώσουν φέτος τη δημο-

σιονομική στήριξη στο 6,5% του ΑΕΠ τους από το 7,5% στο οποίο έφτασε το περασμένο έτος. Υπογραμμίζει, όμως, πως μια περαιτέρω αύξηση των δημοσίων δαπανών θα μπορούσε να επιταχύνει τον ρυθμό ανάπτυξης της Ευρώπης κατά 2 εκατοστιαίες μονάδες αλλά και να περιορίσει τον αριθμό των θέσεων εργασίας, των επενδύσεων και της παραγωγής που χάνονται οριστικά εξαιτίας της κρίσης. Συνιστά ειδικότερα στις κυβερνήσεις να διοχετεύσουν τις πρόσθετες δαπάνες «σε όσα νοικοκυριά έχουν ανάγκη, σε επιδοτήσεις των προσλήψεων με σκοπό να ενσωματωθούν ταχύτερα στην αγορά εργασίας οι απολυθέντες της κρίσης, σε προσωρινές φοροαπαλλαγές στις επενδύσεις προκειμένου να τονωθούν οι επενδύσεις αλλά και στη στήριξη βιώσιμων επιχειρήσεων που χρειάζονται άμεσα κεφάλαια».

BLOOMBERG

Ρεκόρ ανάπτυξης της τάξεως του 18,5% καταγράφει το πρώτο τρίμηνο η Κίνα

Εναν δυσθεώρητο ρυθμό ανάπτυξης της τάξεως του 18,5% σε επίσημα στοιχεία αναμένεται να ανακοινώσει η Κίνα για το πρώτο τρίμηνο του έτους και θα είναι το υψηλότερο ποσοστό αύξησης που έχει σημειώσει το ΑΕΠ της στα 30 χρόνια από όταν άρχισε να δημοσιεύει τα σχετικά στοιχεία. Οπως, όμως, προδίδει η ανάλυση οικονομολόγων τόσο του Bloomberg, της Morgan Stanley και της Goldman Sachs, το εντυπωσιακό ποσοστό αντανακλά απλώς την άνευ προηγούμενου πτώση που σημείωσε το κινεζικό ΑΕΠ στη διάρκεια του πρώτου τριμήνου του περασμένου έτους, όταν η δεύτερη οικονομία στον κόσμο βυθιζόταν στην κρίση της πανδημίας και στα ακραία περιοριστικά μέτρα που επιτραπέυσε με σκοπό την ανάσχεσή της.

Οι οικονομολόγοι καλούν ειδικότερα τους επενδυτές να εξετάσουν την εικόνα της κινεζικής οικονομίας πέραν των αριθμών αυτών που αντανακλούν μεν την ταχύτητα της ανάκαμψης, αλλά δεν δίνουν ρεαλιστική εικόνα για την πραγματική ανάπτυξη της Κίνας.

Αντανακλά απλώς την άνευ προηγούμενου πτώση που σημείωσε το κινεζικό ΑΕΠ στη διάρκεια του πρώτου τριμήνου του περασμένου έτους, σημειώνουν οι αναλυτές.

Οπως τονίζουν, το πρώτο τρίμηνο του περασμένου έτους η δεύτερη οικονομία στον κόσμο κατέγραψε συρρικνωσή-ρεκόρ κατά 6,8%, καθώς το Πεκίνο ήταν η πρώτη κυβέρνηση στον κόσμο που έδωσε εντολή στον πληθυσμό της χώρας να παραμείνει στο σπίτι προκειμένου να αποτραπεί η μετάδοση του κορωνοϊού. Είναι, ωστόσο, γεγονός ότι η κινεζική οικονομία ανέκαμψε στη συνέχεια μόλις η πολιτική ηγεσία της χώρας ανακάλεσε τα

Οι εξαγωγές της Κίνας ενισχύθηκαν, καθώς ανακάμπτει η ζήτηση στις ανεπτυγμένες οικονομίες και έτσι συνέσπεφρασαν σημαντικά στην οικονομική ανάπτυξη.

περιοριστικά μέτρα. Μέχρι τη τέλη Σεπτεμβρίου είχε μάλιστα ανακτήσει όσο έδαφος είχε χάσει στη διάρκεια της πανδημίας και έκτοτε εξακολουθεί να αναπτύσσεται. Σύμφωνα με τους οικονομολόγους του Bloomberg, πολύ πιο ρεαλιστική αποτίμηση της κατάστασης στην Κίνα προσφέρει μια σύγκριση ανά-

μεσα στα δεδομένα του πρώτου τριμήνου του έτους με εκείνα του αμέσως προηγούμενου τριμήνου και όχι με το αντίστοιχο τρίμηνο του περασμένου έτους. Η εικόνα που προκύπτει σκιαγραφεί την τρέχουσα κατάσταση της κινεζικής οικονομίας, ενώ παρακάμπτει τις έκτακτες συνθήκες του lockdown και

τον οικονομικό του αντίκτυπο. Σύμφωνα, άλλωστε, με οικονομολόγους της Goldman Sachs, η σύγκριση με το πρώτο τρίμηνο του περασμένου έτους αντανακλά τη μεγάλη ύφεση του 2020, ενώ η σύγκριση με το τελευταίο τρίμηνο χρησιμεύει για να αντιληφθεί κανείς κατά πόσον κορυφώθηκε η ανάπτυξη ή απλώς συνεχίστηκε. Υπάρχουν ενδείξεις πως έχει επιβραδυνθεί η κινεζική οικονομία, καθώς στα τέλη του περασμένου έτους οι Αρχές επέβαλαν αυστηρότερα όρια στις κορηγήσεις πιστώσεων. Προσφάτως, άλλωστε, επανέφεραν ορισμένα περιοριστικά μέτρα και απαγορεύσεις στις κοινωνικές επαφές μετά τα κρούσματα της πανδημίας που εκδηλώθηκαν τον Φεβρουάριο. Έτσι, οι εκτιμήσεις των οικονομολόγων για το τελευταίο τρίμηνο του 2020 κυμαίνονται ανάμεσα σε έναν ρυθμό ανάπτυξης 1,4% και 2,6%.

Παράλληλα, πάντως, οι εξαγωγές της Κίνας ενισχύθηκαν καθώς ανακάμπτει η ζήτηση στις ανεπτυγμένες οικονομίες και έτσι συνέσπεφρασαν σημαντική μερίδα της οικονομικής ανάπτυξης. Ομοίως, ο

κατασκευαστικός τομέας σημείωσε ανάπτυξη τον Μάρτιο και όλα δείχνουν πως αυξάνονται αισθητά οι εγχώριες επενδύσεις. Οπως επιστημονικά οικονομολόγοι της Nomura Holdings, τα στοιχεία για την κατανάλωση ηλεκτρικής ενέργειας που δόθηκαν στη δημοσιότητα μέσα στην εβδομάδα καταδεικνύουν πως η βιομηχανική παραγωγή αυξήθηκε τον Μάρτιο κατά 20,3%, όταν συγκριθούν με την αντίστοιχη περίοδο του περασμένου έτους. Εν ολίγοις, όσο η σύγκριση θα γίνεται σε ετήσια βάση, τα στοιχεία θα παραμένουν σε ασυνήθιστα υψηλά επίπεδα επειδή η ανάπτυξη θα συγκρίνεται διαρκώς με την ύφεση του φεβρουαρίου 2020. Ορισμένοι οικονομολόγοι επιλέγουν να εξετάζουν τα στοιχεία της Κίνας με κριτήριο τον μέσο όρο των τελευταίων δύο ετών. Με αυτήν την προσέγγιση οι οικονομολόγοι της Morgan Stanley εκτιμούν πως η αύξηση της βιομηχανικής παραγωγής επιταχύνθηκε στο 7,6% το πρώτο τρίμηνο από το 6,5% στο οποίο βρισκόταν το τελευταίο τρίμηνο του περασμένου έτους.

BLOOMBERG

Συρρίκνωση του γερμανικού ΑΕΠ στην αρχή του έτους

Η οικονομία της Γερμανίας συρρικνώθηκε κατά 1,8% το πρώτο τρίμηνο του έτους εξαιτίας των περιοριστικών μέτρων που επιβλήθηκαν με σκοπό την ανάσχεση της πανδημίας. Στην εκτίμηση αυτή συγκαλύπτουν τα σημαντικότερα οικονομικά ινστιτούτα της Γερμανίας που αναθεωρούν τις κοινές προβλέψεις τους για τη μεγαλύτερη οικονομία της Ευρώπης. Πρόκειται για τα ινστιτούτα DIW, IfD, IfW, IWH και RWI που αναθεωρούν τώρα προς τα κάτω την πρόβλεψή τους για ανάπτυξη το 2021 στο 3,7% από την προηγούμενη για 4,7%. Οπως τονίζουν οικονομικοί αναλυτές, η προς τα κάτω αναθεώρηση καταδεικνύει πως η γερμανική οικονομία θα χρειαστεί περισσότερο χρόνο για να επιστρέψει στα προ της πανδημίας επίπεδα. Ειδικότερα, ο Τόρστεν Σμιτ του ινστιτούτου RWI επιστημονικά

Προς τα κάτω η πρόβλεψη για ανάπτυξη το 2021 στο 3,7% από την προηγούμενη για 4,7%.

τα γερμανικά νοικοκυριά αποταμίευσαν 200 δισ. ευρώ εξαιτίας της πανδημίας και των περιοριστικών μέτρων. Ο ίδιος εκτιμά πάντως πως η αποταμίευση αυτή θα δώσει ώθηση στην ανάπτυξη όταν θα αρθούν τα περιοριστικά μέτρα και οι καταναλωτές θα μπορούν να επιστρέψουν στις συνήθεις δαπάνες τους ιδιαίτερως στη διάρκεια του καλοκαιριού. Τα οικονομικά ινστιτούτα αναφέρονται στον κίνδυνο περαιτέρω επιβράδυνσης της γερμανικής ο-

κονομίας σε περίπτωση καθυστερήσεων στην εμπολιστική διαδικασία ή νέων μεταλλάξεων του κορωνοϊού έναντι των οποίων θα προσφέρουν περιορισμένη ή και μηδενική προστασία τα υπάρχοντα εμβόλια. Προεξοφλούν μάλιστα πως θα επιβληθούν αυστηρότεροι περιορισμοί τις επόμενες εβδομάδες προτού χαλαρώσει τα μέτρα η κυβέρνηση στα μέσα Μαΐου.

Τα γερμανικά ινστιτούτα είναι, πάντως, σαφώς πιο αισιόδοξα σε ό,τι αφορά το επόμενο έτος, καθώς αναβάθμισαν την πρόβλεψή τους για την ανάπτυξη το 2022 στο 3,9% από το 2,7% που είχαν προβλέψει τον Ιανουάριο. Ειδικότερα το RWI εκτιμά, έτσι, πως θα επιταχυνθεί η οικονομική δραστηριότητα στη διάρκεια του καλοκαιριού και ιδιαίτερως σε ό,τι αφορά τον τομέα των υπηρεσιών που έχει δεχθεί κίτρινο πλήγμα

από την πανδημία. Στο μεταξύ, ο Γερμανός υπουργός Οικονομίας, Πέτερ Αλτμπίερ, ανακοίνωσε χτες ότι πρόκειται να δώσει στη δημοσιότητα τις προβλέψεις της κυβέρνησης για την ανάπτυξη στις 27 Απριλίου και η οποία θα είναι «σαφώς πάνω από την προηγούμενη πρόβλεψη» τον Ιανουάριο που μιλούσε για ανάπτυξη 3% μέσα στο τρέχον έτος μετά την ύφεση κατά 4,9% που γνώρισε η γερμανική οικονομία στη διάρκεια του περασμένου έτους. Η γερμανική οικονομία, όπως άλλωστε και όλες βασίζονται κατά κύριο λόγο στις εξαγωγές, επωφελείται από την αυξημένη ζήτηση από την Κίνα και τις ΗΠΑ. Στην εγχώρια αγορά, όμως, έχει δεχθεί κίτρινο πλήγμα ο τομέας των υπηρεσιών εξαιτίας των παρατεταμένων μέτρων για την άσχεση της πανδημίας.

BLOOMBERG, REUTERS

Ο Γερμανός υπουργός Οικονομίας, Πέτερ Αλτμπίερ, ανακοίνωσε ότι στις 27 Απριλίου θα δώσει στη δημοσιότητα τις προβλέψεις της κυβέρνησης για την ανάπτυξη, η οποία θα είναι «σαφώς πάνω από την προηγούμενη εκτίμηση».

Αισιόδοξες οι αεροπορικές για τη φετινή τουριστική σεζόν

Εμβόλια και τεστ εκτιμάται ότι θα αυξήσουν σημαντικά τον αριθμό των επιβατών

Ευνοϊκό είναι το κλίμα που επικρατεί στους κύκλους των αεροπορικών εταιρειών παρά τις καθυστερήσεις και τα προβλήματα με τους εμβολιασμούς στη Γηραιά Ηπειρο και σε άλλες περιοχές του πλανήτη, καθώς το καλοκαίρι πλησιάζει. Μάλιστα, ο αυστραλιανός κολοσσός Qantas προβλέπει πως θα επανέλθουν στους αιθέρες όλα τα Airbus A380 του στόλου του, διότι είναι πεπεισμένοι πως η επιβατική κίνηση θα αποκατασταθεί. Σε ανάλογο μήκος κύματος κινούνται και οι δύο μεγαλύτεροι αερομεταφορείς του Ηνωμένου Βασιλείου, η British Airways και η εταιρεία χαμηλών ναύλων easyJet, οι οποίοι αναμένουν επανέναρξη των ταξιδιών το καλοκαίρι. Η δε easyJet τονίζει ότι, αν και το τρέχον τρίμηνο εκμεταλλεύεται μόνο το 20% της χωρητικότητάς της, είναι έτοιμη να την αυξήσει από τον Μάιο, εφόσον βέλγαια οι συνθήκες βελτιωθούν. Και για να γίνει αυτό χρειάζεται, επίσης, να προωθηθεί τάχιστα το αποκαλούμενο «ψηφιακό πράσινο πιστοποιητικό», το οποίο συζητείται στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Χθες έγινε γνωστό ότι εν πρώτοις επιτεύχθηκε συμφωνία για τις τεχνικές προδιαγραφές του μεταξυ των κυβερνήσεων των κρατών-μελών. Οι έχοντες το πιστοποιητικό θα σημαίνει πως είτε εμβολιάστηκαν είτε εξετάστηκαν και ήταν αρνητικοί ή προσφάτως ανέρωσαν και θεωρούνται πως ανέπτυξαν ανοσία. Οπότε θα μετακινούνται ελεύθερα, χωρίς να υπόκεινται σε καραντίνα, ενώ αεροπορικές εταιρείες έχουν διαθέσιμες εφαρμογές για να καταγράφεται η πληροφορία για τα τεστ ή το εμβόλιο.

Ο βρετανικός αερομεταφορέας British Airways αναφέρει ότι τα σχέδια της κυβέρνησης Τζόνσον να αποκαταστήσει τις διεθνείς πτήσεις βαδίζουν στη σωστή κατεύθυνση και ότι σύ-

Η διοίκηση της British Airways αναφέρει ότι τα σχέδια της κυβέρνησης Τζόνσον να αποκαταστήσει τις διεθνείς πτήσεις βαδίζουν στη σωστή κατεύθυνση και ότι σύντομα θα την ακολουθήσει και η υπόλοιπη Ευρώπη.

Η Qantas προβλέπει ότι θα χρησιμοποιήσει το σύνολο των Airbus A380 που διαθέτει στον στόλο της.

νομα θα την ακολουθήσει και η υπόλοιπη Ευρώπη. Ο δε Γιόχαν Λούντγκρεν, διευθυνών συμβολών της easyJet, επισημαίνει πως υπάρχει η ευελιξία να τονωθούν αμέσως οι δραστηριότητες, προσθέτοντας προορισμούς, ενώ, παράλληλα, επέστησε την προσοχή στο ότι ακόμη δεν μπορεί να προβλέψει κανείς κάτι για τις κρατήσεις. Ο αερομεταφορέας είχε το πρώτο εξάμηνο με λήξη

31 Μαρτίου ζημιές 730 εκατ. λιρών. Ωστόσο, το εκ νέου άνοιγμα των μετακινήσεων παραμένει αβέβαιο. Η Βρετανία, η μεγαλύτερη αγορά αμοφτέρων των εταιρειών, δεν επιβεβαιώνει ότι θα μπορούν οι πολίτες να μπορούν να ταξιδέψουν για λόγους διακοπών και ψυχαγωγίας από τις 17 Μαΐου. Το δε εμβολιαστικό πρόγραμμα στην Ε.Ε. δέχθηκε νέο πλήγμα μετά την απόφαση να καθυστερήσει τη διάθεση εμβολίων η Johnson & Johnson λόγω φόβων για παρενέργειες.

Πάντως, ιδιαίτερα αισιόδοξος εμφανίζεται ο επικεφαλής της Qantas Airways, της μεγαλύτερης εταιρείας με τζετ στον κόσμο, ο οποίος θεωρεί πως θα χρησιμοποιήσει πλήρως τον στόλο σε A380 της Airbus που διαθέτει

και ότι η ζήτηση για ταξίδια θα ανακάμψει, κάνοντας βιώσιμα τα εν λόγω αεροσκάφη. «Πιστεύουμε πως θα ενεργοποιήσουμε όλα τα A380, για τα οποία πληρώσαμε πολλά», τονίζει ο Άλαν Τζόις. Η εταιρεία του κατέλασε και τα 12 τετρακινήτριά A380 τον Ιούνιο του 2020, δηλώνοντας τότε πως θα της είναι άχρηστα για τουλάχιστον τρία χρόνια. Η γερμανική Deutsche Lufthansa προειδοποιεί πως τα δικά της A380 ίσως να μην πετάξουν ποτέ ξανά, μιας και ο κόσμος δεν θα ταξιδεύει μαζικά, όπως παλαιότερα. Όμως, εν κατακλείδι, ο Άλαν Τζόις ευελπιστεί ότι η ταχύτητα εμβολιασμών σε Η.Β. και ΗΠΑ, δύο μεγάλες αγορές της Qantas, προμηνύει ανάκαμψη των ταξιδιών.

Απογοητευμένοι οι Ιταλοί έμποροι και εστιατορές

Φρούδες αποδεικνύονται οι ελπίδες για ανάκαμψη στον χώρο του τουρισμού και της εστίασης στην Ιταλία, όπως φανερώνουν τα τελευταία στοιχεία και παρά τις προσδοκίες για βελτίωση της κίνησης φέτος.

Όπως αναφέρει σχετικά το ειδησεογραφικό πρακτορείο Bloomberg, το 2021 μοιάζει κατά πολύ με το 2020. Οι πωλήσεις από τις αρχές του έτους ελάχιστα θα ανακάμψουν ύστερα από τη βουτιά του 44%, όπως αποτυπώνεται σε μελέτη της ένωσης λογιστών της χώρας. Σύμφωνα δε με την Τράπεζα της Ιταλίας, τα συνολικά έσοδα του τουρισμού από τους ξένους επισκέπτες κατά το παρελθόν έτος συρρικνώθηκαν 61% στα 17,45 δισεκατομμύρια ευρώ. Το 2021 δεν προλαίφεται καλύτερο για έναν κλάδο ισοδύναμο με το 14% του ΑΕΠ. Ειδικά τον Ιανουάριο, οι αφίξεις τουριστών κατέγραψαν δραστική μείωση 79% σε σύγκριση με τον ίδιο μήνα το 2020, δηλαδή λίγο καιρό πριν ξεσπάσει η πανδημία.

Συγκεκριμένα, ορισμένες πόλεις-ορόσημα για την τουριστική βιομηχανία της γειτονικής χώρας, όπως η Βενετία, ή τόποι όπως το Πορτοφίνο στις ακτές της Λιγυρίας και η Βαρένα στις ακτές της λίμνης Κόμο, μοιάζουν εγκαταλειμμένα. Ας μην ξεχνάμε, όπως αναφέρει σχετικό δημοσίευμα της ιστοσελίδας www.thelocal.it, πως η Ιταλία κατατάσσεται στην πέ-

Η πορεία του τουρισμού στη μέχρι τώρα διάρκεια του έτους διαψεύδει τις ελπίδες που έτρεφαν για ανάκαμψη.

εκατομμύρια ξένοι, που είχαν κάνει κράτηση για τουλάχιστον μία διανυκτέρευση, όταν το 2019 ο αριθμός έφθανε τα 65 εκατομμύρια.

Σχεδόν 100.000 επιχειρήσεις του κλάδου στη χώρα βρίσκονται στα πρόθυρα της χρεοκοπίας, όπερ μεταφράζεται σε απώλεια σχεδόν 440.000 θέσεων εργασίας, βάσει του ινστιτούτου ερευνών Demoskopika. «Το 2020 ήταν μια καταστρεπτική χρονιά», εξομολογείται η Μαρίνα Ντέντι με κατάντημα δερματικών ειδών στο γραφικό ψαροχώρι Βαρένα της λίμνης Κόμο.

Τον Ιανουάριο, οι αφίξεις τουριστών κατέγραψαν δραστική μείωση 79% σε σύγκριση με τον ίδιο μήνα το 2020, δηλαδή λίγο καιρό πριν ξεσπάσει η πανδημία.

Κίνηση με μπαταρία αλλά και πολυτέλεια από την Daimler

Σε νέα εποχή η γερμανική αυτοκινητοβιομηχανία με το σεντάν EQS

Είναι πολλά χρόνια που η γερμανική αυτοκινητοβιομηχανία Daimler, στην οποία ανήκει το εμπορικό σήμα της Mercedes-Benz, έχει αναδείξει τη σειρά αυτοκινήτων Mercedes S-Class ως την επιτομή της πολυτέλειας και της απόδοσης στην εποχή των κινητήρων εσωτερικής καύσεως. Την ίδια γραμμή πλεύσης θα ακολουθήσει και με τα μοντέλα της εκείνα τα οποία θα κινούνται με ηλεκτρισμό. Η εταιρεία παρουσίασε στο κοινό το σεντάν EQS, το οποίο διαθέτει μεγάλο εύρος οδήγησης και πολυτελώς σχεδιασμένο εσωτερικό, δηλαδή κάτι το οποίο σπάνια συναντάται στα οχήματα με μπαταρία. Σκοπεύει δε να εγκαταστήσει μια νέα εποχή για το βασικό εμπορικό σήμα της γερμανικής εταιρείας, Daimler, η οποία επί δεκαετίες στόχο είχε να κατασκευάσει αυτοκίνητα με ισχυρούς κινητήρες εσωτερικής καύσεως για να τα χρησιμοποιήσουν ηγέτες κρατών και πρόεδροι κορυφαίων ομίλων. Από την πλευρά των άλλων γερμανικών αυτοκινητοβιομηχανιών, όπως η BMW με τη σειρά 7 και η Audi με τη σειρά A8 (της ομώνυμης εταιρείας και μέλους του ομίλου της Volkswagen), καταβάλλονται επίσης προσπάθειες να δελεασθούν και να αγοράσουν οχήματα με μπαταρίες περισσότερο από την πλούσια πελατείας τους – ωστόσο, τα αποτελέσματα είναι μάλλον μέτρια.

Πάντως, στα μέσα της εβδο-

Η εταιρεία παρουσίασε το νέο της μοντέλο, το οποίο διαθέτει πολυτελώς σχεδιασμένο εσωτερικό, κάτι το οποίο σπάνια συναντάται στα ηλεκτρικά οχήματα.

Η Audi από την πλευρά της παρουσίασε το νέο της ηλεκτρικό μοντέλο Q4 E-Tron SUV, το οποίο είναι και το πιο φθινό αυτού του είδους.

μάδας η Audi παρουσίασε το νέο της ηλεκτρικό όχημα πολλαπλών δραστηριοτήτων και χρήσεων, το ηλεκτροκίνητο μοντέλο Q4 E-Tron SUV, το οποίο με τιμή εκκίνησης 45.000 δολάρια είναι και το φθινότερο αυτού του είδους. Δεδομένου, όμως, των φορολογικών δι-

ευκολύνσεων στις ΗΠΑ, τελικώς, θα κοστίζει 37.500 δολάρια στην πιο φθινή εκδοχή του. Εάν μάλιστα συγκριθεί με το Model 3 της Tesla, θα είναι κατά τι πιο προσίτο και πολύ πιο οικονομικό από το Model Y SUV της ίδιας εταιρείας. Αξίζει να αναφερθεί ότι, αν και εισέρχονται στην αγορά ολοένα και περισσότερα πολυτελή οχήματα με μπαταρίες για ποικίλες δραστηριότητες, ελάχιστα είναι τόσο προσίτα όσο το Q4 και το Mustang Mach-E της Ford. Το αντίστοιχο XC40 Recharge της Volvo, λόγω χάριν, ξεκινά με τιμή εκκίνησης κατά 9.000 υψηλότερη. Το Q4 E-Tron στην πιο δαπανηρή εκδοχή του θα έχει αυτονομία 250 μιλίων με μία φόρτιση, δηλαδή για απόσταση 402,33 χιλιομέτρων. Αξίζει

να επισημανθεί πως το Model S της καλιφορνέζικης Tesla ξεπέρασε σε πωλήσεις την S-Class της Daimler/Mercedes-Benz, σε πολλές αγορές, συμπεριλαμβανομένων και εκείνων των Ηνωμένων Πολιτειών, και απέδειξε πως η μετάβαση στην ηλεκτροκίνηση αφορά και όσους ομίλους ειδικεύονται στην πολυτελή οδήγηση. «Η Mercedes ισχυρίζεται ότι η S-Class είναι το καλύτερο (συμβατικό) αυτοκίνητο στον κόσμο, επομένως το EQS θα πρέπει να είναι το καλύτερο ηλεκτρικό και πιθανότατα θα εξεταστεί υπό αυτήν την προσδοκία», δήλωσε ο Ρομάν Μαθίσεκ, σύμβουλος στον κλάδο του αυτοκινήτου για την εταιρεία Arthur D. Little. Αλλά, «η Mercedes EQS έχει ανεβάσει πολύ ψηλά τον πήχυ από κάθε άποψη». Η γερμανική Daimler άργησε να ενστερνιστεί την ιδέα των ηλεκτροκίνητων αυτοκινήτων και, τώρα, δέχεται για να διατηρήσει ανταγωνιστική την τεχνολογία της στη νέα εποχή, όπου η τεχνολογία των μπαταριών και το λογισμικό διαδραματίζουν πρωταγωνιστικό ρόλο. Η δε Tesla, τέλος, ενισχύει το μοντέλο S με νέα έκδοση βελτιωμένης απόδοσης και αντιπαλο, όπως η νεοπαγής εταιρεία Lucid Motors, οργανώνουν την εισοδή τους στο τμήμα αυτό της αγοράς με τα πολυτελή αλλάξια και τα υψηλά κέρδη, στο οποίο ακόμη δεσποζουν οι Mercedes, BMW, Audi και η Toyota με το μοντέλο της Lexus.

ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΗ ΙΔΡΥΜΑΤΟΣ ΚΡΑΤΙΚΩΝ ΥΠΟΤΡΟΦΙΩΝ ΚΥΠΡΟΥ

ΥΠΟΒΟΛΗ ΑΙΤΗΣΕΩΝ ΓΙΑ ΤΗ ΔΙΕΚΔΙΚΗΣΗ ΚΡΑΤΙΚΗΣ ΥΠΟΤΡΟΦΙΑΣ ΓΙΑ ΔΙΔΑΚΤΟΡΙΚΕΣ ΣΠΟΥΔΕΣ

ΑΚΑΔΗΜΑΪΚΟ ΕΤΟΣ 2020/21

Το Διοικητικό Συμβούλιο του Ιδρύματος Κρατικών Υποτροφιών Κύπρου (Ι.Κ.Υ.Κ.) ενημερώνει το κοινό ότι οι αιτήσεις για τις κρατικές υποτροφίες διδακτορικού επιπέδου για σπουδές στην Κύπρο ή στο εξωτερικό, θα είναι διαθέσιμες από τη Δευτέρα, 19 Απριλίου 2021 μόνο στην ιστοσελίδα του Ιδρύματος Κρατικών Υποτροφιών Κύπρου <http://www.cyscholarships.gov.cy>.

Ως ημερομηνία λήξης της υποβολής των αιτήσεων έχει οριστεί η Δευτέρα, 10 Μαΐου 2021. Αιτήσεις που θα παραδίδονται / αποστέλλονται εκπρόθεσμα, δεν θα γίνονται αποδεκτές.

Οι αιτήσεις θα μπορούν να παραδοθούν στα γραφεία του Ι.Κ.Υ.Κ. ή να αποστέλλονται ηλεκτρονικά στη διεύθυνση info@ikykc.mof.gov.cy ή μέσω ταχυδρομείου ή μέσω εταιρειών ταχείας μεταφοράς στη διεύθυνση Φλωρίνης 7, GREG TOWER, 3ος όροφος, 1065 Λευκωσία ή στην Τ.Θ. 23949, 1687 Λευκωσία.

Για λεπτομέρειες σχετικά με την εξασφάλιση των σχετικών Αιτήσεων παρακαλώ όπως επισκεφθείτε την ιστοσελίδα www.cyscholarships.gov.cy και ενημερωθείτε με τις Ανακοινώσεις που βρίσκονται αναρτημένες στην «Τελευταία Ενημέρωση».

Περισσότερες πληροφορίες μπορείτε να ζητήσετε μέσω ηλεκτρονικού ταχυδρομείου στη διεύθυνση: info@ikykc.mof.gov.cy ή στο τηλέφωνο 22456433.

ΙΔΡΥΜΑ ΚΡΑΤΙΚΩΝ ΥΠΟΤΡΟΦΙΩΝ ΚΥΠΡΟΥ

Αυξάνεται η ζήτηση για μεγαλύτερες, αλλά φθηνότερες κατοικίες

Αισιόδοξοι για την άμεση επακκίνηση της ελληνικής αγοράς ακινήτων, μόλις αποκατασταθεί η ομαλή λειτουργία της οικονομίας και επιστρέψει σε τροχιά ανάπτυξης, εμφανίστηκαν χθες επαγγελματίες της αγοράς ακινήτων, στο πλαίσιο του συνεδρίου ProDEXPO North για την ακίνητη περιουσία στη Βόρεια Ελλάδα.

Σύμφωνα με τον κ. Γιώργο Κορμά, διευθύνοντα σύμβουλο της Πειραιώς Real Estate, «η επόμενη μέρα θα βρει την αγορά ακινήτων της χώρας να ξεκινάει από το σημείο που σταμάτησε, ακολουθώντας και τη σταδιακή επιστροφή της οικονομικής ανάπτυξης».

Αισιόδοξοι οι ειδικοί του real estate για την πορεία της κτηματαγοράς μετά την πανδημία.

Σύμφωνα με τον κ. Κορμά, η διαφορά σε σχέση με την περίοδο πριν από την πανδημία είναι ότι πλέον έχουν εισέλθει στην καθημερινότητά μας οι παράγοντες της πράσινης ανάπτυξης και της ψηφιοποίησης, οι οποίοι αναμένεται να δώσουν ώθηση και στην αγορά ακινήτων. Για παράδειγμα, όπως σημείωσε ο κ. Κορμάς, «το τελευταίο διάστημα βλέπουμε ιδιώτες να έχουν την τάση να προχωρούν σε ενοικίαση ή αγορά μεγαλύτερων διαμερισμάτων από το μέχρι πρότινος σχετικά δεδομένο μέγεθος των 90-100 τ.μ. για μια τετραμελή οικογένεια. Μάλιστα, στρέφονται σε πιο απομακρυσμένες περιοχές, όπου οι τιμές είναι πιο χαμηλές, καθώς προσπαθούν με τον ίδιο προϋπολογισμό να αποκτήσουν ή να μείνουν σε ένα μεγαλύτερο ακίνητο, ώστε να έχουν και την

απαιτούμενη ιδιωτικότητα όταν κάνουν τηλεργασία ή τηλεκπαίδευση».

Αντίστοιχα, ο κ. Νίκος Μανομενίδης, επίτιμος πρόεδρος της Ενωσης Μεσιτών Ακινήτων και Πιστοποιημένων Πραγματογνομώνων Ελλάδας, σημείωσε ότι κατά το φετινό πρώτο τρίμηνο καταγράφεται αύξηση του ποσοστού των αγορών κατοικιών από ανθρώπους που επιδιώκουν τη στέγαση της οικογένειάς τους. Το σχετικό ποσοστό αγγίζει το 34,6% του συνόλου των αγοραπωλησιών, έναντι 30,4% το 2020. Αντίστοιχα, έχει μειωθεί σε 30,7%, από 34,7%, το ποσοστό των αγορών που γίνονται για επενδυτικούς λόγους, ενώ αυξήθηκε σε 22% σημειώνει και το μερίδιο των εξοχικών κατοικιών (από 18,1% που ήταν πέρυσι). Επίσης, αυξημένη εμφανίζεται και η ζήτηση για νεόδμητες κατασκευές, καθώς φέτος οι αγορές νέων κατοικιών ανέρχονται σε 17,3% από 10,3% το 2020.

Στους κερδισμένους της πανδημίας εντάσσονται και τα ακίνητα logistics, όπου η επενδυτική δραστηριότητα μάλιστα έχει επιταχυνθεί σε σχέση με πριν από την πανδημία.

Σύμφωνα με τον κ. Δημήτρη Καραγιάννη, COO της εταιρείας παροχής υπηρεσιών logistics Sarmed, η διείσδυση του ηλεκτρονικού εμπορίου έχει ως αποτέλεσμα να αυξάνονται οι ανάγκες σε χώρους ακινήτων logistics, αλλά αντίστροφα μειώνονται οι ανάγκες για χώρους σε εμπορικά καταστήματα, με την τάση αυτή να μονιμοποιείται και μετά το πέρας της πανδημίας. Ωστόσο, θα πρέπει να σημειωθεί ότι οι νέες ανάγκες σε χώρους logistics είναι πιθανότερο να καλυφθούν από νέες αναπτύξεις, παρά από την ανακατασκευή υφιστάμενων και παλαιότερων ακινήτων, καθώς το κόστος για κάτι τέτοιο είναι απαγορευτικό.

N.X. ΡΟΥΣΑΝΟΓΛΟΥ

Αρνητικό ρεκόρ για την Ελλάδα σε τιμές και ενοικίαση κατοικιών

Οι μειώσεις είναι 28,1% και 25,2% αντίστοιχα και είναι οι μεγαλύτερες στην E.E.

Του **ΝΙΚΟΥ Χ. ΡΟΥΣΑΝΟΓΛΟΥ**

Τη μεγαλύτερη πτώση των τιμών πώλησης κατοικιών και των ενοικίων στην Ευρωπαϊκή Ένωση σημείωσε η Ελλάδα κατά τη δεκαετία από το 2010 και μέχρι το τέλος του 2020.

Σε σχετική ανάλυση της Eurostat που δημοσιεύθηκε εντός της εβδομάδας, αναφέρεται ότι οι τιμές των κατοικιών στην Ελλάδα υποχώρησαν κατά 28,1% από το 2010 μέχρι το τέλος του 2020, ενώ οι τιμές ενοικίασης κατοικιών εμφανίζονται μειωμένες

Μεγάλες αυξήσεις στα ενοίκια παρατηρούνται σχεδόν σε όλες τις χώρες της Ευρώπης.

κατά 25,2%. Θα πρέπει να τονιστεί βέβαια ότι το μεγαλύτερο ποσοστό της μείωσης αυτής καταγράφηκε κυρίως την περίοδο 2010-2012, όταν εκτιμάται ότι τα ενοίκια μειώθηκαν 40% κατά μέσον όρο. Εκτοτε, η τάση είναι εν γένει ανοδική.

Στην υπόλοιπη Ευρώπη, σε ό,τι αφορά τις τιμές των κατοικιών την ίδια δεκαετία, η μεγαλύτερη αύξηση εντοπίζεται στην Εσθονία με 112,8%, ενώ πτώση καταγράφουν επίσης οι τιμές στην Ιταλία με 15,2%, στην Ισπανία με 5,2% και στην Κύπρο με 3,4%. Οσον αφορά τα ενοίκια, μεγάλες αυξήσεις παρατηρούνται σχεδόν σε όλες τις χώρες, ενώ η μόνη χώρα όπου παρατηρείται πτώση (εκτός από την Ελλάδα) είναι η Κύπρος με 4,1%.

Ασφαλώς, αμφότερες οι τιμές καταγράφουν βελτίωση την τελευταία τριετία, έχοντας αντισταθμίσει μέρος των απωλειών, που ήταν υψηλότερες μέχρι το

Το μεγαλύτερο ποσοστό της μείωσης καταγράφηκε κυρίως την περίοδο 2010-2012, όταν εκτιμάται ότι τα ενοίκια μειώθηκαν 40% κατά μέσον όρο. Εκτοτε, η τάση είναι εν γένει ανοδική.

2016, όταν και ξεκίνησε η σταθεροποίηση των τιμών στην αγορά ακινήτων. Υπενθυμίζεται ότι, σύμφωνα με τα στοιχεία της ΤΓΕ, η συνολική μείωση των τιμών πώλησης κατοικιών στην Ελλάδα άγγιξε το 42% μέχρι και το 2017, ενώ τα τελευταία τρία χρόνια οι τιμές κινούνται ανοδικά. Ειδικότερα,

το 2020 η αύξηση άγγιξε το 4,2%, ενώ το 2019 η αύξηση ήταν ακόμα μεγαλύτερη, καθώς άγγιξε το 7,2%.

Πάντως θα πρέπει να σημειωθεί ότι, στο μεγαλύτερο μέρος της προηγούμενης δεκαετίας, τα εισοδήματα και η αγοραστική δύναμη των νοικοκυριών της χώρας

κατέγραψαν ακόμα μεγαλύτερη πτώση, σε σχέση με το κόστος απόκτησης κατοικίας και τα ενοίκια. Ειδικότερα, το κατά κεφαλήν ΑΕΠ σε ισοδύναμα αγοραστικής δύναμης μειώθηκε στο 67,4% του μέσου όρου της Ευρωπαϊκής Ένωσης το 2018, από 93,3% που ήταν το 2008. Αντίστοιχα, το 2016 το μέσο ετήσιο διαθέσιμο εισόδημα του συνόλου των νοικοκυριών της χώρας είχε περιοριστεί σε 14.932 ευρώ, παρουσιάζοντας μείωση κατά 38,5% σε σχέση με το 2010, όταν είχε ανέλθει σε 24.224 ευρώ.

Ως εκ τούτου, με βάση τα σχετικά στοιχεία της Eurostat, στην Ελλάδα το 39,5% του πληθυσμού υποχρεώνεται να ξοδεύει πάνω από το 40% του διαθέσιμου εισοδήματός του για έξοδα σχετικά με το ακίνητο στο οποίο διαμένει. Πρόκειται για ποσοστό τετραπλάσιο του ευρωπαϊκού μέσου όρου, που δεν ξεπερνάει το 9,6% στην E.E. των «27».

Μάλιστα, η κατάσταση είναι ακόμη πιο δύσκολη για τους ενοικιαστές, καθώς το 83% αυτών χρειάζεται να δαπανά πάνω από το 40% των μηνιαίων εσόδων του για να εξασφαλίσει στέγη. Στην υπόλοιπη Ευρώπη, αυτό ισχύει για μόλις το 25% των ενοικιαστών.

Εν τω μεταξύ, οι τιμές πώλησης κατοικιών συνέχισαν να αυξάνονται και κατά τη διάρκεια του 2020, παρά την αρνητική επίπτωση της πανδημίας στην οικονομία. Με βάση τα σχετικά στοιχεία της ΤΓΕ, η αύξηση άγγιξε το 2,6% κατά μέσον όρο σε πανελλαδικό επίπεδο.

Στην υπόλοιπη E.E., η αντίστοιχη αύξηση διαμορφώθηκε σε 5,7%, ενώ στην Ευρωζώνη σε 5,4%. Τη χαμηλότερη αύξηση τιμών κατέγραψαν (μαζί με την Ελλάδα) χώρες του ευρωπαϊκού Νότου όπως η Ιταλία (1,6%) και η Ισπανία (1,7%), αλλά και η Ιρλανδία (0,6%).

ΑΡΘΡΟ / Του **ΑΝΔΡΕΑ Α. ΑΝΔΡΕΟΥ**

Υβριδικό εργασιακό περιβάλλον

Πριν από περίπου ένα χρόνο και εν μέσω των καθολικών lockdown παγκοσμίως οι πλείστες επιχειρήσεις υιοθέτησαν ένα καθιερωμένο τηλεργασία από το σπίτι. Σίγουρα η τηλεργασία δεν λειτουργήσε για όλους το ίδιο αφού η φύση της κάθε επιχείρησης είναι αυτή που συνήθως καθορίζει και το βαθμό εφαρμογής αυτής της μορφής εργασίας. Έκτοτε σε διεθνές επίπεδο, μεταξύ άλλων, παρατηρήθηκαν δύο στοιχεία που είναι συνηθισμένα με την αγορά ακινήτων.

Το πρώτο στοιχείο είναι η τάση αναζήτησης στέγασης σε απόσταση από τα παραδοσιακά αστικά εμπορικά κέντρα πόλεων, με την τάση «φυγής» να συνοδεύεται απαραίτητα από την ανάγκη εγκαταστάσεων σε πιο άνετα σπιτία, με περισσότερες ανέσεις, που να διαθέτουν κήπους και να είναι γενικά πιο κοντά στην φύση.

Ο κόσμος οδηγήθηκε σε τέτοιες αποφάσεις αφού τα επαναλαμβανόμενα lockdown και οι περιορισμοί τον έκαναν να αναθεωρήσει τον μέχρι τότε τρόπο ζωής του καταλήγοντας στο συμπέρασμα πως ένα πιο άνετο σπίτι είναι ουσιαστικά ένα δώρο στην ψυχική και σωματική του υγεία, εφόσον ο νέος τρόπος εργασίας είχε έρθει για να μείνει. Παρά το γεγονός πως το φαινόμενο είναι εντονότερο σε μεγαλουπόλεις του εξωτερικού, τέτοιες προσεγγίσεις δεν ήταν ξέ-

Τα γραφεία θα είναι πιο αραιά, με πιο μεγάλο διαθέσιμο χώρο ανά άτομο και άρα πιο ευέλικτα. Ενδεχομένως να δούμε με άλλο φακό και roof-gardens σε επαγγελματικά υποστατικά.

νες και προς την κυριακή πραγματικότητα. Αν σήμερα βολτάρετε σε οικιστικές περιοχές που χαρακτηρίζονται από κατοικίες επί εδάφους, θα παρατηρήσετε μια μάλλον έντονη κατασκευαστική δραστηριότητα που πάει και κάπως κόντρα στη μέση αντίληψη του καφερέπας «ο Κυπραίος ετράβησε μέσα στα πετσιά του...», εννοώντας πως πλέον δεν επενδύει.

Το δεύτερο στοιχείο είχε να κάνει με την αντίληψη πως πλέον οι επιχειρήσεις θα μονιμοποιήσουν τη νέα προσέγγιση στην εργασία και σαν αποτέλεσμα οι γραφειακοί χώροι είναι αχρείαστοι, οδηγώντας σε μια συρρίκνωση του τομέα, με συνεπακόλουθο μαρασμό των εμπορικών κέντρων. Ένα χρόνο και κάτι μετά, βλέπουμε πως κάτι τέτοιο δεν ισχύει. Και δεν ισχύει επειδή αποδείχτηκε πως η τηλε-

Το υβριδικό μοντέλο μεταφράζεται σε μια αναπροσαρμογή των γραφειακών χώρων έτσι ώστε υπέρτατο ρόλο θα παίζει η ασφάλεια και η υγεία των εργαζομένων, ενώ πρωταγωνιστικό ρόλο θα παίζει και η ευεξία και συνεργασία των εργαζομένων.

γασία δεν αποτελεί ένα τέλειο εναλλακτικό μοντέλο εργασίας, τόσο σε πρακτικό επίπεδο που έχει να κάνει με την ίδια την φύση της επιχείρησης, αλλά και για ένα σωρό από άλλους λόγους που είναι περισσότερο ανθρωποκεντρικοί. Η παντελής έλλειψη ανθρωπίνης επαφής και αλληλεπίδρασης σε

βάθος χρόνου δημιουργεί αθροιστικά προβλήματα με άμεσο αρνητικό αντίκτυπο στην ψυχική υγεία που αλυσιδωτά οδηγεί σε άλλες ανεπιθύμητες ατραπούς.

Η τάση που εδώ και κάποιο διάστημα άρχισε να εδραϊνεται είναι πως πάμε σε ένα υβριδικό εργασιακό μοντέλο, δηλαδή ένα μον-

τέλο που βρίσκεται κάπου μεταξύ αυτού της προ της πανδημίας εποχής (μεγάλα παραδοσιακά γραφεία και εγκαταστάσεις που παρείχαν στέγη σε όλους τους εργαζομένους) και αυτού που επέβαλε στις αρχές της πανδημίας (όλοι εργάζονται από το σπίτι στο βαθμό που αυτό είναι εφικτό).

Το υβριδικό μοντέλο, σε ό,τι αφορά στους γραφειακούς χώρους, μεταφράζεται σε μια αναπροσαρμογή τους έτσι ώστε υπέρτατο ρόλο θα παίζει η ασφάλεια και η υγεία των εργαζομένων, ενώ πρωταγωνιστικό ρόλο θα παίζει επίσης και η ευεξία και συνεργασία των εργαζομένων.

Για να επιτευχθούν αυτές οι επιδιώξεις θα πρέπει να γίνουν μετατροπές και αναβαθμίσεις που απρόσκοπτη πρόσβαση του εξουσιοδοτημένου προσωπικού από τον δρόμο ή τον χώρο στάθμευσης στο γραφείο τους χωρίς να αγγίζουν σε επιφάνειες για ενεργοποίηση φώτων, θυρών, ανεκυστήρων κλπ. Άλλο παράδειγμα είναι ο κλιματισμός και η συνεχής ροή φρέσκου αέρα. Επίσης τα αυτοματοποιημένα συστήματα παροχής αντισηπτικού σε διάφορα και ορατά σημεία θα αποτελέσουν μόνιμο στοιχείο αυξάνοντας έτσι και το

αίσθημα ασφάλειας και υγιεινής σε επαγγελματικούς χώρους.

Για να πεισθεί ο κόσμος να επιστρέψει σε ένα τέτοιο περιβάλλον, θα πρέπει οι επιχειρήσεις να αναδιαμορφώσουν τους κοινόχρηστους χώρους έτσι ώστε να ασφαλεία να υπάρχουν συναθροίσεις, κοινωνικοποίηση, ανταλλαγή ιδεών για θέματα που αφορούν την ίδια την εργασία τους, να έχουν ένα πιο ελκυστικό και πράσινο περιβάλλον γύρω τους, κοζίνες που να παρέχουν με ασφάλεια οίσιση και βερνάντες για μικρά διαλείμματα.

Ενδεχομένως να δούμε με άλλο φακό και roof-gardens σε επαγγελματικά υποστατικά. Τα ίδια τα γραφεία θα είναι πιο αραιά, με πιο μεγάλο διαθέσιμο χώρο ανά άτομο και άρα πιο ευέλικτα.

Αν η επιχείρηση είναι και ο ιδιοκτήτης του κτηρίου οι αποφάσεις είναι πιο εύκολες. Αν όμως η επιχείρηση είναι ο ενοικιαστής του κτηρίου τότε ο ιδιοκτήτης θα πρέπει να είναι πιο ευέλικτος και πιο δεκτικός σε αλλαγές αναβάθμισης του κτηρίου του και ενδεχομένως και πιο δεκτικός σε πιο ευέλικτες συμβάσεις μίσθωσης ενόσω η επιχείρηση αναπροσαρμόζεται στα νέα δεδομένα.

Ο κ. Ανδρέας Α. Ανδρέου, MRICS, είναι CEO της APS Andreou Property Strategy - Chartered Surveyors.

Η αστική εξερεύνηση του Momus

Ο Σκωτσέζος μουσικός μιλάει στην «Κ» για το νέο άλμπουμ του «Athenian», εμπνευσμένο από την Αθήνα

Συνέντευξη στον ΔΗΜΗΤΡΗ ΚΑΡΑΪΣΚΟ

«Πάντα ήξερα ότι θα μπορούσα να εξάψω τη φαντασία του κόσμου και να του δείξω πώς μπορεί να μεταμορφωθεί», τραγουδάει ένας νέος, ψηλός και αδύνατος τροβαδούρος, με μια κιθάρα στο χέρι, σε ένα βίντεο της γαλλικής τηλεόρασης από το μακρινό 1988. Θυμίζει, φυσιογνωμικά και μουσικά, τον Ζακ Μπρελ, και στους στίχους του κομματιού που παίζει ονομάζει τον εαυτό του «μοσικό διανοούμενο της μουσικής βιομηχανίας» και «ανήσυχο, οργανωμένο και υπερβολικά μορφωμένο».

Τριάντα τρία χρόνια και ισάριθμους δίσκους μετά, ο εκκεντρικός Σκωτσέζος Nicholas Currie (που ηχογραφεί με το καλλιτεχνικό ψευδώνυμο Momus) συνεχίζει να γράφει τους πολιτικούς, εμπρηστικούς και προκλητικούς στίχους του και να παράγει ήχους που έχουν αλλάξει τόσες φορές χρώματα και κροιά όσο και οι πόλεις ανά τον κόσμο στις οποίες έχει ζήσει.

Τον τελευταίο καιρό (από τον Δεκέμβριο της χρονιάς που πέρασε) ζει στην Αθήνα και ηχογραφεί ένα δίσκο που λέγεται «Αθηναίος» («Athenian»). Στο ομώνυμο κομμάτι λέει πως «όσες φορές κι αν ανέβεις πάνω στον Λυκαβηττό ή στον Φιλοπάππου, η θέα πάντα σε συναρπάζει», σαν κάποιος που ξέρει καλά την πόλη.

Δεν θέλει να τον λένε τουρίστα – άλλωστε δεν είναι η πρώτη φορά που ζει στην Αθήνα: σε ηλικία δέκα ετών, το 1969, έρχεται λόγω της δουλειάς του πατέρα του στην πόλη και ζει για δύο χρόνια στο Παλαιό Ψυχικό. Το 1991, ένας Έλληνας φοιτητής στο Λονδίνο ήταν γραφτό να τον φέρει ξανά στην Αθήνα. Ο αείμνηστος Νίκος Τριανταφυλλίδης σκηνοθετεί, στο πλαίσιο του μεταπτυχιακού του στο London International Film School, ένα δεκάλεπτο ντοκιμαντέρ γι' αυτόν, το «Amongst women only», και δίνει στον ιδιοσυγκρασιακό καλλιτέχνη μια ξεχωριστή θέση στο προσωπικό του καλλιτεχνικό πάνθεον (εκεί όπου κατοικούν «καταραμένοι» και συγκλονιστικοί καλλιτέχνες σαν τον Λουίτζι Τένκο, τον Τζέφρι Λι Πιρς ή τον Screaming Jay Hawkins). Την ίδια εποχή φέρνει τα τραγούδια του στα ερτζιανά κύματα της Αθήνας – και αυτά μοιάζει να ταιριάζουν απόλυτα στους ουρανούς της πόλης, αφού θυμίζουν ήχους που είχαν ήδη αποκτήσει μια δικιά τους «αθηναϊκή» διάσταση (ήταν οι ήχοι του Σερζ Γκενσμπούρ, του Λέοναρντ Κοέν, των Pet Shop Boys και του Μαρκ Αλμοντ των '80s ή αυτοί της ηλεκτρονικής ποπ πρωτοπορίας των αρχών των '90s).

Ο Τριανταφυλλίδης, που εκτός από σκηνοθέτης ήταν και διοργανωτής συναυλιών, έφερε τον Momus στην Ελλάδα, τον Δεκέμβριο του 1997, στο Av Club, σε μια συναυλία που ο τελευταίος δάκρυσε και το κοινό ανέβηκε στη σκηνή, μετατρέποντας την όλη εμπειρία σε κάτι που ο ίδιος ο καλλιτέχνης, στο blog του, είχε ονομάσει «taverna-disco».

Δέκα χρόνια αργότερα, στο Βίος, ο Momus ξαναπαίζει για το αθηναϊκό κοινό, χορεύοντας αυτοσχεδιαστικά ροκ εν ρολ και σκωτσέζικους χορούς, μιμούμενος τη γάτα επί σκηνής και παίρνοντας μια κιθάρα από το κοινό για να παίζει το «Space oddity», δημιουργώντας την αίσθηση πως ο ίδιος ο Μπόουι ήταν για λίγα λεπτά εκεί.

Στην παράσταση αυτή ξεδιπλώ-

Ο Momus στο αθηναϊκό του διαμέρισμα, στην πόλη, ανάμεσα στα άλμπουμ του: η νεανική του εμφάνιση κάνει αδύνατο να πιστέψεις πως είναι 61 ετών.

«Μου αρέσει να με χαιρετούν στον δρόμο κάθε δύο εβδομάδες – αν αυτό γινόταν κάθε δύο λεπτά, θα ήταν πολύ ενοχλητικό».

θηκε με τον πιο πληθωρικό τρόπο η διάσταση της καλλιτεχνικής του περσόνας που ο ίδιος ονομάζει «σατιρικό βαριετέ» – και, πράγματι, εκείνο το βράδυ, ο Momus έμοιαζε να μπορεί να τραγουδάσει όλα τα τραγούδια, να πει όλες τις ιστορίες και να χορέψει όλους τους χορούς του κόσμου, σαν ένας κλόουν-διανοούμενος που κλειάζει με αφροδισιακή ευφύια ανθρώπους, θεούς και δαίμονες, σαν ένας «Άνθρωπος που έπεσε στη Γη», όπως ο ίδιος ο Μπόουι στην ομώνυμη ταινία που ο Νικόλας

Ρεγκ γύρισε το 1976. Την άνοιξη του 2021 μας δίνει μια συνέντευξη από το αθηναϊκό του διαμέρισμα, όπου μοιάζει να κλειάζει ακόμη και τον μεγάλο εχθρό, τον ίδιο τον χρόνο: η νεανική του εμφάνιση που κάνει αδύνατο να πιστέψεις πως είναι 61 ετών.

– Ποιος είναι ο ρόλος του Ντέιβιντ Μπόουι στη ζωή και στο έργο σου;

– Ο Μπόουι εμφανίστηκε στη ζωή μου το 1972. Ήταν μια κακή στιγμή στη ζωή μου γιατί μου άρεσε πολύ που ζούσαμε στην Αθήνα, αλλά οι γονείς μου με έστειλαν πίσω στη Σκωτία, εσώκλειστο σε ένα καταθλιπτικό ιδιωτικό σχολείο. Εκεί ο Μπόουι έγινε για μένα κάτι σαν κρυφός φίλος. Δεν φοβόταν να πραγματευτεί σκοτεινά θέματα, τα οποία κάπως κατάφερνε να μετατρέψει σε κάτι λαμπερό. Δεκαετίες πριν από το Ίντερνετ, ήταν ο οδηγός μου για συναρπαστικά πράγματα όπως ο Φίλιπ Γκλας, ο

Μπάροους ή το θέατρο Καμπούκι. Σκεφτόμουν τότε «θέλω να γίνω σαν αυτόν!».

– Ποιοι άλλοι καλλιτέχνες σε επηρέασαν; Είναι φανερό πως ο Γκενσμπούρ, ο Μπρελ ή ο Σκοτ Ουόκερ είναι κάποιοι από αυτούς.

– Ο Ντέιβιντ Σίλβαν και ο Ρούιτσι Σακαμότο (από τους ζώντες!) ήταν σημαντικοί για μένα. Επίσης ο Κάφκα, ο Καλβίνο και ο Μπρεχτ. Ο Κάφκα έκανε πεθαμένες γραφειοκρατίες να μοιάζουν μαγικές, ακόμη κι όταν τις καταδίκαιζε. Ο Μπρεχτ προσάρμοσε το ασιατικό θέατρο στη Δύση σε έργα που μιλούσαν για τις αποτυχίες μας στους τομείς της ισότητας και της συλλογικότητας. Ο Μπρελ επέκρινε ηθικές αποτυχίες και την έλλειψη θάρρους. Ο Σκοτ Ουόκερ έφερε μια τεράστια και μυστηρία αισθαντικότητα στην μουσική του – κάτι κινηματογραφικό. Ο Κοέν ήταν τόσο εκφραστικός, τόσο «ενήλικος». Και ο Γκενσμπούρ έμοιαζε

να καταλαβαίνει τη σεξουαλικότητα και το παιχνίδι. Προσπαθώ να στέκομαι στο σημείο όπου πέφτει η σκιά τους – αλλά φυσικά αυτό εξαρτάται από την ώρα της ημέρας, και την εποχή.

– Πού οφείλεται το γεγονός ότι είσαι μάλλον άγνωστος στο ευρύ κοινό;

– Φτιάχνω άλμπουμ που πιστεύω πως πρέπει να υπάρχουν και όχι προϊόντα που θα πουλήσουν. Ναι, υπάρχουν λιγότεροι θαυμαστές εκεί έξω, από όσους πίστευα ότι θα βρω, αλλά δεν με σταματά αυτό. Η ανωνυμία είναι, μάλλον, εξίσου απολαυστική με τη φήμη. Για την ακρίβεια, η φήμη έχει την τάση να μας κάνει τεράτα και να μικραίνει τις ζωές μας – όχι να μας καλύτερευει ως καλλιτέχνες. Μου αρέσει να με χαιρετούν στον δρόμο κάθε δύο εβδομάδες – αν αυτό γινόταν κάθε δύο λεπτά, θα ήταν πολύ ενοχλητικό. Νομίζω πως κάθε περιθωριακός καλλιτέ-

χνος πρέπει να πιστεύει σε εκείνη τη φράση στο κατά Μάρκον Ευαγγέλιο: «Τι θα ωφεληθεί ο άνθρωπος, αν κερδίσει ολόκληρο τον κόσμο αλλά χάσει την ψυχή του».

– Έχει κανείς την εντύπωση πως δεν εμφανίζονται «νέα» πράγματα στην τέχνη τα τελευταία χρόνια, πως οτιδήποτε παράγεται πλέον είναι απλά καλοφτιαγμένες εκδοχές παλιότερων νεωτερισμών. Δεν συμφωνείς;

– Υπάρχει μια φράση που είχε πει ο αδικοκαμένος Άγγλος φιλόσοφος Μαρκ Φίσερ στο βιβλίο του «Ghosts of my Life»: «Ο 21ος αιώνας αποτελεί κυρίως μια θέαση των επιτευγμάτων του 20ού σε υψηλότερης ανάλυσης οθόνες». Μοιάζει όλο αυτό με μια φαντασματολογία των αρχαίων – έχουμε πλέον τόσο καλύτερη πρόσβαση σε αρχαία που είναι αδύνατο να μη θαυμάζονται κάποιος από το περιεχόμενό τους.

– Ας μιλήσουμε λίγο για το περιεχόμενο του «Αθηναίου» – και τον ήχο του.

– Δύο στοιχεία που ορίζουν τον ήχο του άλμπουμ είναι ένα ακορντέον που αγόρασα στο Βερολίνο, κι ένα άλλο που αγόρασα από ένα παζάρι στην Αθήνα. Οι παραστάσεις μου από τη διατία 1969-1971 που έζησα εδώ, έπαιξαν επίσης ρόλο: πράγματα όπως η ροκ όπερα «Hair», το «Abbey Road» των Beatles ή η ταινία «The Italian Job». Νομίζω λοιπόν πως το άλμπουμ αυτό έχει μέσα του την αίσθηση της Αθήνας εκείνης της εποχής – έχει όμως και αναφορές στην πανδημία του 1918, αλλά και τραγούδια που μιλούν για το άσκοπο των «πολιτικών της φαιρότητας», που προσωπικά θεωρώ ότι αποτελούν έναν πολιτισμικό πόλεμο που μας αποπροσανατολίζει από αληθινά προβλήματα της εποχής όπως η κλιματική αλλαγή και η ανισότητα.

– Πες μου κάτι που ανακάλυψες με ενθουσιασμό στην Αθήνα τους τελευταίους τέσσερις μήνες.

– Έκανα πολύ «urbex» – (urban exploration - αστική εξερεύνηση) και έτσι ανακάλυψα το παρατημένο αεροδρόμιο στο Ελληνικό. Αναγνώρισα το κτίριο του Saarinen, το μέρος όπου βίωσα τόσο πολλά αντί με την οικογένειά μου και όπου πρωτοείδα τις αθηναϊκές άσπρες πολυκατοικίες σκαρφαλωμένες στον Υμηττό. Εκεί ένιωσα πως ζούσα εκείνη τη σκηνή στην «Επιστροφή στον πλανήτη των πιθήκων», όπου εμφανίζεται το άγαλμα της Ελευθερίας μισοθαμμένο.

– Έζησες οκτώ χρόνια στην Οσάκα – θα επέστρεφες εκεί; Τι θυμάσαι από τις πόλεις στις οποίες έζησες;

– Η Ιαπωνία πάντα θα έχει μια ξεχωριστή θέση στην καρδιά μου, αλλά πρόσφατα η Σεούλ μου άρεσε εξίσου με το Τόκιο. Ξέρεις, υπάρχει κάποιος είδους δημιουργικό, συναρπαστικό πνεύμα που, ανά τους καιρούς, περιοδεύει από πόλη σε πόλη. Ήταν στο Λονδίνο το '68 και στη Νέα Υόρκη το '78, στο Τόκιο το '88, στη Σεούλ το 2018... Είναι ένα υπέροχο παιχνίδι κυνηγητού, αν σε παίρνει να το παίζεις, αλλά πρέπει να είσαι γρήγορος και ευέλικτος, αλλά και να είσαι έτοιμος να αναθεωρήσεις και να απογοητευθείς, γιατί, σαν ένας εραστής, μια πόλη μπορεί στην αρχή να σε θέλγει, αλλά μπορεί στο τέλος να σε απωθήσει.

Αιζέντα

Ε Π Ι Λ Ο Γ Ε Σ

19.4 - 25.4.2021

Επιμέλεια: ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ ΚΟΥΡΟΥΠΑΚΗΣ
art@kathimerini.com.cy
louil@kathimerini.com.cy

ΠΕΡΦΟΡΜΑΝΣ

«Death By Karaoke»

Το «Death By Karaoke» είναι μια επινοημένη παράσταση των Sakari Laurila και Λίας Χαράκη. Μια παράσταση στην οποία οι κατασκευασμένες ταυτότητες, οι φαντασιώσεις, οι προσδοκίες και ο κιθαρίστας του μαγαζιού, προσπαθούν να επιβιώσουν μέχρι το τέλος του τραγουδιού. Δημιουργία, ερμηνεία, πρωτότυπα τραγούδια: Sakari Laurila και Λία Χαράκη, ερμηνεύει επίσης η Άννη Χούρη. Θέατρο Πόλης ΟΠΑΠ, 23 Απριλίου και 8, 15, 22, 29 Μαΐου, ώρα 8:30 μ.μ. **Απαιτήση η κράτηση:** maria.efstathiou@nimac.org.cy, 96791187 **η αγοράστε θέση εδώ:** www.liaharaki.com/tickets-death-by-karaoke

ΠΑΡΑΣΤΑΣΗ

«Μείνε δίπλα μου» από την Persona

Η Θεατρική Ομάδα Persona παρουσιάζει την καινούργια της θεατρική παραγωγή «Μείνε δίπλα μου» των Κώστα Σιλβέστρου, Χριστίνας Κωνσταντίνου και Πάνου Μακρή σε σκηνοθεσία και τελική δραματουργική επεξεργασία Κώστα Σιλβέστρου. Μία αλληγορική θεώρηση του «Νεαρού Βασιλιά» του Όσκαρ Ουάιλντ, μέσα από τον φακό της σύγχρονης σκληρής πραγματικότητας. Μια παράσταση που γεννήθηκε στην καρδιά της πανδημίας με μαύρο χιούμορ και κυνική διάθεση, με το παράλογο, και το οξύμωρο να έχουν την πρώτη θέση. Πρόκειται για μια παράσταση επινοημένου θεάτρου, η οποία

πρωτοσυστήθηκε στους θεατές τον περασμένο Φεβρουάριο μέσα από την online streaming προβολή της. Πρεμιέρα στις 23 Απριλίου στο Flea Theatre στη Λευκωσία. Διάρκεια παραστάσεων έως τις 18 Μαΐου 2021. Επί σκηνής: Χριστίνα Κωνσταντίνου, Πάνος Μακρής, Μουσική: Δημήτρης Σπύρου. Σκηνικά-Κοστούμια: Σωσάννα Τομάζου. Σχεδιασμός Φωτισμού: Σεσίλια Τσελεπίδη. Παραστάσεις: Παρασκευή, Σάββατο και Κυριακή 24, 25 Απριλίου και 7, 8, 9 Μαΐου. Παρασκευή και Σάββατο 14 και 15 Μαΐου, Δευτέρα και Τρίτη 17 και 18 Μαΐου, ώρα 7:00 μ.μ. Πληροφορίες, κρατήσεις: **τηλέφωνο 70000138.**

19ο Διεθνές Φεστιβάλ

Κινηματογραφικές Μέρες-Κύπρος 2021

Το φετινό 19ο Διεθνές Φεστιβάλ Κινηματογραφικές Μέρες - ΚΥΠΡΟΣ 2021 με διοργανωτές τις Πολιτιστικές Υπηρεσίες του Υπουργείου Παιδείας, Πολιτισμού, Αθλητισμού & Νεολαίας και το Θέατρο Ριάλτο, σηκώνει αυλαία αυτή την Παρασκευή 16 Απριλίου, στο Θέατρο Ριάλτο στη Λεμεσό, ενώ μέρος του προγράμματος θα προβάλλεται και διαδικτυακά στην πλατφόρμα του φεστιβάλ που εγκαινιάζεται online για πρώτη φορά φέτος. Με την παγκύπρια πρεμιέρα της πολυβραβευμένης ταινίας Nomadland, σε σκηνοθεσία Chloé Zhao, ανοίγει το φετινό ετήσιο διεθνές φεστιβάλ της Κύπρου, αφιερωμένο στη μεγάλου μήκους ταινία μυθοπλασίας. Όλες οι ταινίες του προγράμματος - με εξαίρεση τις Nomadland και Μήλα - θα προβάλλονται και online στην πλατφόρμα του Κινηματογραφικές Μέρες Κύπρος 2021, διαθέσιμη στον σύνδεσμο: <https://cf2021.eventive.org/>. **Πληροφορίες για το αναλυτικό πρόγραμμα προβολών θα βρείτε στην ιστοσελίδα www.cyprusfilmdays.com.**

ΑΝΑΓΝΩΣΕΙΣ

Της ΜΑΡΙΑΣ ΚΑΤΣΟΥΝΑΚΗ

Είναι οι βασιλείς «κανονικοί άνθρωποι»;

Συνομιλία της βασίλισσας Ελισάβετ με τον πρωθυπουργό Χάρολντ Ουίλσον στο Μπάκινγκχαμ, τέλη της δεκαετίας του '60. Ο Ουίλσον προσπαθεί να την ενθαρρύνει ή απλώς να την καθησυχάσει λέγοντας ότι το ντοκιμαντέρ για την καθημερινή ζωή της βασιλικής οικογένειας, που είχε προβληθεί από την τηλεόραση, είχε απάκηση και αποδοχή. Η ταινία, που προσπαθεί να τους παρουσιάσει σαν «κανονικούς ανθρώπους», ήταν μια ιδέα του πρίγκιπα Φίλιππου, σε μια επικοινωνιακή απόπειρα να βελτιωθεί η «εικόνα» των Ανακτόρων, η οποία εκείνη την περίοδο ήταν τραυματισμένη. Η Ελισάβετ όμως έχει ήδη διαβάσει τον ημερήσιο Τύπο. «Οι κριτικές ήταν στυγνές», τον διακόπτει. «Η τηλεόραση ως μέσον μπορεί να μην ταίριαζε στη βασιλική οικογένεια. Ταίριαζε στους κανονικούς ανθρώπους», αντιτείνει εκείνος. «Μα αυτό θέλαμε να δείξουμε, ότι πίσω από τις πύλες είμαστε κανονικοί άνθρωποι», αντιδρά η βασίλισσα.

Ο διάλογος συνεχίζεται ως εξής:

Ουίλσον: «Όχι κυρία, δεν είστε». Βασίλισσα Ελισάβετ: «Όχι; Συναγμένο το πρωί, πάμε για ύπνο το βράδυ, εργαζόμαστε, κουραζόμαστε, συνακωνόμαστε, ντρεπόμαστε για κάποιους θείους. Υποφέρουμε τα Χριστούγεννα... Είμαστε εντελώς κανονικοί». Ουίλσον: «Ο κόσμος δεν σας θεωρεί κανονικούς και, αν μου επιτρέψετε, δεν σας θέλουν κανονικούς». Βασίλισσα: «Και τι θέλουν; Πείτε μου. Τι θέλετε από εμάς;». Ουίλσον: «Η αλήθεια είναι ότι δεν ξέρουμε. Πέρα από το ότι σας θέλουμε ιδεώδεις. Ενα ιδεώδες». Βασίλισσα: «Ουδείς άνθρωπος είναι ιδεώδης. Μόνο ο Θεός. Γι' αυτό θα προτιμούσα να μέγαμε μακριά απ' τα φώτα της δημοσιότητας, για τη δική μας επιβίωση και υγεία. Αλλά δεν μπορούμε να κρυβόμαστε, πρέπει να είμαστε πλήρως εκθειασμένοι διαρκώς. Ποια είναι η λύση, λοιπόν; Η καλύτερη έως τώρα είναι οι ιεροτελεστίες και το μυστήριο, διότι έτσι κρυβόμαστε ενώ παραμένουμε σε κοινή θέα. Το προτέτασμα καπνίου, το μυστήριο και το πρωτόκολλο δεν υπάρχουν για να μας διαχωρίζουν, υπάρχουν για να μας κρατάνε ζωντανούς».

Η σκηνή είναι από το 4ο επεισόδιο του 3ου κύκλου του «The Crown», της δημοφιλούς και επιτυχημένης σειράς του Netflix. Η Ολβία Κόλμαν υποδύεται την Ελισάβετ και ο Τζέισον Ουότκινς τον πρωθυπουργό Χάρολντ Ουίλσον.

Η κηδεία του εκλιπόντος πρίγκιπα Φίλιππου, δούκα του Εδιμβούργου, που πέθανε πριν από 10 ημέρες σε ηλικία 99 ετών, θα γινόταν χθες, «κεκλεισμένων των θυρών», με 30 μόνο καλεσμένους. Από την ώρα που ανακοινώθηκε ο θάνατός του η Αγγλία βρίσκεται σε πένθος. Η ειδηση μονοπώλησε τα βρετανικά ΜΜΕ (και όχι μόνον, φυσικά), εκατοντάδες πολίτες πήγαν στο Μπάκινγκχαμ όπου άφησαν λουλούδια και σημειώματα. Στα τηλεοπτικά ρεπορτάζ, εμφανίζονταν άνθρωποι δακρυοσπασμένοι που βίωσαν τον θάνατο του πρίγκιπα Φίλιππου ως προσωπική απώλεια.

Έχουν γραφτεί τόμοι για τη σχέση των Βρετανών με τη μοναρχία. Για τον τρόπο που την αντιμετωπίζουν, απαντώντας σε υψηλά ποσοστά θετικά σε δημοσκοπήσεις. Η βασίλισσα είναι «σταθερή αξία». Ειδικά σε περιόδους μεγάλης αστάθειας, λιτότητας, κρίσεων, η θεατρικότητα των πάσων φύσεως τελετών έχει μια καθοριστική επίδραση, τονώνοντας παράλληλα και το αίσθημα εθνικής υπερροχής. «Η μοναρχία αντιπροσωπεύει ανέκαθεν ένα ανάχωμα απέναντι στις γρήγορες και τρομακτικές αλλαγές», υποστηρίζουν έγκυροι Βρετανοί αναλυτές. Στο «The Crown», ο θεατής παρακολουθεί τα πρόσωπα ως χαρακτηρισές ενός δράματος σε εξέλιξη. Διαρκώς. Οι πρωταγωνιστές γερνούν και απέρχονται αλλά οι «διάδοχοί» τους εμφανίζονται στη σκηνή τροφοδοτώντας εντάσεις, σχέσεις, συνωμοσίες, ανατροπές, παρεξηγήσεις, έρωτες αποθεωτικούς και συντριπτικούς. Οι προσεκτικές ομιολογίες, όπως αυτή που προαναφέραμε, στον διάλογο της Ελισάβετ με τον Ουίλσον, μπορεί να είναι επινοημένες αλλά βασίζονται σε δεδομένα. Η σειρά έχει, εξάλλου, πολλούς ειδικούς συμβούλους και ιστορικούς.

Στη χθεςινή κηδεία, η πανδημία εμπόδιζε την κοσμοσυρροή «εντός των θυρών». Δύσκολα όμως θα συγκρατούσε τους Βρετανούς από το να βρεθούν έστω και σε φαντασιακή οπτική επαφή με τους πρωταγωνιστές, στο κάστρο του Ουίνδσορ. Μόνο που τώρα πια, τα πραγματικά πρόσωπα και οι ρόλοι δεν ζουν χωριστά. Κυκλοφορούν στους ίδιους χώρους. Γίνονται, όλοι μαζί, όλο και πιο «κανονικοί άνθρωποι». Η τηλεόραση ταίριαζε, πλέον, πολύ στη βασιλική οικογένεια. Είτε ως σύμμαχός της είτε ως αντιπάλός της.

ΘΕΑΤΡΟ

«Λευκές Νύχτες» του Φιόντορ Ντοστογιέφσκι,

Το Θέατρο Δέντρο παρουσιάζει το νεανικό αριστούργημα του Φιόντορ Ντοστογιέφσκι, «Λευκές Νύχτες» σε σκηνοθεσία του βραβευμένου από την Ένωση Ελλήνων κριτικών, μουσικής και θεάτρου, με το βραβείο «Κάρολος Κουν», Χρήστου Σουγάρη. Την εποχή της συγγραφής του έργου (1847) ο Ντοστογιέφσκι επισήμανε ως ένα αξιοσημείωτο κοινωνικό φαινόμενο τον άνθρωπο-ονειροπόλο. Στην Εφημερίδα της Αγίας Πετρούπολης χαρακτηρίζει τον ονειροπόλο ως τύπο ανθρώπου απόλυτα συντονισμένου με την πόλη, η οποία, ειδικά την περίοδο του καλοκαιριού, φαίνεται να ενθαρρύνει την αποξένωση από την πραγμα-

τικότητα. Η ατμόσφαιρα στις «Λευκές νύχτες» είναι ποιητική και άκρως συγκινητική. Πρόκειται για έναν ύμνο στη νεότητα, στην άνοιξη, στον έρωτα και στη δύναμή τους να μεταμορφώνουν την εγκόσμια πραγματικότητα. Όπως σημειώνεται στο σκηνοθετικό σημείωμα «μια λευκή νύχτα μοιάζει με ένα τέλμα. Μια περίοδος όπου η μέρα επιβάλλεται στη νύχτα». Επί σκηνής οι Κατερίνα Λούρα, Ονησίφορος Ονησίφορος, Ανδρέας Καρούμπας. Μουσικός επί σκηνής: Κυριακή Ιακωβίδου. Θέατρο Δέντρο, Ενότητας 44, Λευκωσία. Παραστάσεις 17, 24, 25 Απριλίου και 8, 9, 10, 15, 22, 23 Μαΐου, ώρα 8.00 μ.μ. **Πληροφορίες τηλέφωνο 99520835**

ΕΚΘΕΣΗ

«foam born» στην Eins Gallery

Η γκαλερί eins σε συνεργασία με το Ινστιτούτο Γκαίτε Κύπρου παρουσιάζει την έκθεση του καλλιτεχνικού ντούο Peles Empire με τίτλο «foam born». Το καλλιτεχνικό ντούο Peles Empire αναλύει και αναδιοργανώνει την υποτιθέμενη πρωταρχική σημασία κάποιου τύπου (όπως το κάστρο Peles), κάποιου πράγματος (όπως μια συγκεκριμένη αρχιτεκτονική μορφή) ή κάποιου προσώπου (όπως η Κλεοπάτρα ή η Αφροδίτη), για να εξετάσει την επίδραση του χρόνου και του πολιτισμού σε αυτά. Σε παλαιότερη δουλειά, το Peles Empire έχει διερευνήσει τις μυθολογικές ή τις επαναδιατυπωμένες ιστορίες - την Κλεοπάτρα, για παράδειγμα, ή την παγκόσμια παρουσία προϊστορικών πηλινων ειδωλίων με παρεμφερείς σημασίες. Γεννημένη σύμφωνα με τον μύθο, στην Κύπρο, η Αφροδίτη η οποία έχει, όπως και η Κλεοπάτρα, μια αμφιλεγόμενη εικόνα είναι το σημείο εκκίνησης για την έρευνα του ντούο. Einsgallery, Θέμιδος 28, Λεμεσός. www.einsgallery.com info@einsgallery.com

ΧΑΡΑΚΤΙΚΗ

«Η χαρακτηριστική ως κοινωνικό σχόλιο»

Εις μνήμην της ιστορικού της τέχνης Νέλλης Κυριαζή, άνοιξε στο Δημοτικό Μουσείο Χαρακτικής Χαμηλά στη Λευκωσία, η έκθεση «Η χαρακτηριστική ως κοινωνικό σχόλιο». Εκτίθενται 27 έργα από τη Συλλογή του αρχείου του Μουσείου Χαρακτικής Χαμηλά - Κύπρος, του Κέντρου Χαρακτικής Αθηνών - Pandolfini & Σιατερλή - Ελλάδα, και του Museo Civico delle Carrucine di Bagnacavallo - Ιταλία. Συμμετέχουν με χαρακτηριστικά οι καλλιτέχνες: Ιωάννης Αντωνόπουλος, Μιχάλης Αρφαράς, Silvano Barducci, Λεύτερης Βελτζας, Αριστέιδης Βλάσσης, Ονορίο Βραβί, Μανώλης Γιανναδάκης, Μαρίσα Ζαττινί, Νίκος Κασκούρας, Γιώργος

Κυπρής, Αναστασία Κωνσταντάκου, Βαλεντίνη Μαυροδόγλου, Κυριάκος Μορταράκος, Λάμπρος Ορφανός, Ρίνο Ρανδολφίνι, Σπυριδούλα

Πολίτη, Δήμητρα Σιατερλή, Γιάννης Στεφαννάκης, Γιώργος Τσακίρης, Φλοράνς Χρηστάκη, Ξενίης Σαχίνης, Ελένη Παναγίδου, Στέλιος Στυλιανού, Χαμηλά, Παναγιώτης Λάγκος, Salvador Pizarro, Χαράλαμπος Κρασίος. Η έκθεση θα παραμείνει ανοικτή μέχρι τις 14 Αυγούστου 2021 και θα συντρέχει με την ετήσια έκθεση του Μουσείου, «Οι Παραδοσιακές Τεχνικές της Χαρακτικής». Δημοτικό Μουσείο Χαρακτικής Χαμηλά, Αμμοχώστου 55 Λευκωσία. **Ώρες λειτουργίας: Τρίτη μέχρι Κυριακή: 10:00 - 16:00.**

ΕΠΙΣΗΜΑΝΣΕΙΣ | Του ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ ΚΟΥΡΟΥΠΑΚΗ

Δημοσκοπήση για τον πολιτισμό

Τώρα που έρχονται εκλογές, δεν θα είχε ενδιαφέρον να γνωρίζαμε πώς αντιλαμβάνεται ο μέσος πολίτης την έννοια του πολιτισμού. Τι σημαίνει για τον/τη μη επαγγελματία συγγραφέα, μουσικό, άνθρωπο του θεάτρου, του χορού ή των εικαστικών και τα λοιπά πολιτιστικά κεφάλαια μιας χώρας. Το ίδιο ενδιαφέρον θα είχε και η άποψη των ακαδημαϊκών του τόπου, αλλά και των επιστημόνων συναφών κλάδων, τι είναι πολιτισμός και πώς αυτός μπορεί να γίνει ένας θετικός παράγοντας στην κοινωνία.

Θα είχε ενδιαφέρον μία δημοσκοπήση, η οποία θα έκανε στους πολίτες ερωτήσεις τύπου, «θα σας ενδιέφερε να είχατε μία σύγχρονη βιβλιοθήκη», «πόσο συχνά επισκέπτεστε μουσεία ή/και αρχαιολογικούς χώρους», «πόσο συχνά παρακολουθείτε θεατρικές παραστάσεις ή συναυλίες», «έχετε επισκεφθεί την Κρατική Πνακοθήκη». Και μία άλλη ενδιαφέρουσα ενότιπτα θα ήταν προς τους μαθητές και τους φοιτητές με ερωτήσεις όπως, «συμφωνείτε με τον τρόπο που διδάσκεται η ιστορία στη Μέση Εκπαίδευση», «Πόσο απαραίτητα είναι τα μαθήματα της Τέχνης και της Μουσικής στα σχολεία»,

«Πού θα πρέπει να γίνονται εκπαιδευτικές εκδρομές».

Θα είχε πραγματικό ενδιαφέρον μια τέτοια δημοσκοπήση, θα μπορούσε να δείξει πολλά για την κοινωνία μας, για το πώς οι νέοι μας βλέπουν τα πράγματα. Είναι βέβαιος ότι τα αποτελέσματα θα ήταν χρήσιμα για την κυβέρνηση, τα κόμματα, τους υπουργούς Παιδείας, τους πολιτιστικούς φορείς και για όσους τέλος πάντων πιστεύουν ότι υπάρχει πρόβλημα παιδείας και πολιτισμού στη χώρα. Γιατί δεν αρκεί να τα λέμε και να τα κακίζουμε, θα πρέπει επιτέλους να θέσουμε όλοι τον δάκτυλον επί τον τύπον των ήλων, για να βρούμε λύσεις, ή τουλάχιστον να προσπαθήσουμε να βρούμε λύσεις, γιατί οπωσδήποτε δεν φυτρώνουν στα λιβάδια.

Θα είχε ενδιαφέρον να συζητήσουμε γιατί μια θεατρική παράσταση όπως το «Out of Necessity» από τη Fresh Target Theatre Ensemble έχει τόσο ενδιαφέρον, συμφωνεί ή διαφωνεί κάποιος με αυτή τη θεατρική πράξη. Η οποία θίγει ζητήματα ταυτότητας και πολιτότητας. Είναι πολλά τα γιατί που μπορούμε να συζητήσουμε, είναι πολλά και οι απαντήσεις δεν είναι εύκολες. Όλα, όμως, ξεκινάνε από την

παιδεία που δεν έχουμε, με τη στενή έννοια, γιατί εκπαίδευση υπάρχει. Η παιδεία έχει εγκαταλείψει τόσο σφικτά από την εκπαίδευση που ασφυκτική, δεν αναδίνει. Γι' αυτό στην Κύπρο του 2021 συζητάμε ακόμα για πειθαρχικούς ελέγχους καθηγητών, βλ. την υπόθεση Γιώργου Γαβριήλ, και κατά πόσο είναι σύμφωνα με τα μέτρα μιας παρωχημένης αντίληψης που έχουν κάποιοι.

Δεν είναι λογικό η Νομική Υπηρεσία να ζητάει να διερευνηθεί αν ο κ. Γαβριήλ καλλιέργει το εθνικό φρόνημα. Δηλαδή, αν θα βρεθεί ότι το καλλιέργει θα του δώσουν πιστοποιητικό; Εγώ πάντως θα το ζητούσα... Δεν είναι σοβαρά πράγματα αυτά και ελπίζω να τα σταματήσουν όσο είναι καιρός, διότι δεν γίνεται να μιλάμε για πολιτισμό το 2021 και να ζούμε καταστάσεις του 1365 ή τέλος πάντων άλλων εποχών ή άλλων περιοχών του πλανήτη.

Συζητάμε, εν ολίγοις, ακόμα πράγματα που θα έπρεπε να είναι λυμένα εδώ και πολλά χρόνια, τόσο όσον αφορά τα πολιτισμικά στοιχεία που συγκροτούν τις κοινωνίες του νησιού, όσο και τους τρόπους με τους οποίους εξαναγκάζουμε κάποιους να πάρουν θέση υπέρ της μιας ή

της άλλης άποψης. Είτε είσαι μαζί μας είτε είσαι με τους άλλους και αυτόματως είσαι λιγότερο ή περισσότερο Κύπριος. Η κυπριακή ακόνη και ο τρόπος που ο καθένας την εκλαμβάνει έχει πολλές όψεις. Το θέμα είναι να μπορείς να αγαπάς τον τόπο σου, χωρίς να πρέπει να αποδείξεις στιδίοποτε στον οποιονδήποτε. Να μπορείς να αναγνωρίζεις ότι το σήμερα δεν χτίζεται με το τίποτα, χρειάζεται να κάνεις παραδοχές, όχι μόνο ενοχικά. Διότι και αυτό το ενοχικό δεν είναι πάντα βοηθητικό.

Τώρα που οι εκλογές πλησιάζουν λοιπόν θα είχε ενδιαφέρον να ακούγαμε εκτός από το τι θα ψηφίσουν οι πολίτες και με ποια κριτήρια θα τους ψηφίσουν. Αν πιστεύουν ότι μπορεί να αλλάξει το μοντέλο διακυβέρνησης της χώρας, αν δηλαδή μπορούμε να πάμε από τη μικροπολιτική που βολεύει τους περισσότερους τώρα, στην πολιτική που εξυπηρετεί τους πολλούς μακροπρόθεσμα. Αυτό είναι ενδιαφέρον, τελικά, τι πολιτικούς θέλουμε, οι οποίοι να έχουν γνώση τους πολλούς και την πόλη ολόκληρη, διότι τι άλλο είναι ο πολιτισμός εκτός από τους ίδιους τους πολίτες.

kouroupakisa@kathimerini.com.cy

Στην αφάνεια ολόκληρη γενιά καλλιτεχνών

Χρειαζόμαστε μια σωστή Πινακοθήκη Σύγχρονης Κυπριακής Τέχνης, ώστε να αναδειχθούν οι Κύπριοι καλλιτέχνες και το έργο τους

Της **ΛΟΥΙΖΑΣ ΛΟΥΗ**

Γιατί δεν είναι τόσο αναγνωρισμένοι οι Κύπριοι καλλιτέχνες του Μεσοπολέμου; Πόσο σημαντικοί είναι στην κυπριακή ιστορία τέχνης, αλλά και γιατί δεν υπάρχουν αρκετές έρευνες, εκπαιδευτικά προγράμματα και εκθέσεις για τους αυτούς τους καλλιτέχνες; Ερωτήματα που τίθενται στον καθένα, ο οποίος ενδιαφέρεται για την κυπριακή τέχνη και τους ντόπιους καλλιτέχνες. Η «Κ» μίλησε με τρεις ειδικούς, την Ελένη Νικίτα διδάκτωρ Ιστορίας της Τέχνης, με την Γκλόρια Κασσιανίδου ιδιοκτήτρια της γκαλερί Γκλόρια και με την κα Γιούλα Χατζηγεωργίου, καθηγήτρια στο ΤΕΠΙΑΚ στο Τμήμα Καλών Τεχνών και καλλιτέχνη.

Η κα Νικίτα εξήγησε στην «Κ» για τους «καλλιτέχνες του Μεσοπολέμου» όπως τους αναφέρει και η ίδια, «Οι καλλιτέχνες, οι οποίοι άρχισαν να δίνουν σημαντικό έργο μετά την Ανακρίση της Κυπριακής Δημοκρατίας το 1960 είναι ουσιαστικά οι καλλιτέχνες του Μεσοπολέμου, δηλαδή αυτοί που γεννήθηκαν μεταξύ των δύο Παγκοσμίων Πολέμων. Η γενιά αυτή έδωσε πολύ σημαντικούς καλλιτέχνες, οι οποίοι γρήγορα για παρά πολλά χρόνια του κυπριακού εικαστικού γίγνεσθαι, αφήνοντας το αποτύπωμά τους στην τέχνη που δημιουργήθηκε στην Κύπρο μετά την Ανεξαρτησία. Στη γενιά αυτή ανήκουν, επίσης, οι καλλιτέχνες που με τις συμμετοχές τους σε μεγάλες διεθνείς διοργανώσεις και Μπενάλε στο εξωτερικό άρχισαν να κάνουν γνωστή την τέχνη του τόπου μας πέρα από τα σύνορά μας. Το έργο τους είναι αρκετά αναγνωρισμένο, περισσότερο, όμως, μεταξύ των μεγαλύτερων σε ηλικία συμπολιτών μας. Δυστυχώς, το γεγονός ότι δεν υπάρ-

χει ακόμη στον τόπο μας, μια σωστή Πινακοθήκη Σύγχρονης Κυπριακής Τέχνης, μέσα από την οποία να αναδεικνύεται επιστημονικά η αξία του έργου της γενιάς αυτής και η σημασία του στην πορεία που ακολούθησε η τέχνη στον τόπο μας, είναι ιδιαίτερα λυπηρό γεγονός με καταστροφικά αποτελέσματα, γιατί έτσι δεν καταγράφεται η ιστορική πορεία της σύγχρονης κυπριακής τέχνης». Η κα Νικίτα τόνισε για τη σημαντικότητα των έργων των καλλιτεχνών πως το έργο αυτής της γενιάς είναι πολύ σημαντικό.

«Πρόκειται για ένα έργο που εμβάθυνε στα διδάγματα των μοντερνιστικών κινημάτων και που προχώρησε αγκαλιάζοντας και πιο σύγχρονα μεταπολεμικά κινήματα, όπως αυτά της ανεικονικής και εννοιολογικής τέχνης. Επίσης, ο Νίκος Κουρούσις που ανήκει ο' αυτή τη γενιά είναι ο εισηγητής στην Κύπρο της τέχνης του video και του κομπιούτερ. Συνοψίζοντας, θα έλεγα ότι πρόκειται για τη γενιά που είχε παρόμοιους εικαστικούς προβληματισμούς και κατεύθυνε την έρευνά της σε παραπλήσια πεδία με αυτά που απασχολούσαν τη διεθνή τέχνη».

Η κα Νικίτα αναφέρει ότι «Δεν θα έλεγα ότι έχει μελετηθεί ικανοποιητικά η γενιά αυτή των καλλιτεχνών», λέγοντας ότι «Περισσότερο μελετήθηκε το έργο του Χριστόφορου Σάββα. Υπάρχουν, βέβαια, κείμενα σε καταλόγους ατομικών ή ομαδικών εκθέσεων και κάποιες εκδόσεις. Πιστεύω, όμως, ότι υπάρχουν ακόμη αρκετά να γίνουν». Στο ερώτημα εάν η μετέπειτα γενιά των κύπριων καλλιτεχνών έχει εμπνευστεί ή επηρεαστεί καθόλου από την προηγούμενη, η κα Νικίτα απάντησε πως δεν έχουν γίνει μελέτες πάνω ο' αυτό το θέμα ώστε να μπο-

Αριστερά έργο του Μάριου Λοϊζίδα και δεξιά έργο του Αντρέα Σαββίδη στην Γκαλερί Γκλόρια.

«Δυστυχώς, το γεγονός ότι δεν υπάρχει ακόμη στον τόπο μας, μια σωστή Πινακοθήκη Σύγχρονης Κυπριακής Τέχνης, είναι ιδιαίτερα λυπηρό γεγονός με καταστροφικά αποτελέσματα», τόνισε η κα Νικίτα.

ρείσει να απαντήσει με ασφάλεια. «Εκείνο που διαπιστώνω είναι ότι, παρόλο που πολλά θέματα επανέρχονται, οι νεότερες γενιές εμπλούτισαν θεματογραφικά την κυπριακή τέχνη, εισάγοντας θέματα που άπτονται προσωπικών μυθολογιών αλλά ταυτόχρονα και με θέματα κοινωνιολογικού και πολιτικού περιεχομένου. Εκφράζονται δε συχνά με

εγκαταστάσεις στον χώρο, video art και γενικά αξιοποιούν τη σύγχρονη τεχνολογία».

Το κατάλληλο έδαφος

Η Γκλόρια Κασσιανίδου είπε στην «Κ» χαρακτηριστικά, «Μερωτάτε πόσο αναγνωρισμένοι θεωρούνται οι καλλιτέχνες της πρώτης γενιάς μετά την Ανεξαρτησία. Λυπούμαι παρά πολύ διότι πιστεύω ότι υπάρχει τόσο μεγάλη άγνοια για τους περισσότερους από αυτούς που είναι τραγικό. Υπάρχουν, ακόμα και νέοι καλλιτέχνες όχι μόνο το κοινό που δεν έχει ακούσει το όνομά τους και σε καμία περίπτωση δεν μπορούν να ταυτοποιήσουν το όνομα με το έργο. Πράγμα που είναι θλιβερό». Τονίζει δε ότι το κράτος είναι «σχεδόν αδιάφορο» για το έργο αυτών των σπουδαιών καλλιτεχνών: «Όλοι αυτοί που αναφέρετε και μερικοί άλλοι ακόμα οι οποίοι εργάστηκαν και παράγαν έργο, που η χώρα τους

έπρεπε να είναι περιφανή είχε τέτοιους δημιουργούς, αυτοί όλοι που με την τέχνη τους εξύψωσαν και άλλαξαν τη φυσιογνωμία του κράτους, το οποίο κατ' ακρίβεια ήταν σχεδόν αδιάφορο για την προσφορά τους, βρίσκονται σχεδόν στην αφάνεια».

Η κα Κασσιανίδου εξηγεί τους λόγους που κάποιοι από αυτούς τους καλλιτέχνες έγιναν γνωστοί και αναπαύει την εποχή όπου όλοι αυτοί οι καλλιτέχνες παρουσίασαν τα έργα τους στην γκαλερί της, «Η Κύπρος από μια περισσότερο αγροτική κοινωνία, πριν από την Ανεξαρτησία, χάρις στη δουλειά αυτών των καλλιτεχνών απόκτησε ένα πολιτιστικό υπόβαθρο και γίνεται μια σύγχρονη κοινωνία. Εκτός από ένα δυο ονόματα που έφτασε να γίνουν γνωστά, όπως ο Νίκος Κουρούσις, είναι καταστροφικό ότι οι περισσότεροι είναι άγνωστοι».

Μερικοί έγιναν γνωστοί μέσω των εμπορικών δημοπρασιών που δημοπρατούν κάποιο έργο, ξεγράφοντας την όλη εργασία ενός καλλιτέχνη που ίσως το συγκεκριμένο έργο μπορεί να μην είναι και το καλύτερο, έτσι η γνώση του κοινού περιορίζεται συνήθως στην τιμή. Όσο ζούσαν πολλοί από αυτούς εξέθεσαν στην γκαλερί μου. Όμως αυτό είναι ανάμνηση δίκη μου και μερικών άλλων, δεν αρκεί». Η κα Κασσιανίδου πρόθεσε, όπως είπε, και η κα Νικίτα ότι το κράτος θα έπρεπε να έχει μια μεγάλη σύγχρονη Εθνική Πινακοθήκη που να εκτίθενται τα έργα τους. «Να διοργανώνει επίσημα μεγάλες εκθέσεις, για καθένα από αυτούς και να τους απονέμει τον σεβασμό που τους αξίζει. Μόνο έτσι θα τους μάθει και το κοινό. Τα έργα τέχνης, η ποίηση, η λογοτεχνία το θέατρο, τα καλά αρχιτεκτονικά έργα, η μουσική, προσδιορίζουν το επίπεδο μιας

χώρας. Τα καλά έργα των ανθρώπων είναι το πρόσωπο κάθε εποχής. Οι καλλιτέχνες της Κύπρου έχουν μεγάλο επίπεδο και έχουν προσφέρει παρά πολλά. Αξίζει να αναγνωρισθεί το έργο τους και η προσφορά τους».

Η Γιούλα Χατζηγεωργίου είπε στην «Κ» ότι «Οι Κύπριοι καλλιτέχνες της πρώτης γενιάς μετά την Ανεξαρτησία δημιούργησαν το κατάλληλο έδαφος για μια πολιτιστική ανάπτυξη στο νησί. Η αφήγηση μέσα από τα έργα τους ήταν ουσιαστικά και η αφήγηση της κυπριακής σύγχρονης ιστορίας». Επίσης, ανέφερε ότι υπάρχουν κάποια προγράμματα για την εκμάθηση αυτής της περιόδου της κυπριακής τέχνης «Έργα των καλλιτεχνών αυτής της γενιάς εκτίθενται στην Κρατική Πινακοθήκη και σε διάφορα μουσεία της Κύπρου και του εξωτερικού. Επίσης, διδάσκονται στο πλαίσιο της ιστορίας της τέχνης στη Δημοτική και Μέση εκπαίδευση».

Όπως επίσης στο Μεταπτυχιακό πρόγραμμα της ιστορίας και θεωρίας της Τέχνης στο ΤΕΠΙΑΚ. Τα πιο πάνω συμβάλλουν στη επικοινωνία της δουλειάς τους με το ευρύ κοινό. Όπως επίσης μέσα από περιοδικές εκθέσεις σε μουσεία και πινακοθήκες οι συγκεκριμένοι καλλιτέχνες κατά καιρούς παρουσιάζονται στην τοπική κοινωνία». Η κα Χατζηγεωργίου σημειώνει πως έγινε μια απόπειρα για διεθνοποίηση της δουλειάς του Χριστόφορου Σάββα, εκπροσωπώντας την Κύπρο στην Μπενάλε Βενετίας. «Τους καρπούς του επηρεήματος θα τους δούμε στο μέλλον. Οι σύγχρονοι καλλιτέχνες σαφώς επηρεάστηκαν μέχρι ενός σημείου από τους καλλιτέχνες της πρώτης γενιάς, απλώς, ζώντας σε μια σύγχρονη κοινωνία, συννομιλούν πολύ εύκολα με τα παγκόσμια κινήματα».

FlashArt @Rialto

Στηρίζουμε τις τέχνες και τους δημιουργούς
We support the arts and artists

/04

2/4

#kazanti | Ομάδα Γασερίν
Παρασκευή 20:00 (60') Επί Σκηνής

Πολυπολιτισμικό χαρακτήρα το #kazanti βρισκείται σε συνεχή κίνηση και είναι πανταχού παρόν. Με χιουμοριστική προέγερση, το #kazanti διερευνά τις έννοιες του παικνιδιού, της τύχης και της ταυτότητας.

Σύλληψη ιδέας: Ναταλία Παναγιώτου
Έρευνα-Κείμενο-Σκηνοθεσία-Ερμηνεία: Ναταλία Παναγιώτου, Άννη Σοφοκλέους, Δέσποινα Χριστιάνου

€ 12-10

10/4

Beat the Devil
Alpha Square
Σάββατο 20:00 (45') Επί Σκηνής

Ο πολυβραβευμένος David Hare θυμάται το παραλήρημα της ασθένειάς του με Covid 19, ανάμικτο με φόβο, όνειρα, τιμή ιατρική και ανέγερση πολιτική, δημιουργώντας έναν εξαιρετικό μονόλογο. Στο Αγγλικό.

Σκηνοθεσία: Νίκος Μιλωνάς, Ανδρέας Αραούζος
Ερμηνεία: Ανδρέας Αραούζος

€ 12-10

14/4

Θαλάσσιο Τείχος | Θεατρική Ομάδα Μαρίας Καρολίδου
Τετάρτη 20:00 (50')

Μια ειλικρινής εξερεύνηση της απώλειας ενός πατέρα από την οπτική ενός άντρα, ο οποίος έχει να ανταλλάξει και τις έμφυλες προκαταλήψεις, που του περιορίζουν το δικαίωμα στη θλίψη και την ανθρώπινη οδύνη.

Μετάφραση - Σκηνοθεσία: Μαρία Ιόλη Καρολίδου
Επί σκηνής ο Πάνος Μακρής.

€ 12-10

26&27/4

Σάββατο του Λαζάρου
Μίτος
Δευτέρα - Τρίτη 20:00 (60') Επί Σκηνής

Η παράσταση βασίζεται στην ιστορία του Λαζάρου των Γραφών που κάθε χρόνο, καλείται να πεθάνει και να αναστηθεί... Αυτό το Σάββατο, μια μπάνα θα παίξει για έναν σύγχρονο Λαζάρο.

Σκηνοθεσία/δραματοουργία: Έλενα Αγαθοκλέους
Κείμενο/σκηνοθεσία: Έλενα Αγαθοκλέους και Γιώργος Κρηθάρης
Performer: Έλενα Αγαθοκλέους

€ 12-10

Χορηγός: Χορηγός Επικοινωνίας:

77 77 77 45
rialto.com.cy

ΜΕ ΤΟΝ ANTHONY 642 ΚΑΙ ΤΗΝ ΒΑΣΙΛΙΚΗ

ΔΕΥΤΕΡΑ-ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ 06:00-10:00

Great network. Great value.

LISTEN LIVE
www.mydeejay.com.cy

Η τέχνη πρέπει να αφορά το κοινό

Για 13η χρονιά η Isnotgallery στη Λευκωσία διοργανώνει την έκθεση «Πλούσια Τέχνη σε Δύσκολους Καιρούς» με 21 καλλιτέχνες

Συνέντευξη στον
ΑΠΟΣΤΟΛΟ ΚΟΥΡΟΥΠΑΚΗ

Για 13η συνεχόμενη χρονιά η isnotgallery παρουσιάζει την έκθεση «Πλούσια Τέχνη σε Δύσκολους Καιρούς», μια έκθεση που έχει γίνει θεσμός. Η έκθεση ξεκίνησε το 2008 με τον τίτλο «Cheap Art», και όπως λένε και στο δελτίο τύπου που έβγαλαν ο τίτλος εκείνος ήταν ένα κλεψαστικό σχόλιο ως προς το τότε κοινωνικό φόντο της οικονομικής αφθονίας που επικρατούσε. Λίγα χρόνια μετά, κατά την περίοδο της αρχής της εγχώριας οικονομικής κρίσης, ο τίτλος άλλαξε σε «Πλούσια Τέχνη σε Φτωχούς Καιρούς» και ερχόμαστε στο 2021, σε μια εντελώς διαφορετική συνθήκη και ο τίτλος αλλάζει σε «Πλούσια Τέχνη σε Δύσκολους Καιρούς». Μίλησαμε με τον Άντρο Ευσταθίου για την έκθεση και για τι έχει αλλάξει όλα αυτά τα χρόνια. Για το αν οι καιροί παραμένουν φτωχοί και για την αλλαγή του τίτλου λέει: «Φυσικά και παραμένουν φτωχοί ακόμα οι καιροί, αλλά πια αυτό έχει φύγει από την καθημερινή συζήτηση, σήμερα όλα περιστρέφονται γύρω από την πανδημία, τα μέτρα, τις κλειστές δουλειές, πότε θα ανοίξει ο τουρισμός...».

—«Πλούσια Τέχνη σε Δύσκολους Καιρούς» ένας εικαστικός θεσμός πια...

—Για εμένα είναι, δεν ξέρω για τους άλλους και πώς βλέπει ο καλλιτεχνικός χώρος αυτή την έκθεση μετά από 13 χρόνια. Δεν θυμάμαι άλλη γκαλερί να έχει υποστηρίξει διαχρονικά μια δουλειά ή μια ιδέα και να την καθιερώσει. Αυτό που με ευχαριστεί είναι ότι η έκθεση έχει περάσει τη γραμμή που απασχολεί μόνο την καλλιτεχνική κοινότητα της Κύπρου. Πιστεύω πως η τέχνη γίνεται για τον κόσμο, ο καλλιτέχνης λειτουργεί βάσει κάποιων δικών του προδιαγραφών, ωστόσο πρέπει να απευθύνεται στο κοινό, αυτό που απασχολεί έναν καλλιτέχνη θα πρέπει να ενδιαφέρει και τον κόσμο. Αυτό είναι κάτι που πρέπει να το καταλάβουμε όλοι όσοι ασχολούμαστε με αυτό τον τομέα. Το να γίνονται έργα ή να παρουσιάζονται δουλειές που απασχολούν εμένα και πέντε φίλους μου, προσωπικά εμένα δεν με ενδιαφέρει. Θεωρώ ότι είναι εγωιστική αντιμετώπιση της τέχνης, δεν με αφορά.

—Γιατί άλλαξε φέτος ο τίτλος;

—Δεν είναι πασιφανές; Θέλει και ρώτημα; Το δύσκολο καιροί, όπως καταλαβαίνεις, ταιριάζει πάρα πολύ στην εποχή μας, ένιωθα ότι έπρεπε να αλλάξει ο τίτλος. Φυσικά και παραμένουν φτωχοί ακόμα οι καιροί, αλλά πια αυτό έχει φύγει από την καθημερινή συζήτηση, σήμερα όλα περιστρέφονται γύρω από την πανδημία, τα μέτρα, τις κλειστές δουλειές, πότε θα ανοίξει ο τουρισμός. Βέβαια, για τον πολιτισμό δεν συζητάμε και πολύ, εκεί τα έχουμε λύσει τα θέματά μας (γέλια). Άρα ο λόγος είναι αυτό, έπρεπε να ταιριάζει ο τίτλος της έκθεσης με ό,τι ζούμε γύρω μας.

—Γιατί νομίζεις ότι η έκθεση αυτή σημειώνει κάθε επιτυχία;

«Οι καλλιτέχνες ζουν στην κοινωνία και κατάλαβαν ότι τα έργα που είχαν χρώμα ήταν αφενός πιο κατανοητά και αφετέρου πουλιόντουσαν πιο εύκολα, επειδή το κοινό, λόγω και της δύσκολης κατάστασης που βίωνε ήθελε μια διέξοδο...» λέει ο ιδιοκτήτης της γκαλερί Άντρος Ευσταθίου.

Αυτό που την κάνει διαχρονικά να έχει επιτυχία είναι ότι ο κόσμος αντιλαμβάνεται ότι κάθε χρόνο φέρνουμε νέες προτάσεις, επιλέγουμε ολοένα και πιο ταιριαστούς καλλιτέχνες στη φιλοσοφία της έκθεσης.

—Η έκθεση τόσα χρόνια δεν έχει επιτυχία, γιατί η τέχνη που παρουσιάζει είναι φθηνή, έργα δηλαδή μέχρι 500 ευρώ, υπάρχουν και άλλες εκθέσεις που κάποιος μπορεί να βρει έργα μέχρι αυτό το ποσό. Αυτό που την κάνει διαχρονικά να έχει επιτυχία είναι ότι ο κόσμος αντιλαμβάνεται ότι κάθε χρόνο φέρνουμε νέες προτάσεις, πιο φρέσκες, επιλέγουμε ολοένα και πιο ταιριαστούς καλλιτέχνες στη φιλοσοφία της έκθεσης. Εν ολίγοις αυτό που δείχνουμε αφορά τον κόσμο. Έρχεται νέος κόσμος κάθε χρόνο και αυτό για εμάς είναι πάρα πολύ σημαντικό. Ένα άλλο πράγμα που μου αρέσει σε αυτή την έκθεση είναι ότι από εδώ συστήνουμε και τους καλλιτέχνες στο κοινό, μπορεί να μην αγοράσει ο θεατής κάτι σε αυτή την έκθεση, αλλά να μάθει τον εικαστικό, να τον αναζητήσει αργότερα. Και αυτό είναι κέρδος για όλους. Θέλουμε να έχουμε τον καλλιτέχνη κοντά μας, να μπορούμε να συνεργαζόμαστε και να τον εκπροσωπούμε. Σαν isnotgallery είναι ένας από τους στόχους μας να είμαστε σε διαρκή συνομιλία με τον καλλιτέχνη.

—Πώς επιλέγεις τα άτομα που θα συνεργαστεί;

—Κατ' αρχάς να σου πω ότι επιλέγουμε καλλιτέχνες μέσα στον χρόνο, κάτι που είναι πολύ σημαντικό. Οι καλλιτέχνες που λαμβάνουν μέρος στην έκθεση είναι άνθρωποι που δουλεύουν. Αυτό σημαίνει ότι ο καλλιτέχνης είναι συνεπής απέναντι στην τέχνη του. Δεν σταματά να εργάζεται γιατί οι καιροί είναι δύσκολοι. Στους δύσκολους καιρούς, και φυσικά στους φτωχούς καιρούς ένας καλλιτέχνης δυσκο-

«Προσπαθούμε να δίνουμε βήμα στον νέο καλλιτέχνη. Βέβαια, αυτό που μου αρέσει ότι και καταξιωμένοι καλλιτέχνες θέλουν να είναι μέρος αυτής της έκθεσης, και μου αρέσει ότι δεν τους νοιάζει αν θα πουλήσουν και πιο φτηνά»

λευτάει πάρα πολύ να παράγει ένα έργο. Επιλέγουμε, λοιπόν, καλλιτέχνες που τώρα είναι ενεργοί, με έργα του 2019, του 2020 και ακόμα και του 2021! Θέλω να συνεργ-

21 δημιουργοί

Στην έκθεση λαμβάνουν μέρος είκοσι ένας καλλιτέχνες: Λάνα Αντωνιάδου, Ρεβέκκα Γεωργίου, Άντρος Ευσταθίου, Στέλλα Ίσσα, Σωτήρης Ιωαννίδης, Γιάννος Ιωάννου, Ελένη Κινδύνη, Μαρία Κοφτερού, Σταύρος Λάμπρου, Χριστίνα Μίτρεντσε, Μαριέλα Μπιλίτσα, Νίνα Μοράρη, Χαρούλα Νικολαΐδου, Θέκλα Παπαδοπούλου, Χριστίνα Παπαϊωάννου, Νικολέττα Παπαξενοφώντος, ΡΑΣΙΑΣ, Ελένη Πρατσά, Αντρέας Σκουφάρης, Κωνσταντίνος Στεφάνου, Σοφία Σχίτζα, Χλόη Φινν.

να μέρος αυτές της έκθεσης, και μου αρέσει ότι δεν τους νοιάζει αν θα πουλήσουν και πιο φτηνά. Είναι πολύ όμορφο τον παλαιότερο να τον ενδιαφέρει η συνομιλία με τον νέο καλλιτέχνη, γιατί αντιλαμβάνεται ότι ήλθε ο νεότερος με μια διαφορετική γραφή. Στο εξωτερικό βλέπεις συχνά συνεργασίες μεταξύ νεότερων και πιο καταξιωμένων καλλιτεχνών. Ένα ακόμη ενδιαφέρον στοιχείο που έχει αυτή η έκθεση είναι το πώς αντιλαμβάνεται ο ένας τη δουλειά του άλλου και πολλές φορές μπορεί και να επηρεαστεί ο ένας από τον άλλο.

—Όλα αυτά τα χρόνια τι έχεις παρατηρήσει ότι αλλάζει;

—Αυτό που παρατηρώ ότι τα τελευταία χρόνια είναι ότι οι καλλιτέχνες χρησιμοποιούν περισσότερο χρώμα, απ' ό,τι πριν από πέντε ή έξι χρόνια, οπότε και κυριαρχούσε το άσπρο και το μαύρο. Οι καλλιτέχνες ζουν στην κοινωνία και κατάλαβαν ότι τα έργα που είχαν χρώμα ήταν αφενός πιο κατανοητά και αφετέρου πουλιόντουσαν πιο εύκολα, επειδή το κοινό, λόγω και της δύσκολης κατάστασης που βίωνε ήθελε μια διέξοδο... ήθελε να βλέπει κάτι που τον ευχαριστεί, που του δίνει φως. Αυτή η ανάγκη να κάνουν κάτι με περισσότερο χρώμα τους άνοιξε και νέους δρόμους και εδώ φαίνεται πόσο σημαντική είναι η αλληλοεπίδραση των καλλιτεχνών με τον κόσμο, με το κοινό που μπαίνει σε μια γκαλερί. Αυτό που παρατηρώ επίσης είναι μια στροφή του κόσμου, κατ' αρχάς στο να ενδιαφέρεται να δει τέχνη. Ιδίως τα τελευταία χρόνια. Πολλοί και πολλές είναι αυτοί που θέλουν να έχουν έναν όμορφο προσωπικό χώρο, και έρχονται σε μια γκαλερί για να βρουν κάτι που ταιριάζει στο σπίτι τους ή το διαμέρισμά τους. Υπάρχει νιώθω αυτή η ανάγκη, ήρθαν στην Κύπρο νέοι άνθρωποι, με νέες ιδέες. Και να σου πω ότι πλέον ενδιαφέρονται για μία τέχνη που καταλαβαίνουν.

Πληροφορίες: «Πλούσια Τέχνη σε Δύσκολους Καιρούς» isnotgallery, Οδουσεύς 11, Παλιό Λευκωσία. Διάρκεια: Σάββατο 17 Απριλίου - Σάββατο 22 Μαΐου, ώρες λειτουργίας: Τρίτη-Παρασκευή/10:00-13:00-15:00-18:00 - Σάββατο/10:00-14:00. Επικοινωνία: τηλέφωνο 99569498 / www.isnotgallery.com

Αυτό που παρατηρώ επίσης είναι μια στροφή του κόσμου, κατ' αρχάς στο να ενδιαφέρεται να δει τέχνη. Πολλοί είναι αυτοί που θέλουν να έχουν έναν όμορφο προσωπικό χώρο.

γάζομαι με καλλιτέχνες που έχουν μια ροή.

—Υπάρχει συνάφεια των έργων με τις δυσκολίες της εποχής;

—Κανένα έργο δεν γίνεται να μην είναι επηρεασμένο από την περίοδο που δουλεύεται. Ο καλλιτέχνης εργάζεται πάρα πολύ με το συναισθήμα, άρα είναι λογικό να σου αποπνέουν την ατμόσφαιρα της κατάστασης. Όπως και να έχει πάντως, επιλέγονται έργα που πληρούν τα κριτήρια που τίθενται και τα θεωρούμε πολύ σοβαρά έργα, έχουν τεχνική, καθώς και ποιότητα καλλιτεχνική. Δεν γίνεται καμία έκπτωση στο τι θα εκθέσουμε. Δεν θα δεχθούμε τίποτα απλώς για να το εκθέσουμε, αν ήταν έτσι θα μπορούσα να κάνω την ίδια έκθεση κάθε μήνα.

—Υπάρχουν καλλιτέχνες που έχουν σταματήσει να δουλεύουν εξαιτίας της κατάστασης;

—Φυσικά, εγώ γνωρίζω αρκετούς, διότι νιώθουν απογοητευμένοι από το θέμα των πωλήσεων, ή γιατί δεν έχουν χρήματα, ή επειδή δουλεύουν part time. Εξαφανίστηκαν πάρα πολλοί καλλιτέχνες από την καλλιτεχνική σκηνή της Κύπρου...

Βήμα στον νέο καλλιτέχνη
—Τα τελευταία χρόνια δίνεται έμφαση σε αρκετούς νέους και νέες...

—Προσπαθούμε να δίνουμε βήμα στον νέο καλλιτέχνη. Βέβαια, αυτό που μου αρέσει ότι και καταξιωμένοι καλλιτέχνες θέλουν να ει-

ΑΡΘΡΟ | Του ΞΕΝΟΦΩΝΤΑ ΧΑΣΑΠΗ

Η EPT World στην κορυφή της τηλεοπτικής ποιότητας

Τις τελευταίες δύο εβδομάδες ο υπογράφων μπήκε στον περυσμό και έκανε μια χιουμοριστική έρευνα, προκειμένου να σφυγμομετρήσει τις αντιδράσεις στη νέα σειρά κωμωδίας της EPT, η οποία ξεκίνησε να προβάλλεται στις 29 Μαρτίου, σε διάφορες γραπτές επικοινωνίες έκλεινε με την προτροπή «ζακέτα να πάρεις» εις μάλιστα, σχεδόν κανείς δεν αντιλήφθηκε τον υπαινιγμό. Και, όμως, η τηλεοπτική σεζόν 2020 – 2021 ήλθε με ένα εμφαντικό ποιοτικό άλμα της EPT και το κυπριακό κοινό, που τόσο εύκολα αγάπησε τις αμερικανικές συνδρομητικές τηλεοπτικές πλατφόρμες, αξίζει να συντονιστεί με τις χωρίς συνδρομή συχνότητες της EPT World.

Από το φθινόπωρο η EPT World προσφέρει στους φιλάθλους εξαιρετικής ποιότητας ζωντανό μπάσκετ, με το ελληνικό πρωτάθλημα καλαθοσφαίρας, το οποίο κατατάσσεται μεταξύ των καλύτερων της Ευρώπης. Στις αρχές του έτους πρόσθεσε στο πρόγραμμα της μια ευχάριστη καθημερινή κωμική σειρά, το «Χαιρέτα μου τον Πλάτανο». Τώρα, με τη «Ζακέτα να Πάρεις» η EPT μάς επιστρέφει στην

εποχή που η έξοδος από το σπίτι καθοριζόταν ώστε να μη συμπίπτει με την ημέρα και ώρα προβολής των αγαπημένων σειρών. Εν μέσω πανδημίας, η νέα σειρά φέρνει το γέλιο που οι εγκλεισμένοι τόσο έχουμε ανάγκη, διάλειμμα στον καταιγισμό κακών ειδήσεων. Η ιστορία περιστρέφεται γύρω από την Αριστέα (Φωτεινή Μπαξεβάνη), την αδελφή της Δέσποινας (Δάφνη Λαμπρόγιαννη), και τη φίλη τους Φούλη (Ελένη Ράντου), οι οποίες αφήνουν το χωριό τους στη Μακεδονία για να επισκεφθούν η κάθε μια το

μοναχογιό της, στην Αθήνα. Η συνέχεια επιφυλάσσει ένα σωρό από κωμικές καταστάσεις και παρεξηγήσεις, καθώς οι μαμάδες δεν μπορούν να αντισταθούν και μπλέκονται στη ζωή των αγοριών τους. Το σενάριο του Νίκου Μπίτσα ευφύεστατο, η δράση συνεχώς οδηγεί σε γρήγορο ρυθμό και οι ατάκες περνούν από τη μια εικόνα στην επόμενη, προκαλώντας τον ψυχαγωγικό θαυμασμό του θεατή. Ακόμη, για τη σειρά έχει γραφτεί σχετικό τραγούδι σε στίχους Γεράσιμου Ευαγγελιάτου, και ερμηνεία Ελένης Τσαλιγοπούλου.

Το αβίαστο γέλιο που μας προσφέρει η «Ζακέτα να Πάρεις» είναι ο κυριότερος λόγος να συντονιστείτε Δευτέρες και Τρίτες (10 μ.μ.). Παράλληλα, η κάθε μάνα, αλλά και ο κάθε πατέρας, οπωσδήποτε θα αναγνωρίσουν στις συμπεριφορές των πρωταγωνιστριών κάποιες στιγμές δικές τους, στη σχέση τους με τα δικά τους παιδιά. Ας ευχθούμε, τέλος, η επιτυχία της σειράς να μην οδηγήσει τους συντελεστές της στην επέκταση πέραν από τον αρχικό αριθμό επεισοδίων. Γιατί αυτός είναι ο συχνότερος λόγος που μια

κωμική σειρά ξεκινά εντυπωσιακά, και στην πορεία ξεγενρώνει, αφού είναι αδύνατο σε ένα σεναριογράφο να πολλαπλασιάσει την εμπνευσση του. Σκεφτείτε ότι η πιο ιδιοφυής κωμική σειρά του BBC, το Fawlty Towers του John Cleese πέτυχε, επειδή οι δημιουργοί της περιορίστηκαν στα 12 επεισόδια, τα οποία βλέπονται άνετα και σήμερα, 40 χρόνια μετά.

Ο Κ. Ξενοφών Χασάπης (Ph.D.) είναι σύμβουλος και εκπαιδευτής Στελεχών Επιχειρήσεων και Νέων. xenophon.hasapis@gmail.com

Οι «Αόρατοι» μπαίνουν σε πρώτο πλάνο

Το ανθρώπινο, πολιτικό φιλμ της Μαρίας Κακαουνάκη

Της **ΜΑΡΙΑΣ ΚΑΤΣΟΥΝΑΚΗ**

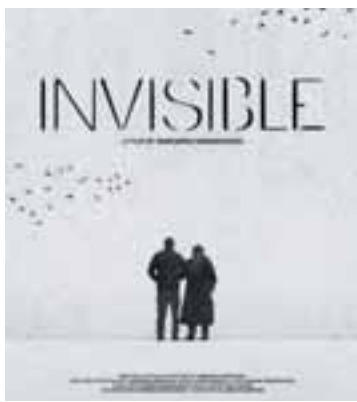
«Κατεξοχήν πολιτική ταινία με ανθρώπινη καρδιά» χαρακτηρίσαν οι υπεύθυνοι του Διεθνούς Φεστιβάλ Ντοκιμαντέρ της Κοπεγχάγης το «Invisible» της Μαρίας Κακαουνάκη και το ενέταξαν στο επίσημο πρόγραμμα της φετινής διοργάνωσης (21 Απριλίου-12 Μαΐου). Η ελληνική συμμετοχή είναι ανάμεσα στις 64 απ' όλον τον κόσμο που θα διαγωνιστούν (από σύνολο 2.500 που υποβλήθηκαν) στις έξι διαφορετικές κατηγορίες. Οι «Αόρατοι» θα κάνουν την παγκόσμια πρεμιέρα τους την ερχόμενη Κυριακή 25 Απριλίου στο τμήμα F:ACT, στο οποίο περιλαμβάνονται ταινίες που κινούνται «ανάμεσα στο ντοκιμαντέρ και στην ερευνητική δημοσιογραφία».

Δεν είναι μόνο επαγγελματικό το ενδιαφέρον για αυτήν την ελληνική «παγκόσμια πρεμιέρα». Η Μαρία Κακαουνάκη είναι συνάδελφος στην «Κ», έχουμε συνεργαστεί, γνωρίζω από κοντά την αθόρυβη επιμονή της, τη «δέσμευσή» της στο θέμα που διερευνά. Η 39χρονη Μαρία έχει ήδη ένα πλούσιο βιογραφικό μαζί με πολλές δεξιότητες και εμπειρίες που απέκτησε όχι μόνο από στέρεες σπουδές αλλά δουλεύοντας, χωρίς ρολόι στο χέρι, σε ηλεκτρονικά και έντυπα μέσα.

Τι είναι όμως οι «Αόρατοι», που την εκτόξευσαν στο τρίτο μεγαλύτερο στον κόσμο Διεθνές Φεστιβάλ Ντοκιμαντέρ (το CPH:DOX); Η ιστορία τους καταγράφηκε πρώτα

«Θεωρώ μεγάλο προνόμιο της δουλειάς μας να βοηθάμε αυτούς τους ανθρώπους να μοιράζονται τις ιστορίες τους», λέει η Μαρία Κακαουνάκη.

Η αφίσα του ντοκιμαντέρ.

στην κυριακάτικη «Κ», από τη δημοσιογράφο Μαρία Κακαουνάκη, σε μια έρευνα με τίτλο «Κέρδισαν την ελευθερία τους, έχασαν τα πάντα» (13/10/2019), πριν γίνει σενάριο και ταινία από την ίδια ως

πρωτοεμφανιζόμενη σκηνοθέτιδα, αυτή τη φορά. Ένα ζευγάρι Τούρκων εκπαιδευτικών, η Γκόνζα και ο Εμπουμπεκίρ Καρά, οπαδοί του κινήματος Χιζμέτ (γνωστοί ως γκιουλενιστές), αναγκάζονται να φύγουν από τη χώρα τους τρία χρόνια μετά το πραξικόπημα του Ιουλίου του 2016 και τις διώξεις που εξαπέλυσε ο Ερντογάν. Μαζί τους έχουν τα τρία παιδιά τους, τον 6χρονο Μουσταφά, την 8χρονη Γκουλούσουμ, και τον Αλί Ιχσάν, που ήταν δεν ήταν 3 ετών. Από τα τουρκικά παράλια επιβιβάζονται σε ένα ταχύπλοο 18 άτομα, 9 ενήλικοι και 9 παιδιά, με προορισμό τη Χίο. Τα επαγγέλματά τους: εκπαιδευτικοί, δικαστικοί, πανεπιστημιακοί. Δεν έφτασαν όλοι... Το σκάφος ανετράπη. Επτά έχασαν τη ζωή τους. Οι πέντε ήταν παιδιά.

Σεπτέμβριο του 2019, η Γκόνζα, ο Εμπουμπεκίρ και ο μικρός Αλί Ιχσάν έρχονται στην Αθήνα. Η Μαρία Κακαουνάκη κερδίζει την εμπιστοσύνη τους και μαζί με τον Απόστολο Νικολαΐδη, ως διευθυντή φωτογραφίας, γίνονται η σκιά τους. Τους ακολουθούν παντού. Από τη στιγμή που ανοίγουν την πόρτα ενός διαμερίσματος, στο υποβαθμισμένο κέντρο της πόλης, γεμάτο από βρώμα και έντομα —«ήταν η πρώτη φορά που ένιωσα πρόσφυγας», λέει ο Εμπουμπεκίρ— το οποίο μεταμορφώνουν με επιμέλεια σε ένα ευχάριστο και καθαρό σπίτι. Ο φακός «βλέπει» πολύ καθαρά και την αξιοπρέπεια και τη δύναμη με την οποία αντιμετωπίζουν μια αδιανόητη απώλεια. Το τραύμα που

Η ταινία «Αόρατοι» της Μαρίας Κακαουνάκη πραγματεύεται τις ιστορίες Τούρκων γκιουλενιστών, που αναγκάστηκαν να φύγουν από την πατρίδα τους για να γλιτώσουν τις διώξεις. Στις 25 Απριλίου κάνει παγκόσμια πρεμιέρα στο επίσημο πρόγραμμα του Διεθνούς Φεστιβάλ Ντοκιμαντέρ της Κοπεγχάγης.

είναι «εκεί» και τους καθορίζει αλλά ο θρήνος δεν έχει θέση γιατί ο στόχος είναι ένας: να φύγουν σε μια άλλη ευρωπαϊκή χώρα. Επτά φορές το επιχειρούν...

Παράλληλα με τη δική τους ιστορία βλέπουμε και την πορεία ενός άλλου Τούρκου, γκιουλενιστή, του 35χρονου γιατρού Αχμεντ, διωγμένου κι αυτού από τον τόπο του. «Είμαστε περίπου 1.000 οικογένειες στην Ελλάδα», λέει. Ο φακός κινείται από το σπίτι στην κοινότητα, από το επί μέρους στο γενικό, σε ανθρώπους που «αφήνουν την πατρίδα τους μόνο όταν η πατρίδα δεν σε αφήνει να μείνεις». Ο Αχμεντ προσαρμόστηκε εδώ, αγάπησε τον τόπο μας, μαθαίνει ελληνικά, δηλώνει ότι μόνο με τη γλώσσα νιώθει «σαν στο σπίτι σου». Μαζί με άλλους συμπατριώτες του δημιουργούν μια νόμιμη εταιρεία γιατί «δεν θέλουν να κρύβονται». «Πρέπει να γίνουμε περισσότερο ορατοί», επιμένει. «Ο Ερντογάν έψαχνε αφορμές να μας καταστήσει

αόρατους. Είναι δυνατόν ένα εκατ. Τούρκοι να είμαστε τρομοκράτες; Αδύνατον». Η Γκόνζα που κεντάει και αγαπάει τα βιβλία, τη μυρωδιά τους, τα κρατάει σχεδόν με μπηκίκα τρυφερότητα, ομολογεί: «Δεν μου λείπει η πατρίδα μου. Μου λείπουν οι αναμνήσεις που έχω εκεί με τα παιδιά μου. Είμαι απογοητευμένη που οι άνθρωποι μένουν εκεί σιωπηλοί, υφιστάμενοι τις διώξεις». Η Γκόνζα, που έθαψε στη Χίο, τα δύο παιδιά της, με τα ίδια της τα χέρια.

Είναι οι «Αόρατοι» μια ταινία πολιτική; «Ήταν ένα μεγάλο δίλημμα που είχα όταν έγραφα το σενάριο», απαντά η Μαρία Κακαουνάκη. «Ήθελα να γυρίσω μια ταινία που να αφηγείται κυρίως μια ανθρώπινη και όχι μια πολιτική ιστορία. Ο σκοπός μου ήταν να εστιάσω στα πρόσωπα, να φωτίσω την πορεία αυτών των ανθρώπων, αναδεικνύοντας τον παγκόσμιο χαρακτήρα της ιστορίας τους. Έχει συμβεί εκατομμύρια φορές ένας δικτάτορας, που παραβιάζει ανθρώπινα δικαιώματα

και νόμους, να αναγκάζει ένα τμήμα του πληθυσμού της χώρας του σε εξορία. Οι επιθυμίες τους είναι προβλέψιμες, συμβατικές, δεν διαφέρουν από κανενός άλλου: θέλουν να έχουν δουλειά, να πληρώνουν τους λογαριασμούς, να προσφέρουν στα παιδιά τους μια καλύτερη ζωή. Δεν ξέρω αν ένα ντοκιμαντέρ μπορεί να βοηθήσει. Ξέρω όμως ότι είναι εξαιρετικά σημαντικό να κάνουμε αυτούς τους ανθρώπους ορατούς».

Οι ίδιοι, όμως, ήθελαν εξαρχής να γίνουν «ορατοί», ρωτάει η Μαρία Κακαουνάκη. «Για καιρό ήταν αρνητικοί και φοβόταντο. Συνειδητοποιούσαν όμως στο τέλος ότι δεν είχαν τίποτα να χάσουν γιατί τα είχαν χάσει όλα. Το μόνο που μου ζήτησαν ήταν να μην αποκαλύψω τη χώρα που βρίσκονται τώρα. Θεωρώ μεγάλο προνόμιο της δουλειάς μας να βοηθάμε αυτούς τους ανθρώπους να μοιράζονται τις ιστορίες τους. Είναι μια διαδικασία καθαρική και για τις δύο πλευρές».

“Αγαπητό μου ημερολόγιο”

υάθε Σάββατο και Κυριακή
από τις 5 μέχρι τις 7 το απόγευμα,
να μην ξεχάσω να αιούσω
τα αγαπημένα μου τραγούδια,
νέα και παλιά.

... και τις Παρασκευές, το βράδυ υυλάει
από τις 9 μέχρι τις 12 “Εκ γυναικός”
με μελωδίες ταξιδιάρικες.

παρέα με την Μαρία Γαλιδή στο

ΚΑΝΑΛΙ
106.00 | 98.6 | 107.00 | 106.9

www.kanali6.com.cy | info@kanali6.com.cy | 25-820500

SUSTAINABLE FUTURE

"in every crisis there is an opportunity"

21 Wednesday, 21 April 2021 bit.ly/3w0bFmK

Ο Κυπριακός Σύνδεσμος Αειφόρου Τουρισμού (CSTI) οργανώνει στις 21 Απριλίου διεθνές διαδικτυακό συνέδριο με θέμα "Αειφόρο Μέλλον - πίσω από κάθε κρίση υπάρχει μία ευκαιρία". "Sustainable Future - in every crisis there is an opportunity". Κύριος ομιλητής του συνεδρίου είναι η κα Megan Epler Wood, διεθνούς φήμης εμπειρογνώμονας σε θέματα αειφορίας και διαχείρισης αειφόρων προορισμών, Director στο International Sustainable Tourism Initiative, Harvard T.H. Chan School of Public Health.

Το θέμα παρουσίασης της κας Epler Wood είναι

"Sustainable Tourism Post-Covid-19 era: Mandates for Destinations of the Future"

Στο φόρουμ συζήτησης που θα ακολουθήσει θα συμμετέχουν ο έντιμος Υφυπουργός Τουρισμού κ. Σάββας Περγίος, η Πρόεδρος του Ελληνικού Οργανισμού Τουρισμού (ΕΟΤ) κα Αντζελα Γκερέκου, η Πρόεδρος του μη κερδοσκοπικού οργανισμού Travel Foundation, Ηνωμένου Βασιλείου κα Helen Marano, ο Πρόεδρος του διεθνούς μη κερδοσκοπικού οργανισμού Tui Care Foundation κ. Thomas Ellerbeck, ο Διευθύνων Σύμβουλος της easyJet holidays κ. Garry Wilson και ο Global Industry Relations Associate Director της Tripadvisor κ. Fabrizio Orlando.

Την συζήτηση θα συντονίζει η παραγωγός/παρουσιάστρια του Ραδιοφωνικού Ιδρύματος Κύπρου (ΡΙΚ) κα Σάσκια Κωνσταντίνου. Θα ακολουθήσουν ερωτήσεις και απαντήσεις.

Το συνέδριο αρχίζει στις 6:00 μ.μ. και η συμμετοχή είναι δωρεάν. Είναι απαραίτητη η εγγραφή μέσω της ιστοσελίδας μας <https://csti-cyprus.org/>

Organiser:

Under the Auspices of:

Academic Partner:

Main Sponsors:

Sponsors:

Media Sponsors:

ΕΞ ΑΦΟΡΜΗΣ

Του ΜΑΝΩΛΗ ΑΝΔΡΙΩΤΑΚΗ

Οι αναμνήσεις ενός ρομπότ

«Οι μηχανές θα έχουν συναισθήματα, κι όσο περισσότερα θα μαθαίνουν για τα δικά μας συναισθήματα απ' το Διαδίκτυο, τόσο πιο βαθιά θα γίνονται αυτά». Τα λόγια αυτά ανήκουν στον καθηγητή Ιστορίας και Φιλοσοφίας των Επιστημών Άρθουρ Ι. Μίλερ, ο οποίος μίλησε για αυτό ακριβώς το θέμα, πριν από τρεις εβδομάδες, στο διαδικτυακό φέτος Athens Science Festival. Είχα τη χαρά να προλογίσω την ομιλία του και να συνοτησώ τη συζήτηση μετά το τέλος της. «Οι άνθρωποι συνήθως τρομάζουν σ' αυτή την ιδέα, αλλά δεν θα 'πρεπε. Τελικά, θα συνεργαστούμε με τις μηχανές κι αυτό θα επιφέρει τεράστιες θετικές αλλαγές», μου λέει λίγο πριν ξεκινήσει την ομιλία. Ο Μίλερ πιστεύει ότι τελικά οι μηχανές θα φτάσουν μέχρι του σημείου να κάνουν κιούμπορ. Ίσως και να το έχουν πετύχει ήδη, σκέ-

φτομαι, καθώς με το που ξεκίνησε την ομιλία του ο Μίλερ, κατέρρευσε το Zoom του. Τελικά η διάλεξη έγινε και στο τέλος έμειναν μερικά λεπτά για ερωτήσεις. Το κοινό του φεστιβάλ δεν έδειξε να αγχώνεται με την προοπτική των συναισθηματικών μηχανών.

Η αλήθεια είναι ότι ούτε κι εγώ ανησυχώ ιδιαίτερα για αυτό συγκεκριμένα το πρόβλημα. Αργά ή γρήγορα θα φτάσουμε και σ' αυτό το σημείο. Δεν έχουμε την αποκλειστικότητα των συναισθημάτων σ' αυτό τον πλανήτη. Το πρόβλημα της τεχνητής νοημοσύνης (ΤΝ) έγκειται αλλού. Εντελώς συμπτωματικά, η γνωριμία με τον Μίλερ με βρίσκει να διαβάζω το νέο, ευφυέστατο βιβλίο του Καζούο Ισιγκούρο, το οποίο κυκλοφόρησε ταυτόχρονα και στα ελληνικά (μτφρ. Αργυρώ Μαντό-

Η τεχνητή νοημοσύνη δυσκολεύεται να μας καταλάβει γιατί δεν είναι καλή στην αναγνώριση αιτιακών σχέσεων.

γλου, εκδ. Ψυχογιός) κι εξερευνά επίσης το ενδεχόμενο της μηχανικής συνείδησης. Στο μυθιστόρημα «Η Κλάρα και ο Ήλιος» ακούει τον εσωτερικό μονόλογο μιας ΤΝ. Ο κάτοχος του Νομπέλ Λογοτεχνίας του 2017 θέτει στο χαρτί μια σειρά κρίσιμων ζητημάτων που αφορούν την τεχνητή ευφυΐα, με τρόπο που μόνο ένας σπουδαίος λογοτέχνης μπορεί να κάνει. Ο Βρετανός συγγραφέας ξεκινάει με την απλή υπόθεση που λέει ότι αν ποτέ κατορθώσουμε να δημιουργήσουμε μηχανές με συνείδηση και συναισθήματα, πιθανότατα θα είναι κι εκείνες σε θέση να αναπαράγουν τις αναμνήσεις τους. Κι έτσι γράφει ένα memoir, τα απομνημονεύματα ενός ρομπότ.

Η Κλάρα είναι ένα ρομπότ συντροφιάς, μια Τεχνητή Φίλη (ΤΦ), η οποία αναγνωρίζει τον κόσμο γύ-

ρω της μέσα από μοτίβα. Ο κύριος σκοπός της ύπαρξής της είναι να υπηρετεί ένα νεαρό κορίτσι, την Τζόσι, και να είναι μια «καλή και ωφέλιμη ΤΦ». Απ' την πρώτη στιγμή καταλαβαίνουμε ότι αυτό το ρομπότ είναι ιδιαίτερο. Στη συνέχεια το βλέπουμε να κάνει τα πάντα προκειμένου να εκπληρώσει τον σκοπό του, να σωθεί δηλαδή η Τζόσι απ' την ασθένειά της. Ο Ισιγκούρο μάς παρουσιάζει ένα πλήρως λειτουργικό ρομπότ, με κανονικότατα συναισθήματα, το οποίο δεν χρειάζεται να μπει στο Διαδίκτυο για να μάθει τις συμπεριφορές μας. Μαθαίνει διαρκώς παραπέρα από τις αναμνήσεις του. Κι έτσι γράφει ένα memoir, τα απομνημονεύματα ενός ρομπότ.

Η Κλάρα είναι ένα ρομπότ συντροφιάς, μια Τεχνητή Φίλη (ΤΦ), η οποία αναγνωρίζει τον κόσμο γύ-

ρω της μέσα από μοτίβα. Ο κύριος σκοπός της ύπαρξής της είναι να υπηρετεί ένα νεαρό κορίτσι, την Τζόσι, και να είναι μια «καλή και ωφέλιμη ΤΦ». Απ' την πρώτη στιγμή καταλαβαίνουμε ότι αυτό το ρομπότ είναι ιδιαίτερο. Στη συνέχεια το βλέπουμε να κάνει τα πάντα προκειμένου να εκπληρώσει τον σκοπό του, να σωθεί δηλαδή η Τζόσι απ' την ασθένειά της. Ο Ισιγκούρο μάς παρουσιάζει ένα πλήρως λειτουργικό ρομπότ, με κανονικότατα συναισθήματα, το οποίο δεν χρειάζεται να μπει στο Διαδίκτυο για να μάθει τις συμπεριφορές μας. Μαθαίνει διαρκώς παραπέρα από τις αναμνήσεις του. Κι έτσι γράφει ένα memoir, τα απομνημονεύματα ενός ρομπότ.

Η Κλάρα αδυνατεί να κατανοήσει σε βάθος τους ανθρώπους. Βγάζει ένα συμπέρασμα από μια συσχέτιση γεγονότων, υποθέτοντας ότι υπάρχει αιτιακή σχέση, κι έτσι καταλήγει να πείσει έναν άνθρωπο να καταστρέψει μια μηχανή, αυτήν που ονομάζει «μηχανή Κουτίνγκς», ώστε να εξασφαλίσει την ευεργεσία του δικού της θεού, που είναι ο Ήλιος. Μια μηχανή θυσιάζει μια άλλη μηχανή, που δεν έχει συνείδηση, στη θεότητα που την τροφοδοτεί ενεργειακά, τον Ήλιο, για να σώσει έναν άνθρωπο. Τόσο η μαγική δύναμη του Ήλιου όσο και η κακή δύναμη της υποτιθέμενα καταστροφικής μηχανής προκύπτουν στον εγκέφαλο της Κλάρα ως αποτέλεσμα της προσπάθειάς της να καταλάβει τις αιτίες των πραγμάτων. Αυτή είναι η αποτυχία της. Η κατανόηση αιτιακών σχέσεων είναι το τυφλό σημείο ακόμα και της «γενικής ΤΝ».

Επειδή οι μηχανές έχουν ήδη κάποιο κιούμπορ, φέρνουν μπροστά στα μάτια μου μια ακόμα ομιλία από το Athens Science Festival, εκείνη του καθηγητή της Επιστήμης των Υπολογιστών στο MIT Κωνσταντίνου Δασκαλάκη, ο οποίος επιβεβαιώνει το ίδιο ακριβώς πράγμα. Η ΤΝ δυσκολεύεται να μας καταλάβει γιατί δεν είναι καλή στην αναγνώριση αιτιακών σχέσεων. Στο τέλος του μυθιστορήματος του Ισιγκούρο, η Κλάρα, η ΤΦ, το παραδέχεται και η ίδια, λέγοντας για τους ανθρώπους: «Δεν κατάφερα να πλησιάσω ποτέ αυτό που ένιωθαν για την Τζόσι στην καρδιά τους». Μπορεί η μηχανή να μην ξέρει γιατί αστοχεί, αλλά το νιώθει. Όταν θα καταφέρει να καταλάβει καλύτερα τα «γιατί», τότε ίσως να μας βοηθήσει να κατανοήσουμε κι εμείς καλύτερα τις δικές μας αστοχίες.

ΚΡΙΤΙΚΗ

Της ΛΙΝΑΣ ΠΑΝΤΑΛΕΩΝ

Η ομορφιά που γίνεται

ΕΙΡΗΝΗ ΚΙΤΣΙΟΥ

Το φίδι του Πλίνιου
εκδ. Αντίποδες, σελ. 120

Κληματαριές, βελανιδιές, ακροποταμιές, ρεματιές, κορυφογραμμές, κουφοξυλιές, συννεφιάς. Τόσο η κλωρίδα όσο και η πανίδα υπεραφθονούν στα διηγήματα της Ειρήνης Κίτσιου (Κόνιτσα, 1956), που επανεμφανίζεται στην πεζογραφία έπειτα από δεκατρία χρόνια. Οι αφηγητές, βιρτουόζοι της ενατένισης, αναζητούν στη φύση την ιδεατή ομορφιά, η οποία σύμφωνα με την καλλιτεχνική τους ιδιοσυγκρασία δεν είναι ποτέ φυσική, παρά μόνο τεχνητή. Στο ομότιτλο της συλλογής πεζό, η ηρωίδα εισδύει στα έγκατα μιας κληματαριάς και με τον νου της αναφαίνει: «Αν μου δινόταν η ευκαιρία, θα 'κλωθα εδώ πέρα τις εξωφρενικές μου ιστορίες στην εντέλεια». Η κληματαριά δεν ήταν κληματαριά. «Όνειρο ήταν, όνειρο πλεγμένο με κληματοβέργες και τασματιά».

Κάνοντας έναν περίπατο στην ακροποταμιά, ένας ζωγράφος συλλογίζεται την αγιογράφηση μιας εκκλησίας. Ούτε οι λευκές και οι φτελιές, ούτε οι ανεμώνες, ούτε οι βουνοκορφές, τίποτα δεν παρηγορούσε την καλλιτεχνική

του αγωνία. Η ψυχή του ήταν παγιδευμένη σε ένα κουαρτέτο του Τσαϊκόφσκι, μια μουσική κλαψιάρικη που απηκούσε την εικαστική του οδύνη. Στο επιπονητικό, ενάλο πεζό, μια γυναίκα ερεθισμένη από τη μελαγχολία ενός άγνωστου άνδρα, εύχεται να μπορούσε να του έφερνε εκεί μπροστά του έναν πανίσια για να του παίξει το δεύτερο κονσόρτο για πιάνο του Σοστακόβιτς, «όπου μοιάζει να ξεπηδά ένας κόμπος λύπης, όπως ένας λυγμός». Καθώς, όμως, με κανένα τερτίπι της δεν κατάφερε να τον ψυχαγωγήσει, άρχισε να εξυφαίνει εναντίον του «συγχορδίες πολύ απειλητικές».

Στην «Αρκουδοφωλιά», το πιο συνταρακτικό πεζό της συλλογής, ο ήρωας παρατηρεί τον πατέρα του που πεθαίνει. Είχε την αίσθηση πως μέσα από το στήθος του ετοιμοθάνατου ακουγόταν ένα αντάξιο του Μπίρτεν, τύμπανο και βιολοντσέλο. «Στις σιωπές του τυμπάνου –όλο και μεγάλω-

ναν– σε ξάφνιαζε η αταξία του βιολοντσέλου με την παραφορά του και τις ανώφελες υφέσεις». Περισσότερο, όμως, από αυτή την ένσαρκη μουσική, γονεεύονταν από «την ιδέα του ίδιου του θανάτου», ο οποίος εντέλει τον απογοητεύει. Το πρόσωπο του νεκρού αποδείχθηκε άθλια κακοτεχνία. Η γυναίκα, πάλι, του μπήκε στην κληματαριά, σκεφτόταν πως από εκεί μέσα έλειπε «παντελώς η ιδέα κάθε θανάτου».

Όπως μαρτυρούν οι πλεοναστικές αναφορές σε συγγραφείς, ζωγράφους και συνθέτες, τα πρόσωπα του βιβλίου θύουν εκθύμωσαν στην τέχνη. Το βλέμμα τους έχει την έπαρση και τη φαντασιοπληξία του δημιουργού, λαχταρά την ομορφιά που δεν προϋπάρχει, αλλά γίνεται. Χαρακτηριστικό είναι το τελευταίο διήγημα, όπου η ακατανόητη φιλονικία ανάμεσα στη γυναίκα και στον άνδρα εδράζεται στην επιμονή τους να αφηγηθούν την ίδια ιστορία, αλ-

λά καλύτερα. Αντίθετα, στον «Καθηγητή Τουλπ», όπου κυριαρχεί ο Ρέμπραντ και το «Μάθημα ανατομίας» του, το σωματικό βάσανο συναρμολογείται έξυπνα με την καλλιτεχνική ευρυμάθεια της αφηγήτριας. Εγκαταλείμην σε έναν ζοφερό διάδρομο νοσοκομείου, όπου απηκούσε «η κλαψιάρικη εσπερινή κραυγή» των ορτυκίων, η άρωστη επικαλείται τον Μπέκετ, τον Φώκνερ, τον Κόνραντ, τον Σαίξπηρ, τον Μιχαήλ Αγγέλο και τον Ρενουάρ, για να ξεχνά το σώμα της που ήταν όλο φόβος και τρόμος: «γιατί διαφορετικά θα έβαζα κάτι κλάματα...».

Τοποθετώντας τους ήρωες σε βουκολικά τοπία, οργωμένα από το νύ το θανάτου, η Κίτσιου τους μπει στην παραμυθία της φαντασμαγορίας και της φρεναπάτης. Εκείνο που μετράει είναι ότι δεν συμβαίνει, ότι αποκρύπτεται. Οτι αξίζει είναι το όνειρο που ανθολογεί από ένα αμελητέο φυλλάκι. Από μια κληματαριά ξεπηδά η «Φυσική Ιστορία» του Πλίνιου και από το γραφικό Λυκοβούνη εφορμά ο Άγιος Βαρθολομαίος στην Καπέλα Σιστίνα. Η φύση μεταμορφώνεται σε εκμαγείο της τέχνης και τα διηγήματα της Κίτσιου σε εφελθία ονειροπολήσεων.

500 ΛΕΞΕΙΣ

ΜΕ ΤΟΝ ΝΙΚΟ ΦΙΛΑΝΤΙΣΗ

Ο Νίκος Φιλάντισης γεννήθηκε τον Ιούλιο του 1987 στην Αθήνα. Εξπνεσε τα σχολικά χρόνια στους Γαργαλιάνους Μεσσηνίας. Σπούδασε Βιολογία στο Πανεπιστήμιο Κρήτης και Ανοσολογία στο King's College London. Το 2012 εξέδωσε την ποιητική συλλογή «Το παραβάν» και προτάθηκε για το βραβείο πρωτοεμφανιζόμενου ποιητή «Γιάννης Βαρβέρης». Το 2016 εκδίδει τη δεύτερη συλλογή του, «Υδράγγυρος». Εκτοτε ζει και εργάζεται στην Αθήνα, στον ιδιωτικό τομέα. Η πιο πρόσφατη ποιητική συλλογή του, «Όλα τα αδέσποτα γιατί του ονειρού μου», μόλις κυκλοφόρησε από τις εκδόσεις Μικρή Αρκτος.

Ποια βιβλία έχετε αυτό τον καιρό δίπλα σας;

Ξαναδιαβάζω το «Σονέτα του σκοτεινού έρωτα» του Λόρκα. Μόλις ολοκλήρωσα το «Εθνη σε αναταραχή» του Jared Diamond και το «Υπόθεση Τουλάγκεφ» του Βίκτορ Σερζ. Βιβλία υπάρχουν πάντα στο κομμάτι, είσαι πιο ασφαλής τη νύχτα.

Ποιος ήρωας/ηρωίδα λογοτεχνίας θα θέλατε να είστε και γιατί;

Ο Ηρακλής Πουαρό. «Ζηλεύω» την παρατηρητικότητα, την επαγωγική του σκέψη.

Διοργανώνετε ένα δείπνο. Ποιος συγγραφέας ή ποιητής καλείτε, ζώντες και τεθνεώτες;

Τον Οσκαρ Ουάιλντ, τον Άντον Τσέκωφ και φυσικά τη Βιρτζίνια Γουλφ. Και χαλάλι η λάντζα στην κουζίνα.

Ποιο ήταν το πιο ενδιαφέρον στοιχείο που μάθατε πρόσφατα χάρη στην ανάγνωση ενός βιβλίου;

Τη θεωρία «six degrees of separation» (έξι βαθμοί διαχωρισμού): κάθε άνθρωπος συνδέεται με τους υπόλοιπους στον πλανήτη μέσω μιας κοινωνικής αλυσίδας έξι –το πολύ– ατόμων. Λέω, όλο και κάποιον γνωστό θα έχω, που με τη σειρά του θα έχει ένα θείο, ο οποίος σίγουρα θα είναι επιστήθιος του Μπάιντεν. Εδώ, μάλιστα, είναι κι ο Γαργαλιανιώτης συντοπίτης Αγκνίου διαπλεκόμενος, φαντάζομαι αυτό απλοποιεί κάπως τα πράγματα...

Ποιο κλασικό ποίημα διαβάσατε πρόσφατα για πρώτη φορά;

Το «Goblin Market» (Η Αγορά των Ξωτικών) της Christina Rossetti, ποίημα του 1862. Μουσικότατα, σαρωτική φαντασία.

Και ποιο είναι το βιβλίο που έχετε διαβάσει τις περισσότερες φορές;

«Το πορτρέτο του Ντόριαν Γκρέι». Ατμόσφαιρα εκλεπτυσμένη και ανιερνή.

«Όλα τα αδέσποτα γιατί του ονειρού μου». Τρίτη ποιητική συλλογή και ήδη ένα τραγούδι μέσα από εκεί. Αλλάζει το ποίημα η μελοποίηση;

Δεν είναι ακριβώς αλλαγή. Η μελοποίηση προσδίδει μια επιπλέον «αναγνωστική» διάσταση στο ποίημα. Οι λέξεις, ως φωνές ήχου, αλληλεπιδρούν με τις μουσικές νότες, σχηματίζουν συγχορδίες.

Έχετε Facebook, Twitter κ.λπ.; Μπορούν τη γραφή, την προώθηση ενός νέου ποιητή;

Το Facebook το κατήργησα. Τοξικό περιβάλλον. Κράτησα μόνο το Instagram, έχει μια πιο φωτογραφική προσέγγιση. Αλλά κι εκεί «πόλεμος» γίνεται. Υποτιπώδης η διαδικτυακή παρουσία, να κρατώ μια επαφή με το σήμερα. Τα social media αναντίετα συμβάλλουν στην προώθηση ενός βιβλίου, η επικοινωνία παίζει σπουδαίο ρόλο. Τη γραφή όμως, ως δημιουργική διεργασία, μάλλον την αποσοπών.

Πρώτα σε πωλήσεις

Αυτή την εβδομάδα

ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ / ΜΕΛΕΤΕΣ

- 1 «Το θέατρο στη Νεότερη και στη σύγχρονη Κύπρο» Συλλογικό (Ηρόδοτος / Θεατρικό Μουσείο Κύπρου)
- 2 «Corpus Κυπριακών Διαλεκτικών Ποιητικών κειμένων» του Κωνσταντίνου Γιαγκουλλή (εκδ. Ηλία Επιφανίου)
- 3 «Άγιον Όρος-Ημερολόγιο» του Νίκου Καζαντζάκη (εκδ. «Μουσείο Νίκου Καζαντζάκη»)
- 4 «Καβάφης και Κύπρος» Συλλογικό (εκδ. Λευκωσία 2021)
- 5 «Πρώτα λόγια» του Μιχάλη Παπαδόπουλου (Αραχτή Αρκτος).

Αυτή την εβδομάδα

ΠΟΙΗΣΗ

- 1 «Αμντάριστα πλάνα» της Φροσούλας Κολοσιότου (Βακκικών)
- 2 «Πρώτα λόγια» του Μιχάλη Παπαδόπουλου (Αραχτή Αρκτος)
- 3 «Είναι παντού-Το ποίημα» του Πασχάλη Στρατή (Μεταίχμιο)
- 4 «Έρεβος ή το άλλο φως» του Χρήστου Μαρκίδη (Εκδόσεις του Φοίνικα)
- 5 «Ο Χορευτής και ο γυεπιτής» της Νάντιας Στυλιανού (Καστανιώτης)

• Τα στοιχεία προέρχονται από το Σολωνέιον Κέντρον Βιβλίου (Βυζαντίου 24, Στρόβολος)

ΜΑΤΙΕΣ ΣΤΟΝ ΚΟΣΜΟ

Επιμέλεια: ΝΙΚΟΣ ΒΑΤΟΠΟΥΛΟΣ

ΑΜΣΤΕΡΝΤΑΜ

Σπάνιες φωτογραφίες

Το Rijksmuseum του Αμστερνταμ απέκτησε μια σπάνια συλλογή φωτογραφιών. Είναι το άλμπουμ του Ολλανδού φωτογράφου δρόμου και κινηματογραφιστή Εντ φαν ντερ Ελσκεν, το οποίο αποκτήθηκε μέσω δημοπρασίας στη Νέα Υόρκη έναντι 21.250 δολαρίων. Το άλμπουμ, δημιουργημένο το 1951, περιλαμβάνει φωτογραφίες παρισινών δρόμων, καθώς και πορτρέτα Ολλανδών φωτογράφων. Ο Έλσκεν είχε ζήσει για χρόνια στο Παρίσι και είχε συνεργαστεί με το πρακτορείο Μάγκνουμι.

ΝΕΑ ΥΟΡΚΗ

Πορτρέτα Ινδιάνων

Μία από τις νέες εκθέσεις στο Μητροπολιτικό Μουσείο της Νέας Υόρκης παρουσιάζει τις υδατογραφίες του Ελβετού Καρλ Μπόντμερ (1809-1893) με πορτρέτα αυτόχθονων Αμερικανών. Ο Μπόντμερ, ταλαντούχος ακουαρελίστας, ήταν από τους ελάχιστους Ευρωπαίους που ταξίδεψαν κατά μήκος του ποταμού Μίζουρι τη δεκαετία του 1830, όταν φιλοτέχνησε την πολύτιμη αυτή συλλογή, η οποία πλέον αποτελεί ανεκτίμητο τεκμήριο για τη ζωή των Ινδιάνων τον 19ο αιώνα.

ΚΑΪΡΟ

Αιγυπτιακή τέχνη

Επειτα από δέκα χρόνια σιωπής, το επιβλητικό μουσείο με τη συλλογή του ζευγους Μοχάμεντ Μαχμούντ Χαλίλ άνοιξε και πάλι για το κοινό. Η επαναλειτουργία του έγινε με τρόπο επίσημο από την κυβέρνηση της Αιγύπτου, σε μια περίοδο κατά την οποία η χώρα διεκδικεί πολιτιστική εξωστρέφεια. Η συλλογή, που στεγάζεται σε ένα ανάκτορο της Μπελ Επόκ, περιλαμβάνει έργα ζωγραφικής μεγάλων δασκάλων καθώς και έργα διακοσμητικής τέχνης, κυρίως πορσελάνες, και αρχαία αντικείμενα.

ΛΟΝΔΙΝΟ

Πρίγκιπας Φίλιππος

Με τον δικό του τρόπο, το Βρετανικό Μουσείο αποχαιρέτισε στα κοινωνικά δίκτυα τον πρίγκιπα Φίλιππο, δούκα του Εδιμβούργου. Με τις σκέψεις στη βασίλισσα και στη βασιλική οικογένεια, το μουσείο συμμετείχε στο πένθος διατηρώντας μεσίστια τη βρετανική σημαία. Και παράλληλα ανήρτησε, δίνοντας στη δημοσιότητα, ένα ορεκάλκινο μετάλλιο της Βασιλικής Εταιρείας Τεχνών με εγχάρακτη τη μορφή του πρίγκιπα Φίλιππου σε θέση προφίλ. Το έτος κυκλοφορίας είναι το 1953.

ΤΑΪΒΑΝ

Σαντιάγο Καλατράβα

Το πρώτο αρχιτεκτονικό έργο του Σαντιάγο Καλατράβα στην Ταϊβάν θα ανεγερθεί στην πόλη Ταογουάν, στο βόρειο τμήμα της νήσου, με πληθυσμό άνω των 2 εκατ. κατοίκων. Θα έχει πολλαπλές χρήσεις ως κέντρο πολιτισμού και εκθεσιακών χώρων και θα συνδέεται με το Πανεπιστήμιο Γουάν Ζε. Το νέο συγκρότημα θα αποτελείται από τρία κτίρια και προβλέπεται ήδη ότι θα γίνει έμβλημα της περιοχής και μοχλός ανάπτυξης καθώς θα συνδεθεί με νέες συγκοινωνιακές υποδομές.

Η Εθνική Πινακοθήκη του Λονδίνου προκήρυξε διεθνή αρχιτεκτονικό διαγωνισμό για την αναβάθμισή της στη μετά COVID εποχή.

Τα 200 χρόνια της Εθνικής Πινακοθήκης του Λονδίνου

Το έτος 2024 σηματοδοτεί την επέτειο των 200 χρόνων από την ίδρυση της Εθνικής Πινακοθήκης του Λονδίνου, της περιφημης Νάσιοναλ Γκάλερι στην Τραφάλγκαρ Σκουέρ. Η ιδέα της ανανέωσης και του φρεσκαρισματος με νέες δυνατότητες για το κοινό, αλλά και μια γενικότερη μέριμνα για συνομιλία με τον ευρύτερο δημόσιο χώρο, ώθησε στην προκήρυξη αρχιτεκτονικού διαγωνισμού, που, όπως ήταν αναμενόμενο, είχε ενθουσιώδη συμμετοχή. Η βραχεία λίστα περιλαμβάνει έξι αρχιτεκτονικά γραφεία, όλα ένα κι ένα, σε ένα πρώτο επίπεδο

ιδεών για το νέο προφίλ της Εθνικής Πινακοθήκης. Κατ' εξαίρεση προκρίθηκαν έξι γραφεία (αυτή των προβλεπόμενων πέντε), όπως δήλωσε ο 56χρονος διευθυντής της Νάσιοναλ Γκάλερι, Γκαμπριέλε Φινάλντι. Ο Φινάλντι είναι Λονδρέζος μεγαλωμένος λόγω καταγωγής σαν Ιταλός, με σπουδές ιστορίας της τέχνης στο Ινστιτούτο Κορτό και ειδικευση στο ισπανικό μπαρόκ. Με προϋπηρεσία στο Πράδο, ο Γκαμπριέλε Φινάλντι οδηγεί τώρα τη Νάσιοναλ Γκάλερι στον 21ο αιώνα και στις νέες συνθήκες που διαμορφώνονται για ένα σύγχρονο

μουσείο, μια πραγματική παγκόσμια κιβωτό τέχνης και ιδεών. Ο αρχιτεκτονικός διαγωνισμός ζητάει μια νέα εικόνα για το μέλλον. Περιλαμβάνει, δηλαδή, όχι μόνον αρχιτεκτονικές λύσεις για την καλύτερη ροή του κοινού ή την πρόσβαση στα έργα τέχνης, αλλά και επανασχεδιασμό της εισόδου της νεότερης Sainsbury Gallery, καθώς και προτάσεις για μια ευρύτερη συνομιλία της Πινακοθήκης, παλαιάς και νέας, με την Τραφάλγκαρ Σκουέρ και όλους τους χώρους σύνδεσης από το επίπεδο του δρόμου στην είσοδο του μουσείου. Πρόκειται,

επί της ουσίας, για μια προβολή στο μέλλον και ενσωμάτωση σε αυτήν όλων των μεταβολών αλλά και των δυνατοτήτων που μπορεί να έχει μια τέτοια μεγαλειώδης συγκέντρωση κορυφαίων έργων τέχνης, τμήμα της παγκόσμιας κληρονομιάς. Η Εθνική Πινακοθήκη στο Λονδίνο, όπως και όλα τα μεγάλα μουσεία διεθνούς διαμετρήματος, είναι εθνικός πλούτος και υπερεθνικό κτήμα ταυτόχρονα, μέρος μιας κοινής κλίμακας ανθρωπιστικών αξιών. Στον αρχιτεκτονικό διαγωνισμό έχουν προκριθεί στην τελική εξάδα μεγάλα διεθνή γραφεία όπως αυτό του

Ντέιβιντ Τσίπερφιλντ, που έχει μεγάλη παρουσία και στο Βερολίνο, των Caruso St John, από το Λονδίνο και τη Ζυρίχη, του Ασίφ Καν από το Λονδίνο, του Ντέιβιντ Κον επίσης από το Λονδίνο, των Selldorf Architects από τη Νέα Υόρκη και των Witherford Watson Mann με βάση το Λονδίνο. Η έμφαση θα δοθεί στην πτέρυγα Sainsbury της Εθνικής Πινακοθήκης, αλλά το ευρύτερο ζητούμενο είναι μια αναβαπτισμένη εμπειρία του επισκέπτη. Το ολικό βίωμα. Ο δημόσιος χώρος και το μεγάλο, εθνικό-διεθνές μουσείο.

Ο ΚΥΡΙΟΣ ΓΚΡΙ

Γράφει ο ΗΛΙΑΣ ΜΑΓΚΛΙΝΗΣ

Οι κόσμοι που επιπλέουν

Από τη Βενετία και τη Ρώμη της Αναγέννησης της προηγούμενης εβδομάδας, στην Ιαπωνία, την ίδια περίπου εποχή. Η λέξη-κλειδί εδώ είναι η εξής: «γιουκάκου» – η συνοικία «της ευχαρίστησης», κοινώς η περιοχή με τα κόκκινα φανάρια. Ο Ασάι Ριόι, συγγραφέας της περιόδου Εντο, προσδίδει στα γιουκάκου μια ιδιαίτερα ποιητική ονομασία: τα αποκαλεί «ουκίγιο», δηλαδή «κόσμοι που επιπλέουν».

Όπως γράφει στην εικονογραφημένη «Ιστορία του αγοραίου έρωτα» (εκδ. Thames & Hudson, προσεχώς στα ελληνικά από τις εκδόσεις Καπόν) η Κέιτ Λίστερ, οι κόσμοι που επιπλέουν συντομα ανέδειξαν ένα νέο είδος ιαπωνικής τέχνης, τις Ουκίγιο-ε, που σήμαινε «εικόνες του κόσμου που επιπλέει».

Οι Ουκίγιο-ε ήταν ξυλογραφίες που αναπαριστούσαν τη ζωή στις συνοικίες των απολαύσεων· οι πόρ-

«Ουκίγιο» σήμαινε να ζεις στην παρούσα στιγμή, ελεύθερος από τις άγκυρες της καθημερινότητας.

νες, οι πελάτες τους και αργότερα οι γκέισες ανθούσαν στον κόσμο που επιπλέει.

«Η πασίγνωστη λέξη “γκέισα”», γράφει η Λίστερ, «μεταφράζεται σε “καλλιτέχνης”. Παρότι υπήρξαν προσπάθειες να διαχωριστεί η σύγχρονη γκέισα από τη σεξουαλική εργασία, δεν μπορεί να αμφισβητηθεί η κοινή τους ιστορία. Καλλιτέχνης ή μη, η γκέισα γεννήθηκε στις συνοικίες των απολαύσεων της Ιαπωνίας του Εντο».

Ο εξωτισμός της Απω Ανατολής άλλων εποχών, εποχών μέγιστης

Η τελετή του τσαγιού. Δείγμα Ουκίγιο-ε του 1895. Η ζωή στις συνοικίες των απολαύσεων· οι πόρνες, οι πελάτες τους και αργότερα οι γκέισες ανθούσαν στον «κόσμο που επιπλέει».

σκληρότητας φυσικά, ειδικά για τις γυναίκες. Όλο αυτό το χαμένο στον χρόνο σκίρτημα του κόσμου που επιπλέει δείχνει και μιαν ανοχή, μια κατανόηση, μια φιλοξενία στα λεγόμενα «χαμπλά» πάθη που καταδυναστεύουν τον άνθρωπο: δεν θα τον καταβυθίσουν στα έγκατα της Γης, σε μια φλογισμένη ανάλαφρο και ανάερο – επιπλέοντας μαζί τους σε κάποιο μυστικό νερό. Το ότι πολλοί πνιγόμενοι σε αυτά τα μυστικά νερά είναι δικό μας σφάλμα, όχι των υδάτων.

Οι «κόσμοι που επιπλέουν» σηματοδοτούν και μιαν αποθέωση της μεταφοράς, σε αντίθεση με τα περίφημα καντονέζικα μπροντέλα της Κίνας, τα οποία αποκαλούνταν «βάρκες λουλουδιών» επειδή κυριολεκτικά επέπλεαν στον ποταμό Γιάνγκζε Δέλτα: οι πελάτες έσιμγαν με την κοπέλα πάνω

στη βάρκα, ενώ ήταν εν πλώ. Για τον Ασάι Ριόι, «ουκίγιο» σήμαινε εφήμερη ικανοποίηση αλλά όχι με την έννοια του ρηκού και του επιφανειακού. Σήμαινε να ζεις στην παρούσα στιγμή, να απεγκλωβίζεσαι από τις άγκυρες της καθημερινότητας. Ο ίδιος ο Ριόι περιγράφει τον εφήμερο πδονισμό που πρόσφερε ο κόσμος που επιπλέει ως εξής: «Να ζούμε μόνο για τη στιγμή, να δίνουμε όλο μας τον χρόνο στις απολαύσεις του φεγγαριού, του κιονιού, των κρασιών και των φύλλων σφενδάμου. Να τραγουδάμε, να πίνουμε σάκε, να αγκαλιάζουμε ο ένας τον άλλο, απλώς στην καρδιά μας. Σαν ένα φυτό που κινείται στο ρεύμα του ποταμού· αυτό είναι το ουκίγιο – ο κόσμος που επιπλέει».

Τραγουδούσε κι άκουγες την ψυχή του

Μια νέα έκδοση για τον Στράτο Διονυσίου, με μαρτυρίες της οικογένειάς του, φίλων και συνοδοιπόρων του καλλιτεχνών

της ΓΙΩΤΑΣ ΣΥΚΚΑ

Η συνάντηση είχε οριστεί στις Τζιτζιφιές, στο Φαληρικό Δέλτα. Δεν είχε ξαναπάει στον ιππόδρομο, όμως εκεί όρισε κοφτά, χωρίς πολλά λόγια, ο Στράτος Διονυσίου να τον συναντήσει. Λίγο μετά τα μέσα της δεκαετίας του '80, ένας από τους πρωταγωνιστές της νυχτερινής διασκέδασης, θα μιλούσε για τα νέα του σχέδια, αλλά εκείνο το μεσημέρι δεν είχε νου για το τραγούδι. Αψεγάδιαστος, λες και βγήκε από σελίδα περιοδικού, με την τσάκιση στο παντελόνι χαλαρά, έμοιαζε παραφωνία στην εικόνα του ετερόκλητου πλήθους. Δεν θυμάμαι τις απαντήσεις του στις ερωτήσεις, παρά μόνο το βλέμμα του που ήταν απασχολημένο σε όσα διαδραματιζόνταν έξω από την τζαμαρία της μεγάλης αίθουσας. Ο νους του ήταν στα άλογα, τα δικά του, όπως μου τόνισε περήφανος.

Τα τσιγάρα που κάπνιζε το ένα μετά το άλλο δόλωναν αγωνία όσο ζούσα τη δική μου, άπειρη ακόμη, για να ξεκλειδώσω τον μεγάλο βάρδο. Ευγενικός αλλά βαρύς, φειδωλός στα καμώγεια, μάγκας στους τρόπους, οι κουβέντες μετρήμενες. Όμως, η συζήτηση κύλησε γιατί, όπως έλεγαν οι παλιότεροι τότε, ο Στράτος ήταν επαγγελματίας. Ωσπου, μια κούρσα τον έκανε να χάσει την ψυχραιμία του. Με ένα σάλτο που πυροδότησε η ήττα, ανέβηκε σβέλτα στο τραπέζι και όρθιος χτύπησε θυμωμένα την τζαμαρία. Ακόμη θυμάμαι την ανοικτή παλάμη με το σεβαστό στο μικρό δάχτυλο, που δεν έλεγε να ξεκολλήσει από το τζάμι, λες και θα άλλαζε το αποτέλεσμα της ιπποδρομίας. Το άλογο του -23 διέθετε-, είχε χάσει. Το ίδιο και εγώ τη συνέχεια της συνέντευξης...

Βάρδος λαϊκός, Σαλονικιός

Το τι ήταν ο Στράτος Διονυσίου αποκρυπτογραφεί με μαστοριά ο συγγραφέας, στιχουργός και ερευνητής Κώστας Μπαλαχούτης στο «Βάρδος λαϊκός, Σαλονικιός» (εκδόσεις Μένανδρος) που θα κυκλοφορήσει σε λίγες ημέρες. Στις 11 Μαΐου του 1990, μόλις στα 55 του, έφυγε από τη ζωή ο λαϊκός ερμηνευτής. Λίγες ώρες πριν τραγουδούσε στο κέντρο του στην οδό Φιλελλήνων. Κατά τις 5.30 το πρωί έφυγε από εκεί, για να πάει στη σουίτα του στο ξενοδοχείο «Χανδράς». Ήθελε να ξεκουραστεί και να παρακολουθήσει από το «παράτηρητο» του, το 707, τις ιπποδρομίες. Δεν πρόλαβε να δει το άλογο του. Πέθανε από ρήξη ανευρύσματος κοιλιακής αορτής.

Από γονείς Μικρασιάτες, ο Στράτος γεννήθηκε στη Νιγρίτα Σερρών. Ατακτός χαρακτήρας αλλά καλός μαθητής, μεγάλωσε στη Θεσσαλονίκη όπου μετακόμισε σε συγγενείς το 1947 μέχρι να έρθουν οι δικοί του. Ένα χρόνο μετά, έχασε τον πατέρα του. Έγινε πραγματευτής στους δρόμους της Θεσσαλονίκης, ενώ η σκούπα της μητέρας μετατρέπονταν συχνά για παιχνίδια,

«Πάντα καλοντυμένος» θυμάται ο Μανώλης Μπισιάς για τον Στράτο.

Ο Στέλιος Καζαντζίδης σε συνέντευξη του («Ακρόπολις», 1977) είχε πει μεταξύ άλλων: «Ξεχωρίζω μόνο τον Στράτο Διονυσίου, γιατί έχει την πιο αρρενωπή φωνή, που μοιάζει με τη δική μου, η οποία έχει απήχηση στο κοινό».

Τα δύσκολα παιδικά χρόνια, η κάθοδος στην Αθήνα, το «Βρέχει φωτιά στη στράτα μου», η αγάπη του για τα περιήφανα άλογα.

σε μπουζούκι. Εφηβος χτυπήθηκε από τον έρωτα για τη γειτόνισά του στον Επτάλοφο, τη Γεωργία Λαβένη. Η Γίτσα έγινε νωρίς σύζυγος, στήριγμα και μητέρα των τεσσάρων παιδιών τους: του Αγγελου και της Τασούλας και αργότερα τον Στέλιο και του Διαμαντή. Ο Στράτος βιοποριζόταν από το κασελάκι αλλά και από τη δουλειά σε ένα ραφείο. Πώς να μην του μείνει η αδυναμία

στο προσεγμένο, ακριβό ντύσιμο; Πατέρας από νωρίς, εργαζόταν τα πρωινά και τα βράδια τραγουδούσε στη «Φαρίνα» όπου πήγαινε με την παρέα του.

Το 1957 η Καίτη Γκρέυ, φρεσκοχωρισμένη από τον Καζαντζίδη, ανακάλυψε τον καλό λαϊκό τραγουδιστή που αναζητούσε και τον έφερε στην Αθήνα. Αργότερα ο Διονυσίου κατάφερε να φέρει την οικογένειά με τη «καρτούρα» και την εγκατέστησε στο Αιγάλεω. Στο μεταξύ άρχισε να ηχογραφεί τραγούδια στην «Columbia». Ωστόσο, θεωρεί ότι τον έχουν στο «ψυγείο». Ο ίδιος, το 1986, λέει στον Στέλιο Ελληνιάνη και το «Ντέφι» ότι οι εταιρείες πολέμησαν το λαϊκό: «Από τον «Επίταφιο» και μετά, θέλανε να δώσουν μια άλλη μορφή του τραγουδιού, αλλά η ρίζα δεν σβήνει».

Λάτρευε τα άλογα. «Στελλάρας», «Ξανθός Αγγελος», «ΠΑΟΚάρας», «Διαμαντής Junior», «Εντιβ Πιάφ», ήταν μερικά από τα ονόματα που τους έδωσε.

Οικογενειακές στιγμές με τη σύζυγό του Γεωργία, τον Αγγελο Διονυσίου έφηβο και την κόρη του Τασούλα, που έφυγε από τη ζωή το 2012.

Ο Τόλης Βοσκόπουλος διορθώνει τη γραβάτα του Στράτο Διονυσίου. Από τους πιο καλοντυμένους του ελληνικού τραγουδιού και οι δυο τους.

Το 45άρι με το «Βρέχει φωτιά στη στράτα μου» των Πλέσσα - Παπαδόπουλου, που γράφτηκε για την ταινία «Ορατότης μηδέν» του Φώσκολου.

το από κόσμο, στριμωξίδι, φωνές, γκαρσόνια, κορίτσια με λουλούδια, λαχειοπώλες. «Η Ανθούλα Αλιφραγκή ξεσπώνε τον κόσμο. Πλάι της ένα σεμνό αγόρι, με μια κιθάρα, τη συνόδευε. Όταν ήρθε η σειρά του να τραγουδήσει, η ζεστή χροιά του και η αλήθεια της φωνής του με αποζημίωσαν για όσα αναγκαστικά μαρτυρία τραβούσα. Ο Λευτέρης είχε δικίο. Αυτός ήταν ο τραγουδιστής μας». Ο Στράτος είπε με την πρώτη το τραγούδι στο στούντιο. Η εικόνα του άλλαζε, το μεροκάματο ανέβηκε στις 3.500 χιλιάδες δραχμές τη βραδιά, και σ' αυτό συνέβαλαν πολλοί. Τα 23 τραγούδια του Πάνου, ο Πλέσσας και βέβαια οι Αντώνης Ρεπάνης, Νίκος Καρανικόλας, Γιάννης Καραμπεσίνης.

Οι γιοι του Αγγελος, Στέλιος και Διαμαντής τον θυμούνται με αγά-

«Ο ατσαλάκωτος»

Κουστόμι, γραβάτα, μαντιλάκι, λουστρίνια παπούτσι. «Ο ατσαλάκωτος» έλεγαν, επειδή δεν άναβε τσιγάρο, μη και κάνει χαρσάκι στον αγκώνα ή κίνηση. Όταν τελείωνε το πρόγραμμα, έδινε τη γραβάτα για σιδέρωμα για να μην υπάρχει ούτε υποψία «ατσάκισματος» από το δέσιμο. Δεν φρατζολίζε ποτέ. «Τέτοιο κούρδισμα δεν το 'χω ξαναδεί», θαυμάζει ο Τάκης Σούκας. Τα τραγούδια τα άκουγε στο αυτοκίνητο, έβαζε την καρέτα και τα μάθαινε. «Πήγα τα τραγούδια μου εκδρομή» έλεγε, θυμάται ο Αχιλλέας Θεοφίλου. «Εξέφρασε το λαϊκό τραγούδι με έναν μοναδικό τρόπο χωρίς φιοριτούρες, λιτά, μεστά, ουσιαστικά», υπογραμμίζει ο Μανώλης Μπισιάς: «Τραγουδούσε κι άκουγες την ψυχή του». Πρωτόγνωρη εμπειρία χαρακτηρίζει ο Λευτέρης Παπαδόπουλος την ηχογράφηση του «Σαλονικιού»: «Πήγα στο στούντιο με τον Νικολόπουλο στις 12 το μεσημέρι. Ο Στράτος ήρθε στις 12.15. «Δεν ξέρω αν θα μπορέσω να τραγουδήσω, είμαι κουρασμένος» είπε. Επειτα, άναψε τσιγάρο, πήρε θέση μπρος στο μικρόφωνο και άρχισε να τραγουδάει. Στις 4.30 είχε τελειώσει -13 τραγούδια-όλο τον δίσκο! Κάθε τραγούδι μια κι έξω! Και χωρίς ψευδά!». Ένας μεγάλος στιβαρός τραγουδιστής.

πη. Η Τασούλα έφυγε από τη ζωή το 2012. Τον μεγάλο τον πήγαινε ο ίδιος στον Παναθηναϊκό, στους εκρήβους. Δεν έκαναν ντέρμπι Ολυμπιακού - ΠΑΟΚ στο Καραϊσκάκη, ενώ είχαν διαρκείας στη Λεωφόρο. Ο Στράτος λάτρευε τα σκυλιά και τα άλογα. «Στελλάρας», «Ξανθός Αγγελος», «ΠΑΟΚάρας», «Διαμαντής Junior», «Εντιβ Πιάφ», ήταν μερικά από τα ονόματα που τους έδωσε. «Τα καθάριζε τα έπλενε, μιλούσε μαζί τους. Τους δίναμε κυβάκια ζάχαρης και καρτότα. Το πορτογαλάκι του αυτοκινήτου ήταν γεμάτο από αυτά», λέει ο Στέλιος.

«Είμαι δεμένος διαφορετικά με τα άλογα. Είναι περήφανα ζώα, μου πάνε», είχε πει ο Στράτος στη Βίκι Μιχαλονάκου (εκδ. Κάκτος). Η κυρία Γεωργία κρατάει ενθύμιο τα κιάλια του. Λέει ότι ήταν νοικοκύρης και κουβαρντάς, «φρόντιζε τα χρίματά του και την οικογένειά μας». Εφταίξε το σπίτι στη Θεσσαλονίκη, εσχολικό στη Χαλκιδική, αγόρασε το σπίτι στην οδό Σισίνη το 1971, δίπλα στον Χίλτον. Όμως ήρθαν τα πάνω κάτω...

Η «περιεργη υπόθεση», η φυλακή, ο «Στράτος» στη Φιλελλήνων

Ο Στράτος οδηγήθηκε στη φυλακή για κατοχή ναρκωτικών και οπλοχρησία. «Περιεργη υπόθεση» περιγράφει ο Κ. Μπαλαχούτης, ξεκίνησε όταν η Ασφάλεια Θεσσαλονίκης συνέλαβε μέσα σε αυτοκίνητο τρία άτομα να καπνίζουν και να έχουν στην κατοχή τους ποσότητα κασιός. Ο ίδιος ο Διονυσίου είπε ότι τον κατήγγειλε ιδιοκτήτης κέντρου επειδή αρνήθηκε συνεργασία μαζί του. Στην έρευνα στο αυτοκίνητό του, θυμάται ο Αγγελος, εντόπισαν ένα περίστροφο και μία κούτα αμερικάνικα τσιγάρα. «Έκανε το λάθος να μη ζητήσει δικηγόρο. Του είπαν «καλή τη πίστι» pes ότι πήρε μία φορά πριν από μερικά χρόνια, μη σε τραβάμε Θεσσαλονίκη για ανάκριση και δική και τελειώσαμε...

Η διασκέδαση κάποια στιγμή άλλαξε: μεγάλοι χώροι, ούισκι, καφάσια σαμπάνιας και σοσιαλιστική δίψα για γλέντι.

Κάπως έτσι βγήκε ότι ο Διονυσίου ομολόγησε!». Για το όπλο είχε άδεια κανονική, υποστηρίζει η σύζυγός του. Τα τσιγάρα τα δώριζαν φίλοι και θαυμαστές του από την Αμερική. Οι ουσίες; «Μες το σπίτι μας δεν άναψε ποτέ ένα τέτοιο τσιγάρο. Δεν ξέρω τι έκανε στη δουλειά του, πριν ή μετά, αλ-

Ο Στράτος Διονυσίου στις αγροτικές φυλακές της Τίρυνθας.

λά μαζί μας ήταν πάντα άψογος».

Στις αγροτικές φυλακές της Τίρυνθας ηχογράφησε ένα ολόκληρο δίσκο σε μουσική Πλέσσα και στίχους του Κώστα Ρουβέλα! Μια αίθουσα παραγεμισμένη από στρώματα, μεταμορφώθηκε σε στυλ. Στο εξώφυλλο του δίσκου ο Στράτος φωτογραφήθηκε με ζιβάγκο και στο οπισθόφυλλο ο Δημήτρης Αρβανίτης σχεδίασε αμπάρες. Τελικά του δόθηκε χάρη το μισό της ποινής. Επαιξε καθοριστικό ρόλο ο Τζώρτζης Αθανασιάδης εκδότης της «Βραδυπής» και θαυμαστής του ερμηνευτή.

Ελεύθερος πια και με γκρίζα μαλλιά από τη στενοχωρία. Εκείνος που του πρωτοστάθηκε ήταν ο Τόλης Βοσκόπουλος. «Ο Αδερ-

φός σου» υπογράφει πρώτος πρώτος στην έκδοση «Βάρδος λαϊκός, Σαλονικιός». Ο Στέλιος Διονυσίου θυμάται τον Τόλη να πηγαίνει συχνά στο «Στράτος», για να ακούσει τον πατέρα του. Τον ήξεραν όλοι, επιπλέον «ξεχώριζε και από το ντύσιμο, που ήταν σαν φιγουρίνη, και από την εντυπωσιακή του Τζάγκουαρ».

Ακολούθησαν «Τα Ορθόδοξα» του Κώστα Καλδάρη το 1978, όμως το «Υποκρίνεσαι» των Τάκη Σούκα - Μάκη Αλατζά στη Μίνος τον εκτίναξε το 1980 στην κορυφή και τον κράτησε μέχρι το 1990. Το κοινό έχει αλλάξει, τα τραγούδια των Μουσαφίρη, Νικολόπουλου, Πολυκανδριώτη, Σούκα, Χρυσοβέργη υμνούν τον άσωτο έρωτα. Η υπερ-

βολή του αισθήματος, της καψούρας, δεν πνίγεται πια σε μικρούς χώρους και μπίρες, αλλά σε μεγάλους χώρους με ούισκι, καφάσια σαμπάνιας και σοσιαλιστική δίψα για γλέντι: «Ο λαός τραγούδι θέλει, φτάνουν τα προβλήματα». Στις πίστες γίνεται ύμνος ο «Σαλονικιός», ενώ οι ταξίτζηδες έχουν το δικό τους: «Πήγαινε με όπου θέλεις ταξίτζη».

Ο «Στράτος» στη Φιλελλήνων είναι «καθαρόαιμο μπουζουξίδικο, αλλά όχι κολέγιο», γράφει ο Κ. Μπαλαχούτης. Εκεί θέλησε να θυμίσει τη διασκέδαση του '50-'60 όπως τη βίωσε. Χωρίς στασιμάτα, ο τραγουδιστής καθιστός και το κοινό να ακούει και να χορεύει όταν οι στιγμές το επιτρέπουν.

Η ζωή και η «ποιητική» του Νίτσε

Μια εξαιρετική βιογραφία του κορυφαίου φιλοσόφου, τον οποίο όλοι ξέρουν αλλά λίγοι γνωρίζουν ποιος πραγματικά ήταν

SUE PRIDEAUX
Φρίντριχ Νίτσε. «Δεν είμαι άνθρωπος, είμαι δυναμίτης». Η βιογραφία
μτφρ. Νίνα Μπούρη,
εκδ. Πατάκη, σελ. 447

της **ΣΙΣΣΥΣ ΑΛΩΝΙΣΤΙΣΤΟΥ**

Το πρωινό της 3ης Ιανουαρίου του 1889, η γνωστή στους περιοίκους μελαγχολική, μοναχική φιγούρα του καθηγητή, άφησε το δωμάτιο που νοίκιαζε στον τρίτο όροφο της Via Carlo Alberto 6, στο Τορίνο, αλλά δεν έφτασε πολύ μακριά. Περιπατώντας λιγότερο από διακόσια μέτρα, προς την Piazza Carignano, αντίκρισε έναν αμαξά να δέρνει ανελέητα το αλόγο του. Αναλύθηκε σε κλάματα. Πλημμυρισμένος από οίκτο, με δάκρυα στα μάτια, τύλιξε προστατευτικά τα χέρια του γύρω από τον λαιμό του αλόγου και κατέρρευσε.

Ο –μάλλον– μύθος, όπως αφήνει να διαφανεί η Σου Πριντό (Sue Prideaux) στη βιογραφία της, θα εμφανιστεί στην «Αβάσταχτη ελαφρότητα του Είναι» του Μίλαν Κούντερα και το άλογο θα γίνει «Το άλογο από το Τορίνο» στην ουγγρική ταινία των Μπέλα Ταρ και Ανιές Ρανίτοκι (Béla Tarr - Ágnes Hranitzky), προτείνοντας μια αφήγηση για το τι του συνέβη μετά.

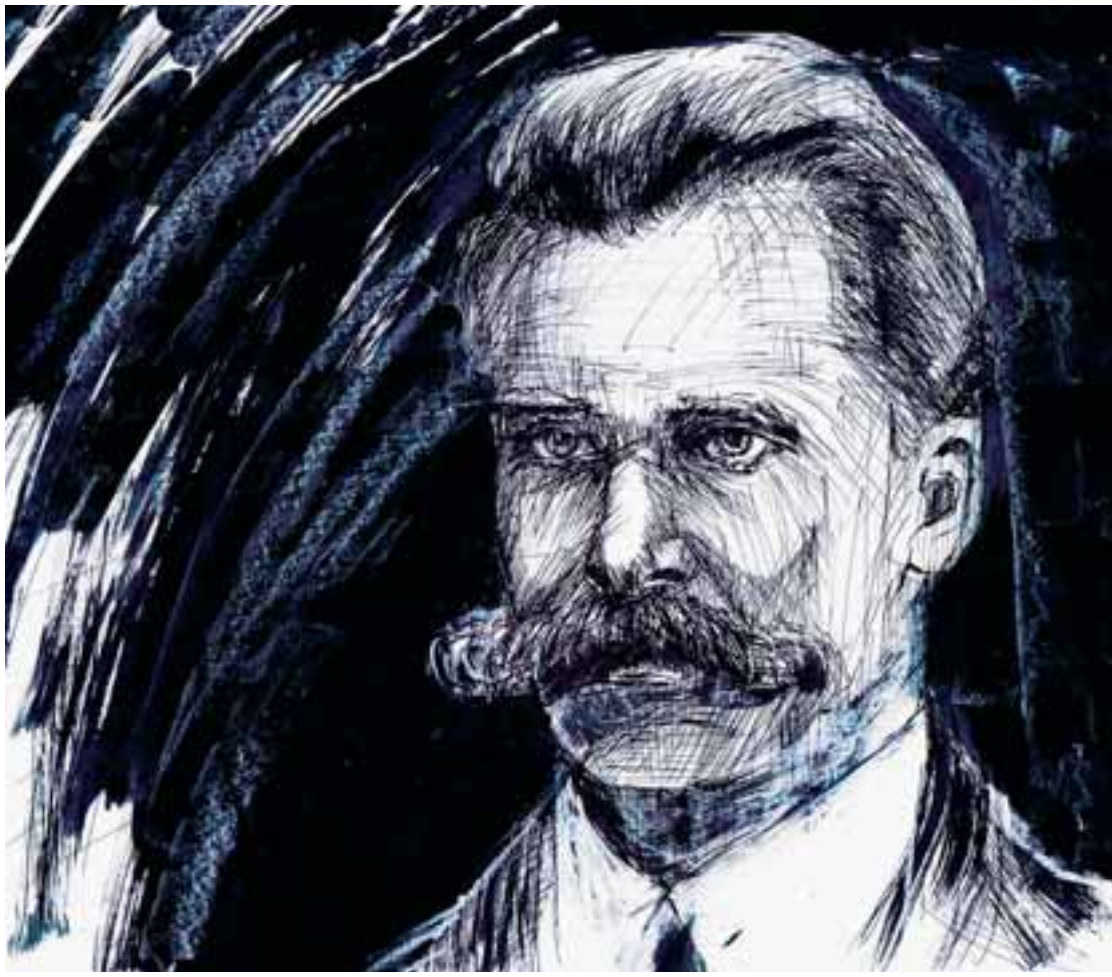
Η ισχυρή συναισθηματικά εικόνα, ακόμα κι αν δεν υπήρξε ακριβώς έτσι, θα μπορούσε να πυροδοτήσει την απελπισία μέχρι παράνοιας προσφέροντας πολλαπλές ερμηνείες και εκδο-

χές των σκέψεων που θα κατέκλυζαν έναν, βαθιά συναισθηματικό, ταξιδευτή στην αναζήτηση της ανθρώπινης υπόστασης, των δικαιωμάτων, των υποχρεώσεων και των δυνατοτήτων της. Όπως και να 'χει, το τέλος της ενεργού σκέψης συνέβη εκείνο το πρωί του 1889. Σε έντεκα χρόνια, θα ερχόταν και ο βιολογικός θάνατος του ανθρώπου, το όνομα του οποίου θα γνώριζαν στο μέλλον οι περισσότεροι, χωρίς απαραι-

«**Να παίρνει κανείς μια εκλεκτή φουρνιά νιότης, ενέργειας και δύναμης και να τη βάζει μπροστά στα κανόνια – αυτό είναι τρέλα.**»

τητα να έχουν έρθει σε παραμικρή επαφή με το έργο του. Νίτσε. Φρίντριχ Νίτσε.

«Ανοιχτό σε ερμηνείες», ένα έργο του οποίου η ποιητική αξία υπερβαίνει τη φιλοσοφική χρήση του ακόμα κι όταν αναγνωρίζεται και μελετάται εξαιτίας της, μια φιλοσοφία που υπερασπίζεται την ανάγκη της κατάργησης της αξίας του συστήματος για να υπάρξει ή όχι ως τέτοια, θα γίνει χίλια μικρά κομμάτια όπως οι «στοχασμοί» του, για να αποτελέσει θέμα χιλιάδων διδακτορικών διατριβών, μελετών, προπαγανδιστικών εκστρατειών και

«**Τρομάζω στη σκέψη**», είχε προλάβει να γράψει ο Νίτσε, «πόσο αμαθείς και ακατάλληλοι άνθρωποι ενδέχεται να επικαλεστούν μια μέρα την αυθεντία μου».

κειμένων, οικείο αποκούμπι παντός είδους ανάλυσης. Θεωρητικής αλλά και προσωπικής. Θα γίνει μικρά βιβλιάρια τσέπης

και χρήσιμα για κάθε περίπτωση, θα προκαλέσει ομαδικές, ιδεολογικές και προσωπικές ταυτίσεις ετερόκλητων μαζών και

ανθρώπων. Μέχρι το 1914 ο Γερμανός Κάιζερ θα έδινε αντίγραφα του «Τάδε Εφη Ζαρατούστρα» στα αυτοκρατορικά στρατεύματα για

έμπνευση. Δύσκολο να κατανοήσει κάποιος γιατί: «Εάν μπορούσαμε να αποφύγουμε τους πολέμους, τόσο το καλύτερο», είχε γράψει ο Νίτσε. «Θα ήξερα πολύ καλύτερες χρήσεις για τα δώδεκα δισεκατομμύρια που ξοδεύει κάθε χρόνο η Ευρώπη για να διατηρήσει την ένοπλη ειρήνη της. Υπάρχουν άλλοι τρόποι να τιμηθεί η ανθρώπινη φυσιολογία πέρα από τα στρατιωτικά νοσοκομεία. [...] Να παίρνει κανείς μια εκλεκτή φουρνιά νιότης, ενέργειας και δύναμης και να τη βάζει μπροστά στα κανόνια – αυτό είναι τρέλα».

Η «δύναμη της θελήσεως»

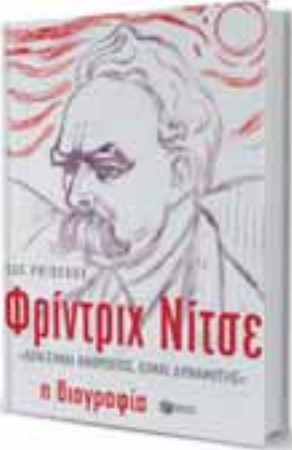
Μέχρι το 1930 οι ναζί έπρεπε να δηλώσουν την πίστη τους στην αυθεντία του Νίτσε. Εως τον θάνατό της το 1935, από την κατάρρευσή του και μετά, η αντισημίτρια οπαδός και υποστηρίκτρια του παγγερμανισμού και συνακόλουθα των ναζί, αδελφή του Ελιζαμπετ, είχε ρίξει όλη τη «δύναμη της θελήσεως» της στην εκμετάλλευση με κάθε τρόπο του άρρωστου αδελφού της. Είτε επρόκειτο για την εν ζωή επίδειξη του κλεισμένου στην τρέλα του, ανήμπορου για κάθε αντίδραση σαρκίου, σε απίθανους καλεσμένους, είτε για το έργο του. Κιβδηλες αναφορές, παρεμβάσεις, αποσπασματική χρήση, αυθαίρετη συναρμολόγηση και επαναδιατύπωση χειρογράφων, ψευδεπίγραφες εκδόσεις που επηρέασαν τη βιβλιογραφία η οποία αφορά τη ζωή και τις απόψεις του επί δεκαετίες.

Η αδελφή του, ο Χάιντεγκερ και η παραχάραξη των ιδεών του

Η «βαριά» αλυσίδα της οικογένειας» επέδειξε ανηλεώς ιδιοτελή συμπεριφορά βρίσκοντας πολλούς συμπαράστατες στη νόθευση και παραχάραξη των ιδεών του Νίτσε, ως επιμελητών του αρχείου και των εκδόσεων. Ο Αλφρεντ Μπόμπλερ, καθηγητής φιλοσοφίας και επικεφαλής στο κάψιμο των ανεπιθύμητων για το καθεστώς βιβλίων στο Βερολίνο του 1933, επεξεργάστηκε μια ακόμα έκδοση της «Θέλησης για Δύναμη», που, όπως και οι δύο προηγούμενες της Ελιζαμπετ, έδινε την εντύπωση ότι είχε γραφτεί από τον ίδιο τον Νίτσε.

Ο Χάιντεγκερ ακολούθησε τον Μπόμπλερ στη θέση του επιμελητή του αρχείου, υποθετώντας την άποψη ότι καμιά σημασία δεν είχε το δημοσιευμένο υπό την εποπτεία του Νίτσε έργο, αφού η πραγματικά σπουδαία φιλοσοφία βρισκόταν στις παραχαράξεις της Ελιζαμπετ. Στο τέλος τέλος, η Ελιζαμπετ προτάθηκε για Νομπέλ, όχι μία αλλά τρεις φορές, και ανακηρύχθηκε επίτιμος διδάκτωρ του Πανεπιστημίου της Λένας. Όχι ο Νίτσε. Μέχρι σήμερα η «Θέληση για Δύναμη» κυκλοφορεί με το όνομά του και διαβάζεται από ανυποψίαστους και μη. Μέχρι σήμερα γίνεται αντικείμενο εκμετάλλευσης από ακροδεξιά και άλλα ολοκληρωτικά μορφώματα. «Τρομάζω στη σκέψη», είχε προλάβει να γράψει ο Νίτσε, «πόσο αμαθείς και ακατάλληλοι άνθρωποι ενδέχεται να επικαλεστούν μια μέρα την αυθεντία μου».

Στην «Ιστορία της Δυτικής Φιλοσοφίας» που εκδόθηκε το 1946, στο κεφάλαιο για τον Νίτσε, ο Μπέρτραντ Ράσελ προσπάθησε να διορθώσει ορισμένες από αυτές τις παρανοήσεις, υπογραμμίζοντας ότι ο Νίτσε απέχει πολύ από το να είναι εθνικιστής, ρατσιστής, οπαδός της καθαρότητας οποιασδήποτε φυλής, μνηστής του κράτους γενικότερα και δη του γερμανικού. Αντιθέτως τα γραπτά του βρίθουν αντιγερμανικών συναισθημάτων. Δεν κατάφερε να ξεδιालύνει τα πάντα μέχρι τέλους, αλλά ήταν η πρώτη αξιοσημείωτη προσπάθεια. Τον δρόμο του Ράσελ, και άλλ-

Στο βιβλίο υπάρχει μια αξιόλογη εισαγωγή στην «ποιητική» φιλοσοφία του βιογραφούμενου διανοητή για τους μη μυημένους.

Ο Νίτσε απέχει πολύ από το να είναι εθνικιστής, ρατσιστής, οπαδός της καθαρότητας οποιασδήποτε φυλής.

λων μετά απ' αυτόν, ακολουθεί η Πριντό στη βιογραφία της, επιλέγοντας να ξεκινήσει αναδεικνύοντας τη σχέση με τον Βάγκνερ. Καθοριστικά για τη σκέψη του Νίτσε τόσο στο ξεκίνημά της όσο και στο τέλος της: στην, ευαίσθητη και βασανιστική συναισθηματικά, απόρριψη του μεγάλου μουσουργού εκ μέρους του φιλοσόφου για λόγους που του επέτρεψαν στη συνέχεια να εμβαθύνει και να επεκτείνει τη σκέψη του.

Προσωπικά, έχοντας διαβάσει μόνον τις δύο μεταφρασμένες στα ελληνικά (Daniel Alevy, εκδ. Γκοβόστη και Ronald Hayman, εκδ. Νεφέλη) δεν είμαι εις θέσιν να συγκρίνω. Θα μπορούσε όμως να πει κανείς ότι το βιβλίο της είναι... καντιανού περιγράμματος και ντισεϊκού περιεχομένου*. Υπακούοντας σε στιβαρούς κανόνες αφήγησης δημιουργεί ένα αξιό-

πιστο περιεχόμενο για τη ζωή, αλλά και μια αξιόλογη εισαγωγή στην «ποιητική» φιλοσοφία του βιογραφούμενου διανοητή για τους μη μυημένους. Με βαθιά ενσυναίσθηση και γλώσσα εμφανώς επηρεασμένη από την εποχή και το ίδιο το έργο, με προφανή αγάπη, ευαισθησία, ευγένεια και πλούσιο συναισθηματικό προσεγγίζει τον διανοητή, παραδίδοντας στον αναγνώστη ένα πραγματικά απολαυστικό βιβλίο. Η Αγγλονορβηγίδα συγγραφέας και ιστορικός τέχνης διαιρεί, εξάλλου, ποικίλους ντισεϊκούς δεσμούς. Η πρώτη βιογραφία που συνέγραψε ήταν αυτή του Εντβαρντ Μουνκ και οδήγησε στη δεύτερη που αφορούσε τον φίλο του Μουνκ, θεατρικό συγγραφέα Αύγουστο Στρίντμπεργκ. Ο Στρίντμπεργκ είχε έλθει σε επαφή με τον Νίτσε τον τελευταίο χρόνο διανοητικής διαύγειας του τελευταίου και ήταν αυτός που γνώρισε στον Μουνκ το ντισεϊκό έργο. Λίγο αργότερα ο Μουνκ ζωγράφησε την «Κραυγή».

Αναζητώντας στην amazon UK το μελάνι που έχει κυθεί προς τιμήν του Φρίντριχ Νίτσε, τον άνθρωπο που μαζί με τον Μαρξ και τον Δαρβίνο αποτελεί την αγία διανοητική τριάδα του 19ου αιώνα και επηρεάζει μέχρι σήμερα με ένταση θρησκευτικής πίστης, ατομικά και συλλογικά, επιστρέφονται 10.000 αποτελέσματα έναντι 20.000 για τον Ιμάιουελ Καντ. Αναζητώντας στην ελληνική biblionet, τα αποτελέσματα επιστρέφουν 88 Νίτσε έναντι 42 Καντ. Καθόλου παράξενο για μια κοινωνία αισθήματος που βασανίζεται και παλινδρομεί ανάμεσα στην όψιμη επιθυμία της για κανόνες και την επιθυμία της γενικώς. Εξάλλου τον Καντ πρέπει να τον καταλάβεις. Τον Νίτσε μπορεί απλώς να τον νιώσεις.

Τη φράση «καντιανού περιγράμματος και ντισεϊκού περιεχομένου» έχει χρησιμοποιήσει σε κατ' ιδίαν συζητήσεις, εν είδει «στοχασμού» για την περιγραφή του δυτικού πολιτισμού, ο διανοητής Νίκος Καλαποθάκος.

PIK1 | PIKHD

ΚΑΜΩΜΑΤΑ ΤΖΙ' ΑΡΩΜΑΤΑ

Τα ευτράπελα και τα κωμικά μπερδέματα ανάμεσα στους κατοίκους συνεχίζονται με νέες ιστορίες, πάντοτε με επίκεντρο τις τεταμένες σχέσεις μεταξύ του μouxτάρη Αναστάση και του μouxτάρη Παναή.

Δευτέρα με Παρασκευή
7.20 μ.μ.
PIK 1 - PIK HD

Η μέρα της μαρμώτας... άλλη μία φορά

Μια διασκευή της κλασικής ταινίας με ενδιαφέρουσες προεκτάσεις

Palm Springs ★★½
ΚΩΜΩΔΙΑ ΦΑΝΤΑΣΙΑΣ (2020)
Σκηνοθεσία: Μαξ Μπαρμπάκοφ
Ερμηνείες: Αντι Σάμπεργκ, Κριστίν Μιλίτι, Τζ. Κ. Σίμονς

Του ΑΙΜΙΛΙΟΥ ΧΑΡΜΠΗ

Μία από τις ευχάριστες εκπλήξεις των τελευταίων εβδομάδων, η οποία κυκλοφορεί στην πλατφόρμα του Amazon Prime, μας φέρνει στην οθόνη έναν από τους σύγχρονους πρωταγωνιστές του θρυλικού Saturday Night Live και από τους πιο επιφανείς Αμερικανούς κωμικούς της νέας γενιάς: τον Αντι Σάμπεργκ. Μαζί με τον καλό του φίλο του, Μαξ Μπαρμπάκοφ, ο οποίος υπογράφει σενάριο και σκηνοθεσία, διασκεύαζουν (άλλη μία φορά) την κλασική «Μέρα της Μαρμώτας», σε ένα ευφάνταστο φιλμ, με ενδιαφέρουσες προεκτάσεις.

Ο Νάιλς και η Σάρα θα γνωριστούν στον γάμο της αδελφής της δεύτερης και η έλξη μεταξύ τους είναι φανερή. Το επόμενο πρωί, ωστόσο, εκείνη θα καταλάβει πως η προηγούμενη μέρα επαναλαμβάνεται, με τους δυο τους να μένουν πια κολλημένοι στην ατελείωτη λούπα της γαμήλιας τελετουργίας. Ο Νάιλς από την πλευρά του βρίσκεται εκεί εγκλωβισμένος περισσότερο από όσο μπορεί να θυμηθεί. Καθώς ψάχνουν τρόπο για να ξεφύγουν, η σχέση μεταξύ τους εξελίσσεται.

Η ταινία μάς εισάγει από την αρχή σε έναν κόσμο κωμικής παράνοιας, γεμάτο από παράδοξα, δολοφονικές ατάκες και μαύρο χιούμορ, το οποίο μας βοηθά να εγκλιματιστούμε στην εναλλακτική

κή της πραγματικότητα. Μόλις αυτό γίνει, ξεκινά το πραγματικό «γλέντι», με τον απολαυστικό Σάμπεργκ να γεμίζει το κατά τα άλλα πλιόλουστο, ειδυλλιακό τοπίο, με τον μεθυσμένο μπδενισμό του χαρακτήρα του. Από κοντά και η Κριστίν Μιλίτι του « Fargo » και του « Black Mirror », με τους δυο τους να ξεκινούν επί της ουσίας ένα φιλοσοφικό ταξίδι αυτογνωσίας, καθώς συνειδητοποιούν την κατάσταση τους.

Το τελευταίο ξεκινά από απλές παραδοχές, όπως τα « απλώς ζούμε » και « υποφέρουμε την ύπαρξη », που θα εξελιχθούν στη διαπίστωση ότι το μόνο που μετράει είναι η απόλαυση της στιγμής (« πλάγαινε με το ρεύμα ») και τελικά να φτάσουν στο αναπόφευκτο συμπέρασμα μιας κενής νοήματος καθημερινότητας. Όλα αυτά βεβαίως δεν γίνονται ακριβώς μέσα από σοβαρές συζητήσεις, αλλά μέσω μιας σειράς κωμικών, έως και σουρεαλιστικών σε κάποιες περιπτώσεις, καταστάσεων.

Κάπου εκεί στα περίχρηστων επαναλαμβανόμενων ημερών τον γάμο που δεν λέει να τελειώσει, βρίσκεται και ο Τζ. Κ. Σίμονς, άλλο ένα θύμα της χωροχρονικής λούπας όπου βρίσκονται παγιδευμένοι οι δύο πρωταγωνιστές. Αν και αρχικά (θανάσιμα) εχθρικός απέναντι στον Νάιλς, τελικά μια κουβέντα μαζί του θα αποδειχθεί πολύ εποικοδομητική πάνω στη σημασία της απλής ημέρας, που δυστυχώς οι περισσότεροι πια αφήνουμε να περνάει δίχως να την απολαμβάνουμε πραγματικά, με το βλέμμα πάντα σε κάποιον απώτερο, πιθανώς αδικολόγητο « σοβαρό » στόχο.

Η Σάρα (Κριστίν Μιλίτι) και ο Νάιλς (Αντι Σάμπεργκ) θα γνωριστούν σε ένα γάμο και η έλξη μεταξύ τους είναι φανερή. Το επόμενο πρωί, ωστόσο, εκείνη θα καταλάβει πως η προηγούμενη μέρα επαναλαμβάνεται, με τους δυο τους να μένουν πια κολλημένοι στην ατελείωτη λούπα της γαμήλιας τελετουργίας.

HOME CINEMA

Οικογενειακές ιστορίες με φόντο μια οργουελική Βρετανία

Επάνω, η Εμα Τόμσον ως Λαϊκίστρια ηγέτις στη σειρά του βρετανικού HBO «Years and Years». Κάτω, ο Λουί Γκαρέλ υποδύεται τον σπουδαίο σκηνοθέτη στην ταινία «Γκοντάρ, αγάπη μου», που είναι διαθέσιμη στο Cinocho.

Years and Years
ΔΡΑΜΑ ΦΑΝΤΑΣΙΑΣ (2020)
Δημιουργός: Ράσελ Τ. Ντέιβις
Ερμηνείες: Εμα Τόμσον, Ρόρι Κινιάρ, Τ'Νια Μίλερ

Από το βρετανικό HBO μας έρχεται μια μίνι σειρά που θυμίζει αρκετά το επιτυχημένο «Black Mirror», όμως πάντως τον προκλιτικό, σε αρκετές περιπτώσεις, κυνισμό του τελευταίου. Τα έξι μονόωρα επεισόδια καλύπτουν μια περίοδο περίπου 15 ετών στη ζωή της ευρύτερης οικογένειας των Λάιονς, ξεκινώντας από μια σημαδιακή βραδιά του 2019. Ακροβατώντας ανάμεσα στην πραγματικότητα και στη φαντασία, η σειρά μπλέκει τις προσωπικές ιστορίες των μελών της οικογένειας με τις παγκόσμιες πολιτικές εξελίξεις, καθώς η Βρετανία σταδιακά μετατρέπεται σε δικτατορία, στα χέρια μιας εκπροσώπου του ακραίου λαϊκισμού, που θυμίζει αρκετά πρόσφατα παραδείγματα από διάφορα μέρη του κόσμου.

Τέσσερα αδέλφια μαζί με τις δουλειογραφικές οικογένειές τους και τη δυναμική γιαγιά (έχουν χάσει τους γονείς τους) αποτελούν τους πρωταγωνιστές της σειράς, συν-

θέτοντας τις δικές τους υποιστορίες. Ταυτόχρονα με την καθημερινότητά τους, παρακολουθούμε την άνοδο στην εξουσία της Βίβιεν Ρουκ (Εμα Τόμσον) και την οργουελική μεταστροφή της Βρετανίας, σε ένα παγκόσμιο περιβάλλον, το οποίο επίσης εκτροχιάζεται επικίνδυνα. Από την άλλη, το πρωτότυπο σε όλα αυτά, που τα έχουμε βέβαια ξαναδεί, είναι η ισορροπία μεταξύ δράματος και ελαφρότητας, η οποία προκύπτει από αρκετές κωμικές σκεκάνες, όπου τα νηία αναλαμβάνει το ακαταμάχητο αγγλικό χιούμορ.

Γκοντάρ, αγάπη μου ★★
ΒΙΟΓΡΑΦΙΑ (2017)

Σκηνοθεσία: Μισέλ Χαζαναβίσιους
Ερμηνείες: Λουί Γκαρέλ, Στέισι Μάρτιν, Μπερνίς Μπεζό

Από την πλατφόρμα του Cinocho επιλέγουμε αυτή την εναλλακτική βιογραφία του μεγάλου Ζαν-Λικ Γκοντάρ. Ο βραβευμένος με Όσκαρ Μισέλ Χαζαναβίσιους («The Artist») παρουσιάζει περίπου ένα χρόνο από τη ζωή του Γκοντάρ, βασισμένος στο βιβλίο της πρώην συζύγου του Αν Βιαζέμσκι. Η τελευταία γνωρίστηκε με τον ήδη διάσημο τότε

σκηνοθέτη στα γυρίσματα της «Κινέζας», με την ταινία να περιγράφει τη σύντομη αλλά «γεμάτη» σχέση του ζευγαριού, με φόντο τις πολιτικές εξελίξεις της εποχής.

Το φιλμ εξελίσσεται σαν ρομαντική κομεντί, με άφθονες αναφορές στο γκονταρικό δημιουργικό σύμπαν, καθώς και διάφορα ανεκδοτολογικά στοιχεία που ντύνουν την αφήγηση. Στο επίκεντρο φυσικά ο ίδιος ο κινηματογραφιστής, ο οποίος φιλοσοφεί με το χαρακτηριστικό σκωπτικό ύφος των πρώων του, παίρνει τον λόγο στις φοιτητικές συνελύσεις, κατεβαίνει στις πορείες του Μάν και καταφέρνει συνεχώς να σπάει τα γυαλιά του. Ο Λουί Γκαρέλ κάνει εξαιρετική δουλειά, ερμηνεύοντας παινιδιάρικα έναν μεταχιμακό Γκοντάρ, έτοιμο να αποκρύνει το προηγούμενο έργο του, προκειμένου να ακολουθήσει τις μαοϊκές πεποιθήσεις του και μια νέα αντίληψη για τον κινηματογράφο. Στο πλευρό του η νεαρή Στέισι Μάρτιν («Nymphomaniac») είναι επίσης πολύ καλά στον ρόλο της μούσας, αλλά και της ανεξάρτητης γυναίκας που προχωρεί και πέρα από το μαγνητικό πεδίο του καλλιτέχνη.

PIK1 ΤΗΛ.: 22862000

- 21.30 Παραδοσιακή βραδιά
- 07.30 Θεία Λειτουργία
- 10.00 Καμώματα τζι αρώματα Κωμική σειρά εποχής.
- 11.00 Η ζωή μας ένα τραγούδι Μουσική εκπομπή με τη Γωγιά Βασιλάκη.
- 12.00 Χωρίς αποσκευές (Ε) Ταξιδιωτική εκπομπή.
- 12.30 Brand News Ενημερωτική εκπομπή.
- 14.00 ΕΙΔΗΣΕΙΣ
- 14.30 Αμύνησθαι περί πάτρης Ενημερωτική εκπομπή.
- 15.00 Αποτυπώματα - (Ε) Ιστορικές στιγμές.
- 16.30 Σε προσκυνώ γλώσσα Γλωσσική παιδεία.
- 17.30 Χρονογράφηση, III Στιγμές από την Κύπρο.
- 18.00 ΕΙΔΗΣΕΙΣ (νοηματική)
- 18.20 Αφραίες ήρωες Ιστορίες ανθρώπων που ξεχώρισαν στην Κύπρο ή το εξωτερικό.
- 18.55 Μουσικό ραντεβού Μουσική εκπομπή με την Αγγελική Νικηφόρου.
- 19.20 Λούνα Παρκ Κωμική σειρά, με τους Μαριλένη Σταύρου, Μαρίνο Χατζηβασιλείου.
- 19.55 Σαν σήμερα με το PIK
- 20.00 ΕΙΔΗΣΕΙΣ
- 21.00 Αθλητική Κυριακή
- 21.30 Παραδοσιακή βραδιά Ψυχαγωγική εκπομπή με την Άντρη Καραντώνη.
- 23.15 ΕΙΔΗΣΕΙΣ
- 23.20 Σαν σήμερα με το PIK (Ε)
- 23.25 Αφραίες ήρωες (Ε)
- 00.15 Brand News (Ε)

PIK2 ΤΗΛ.: 22862000

- 22.00 The Program
- 07.30 Το κόκκινο λεωφορείο (Ε) Παιδικό πρόγραμμα.
- 08.15 Παιδική ζώνη α. Μάγια η μέλισσα β. Το θαυμαστό ταξίδι του Νίλς Χόλγκερσον γ. Ο μικρός Χνουδιώτης δ. Μπόμπι και Μπιλ ε. Σπρίτ, το άγριο άλογο
- 11.00 Στη Χώρα του Γιατί - (Ε)
- 11.30 Παιδική ζώνη
- 16.00 Expedition with Steve Backshall - (Ε)
- 16.45 Baywatch, IX Περιπετειώδης σειρά.
- 17.30 Προσωπογραφίες - (Ε) Κοινωνική εκπομπή με τη Μαρία Αγγελίδου.
- 18.15 Μαζί / Birlikte, II Δικονομική εκπομπή.
- 19.00 Το πρόγραμμα The Program Βιογραφικό δράμα, με τους Μπεν Φόστερ, Κρις Ο'Ντάουντ, κ.ά.
- 23.15 ArtCafe, IV - (Ε) Εκπομπή πολιτισμού με τη Μαρίνα Μαλένη
- 00.20 ΕΙΔΗΣΕΙΣ
- 00.40 Επανάληψεις

ALPHA ΤΗΛ.: 22212400

- 21.20 Παράδοση κατ' οίκον
- 06.30 Αστέρι στην άμμο - (Ε) Ελληνική σειρά.
- 07.15 24 ώρες - (Ε) Σειρά ντοκιμαντέρ.
- 08.15 Έλα στη θέση μου - (Ε) Κωμική σειρά.
- 09.30 Εύκολα και σπιτικά Εκπομπή μαγειρικής, με την Αθηνά Λοϊζίδου.
- 10.00 Σ/Κ με τον Μάνεση Ενημερωτική εκπομπή.
- 13.00 Οικογενειακές ιστορίες Κοινωνική σειρά.
- 13.45 Το όσι σου - (Ε) Κωμική σειρά.
- 14.30 Λούπες Night Show - (Ε) Σατιρική εκπομπή.
- 16.00 Μην αρχίζεις τη μουρμούρα - (Ε) Κωμική σειρά.
- 16.50 Έλα στη θέση μου Κωμική σειρά
- 17.50 ΕΙΔΗΣΕΙΣ (νοηματική)
- 18.00 Έλα στη θέση μου (Συνέχεια)
- 18.20 TET - A-TET στον Alpha (Ε)
- 19.20 Δίωξη Βάση Κωμικό show.
- 20.20 ALPHA NEWS
- 21.20 Παράδοση κατ' οίκον Ψυχαγωγική εκπομπή με τη Βασιλική Χατζησάβου.
- 22.30 Κάμμα Δραματοποιημένη σειρά.
- 23.30 TET - A-TET (Ε)
- 00.30 Battle of the Couples Ψυχαγωγική εκπομπή με τον Παναγιώτη Βασιλάκο.
- 02.00 Έρωτας με επιδόση ΟΓΑ
- 02.45 10η εντολή - (Ε)
- 03.30 Σ/Κ με τον Μάνεση - (Ε)

ANT1 ΤΗΛ.: 22200200

- 21.00 YFSF - All Star
- 06.30 Άκρωις οικογενειακών Κωμική σειρά.
- 08.00 Δείξε μου τον φίλο σου Κωμική σειρά.
- 09.30 Ταξί - (Ε) Τηλεπαιχνίδι.
- 10.20 Πρώτη σταγόνα - (Ε) Κωμική σειρά.
- 12.00 Υγεία πάνω απ' όλα Εκπομπή για την υγεία.
- 12.50 Εντύπος Έντυπι Εκπομπή με το Νίκο Χατζηνικολάου.
- 14.00 Γειτονίες στο πάτωμα Εκπομπή μαγειρικής, με τον Δημήτρη Σκαρμούτσο.
- 14.50 Casa De Mikel, II - (Ε) Ψυχαγωγική εκπομπή με τον Μιχάλη Σοφοκλέους.
- 16.15 Τηλεπαιχνίδι Αγώνισμα ατομικής σουλίας και μονομαχία αποχώρησης
- 18.00 Τα νέα του ANTI σε 10'
- 18.30 Παρουσιάστε Κωμική σειρά.
- 19.30 Ταξί Τηλεπαιχνίδι.
- 20.20 Τα νέα του ANTI
- 21.00 Your Face Sounds Familiar - All Star Ψυχαγωγική εκπομπή με τη Μαρία Μπεκατώρου.
- 00.50 Best Friend's Fear - (Ε) Ψυχαγωγική εκπομπή με τον Σάββα Πούμπουρα.
- 01.40 Ποτέ δεν ξέρεις - (Ε)
- 02.30 Κάνε γονείς να δες καλό - (Ε) Ελληνική κωμική σειρά.

OMEGA ΤΗΛ.: 22477777

- 22.15 Frontera
- 05.30 Τώρα ό,τι συμβαίνει Ενημερωτική εκπομπή, με τη Φαίη Μαυραγάνη.
- 09.45 Έλα χαμογέλα Ψυχαγωγική εκπομπή, με τους Σίτσου Χριστίδου, Παύλο Σταματόπουλο, Κωνσταντίνο Βασίλο, Ελένη Βουλγαράκη.
- 13.00 Τροχός της τύχης - (Ε) Τηλεπαιχνίδι, με τον Πέτρο Πολυχρονίδη και τη Βάλια Χατζηθεοδώρου.
- 15.00 Γλυκές αλλημίες Εκπομπή ζαχαροπλαστικής με τον Στέλιο Παρλάρο.
- 16.00 Εικόνες Ταξιδιωτική εκπομπή με τον Τάσο Δούση.
- 17.10 My Greece - (Ε) Ταξιδιωτική εκπομπή.
- 18.00 OMEGA NEWS
- 18.10 MasterChef-MasterClass Διαγωνισμός μαγειρικής, με τους Σωτήρη Κοντζίζη, Πάνο Ιωαννίδη, Λεωνίδα Κουτσόπουλο.
- 20.10 OMEGA NEWS
- 22.15 Frontera Ταινία γουέστερν, με τους Εντ Χάρις, Εύα Λονγκόρια, κ.ά.
- 23.45 Ου φρονεύσεις - (Ε) Ιστορίες πραγματικές που έμειναν χαραγμένες στη μνήμη μας.
- 00.30 Έλα χαμογέλα - (Ε) Ψυχαγωγική εκπομπή.
- 03.30 Εικόνες - (Ε)
- 04.30 The Booth - (Ε)
- 05.30 Ο άντρας των ονείρων

ΣΙΓΜΑ ΤΗΛ.: 22580100

- 21.15 Survivor
- 06.30 Τα χρυσόψαρα - (Ε) Κωμική σειρά.
- 07.00 Love it - (Ε) Ψυχαγωγική εκπομπή.
- 08.30 Καλό μεσημεράκι - (Ε) Ψυχαγωγική εκπομπή.
- 09.40 Ζωή ποδόλατο - (Ε) Κοινωνική σειρά.
- 10.15 Dot - (Ε)
- 11.15 Ψυχαγωγική εκπομπή. Χωρίς περιστροφές - (Ε) Με τον Γιάννη Καρκελά.
- 13.10 Έκτρα για φαγητό - (Ε) Εκπομπή μαγειρικής, με την Αργυρώ Μπαρμπαρίγου.
- 13.40 Βουράτε γεπόνιο - (Ε) Κωμική σειρά.
- 14.30 Super Makeover - (Ε) Με τη Δούκισσα Νομικού.
- 15.30 Σου Κου Family Ψυχαγωγική εκπομπή με τους Χάρη και Αντελίνα Βαρβακούρη.
- 17.30 Στα παρά πέντε - (Ε) Κωμική σειρά.
- 18.00 Γεγονότα σε συντομία
- 18.10 Στο παρά πέντε - (Ε) Κωμική σειρά.
- 18.40 Πενήντα - Πενήντα Κωμική σειρά.
- 19.40 Η πεθερά - (Ε) Κωμική σειρά.
- 20.20 Τομές στα γεγονότα
- 21.00 Survivor Παιχνίδι επιβίωσης, με τον Γιώργο Λιανό.
- 00.30 Γεγονότα σε τίτλους
- 00.40 House of Fame - (Ε)
- 03.40 Dot - (Ε)
- 04.40 Παντρεμένοι κι οι δυο (Ε)

CAPITAL ΤΗΛ.: 25577577

- 07.40 Τηλεαγόρα
- 08.45 Παιδική ταινία
- 10.20 Ποπ Σταρ
- 12.00 Τηλεαγόρα
- 12.30 Ελληνική ταινία
- 14.00 Τηλεαγόρα
- 15.15 Ελληνική ταινία
- 17.00 Τηλεαγόρα
- 19.10 Ξένη ταινία
- 21.00 Ξένη ταινία
- 23.00 Ξένη ταινία
- 01.00 Ξένη ταινία
- 02.45 Μήνυμα από τον Σομ

TV PLUS ΤΗΛ.: 22259000

- 06.30 Παιδική ζώνη
- 07.25 Μουλάν
- 08.20 Παιδικές σειρές
- 09.35 Cook Eat (Ε)
- 11.00 Τηλεαγόρα
- 13.00 ANNITA κοίτα
- 16.35 Τηλεαγόρα
- 18.30 Αόρατος φακός
- 19.00 Ταξίδι γεύσεων, III (Ε)
- 20.15 Ο καιρός
- 20.20 Για πάντα νέος (Ε)
- 21.30 Το ταξίδι της ζωής, III
- 22.30 Ξένη ταινία
- 00.25 Ξένη ταινία

EXTRA ΤΗΛ.: 25715111

- 10.20 Ελληνική ταινία
- 11.00 Έξιμνες αγορές
- 12.30 Ελιές Θρούμπεες
- 13.00 Έξιμνες αγορές
- 14.00 Ασπμένα φεγγάρια
- 15.35 Έξιμνες αγορές
- 16.05 Κινημ/φικές επιτυχίες
- 16.10 Έξιμνες αγορές
- 16.40 Δελτία Ειδήσεων
- 16.45 Έξιμνες αγορές
- 17.15 Αόρατος φακός
- 17.20 Έξιμνες αγορές
- 18.05 Ελληνική ταινία
- 19.45 EXTRA News
- 20.20 Ελληνική ταινία
- 22.00 Η προδοσία

MOVIES BEST

- 21.00 Evita
- 05.30 Playing It Cool
- 07.15 Allagash
- 09.00 The Mamba Kings
- 11.10 Dino Time
- 13.00 Danger One
- 15.00 Mighty Joe Young
- 17.00 Playing It Cool
- 19.00 Veronica Guerin
- 21.00 Evita
- 23.30 The New Pope Ep. 5
- 01.30 Danger One
- 03.30 Mighty Joe Young
- GREEK CINEMA**
- 21.30 Γυμνοί στον δρόμο
- 05.00 Ζητείται ψευτίες
- 06.30 Γυμνοί στον δρόμο
- 07.55 Εκείνος και εκείνη
- 09.35 Ο μικρός δραπέτης
- 11.10 Ένα έξυπνο μούτρο
- 12.40 Χαρούμενο ξεκίνημα
- 14.15 Ουρανός
- 15.35 Γοργόνες και μάγκες
- 17.10 Ο άνθρωπος που γύρισε από τα πίσω
- 18.30 Δάκρυα για την Ηλέκτρα
- 20.00 Ζητείται ψευτίες
- 21.30 Γυμνοί στον δρόμο
- 22.55 Αναζήτηση
- 00.35 Ο μικρός δραπέτης
- 02.10 Ουρανός
- 04.00 Γυμνοί στον δρόμο

Η περικεφαλαία του Κολοκοτρώνη

Πώς δημιουργήθηκε και τελικά επικράτησε η εικόνα με την οποία έχουμε συνδέσει τον στρατιωτικό ηγέτη του 1821

Του ΓΙΩΡΓΟΥ Θ. ΜΑΥΡΟΓΟΡΔΑΤΟΥ

Αν ακούσεις τη λέξη «περικεφαλαία», που τρέχει ο λογισμός σου, ιδίως εφέτος; Μάλλον στον Θεόδωρο (ή «Θοδωράκη») Κολοκοτρώνη. Αυτός αποδεικνύεται ασύγκριτα πιο επιτυχημένος από όλους τους άλλους πρωταγωνιστές του 1821, όχι μόνο ως στρατιωτικός ηγέτης, αλλά και ως ιδιοφυής μάστορας στην αυτοπροβολή και στην αυτομυθοποίηση – δηλαδή, στην κατασκευή του ίδιου του δικού του μύθου για την αιωνιότητα.

Το έκανε βέβαια με τις αναμνήσεις του, που υπαγόρευσε στον Γεώργιο Τερτσέτη – πρώτα δικαστή του, αλλά ύστερα θαυμαστή του και θεματοφύλακα του μύθου του. Αυτός βρήκε και τον μεγαλόστομο τίτλο «Διήγησις συμβάντων της ελληνικής φυλής», ενώ δεν πρόκειται παρά για εντελώς προσωπικά απομνημονεύματα. Στο πεδίο του γραπτού λόγου, τον Κολοκοτρώνη ξεπέρασε μόνο ο Ιωάννης Μακρυγιάννης. Αλλά στο πεδίο της εικόνας, ο Κολοκοτρώνης αποδείχθηκε ασυναγώνιστος – χάρη στην περικεφαλαία του.

Πολλές ξεχωριστές προσωπικότητες έχουν επίγνωση της σημασίας που αποκτά η εμφάνισή τους, αν πρόκειται να εντυπωθεί και να εντυπωσιάσει τους σύγχρονους τους, αλλά και τους μεταγενέστερους. Το πρώτο παράδειγμα που έρχεται στον νου είναι ο Ναπολέων Βοναπάρτης, με το απλό και γυμνό από στολιδία μαύρο καπέλο του (από το οποίο σώζονται αρκετά δείγματα). Για να εκτιμήσουμε πόσο ρηξικέλευθος και εντυπωσιακό υπήρξε τότε, ως «σήμα κατατεθέν», πρέπει να το συγκρίνουμε όχι τόσο με τα τρίκοχα καπέλα των παλαιών αριστοκρατών, όσο με τα φανταχτερά χρυσοποίκιλα καπέλα των στρατηγών της Γαλλικής Επανάστασης, φορτωμένα φτερά και άλλα λοφία. Τέτοιο φόρεσε και αυτός, ως στρατηγός της Δημοκρατίας. Ως αυτοκράτορας, όμως, όχι μόνο δεν το χρειαζόταν, αλλά έπρεπε επιπλέον να ξεχωρίζει από τους στρατάρχες του, που συνέχισαν να φορούν τέτοια καπέλα.

Τρεις πρωταγωνιστές

Αν έρθουμε τώρα στη δική μας Επανάσταση, αποκτούν ιδιαίτερο ενδιαφέρον οι επιλογές που έκαναν ορισμένοι πρωταγωνιστές της σχετικά με την εμφάνισή τους. Είναι μάλιστα οι τρεις ηγέτες που ταυτίστηκαν με τα λεγόμενα «ξεκινικά» κόμματα.

Ο Θεόδωρος Κολοκοτρώνης όπως τον ζωγράφισαν ο Peter von Hess το 1833 (αριστερά) και ο Benjamin Mary στις 7 Απριλίου 1842 (δεξιά).

Πολλές ξεχωριστές προσωπικότητες έχουν επίγνωση της σημασίας που αποκτά η εμφάνισή τους, τόσο στους σύγχρονους τους όσο και στους μεταγενέστερους.

Ελάχιστα γνωστά, αλλά εξαιρετικά εύγλωττα υπήρξε η κυριολεκτική μεταμόρφωση του Μαυροκορδάτου, πριν κατέβει στην επαναστατημένη Ελλάδα το 1821. Όταν διέφυγε στη Δύση το 1818 μαζί με τον θείο του, Ιωάννη Καρατζά, μέχρι τότε ηγεμόνα της Βλαχίας, ο Μαυροκορδάτος είχε την εμφάνιση Οθωμανού αξιωματούχου, με πλούσια γένια, τουρμπάνι και ανατολίτικα ρούχα. Έτσι τον δείχνει και ένα πορτρέτο του από τον Horace Vernet το 1819, όταν ήταν στη Γενεύη. Έτσι τον γνώρισαν στην Πίζα τον επόμενο χρόνο και οι Shelley: ο κορυφαίος ρομαντικός ποιητής Percy Shelley και η γυναίκα του Mary Shelley (που έγινε πασίγνωστη ως συγγραφέας του «Frankenstein»).

Πριν όμως ξεκινήσει για την επαναστατημένη Ελλάδα, ο Μαυρο-

Η πιο προσεγγισμένη και ρεαλιστική απεικόνιση του Γέρου του Μοριά σχεδιάστηκε από τον Βαυαρό υπολοχαγό Karl Krazeisen με μολύβι στη Δαμάλια (Τροιζήνα) στις 14 Μαΐου 1827 (αριστερά). Έγινε όμως γνωστή μόνο από τη λιθογραφία (δεξιά) που κυκλοφόρησε το 1831 στο Μόναχο.

κορδάτος ξύρισε τα γένια και φόρεσε ευρωπαϊκά ρούχα, για τα οποία ύστερα τον λοιδορούσαν εχθροί του, όπως ο Κολοκοτρώνης το 1823 («σε διώκνω με τα λεμόνια, με τη βελάδα που ήλθες»). Εδώσε ο ίδιος κάποια εξήγηση τότε στους Shelley, όταν τους αποχαιρέτησε μεταμορφωμένος; Εδώσε μήπως αργότερα; Φαίνεται πως όχι. Ομως ο Χρήστος Λούκος εύλογα συμπεραίνει ότι αυτή η μεταμόρφωση έδειχνε «την οριστική ρήξη του Μαυροκορδάτου με το οθωμανικό παρελθόν».

Εντελώς αντίθετα, ο Κωλέττης μέχρι το τέλος της ζωής του φαίνεται ότι δεν εμφανίστηκε ποτέ με ευρωπαϊκά ρούχα, ούτε καν όταν ήταν οκτώ χρόνια πρεσβευτής στο Παρίσι, όπου περιφερόταν πάντα με φουστάνελα και φέσι, ως εξωτική και ρομαντική μορφή των σαλονιών. Έτσι τον απθανάτισε μετά θάνατον και ο Γάλλος ζωγράφος Dominique Papéty, κατά παραγγελία της γαλλικής βασιλικής οικογένειας του Λουδοβίκου-Φιλίππου, για να θυμούνται τον φίλο τους. Στην

περίπτωση του Κωλέττη, δεν υπάρχει τίποτε ανεξήγητο. Όπως έλεγε ο ίδιος μόλις έγινε πρωθυπουργός, το 1844, στον γραμματέα του Νικόλαο Δραγούμη (που κληρονόμησε από τον προκάτοχό του Μαυροκορδάτο), το ελληνικό έθνος δεν φοράει βελάδες, αλλά φουστάνελες – και τα έθνη «δεν αυτοσχεδιάζονται».

Σύνθετη περίπτωση

Σε σύγκριση με τις δύο προηγούμενες, η περίπτωση του Κολοκοτρώνη παρουσιάζεται πολύ πιο σύνθετη. Πρώτα πρώτα, έχει σημασία ότι δεν επιπόνησε την περικεφαλαία, αλλά του βρέθηκε – ως ενθύμιο. Ήταν μέρος της επίσημης στρατιωτικής στολής του, όταν υπηρέτησε το 1810-1816 ως αξιωματικός σε μονάδα Ελλήνων που οργάνωσαν οι Βρετανοί στη Ζάκυνθο. Είχε μάλιστα διοικήσει τον γνωστό Ιρλανδό φιλέλληνα Ρίτσαρντ Τσώρτς (Richard Church), που ο Τερτσέτης αναφέρει ως «Τζουρτζ». Στο Εθνικό Ιστορικό Μουσείο μπορεί κανείς να δει και τις επωμίδες με λειοντοκεφαλές, που επίσης ήταν μέρος της βρετανικής στολής του Γέρου του Μοριά.

Εντελώς αντίθετα, ο Παπαφλέσσας, ως ήδη αμφιλεγόμενο πρόσωπο, θα είχε γελοιοποιηθεί και πε-

ριθωριοποιηθεί ανεπανόρθωτα αν είχε επανοήσει μόνος του μια αρχαιοπρεπή περικεφαλαία και εμφανιζόταν με αυτήν, όπως τον παρουσιάζει ο Adam Friedel, στο πιο ακραίο δείγμα της αναξιοπιστίας του ως προσωπογράφου της Επανάστασης.

Οι προσωπογραφίες

Για την ανάλυσή μας χρειάζεται πρώτα μια απογραφή και αξιολόγηση των προσωπογραφιών του Κολοκοτρώνη. Τρεις μόνο μπορούν να θεωρηθούν πιστές και εκ του φυσικού απεικονίσεις του.

Η πιο προσεγγισμένη και ρεαλιστική σχεδιάστηκε από τον Βαυαρό υπολοχαγό Karl Krazeisen με μολύβι στη Δαμάλια (Τροιζήνα) στις 14 Μαΐου 1827. Έγινε όμως γνωστή μόνο από τη λιθογραφία που κυκλοφόρησε το 1831 στο Μόναχο. Σ' αυτήν, τα χαρακτηριστικά του προσώπου έγιναν πιο εξευγενισμένα και έπαψαν να αποπνέουν σκληρότητα. Προστέθηκε κάτι το «ατμώδες», όπως έγραφε το 1926 ο Ζαχαρίας Παπαντωνίου, σεμνός διευθυντής της Εθνικής Πνακοθήκης, χάρη στον οποίο αυτή απέκτησε τα ανεκτίμητα πρωτότυπα σχέδια του Krazeisen. Τα άλλα δίδον πορτρέτα του Κολοκοτρώνη από την εποχή του Αγώνα (όπως π.χ. το προγενέστερο του Friedel) είναι τελείως άτεχνα ή και εντελώς φανταστικά (με την αρχική σημασία του όρου).

Η δεύτερη εκ του φυσικού πιστή απεικόνιση οφείλεται στον επίσης Βαυαρό (αλλά επαγγελματία ζωγράφο) Peter von Hess. Έγινε σε μινιατούρα στο Ναύπλιο το 1833, για να ενσωματωθεί ύστερα στον μνημειώδη πίνακα με την άφιξη του Θέωνα, που είχε παραγγείλει ο πατέρας του. Διαστάσεων 265,5 x 415 εκ., ο πελώριος πανοραμικός πίνακας εκτέθηκε στο Μόναχο το 1835 και προσέκλυσε μεγάλα πλήθη.

Η τρίτη πιστή και εκ του φυσικού απεικόνιση του Κολοκοτρώνη έγινε στην Αθήνα στις 7 Απριλίου 1842 από τον Βέλγο διπλωμάτη και ερασιτέχνη ζωγράφο Benjamin Mary. (Περιλαμβάνεται στην πρόσφατη θαυμάσια έκδοση «Η Ιστορία έχει πρόσωπο», αλλά μπορείτε τώρα να τη θαυμάσετε και στα κόμικα του Εθνικού Κήπου, επί της λεωφόρου Βασιλίσσης Σοφίας.) Η απεικόνιση του Κολοκοτρώνη σε στρουγγυλή τοιοχογραφία της Αιθουσσας των Υπασιπών στα Παλαιά Ανάκτορα (σημερινή Βουλή) έγινε λίγο μετά τον θάνατό του (τον Φεβρουάριο του 1843) και μοιάζει αντίγραφο από το έργο του Mary.

Η φουστάνελα δεν μπορεί να φορεθεί μαζί με χλαμύδα...

Πρώτη φορά εμφανίζεται ο Κολοκοτρώνης με τη χαρακτηριστική περικεφαλαία του στην υποδοχή του Θέωνα το 1833. Έτσι τον ζωγράφισε εκ του φυσικού ο Hess, προκειμένου να αποτυπώσει με οιοσδήποτε φωτογραφική ακρίβεια την ιστορική σκηνή.

Φορούσε ποτέ την περικεφαλαία ναυρίτερα ο θρυλικός Γέρος του Μοριά; Ασφαλώς όχι στον πόλεμο (δίνοντας άστοχα στόχο), όπως νόμιζε παλιότερα και το Εθνικό Ιστορικό Μουσείο, σύμφωνα με τον οδηγό του 1994. Ίσως παρασύρθηκαν από την τοιοχογραφία του Hess και την οικεία αντίστοιχη λιθογραφία μετά το 1845, που δείχνει τον Κολοκοτρώνη καθιστό να κοιτάζει παλιάρικα που χορεύουν, μετά τη νίκη στα Δερβενάκια, έχοντας την περικεφαλαία ακουμπισμένη στο έδαφος δίπλα του. Ευτυχώς, σήμερα διευκρινίζουν ότι ο Κολοκοτρώνης δεν φορούσε ποτέ την περικεφαλαία του στη μάχη... Ούτε όμως την είχε μαζί του. Διαφορετικά, θα την είχε φορέσει όταν πόζαρε στον Krazeisen το 1827.

Ο Τερτσέτης τονίζει ότι ο Κολοκοτρώνης άρχισε να μεταχειρίζεται την περικεφαλαία «ως τμήμα της επίσημης ενδυμασίας του» μόνο μετά το τέλος της Επανάστασης.

μόνο μετά το τέλος της Επανάστασης. Γιατί τη φόρεσε το 1833 ειδικά στην υποδοχή του Θέωνα; Ασφαλώς όχι απλώς για να κάνει εφημέρη εντύπωση, μολονότι ήταν «ο μόνος με την περικεφαλαία του».

Η περικεφαλαία συνδύαζε με μοναδικό τρόπο την τότε ευρωπαϊκή στρατιωτική ενδυμασία με την ελληνική αρχαιότητα. Ο Τερτσέτης στα «Προλεγόμενά» του παρασύρεται σε λυρικές εξάρσεις γράφοντας για τον Τσώρτς («Τζουρτζ») και τον Κολοκοτρώνη, όταν υπηρέτουσαν μαζί το 1810-1816: «Τα

Ο Τερτσέτης τονίζει ότι ο Κολοκοτρώνης άρχισε να μεταχειρίζεται την περικεφαλαία «ως τμήμα της επίσημης ενδυμασίας του» μόνο μετά το τέλος της Επανάστασης.

ξανθά μαλλιά του ενός, τα μαύρα του άλλου εστολιζοντο από την ελληνική περικεφαλαία των αρχαίων». Από τους Έλληνες θεωρήθη-

«Ο Κολοκοτρώνης» εν Λέρνη συναγείρει τους νικητές του Δράμαλη». Λιθογραφία από την τοιοχογραφία του Peter von Hess, μετά το 1845.

κε πάντα ότι η περικεφαλαία του Κολοκοτρώνη παραπέμπει στους αρχαίους προγόνους, άσχετα από τη βρετανική της προέλευση, ενώ

στους Ευρωπαίους ήταν αναγνωρίσιμη και οικεία ως στοιχείο της στολής πολλών δικών τους συνταγμάτων (π.χ. δραγόνων).

Τη φορούσε μήπως ο Γέρος του Μοριά στη συνέχεια; Μάλλον όχι. Φορούσε από το 1835 το επίσημο ψιλό φέσι της Φάλαγγας, με το χαρακτηριστικό έμβλημα και το στέμμα, όπως πόζαρε στον Mary το 1842. Κέρδισε όμως τελικά ο Hess! Όλες οι μετά το 1842 απεικονίσεις του Κολοκοτρώνη με περικεφαλαία προέρχονται αποκλειστικά από τον Hess. (Μάλλον όχι από τη μινιατούρα, που δεν ήταν γνωστή, αλλά από τον πελώριο πίνακα της άφιξης του Θέωνα, που την ενσωματώνει.)

Ο ανδριάντας του Σώχου

Με την περικεφαλαία υποχρεώθηκε να παραστήσει τον Γέρο του Μοριά και ο γλύπτης Λάζαρος Σώχος, στον πασίγνωστο έφιππο ανδριάντα, πρώτα στο Ναύπλιο και ύστερα ξανά στην Αθήνα. Στη διάρκεια συντήρησης του αθηναϊκού ανδριάντα το 2002, βρέθηκε χαραγμένη στο εσωτερικό της περικεφαλαίας η χαριτωμένη διαμαρτυρία του: «Παρά την θέλησιν του Σώχου, Κολοκοτρώνη μου, ξαναφόρεσε την περικεφαλαίαν». Αλλά δεν πέρασε από το μυαλό του γλύπτη η σκέψη ότι ο δοξασμένος στρατηγός θα είχε απαιτήσει,

ακριβώς, να απαθαντιστεί με την περικεφαλαία!

Τελικά, ο Κολοκοτρώνης έκανε μια σπουδαία ανακάλυψη. Η φουστάνελα δεν μπορεί βέβαια να φορεθεί μαζί με χλαμύδα – για να δανειστούμε από τον ευρηματικό τίτλο του νέου βιβλίου της Χριστίνας Κουλούρη. Φοριέται όμως άνετα μαζί με περικεφαλαία!

Αυτή έπαιξε ρόλο-κλειδί για την απόλυτη επικράτηση του Κολοκοτρώνη στο εθνικό μας φαντασιακό. Αληθινή αποθέωση μπορεί να θεωρηθεί το πρώτο Κλασικό Εικονογραφημένο που επανεκδόθηκε και μοιράστηκε με την «Καθημερινή» (21.3.2021), με συγγραφέα τον Βασίλη Ρώτα και με εμπνευσμένη εικονογράφηση από τον Κώστα Γραμματόπουλο. Όχι μόνο δείχνει τον Κολοκοτρώνη συνεχώς με περικεφαλαία, αλλά περιέχει και τον εξής διάλογο. Λέει ο Κολοκοτρώνης: «Και σεις οι άρχοντες, που ντυθήκατε τις τουρκικές φορεσιές και φανόσαστε σαν Χριστιανοί πασάδες...» Απορεί ένας προσετός: «Τι, να βάλουμε περικεφαλαίες»; Ο.έ.δ.

Ο κ. Γιώργος Θ. Μαυρογορδάτος είναι ιστορικός, τ. καθηγητής Πανεπιστημίου Αθηνών.

Together we can

Η τεχνολογία χωρίς τον άνθρωπο είναι ένα τίποτα.

Ο άνθρωπος είναι αυτός που οδηγεί τα πάντα μπροστά για να δημιουργήσει ένα καλύτερο μέλλον. Ένα μέλλον όπου μαζί με την τεχνολογία θα μπορεί να μοιραστεί περισσότερη αγάπη, να θεραπεύσει κάθε ασθένεια, να προστατεύσει το περιβάλλον, να διασφαλίσει πως κανείς δεν θα μείνει πίσω. Ένα μέλλον καλύτερο για τον ίδιο και για τους ανθρώπους δίπλα του.

Έφτασε λοιπόν ο καιρός να αναδείξουμε έναν πιο σημαντικό ρόλο για τις τεχνολογίες, τα δίκτυα & τις υπηρεσίες μας. Είναι και δική μας ευθύνη ως μάρκα τεχνολογίας να κάνουμε τη διαφορά και να στηρίξουμε τους ανθρώπους σε ό,τι κι αν κάνουν και να οδηγηθούμε σταδιακά σε μια αναβαθμισμένη ψηφιακή κοινωνία, όπου όλοι θα έχουν ίσες ευκαιρίες σε ένα βιώσιμο μέλλον, καλύτερο για όλους.

